

КОМИСИЯ
ЗА РЕГУЛИРАНЕ
НА СЪОБЩЕНИЯТА

ПРОЕКТ!

Определяне, анализ и оценка на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи

Приложение към Решение № XXX/XX.XX.2012 г.

Резюме

Съгласно действащата нормативна уредба националният регулаторен орган в лицето на Комисията за регулиране на съобщенията (КРС) е длъжен периодично на всеки две години да анализира доколко е ефективна конкуренцията на пазарите на електронни съобщения, с което да осигури подходяща регулация в условията на променяща се пазарна среда. В настоящия документ се определя съответният пазар на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, извършва се втори кръг анализ и оценка дали на него е налице ефективна конкуренция, включително се определя предприятие със значително въздействие върху съответния пазар и специфичните задължения, които трябва да му бъдат наложени, продължени, променени и/или отменени.

Оценката на нивото на конкуренция на съответния пазар е извършена на база данни за минал период от три години (2008 – 2010 г.) и е направена прогноза за бъдещото му развитие за период от две години напред.

Съгласно чл. 151 от Закона за електронните съобщения (чл. 6 и 7 от Директива 2002/21/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за обща регулаторна рамка за електронни съобщителни мрежи и услуги и принципите на конкурентното право), Проектът на решение на КРС следва да бъде публикуван за обществено обсъждане, изпратен за становище до Комисията за защита на конкуренцията (КЗК), до Европейската комисия (ЕК) и до другите национални регулаторни органи на държавите-членки на Европейския съюз (ЕС).

Определяне на пазара

Съответният продуктов пазар, обект на този анализ, е пазарът на едро на *терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи*. Той се състои от три самостоятелно обособени продуктов пазара, включващи мрежите, собственост на всички активни към настоящия момент предприятия, предоставящи мобилни мрежи и/или услуги в България. Всеки от разглежданите продуктов пазари е с географски обхват *територията на Република България*.

Определянето на съответния пазар е разгледано в **Раздел IV** на документа.

Анализ и оценка на съответния пазар

В резултат на извършения пазарен анализ в **Раздел V** на документа, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглеждания пазар на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, КРС достигна до заключението, че следва да определи:

- „Мобилтел” ЕАД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа по стандарт GSM и UMTS;
- „Космо България Мобайл” ЕАД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа по стандарт GSM и UMTS;

- „Българска телекомуникационна компания” АД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа по стандарт GSM и UMTS.

Заклучението е направено на база анализа на следните четири критерия:

- пазарен дял на всяко предприятие;
- наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар;
- недостатъчна или слаба покупателна способност;
- цени и ценова политика.

Определяне на специфични задължения

Заклученията от анализа на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи сочат, че на съответния пазар не е установена ефективна конкуренция, което дава основание на КРС да наложи на предприятията със значително въздействие върху пазара следните специфични задължения:

- задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения;
- задължение за прозрачност;
- задължение за равнопоставеност;
- задължение за разделно счетоводство. По отношение на „Българска телекомуникационна компания” АД задължението за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство е наложено на съответните пазари на генериране/терминиране от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи и обхваща цялостната дейност на предприятието;
- задължение за ценови ограничения, включително задължение за прилагане на разходоориентирани цени.

Определянето на специфични задължения, диференцирането им по предприятия, тяхното описание и мотивите за налагането им на предприятията със значително въздействие върху пазара са разгледани в **Раздел VII** на документа.

Окончателно решение

КРС приема своето окончателно решение по определянето, анализа и оценката на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи след отразяване на становищата, постъпили от заинтересованите страни по време на общественото обсъждане, както и от КЗК, ЕК и другите национални регулаторни органи на държавите-членки на ЕС.

Съдържание

I. Въведение	7
1. Правна рамка	7
1.1. Европейска регулаторна рамка	7
1.2. Национално законодателство	8
2. Ред, условия и процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция	9
2.1. Определяне на пазарите	9
2.2. Анализ и оценка на съответния пазар	10
3. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения	10
4. Обхват на документа	11
II. Обществено обсъждане и консултации с Европейската комисия.	
Сътрудничество с Комисията за защита на конкуренцията	12
III. Състояние на пазара на мобилни мрежи и услуги в България	78
1. Участници на пазара	78
2. Инфраструктура	78
3. Развитие на пазара на мобилни гласови телефонни услуги	79
3.1. Обем на пазара	79
3.2. Съотношение между потребители на предплатени услуги и абонати по договор	80
3.3. Разпределение на приходите от телефонни услуги, предоставяни чрез мобилни мрежи	80
3.4. Относителни дялове	81
4. Перспективи за развитие	85
IV. Определяне на съответния пазар	86
1. Въведение	86
2. Съответен продуктов пазар	87
2.1. Взаимозаменяемост при търсенето	87
2.2. Взаимозаменяемост при предлагането	92
2.3. Взаимозаменяемост между услугите за терминиране на повиквания към негеографски номера за достъп до мрежи (мобилни абонатни номера) и към негеографски номера за предоставяне на услуги с код за достъп 700, 800, 90 и 118	93
3. Съответен географски пазар	95
4. Заключение	96
5. Прилагане на теста на трите критерия	98

5.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара	98
5.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията	99
5.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право	101
5.4. Заключение	102
V. Анализ и оценка на съответния пазар	103
1. Въведение	103
2. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията и определяне на предприятия със значително въздействие върху съответния пазар	103
2.1. Пазарен дял	104
2.2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар	105
2.3. Недостатъчна или слаба покупателна способност	106
2.4. Цени и ценова политика	109
VI. Определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара	117
VII. Определяне на специфични задължения	118
1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса	118
2. Цели и принципи при избор на специфични задължения	118
3. Текущи задължения, наложени на предприятията	119
4. Оценка на въздействието на наложените специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху пазара	120
4.1. Осигуряване на изпълнението на наложените на предприятията специфични задължения	120
4.2. Оценка на изпълнението на наложените на предприятията специфични задължения	121
4.3. Спорове между предприятията	125
5. Конкурентни проблеми	129
5.1. Негласно единодействие (Tacit collusion)	130
5.2. Отказ за съвместна търговия и за предоставяне на взаимно свързване	130
5.3. Прекалено високи цени	131
5.4. Ценова дискриминация	135
6. Избор на специфични задължения	138
6.1. Симетричност на специфичните задължения на отделните предприятия ..	138
6.2. Прилагане на принципа на пропорционалност	138
6.3. Взаимосвързаност между специфичните задължения	139
6.4. Налагане на конкретни специфични задължения	139
6.4.1. Задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения.....	139

6.4.2. Задължение за прозрачност	144
6.4.3. Задължение за равнопоставеност	152
6.4.4. Разделно счетоводство и ценови ограничения, включително задължения за разходоориентираност	156
7. Очаквано въздействие от предложените специфични задължения	167
VIII. Приложения	169

I. Въведение

1. Правна рамка

1.1. Европейска регулаторна рамка

Определянето, анализът и оценката на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които държавите-членки на Европейския съюз (ЕС) прилагат, са инструмент, чрез който се доразвива започналата през 1998 г. политика за либерализация на пазарите на електронни съобщения. Еднозначното провеждане на тази политика в целия ЕС е гарантирано от достиженията на правото на ЕС (*acquis communautaire*) чрез създаването на основен пакет от директиви в областта на електронните съобщения, наречен „Европейска регулаторна рамка за електронни съобщителни мрежи и услуги” (Регулаторната рамка), въз основа на която всички държави-членки на ЕС са длъжни да провеждат националната си политика в сектора.

Регулаторната рамка дава приоритет на ролята на *ex-ante* регулирането на сектора с цел осигуряването на условия за развитие на конкуренцията и на прилагане на принципите на конкурентното право при определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Процесът на въвеждане на хармонизиран подход в регулацията на електронния съобщителен сектор изисква от държавите-членки на ЕС да съобразят регулаторните си актове с конкурентното право на ЕС, отчитайки конвергенцията на мрежите и услугите. Като резултат от развитието на технологиите и конвергенцията на мрежи и услуги, секторното законодателство на ЕС е актуализирано чрез създаването на качествено нова Европейска правна и регулаторна рамка, която обхваща всички електронни мрежи и услуги.

Основата на Регулаторната рамка се състои от пакет от пет директиви: Директива 2002/21/ЕО (Рамкова директива), Директива 2002/19/ЕО (Директива за достъпа), Директива 2002/20/ЕО (Директива за разрешение), Директива 2002/22/ЕО (Директива за универсалната услуга) и Директива 2002/58/ЕО (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации), изменени и допълнени с Директива 2009/136/ЕО и Директива 2009/140/ЕО. Този основен пакет от директиви се допълва от следните актове, свързани с прилагането им: Препоръка на Комисията 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г. за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на *ex-ante* регулиране (Препоръката за съответните пазари) и Разяснителна бележка към същата препоръка (Разяснителна бележка) и Насоки на Комисията за извършване на пазарни анализи и определяне на предприятия със значително въздействие на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги (2002/С 165/03), (Насоки за извършване на пазарни анализи).

Препоръката за съответните пазари определя, в съответствие с Приложение I на Рамковата директива, пазарите в рамките на сектора, характеристиките на които могат да бъдат такива, че да оправдават налагането на регулаторни задължения. Посоченият акт отменя Препоръка на Комисията за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на *ex-ante* регулиране (ОВ, L114, 08.05.2003 г.). Прилагането на единна регулаторна политика от държавите-членки по отношение на избора на специфични задължения постигна положителен ефект върху развитието на конкуренцията. В резултат на това с новата Препоръка се редуцира списъкът от пазари, за които Европейската комисия (ЕК) счита, че има основания да бъдат предмет на *ex-ante* регулиране. От друга страна разпоредбата на чл. 15, параграф 3 на Рамковата

директива дава право на националните регулаторни органи (НРО) да определят пазари, различни от посочените в Препоръката за съответните пазари в случаите, когато това е оправдано от гледна точка на националните особености на сектора и при спазване разпоредбите на чл. 6 и чл. 7 от същата директива. Разяснителната бележка съдържа мотивите на ЕК, които са довели до приемането на Препоръка за съответните пазари от 2007 г.

Насоките за извършване на пазарни анализи определят принципите, върху които НРО трябва да се базират при определяне и анализиране на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция и определяне на предприятия със значително въздействие на тях. В т. 12 от Насоките за извършване на пазарни анализи ЕК посочва, че публикувайки тези насоки, тя има за цел също така да разясни на заинтересованите лица и предприятията, които извършват дейност в сектора на електронните съобщения, как НРО следва да извършват своята оценка за значително въздействие върху пазара, съгласно Рамковата директива, с цел постигане на максимална прозрачност и правна сигурност при прилагане на специалните нормативни актове в сектора.

1.2. Национално законодателство

Регулаторната рамка е въведена в българското законодателство със Закона за електронните съобщения (ЗЕС), (обн. ДВ, бр. 41 от 22.05.2007 г.). Измененията в Регулаторната рамка от 2009 г. са в процес на транспониране, за което е изготвен проект на Закон за изменение и допълнение на ЗЕС, който към настоящия момент се разглежда от Народното събрание.

За определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги на национално ниво се прилагат разпоредбите на ЗЕС и на Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара (Методиката), приета с ПМС № 40 от 28 февруари 2008 г. (обн. ДВ, бр. 27 от 11.03.2008 г.).

Съгласно чл. 151, ал. 1 от ЗЕС и чл. 2 от Методиката, и в съответствие с правилата на Глава девета от ЗЕС, КРС периодично, на всеки две години, определя съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране, проучва, анализира и оценява нивото на конкуренция на съответните пазари и при установяване липсата на ефективна конкуренция определя предприятия със значително въздействие върху съответния пазар, както и налага, продължава, променя или отменя специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху пазара.

КРС осъществява своите правомощия в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия, като условията и редът за събиране на необходимата информация за определяне, проучване и анализ на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за извършване на анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, критериите за дефиниране на съответни пазари, за оценка за наличието на ефективна конкуренция и за определяне на предприятия със самостоятелно или съвместно значително въздействие върху съответните пазари са регламентирани в ЗЕС и Методиката.

2. Ред, условия и процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция

Определянето, анализът и оценката на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране, се извършва съобразно чл. 15 и чл. 16 от Рамковата директива. Съгласно тези разпоредби НРО са задължени да отчитат в максимална степен Препоръката за съответните пазари и Насоките за извършване на пазарни анализи като оценката относно наличието на ефективна конкуренция на съответния пазар се определя от НРО въз основа на изготвен анализ на съответния пазар.

КРС определя, анализира и оценява съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране съгласно Глава девета на ЗЕС и Методиката. Съгласно чл. 152, ал. 4 от ЗЕС и чл. 4 от Методиката КРС определя съответните пазари, върху които извършва анализ за наличието на ефективна конкуренция, съобразно списъка от пазари, посочени в актуалната към съответния момент Препоръка за съответните пазари. КРС може да определи и други съответни пазари - обект на ex-ante регулиране, различни от определените в Препоръката за съответните пазари, като отчита особеностите на националния пазар.

Съгласно чл. 6, ал. 2 от Методиката в процеса на определяне, анализ и оценка на съответните пазари КРС следва да се съобрази с актуалните към момента Насоки за извършване на пазарни анализи.

2.1. Определяне на пазарите

Съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които се оценява ефективността на конкуренцията, са пазари на едро или на дребно, като съответния пазар има продуктово и географско измерение (чл. 152, ал. 1 от ЗЕС и чл. 8 от Методиката). Разделянето на пазарите на едро и дребно е в съответствие с Препоръката за съответните пазари. По отношение на продуктовото измерение на съответния пазар ЕК посочва в Насоките за извършване на пазарни анализи, че съответният пазар на продукти или услуги включва всички онези продукти или услуги, които са взаимозаменяеми или заместими в достатъчна степен не само поради техните обективни характеристики, благодарение на които са особено подходящи за задоволяване на постоянните нужди на потребителите поради техните цени или предназначение, но и поради условията на конкуренция и/или структурата на търсенето и предлагането на въпросния пазар. Продуктите или услугите, които са взаимозаменяеми в ниска степен или относително, не спадат към един и същ пазар. Следователно, НРО следва да започнат определянето на съответния пазар на продукти или услуги с групиране на продуктите или услугите, които потребителите използват за една и съща цел (крайна употреба).

В съответствие с европейското законодателство, Методиката регламентира, че съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице взаимозаменяемост при търсенето и взаимозаменяемост при предлагането (чл. 9 от Методиката).

След определяне на съответния продуктов пазар следва да се определи и неговото географско измерение. При определяне на географското измерение на посочените в Препоръката пазари на продукти и на услуги, НРО се ръководят от Насоките за извършване на пазарни анализи на ЕК. Географският пазар включва

определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни географски райони (чл. 152, ал. 3 от ЗЕС).

Съответният географски пазар се определя при отчитане на следните два критерия (чл. 14 от Методиката):

1. покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;
2. наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два основни критерия географските пазари могат да бъдат определени като местни, регионални, национални или покриващи територията на две или повече страни (например общоевропейски пазари, пазари, съвпадащи с територията на Европейското икономическо пространство или глобални пазари).

За да определи дали съответните пазари подлежат на ex-ante регулиране, КРС изследва кумулативното наличие на следните 3 критерия:

1. Наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара;
2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара за период до две години напред;
3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите по т. 1 и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

Прилагането на тези критерии при дефиниране на съответен пазар е определено в Препоръката за съответните пазари и Насоките за извършване на пазарни анализи и е въведено в българското законодателство като императивно изискване с разпоредбата на чл. 152, ал. 5 от ЗЕС. КРС следва да прилага теста на трите критерия във всички случаи, без оглед на това дали пазарът, предмет на анализа, е включен или не в Препоръката за съответните пазари.

2.2. Анализ и оценка на съответния пазар

Целта на анализа и оценката на съответния пазар е КРС да установи наличието или липсата на ефективна конкуренция, т.е. да установи дали има предприятия със значително въздействие върху съответния пазар (чл. 154, ал. 2 от ЗЕС). Предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, потребители и крайни потребители (§1, т. 51 от Допълнителните разпоредби на ЗЕС, чл. 14, параграф 2 от Рамковата директива).

3. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения

Наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара се установява въз основа на редица критерии. Преценката се основава на перспективен анализ на пазара (ex-ante), като се вземат предвид съществуващите пазарни условия. Като отправна точка на анализа и показател за пазарна мощ често се използват

пазарните дялове, но този критерий не е определящ. В т. 78 от Насоките за извършване на пазарни анализи ЕК подчертава, че съществуването на господстващо положение на пазара не може да бъде констатирано само въз основа на наличието на големи пазарни дялове и поради тази причина НРО следва да извършват подробен и цялостен анализ на икономическите характеристики на съответния пазар, преди да се произнесат за наличието на предприятия със значително въздействие върху даден пазар. В този смисъл, ЕК отбелязва, че НРО могат да измерят възможността на едно предприятие да следва поведение до голяма степен независимо от своите конкуренти, клиенти и потребители, като за целта използват набор от критерии, посочени в т. 78 от Насоките за извършване на пазарни анализи. В Методиката е посочено, че изборът на критерии зависи от особеностите на съответния пазар, а тежестта на всеки от тях в общата оценка на пазара зависи от особеностите на разглеждания пазар. Наличието на значително пазарно въздействие се установява на базата на съвкупност от използваните критерии, които, взети самостоятелно, могат да не бъдат определящи. Във връзка с посоченото, при определяне на дадено предприятие като предприятие със самостоятелно значително въздействие върху пазара КРС взема предвид неговия пазарен дял на съответния пазар и всички или някои от критериите, посочени в чл. 35 от Методиката. При определяне на дадени предприятия като предприятия със съвместно значително въздействие върху пазара КРС взема предвид всички или някои от критериите по чл. 36 от Методиката.

Съгласно чл. 16, параграф 4 от Рамковата директива, в случай, че дадено предприятие бъде определено като предприятие със значително въздействие върху пазара, НРО следва да наложи поне едно регулаторно задължение на предприятието, определено като притежаващо значително въздействие върху съответен пазар.

Съгласно чл. 150, ал. 1 от ЗЕС, КРС е компетентният орган, който може да налага специфични задължения в случаите, когато след извършен анализ на съответен пазар е установена необходимостта от налагането на такива.

В случаите, когато въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че е налице ефективна конкуренция, КРС не налага специфични задължения на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния пазар, а ако такива са били наложени на предходен етап, КРС ги отменя (чл. 155 от ЗЕС). В случаите, в които въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че не е налице ефективна конкуренция, КРС определя предприятие или предприятия със значително въздействие върху пазара и налага на предприятието/предприятията специфични задължения. В случай, че са били наложени специфични задължения на предприятието или предприятията със значително въздействие върху пазара, КРС може да продължи действието им или да ги промени (чл. 156, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕС).

4. Обхват на документа

Документът разглежда състоянието на българския пазар на мобилни мрежи и/или услуги и по-специално на предоставяната услуга на едро за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи. В него на база анализ на минал период от три години (2008-2010 г.) е извършена оценка на нивото на конкуренцията на съответния пазар и е направена прогноза за бъдещото му развитие за период от две години напред.

II. Обществено обсъждане и консултации с Европейската комисия. Сътрудничество с Комисията за защита на конкуренцията

В съответствие с нормативните изисквания КРС проведе обществено обсъждане на проекта на решение на комисията за определяне, анализ и оценка на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи.

В рамките на общественото обсъждане постъпиха становища от „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и „Българска телекомуникационна компания” АД (БТК). Изготвеният проект е съгласуван от КЗК.

Постъпилите становища от предприятията и КЗК са представени в цялост в Приложение № 1 към настоящия анализ, тъй като са част от процедурата по приемане на окончателния текст на решението на КРС.

В настоящото изложение КРС е обединила становищата, изразени в рамките на общественото обсъждане, според засегнатите въпроси и съответните части на анализа, за които се отнасят, като е изразила общата си позиция по тях. В случаите, когато конкретни въпроси са засягани на няколко места в становището на дадено предприятие, КРС е обединила бележките на предприятието по съответния въпрос и е изложила цялостното си виждане по изложените аргументи. В случаите, когато е било възможно, КРС е посочвала и конкретното място от становището, където е направена забележката и са посочени аргументите.

Становището на КЗК е отразено в края на настоящия раздел.

A. Общи бележки по Проекта

1. „Космо България Мобайл” ЕАД изразява становище за немотивираност на проекта. Предприятието поддържа тезата, че в най-съществената си част, а именно определяне на ценовите ограничения, проекта не дава информация за изчислението на точните размери на налаганите цени. Според предприятието, КРС не е мотивирала защо е избрала съответни държави като съпоставими пазари. Също така, според „Космо България Мобайл” ЕАД комисията не е предоставила каквато и да е информация за изходните данни за нивата на цените в тези държави до 2013 г., сроковете на намаляване на цените там, начина на изчисляване на определените ценови равнища и начина, по който КРС е стигнала до извода, че предложените стъпки на намаляване следва да са толкова резки и асиметрични – 50% намаление след по-малко от три месеца, и последващо допълнително намаление след още шест месеца.

„Космо България Мобайл” ЕАД счита, че „липсата на каквато и да е реална обосновка извън цитирането на няколко разпоредби от незадължителната Препоръка и най-вече липсата на каквато и да е яснота относно начина, по който КРС изчислява какви цени да наложи, не само ограничават правото на предприятието на пълноценно участие в административното производство по издаването на пазарния анализ, но са и в пълно противоречие с принципите на работа, които КРС е длъжна да следва съгласно чл. 5 от ЗЕС - предвидимост, прозрачност, публичност, консултативност.”

В тази връзка „Космо България Мобайл” ЕАД настоява за допълнително обществено обсъждане след като КРС „разкрие и обясни подробно начина, по който са изчислени цените, посочени на стр. 103 и следващите от проекто-анализа”.

Становище на КРС

КРС не приема твърдението на предприятието за липса на мотиви в проекта относно това защо са избрани съответните сравними пазари за извършване на сравнителен анализ. Видно от проекта, комисията е посочила, че „при избора на това кои са сравнимите пазари, при определяне на нивата за ценови ограничения, трябва да се отчита факта, че всички държави-членки на ЕС са регулирали цените си за терминиране на повиквания в мобилните мрежи. Предвид изложеното и с оглед подхода за регулиране на цените, залегнал в Препоръка на Комисията от 7 май 2009 г. относно подхода за регулиране на цените за терминиране на фиксирана и мобилна връзка в Европейския съюз (2009/396/ЕО)¹ (Препоръка 2009/396/ЕО), КРС счита, че съпоставими пазари са пазарите на държави-членки, на които се прилагат BULRIC модели за определяне на цени за терминиране в индивидуални мобилни мрежи въз основа на чистите дългосрочни допълнителни (инкрементални) разходи, т. нар. *rigе BULRIC*. КРС е преценила, че е обосновано да се изберат като сравними пазари тези на държавите-членки, които определят цените за терминиране въз основа *rigе BULRIC* модел, предвид факта, че към 31.12.2012 г. в рамките на ЕС националните регулаторни органи следва да определят цени за терминиране въз основа на разходите, направени от ефективен оператор и следва да гарантират, че се прилага симетрично равнище на цените съобразно ефективните разходи. Този подход гарантира, че наложените ценови ограничения са съобразени с ефективните разходи по предоставянето на идентична услуга.”

Подходът като сравними пазари да се отчитат тези с ценова регулация на база на разходоориентираност на цените за терминиране е приложен и при първия кръг пазарен анализ на съответния пазар, видно от Решение № 236 от 2009 г. на КРС. Този подход е потвърден като съобразен с изискванията на ЗЕС с окончателен съдебен акт на Върховен административен съд (ВАС).

На следващо място, в проекта (таблица 7) ясно е посочено и на база на какви изходни данни е изчислен темпа на намаление на цените. Подробните мотиви на КРС относно наложените ценови ограничения са посочени на систематичното им място при обсъждане на конкретните бележки на предприятията по тези проекто-мерки.

В заключение, КРС изразява становище, че са налице достатъчно данни и мотиви в проекта, които да обосноват предложените мерки.

2. „Космо България Мобайл” ЕАД е на мнение, че КРС следва при изготвяне на пазарния анализ да прецени бъдещото развитие не само на анализираните пазари, но и на всички свързани пазари, включително и да съобрази „наличието на възможности за прехвърляне на пазарна сила на свързани пазари.” (чл. 23, т. 2 от Методика за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара). В тази връзка, според предприятието, КРС напълно е игнорирала обстоятелството, че още преди влизането в сила на пазарния анализ се очаква на пазара да навлезе нов – четвърти мобилен оператор.

¹ Commission Recommendation on the Regulatory Treatment of Fixed and Mobile Termination Rates in the EU (2009/396/EC)

Въпреки, че според „Космо България Мобайл” ЕАД нов мобилен оператор едва ли ще започне да предоставя мобилни телефонни услуги още от 01.01.2012 г., то е напълно възможно, според предприятието, същият да започне дейността си още през първата половина на 2012 г. Според „Космо България Мобайл” ЕАД липсата на регулация върху новия хипотетичен участник на пазара ще му позволи да „се наслаждава на пълна липса на ценово регулиране за период от минимум 2 години, а вероятно и повече. Това неминуемо ще му позволи да пренесе пазарната си сила от пазара на терминиране на обаждания в мрежата му върху пазара на мобилни услуги на дребно. С други думи за период от около 2 години един от участниците на пазара на дребно на мобилни услуги ще има съществено конкурентно предимство, което ще му позволи неравноправно привличане на клиенти и лесно завладяване на пазарен дял за сметка на останалите оператори.”

Предвид изложеното, „Космо България Мобайл” ЕАД счита, че КРС следва да не приема пазарния анализ, а да преработи същия след издаването на разрешението на четвъртия мобилен оператор с цел гарантиране на равни условия за развитие пред всички участници на телекомуникационния пазар.

Становище на КРС

КРС счита, че бележката на предприятието не може да бъде приета.

Комисията обръща внимание, че с Решение № 931 от 27.09.2011 г. бе обявен търг с тайно наддаване за издаване на разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез мобилна наземна мрежа – UMTS, с национално покритие, при използване на индивидуално определен ограничен ресурс от радиочестотния спектър - 2 x 15 MHz (FDD) в обхват 2 GHz със срок 15 г. Към момента на финализиране на процедурата по отразяване на резултатите от настоящото обществено обсъждане е налице яснота, че разрешение няма да бъде издадено след провеждане на описаната тръжна процедура. Независимо от посоченото, следва да се има предвид, че за да е налице нов участник на пазара не е достатъчно да има само издадено разрешение, но и да е налице ефективно предоставяне на електронни съобщителни услуги, в частност предоставяне на услугата терминиране на повиквания в собствена мобилна мрежа. КРС намира за крайно необосновани твърденията на предприятието, че нов участник ще може да стартира дейност в средата на 2012 г. и да прехвърля пазарна сила на свързаните пазари на дребно.

В тази връзка, комисията не намира основания да спира процедурата по приемане на решение за определяне, анализ и оценка на съответния пазар по доводите, развити в бележката на „Космо България Мобайл” ЕАД.

КРС поддържа посоченото в проекта, а именно, че „Евентуалната поява на ново предприятие, осъществяващо електронни съобщения посредством мобилна наземна мрежа и/или предоставящо мобилни мрежи и/или услуги, би формирала нов обособен пазар на едро, включващ предоставяните от предприятието услуги за терминиране в неговата собствена мрежа.”

3. „Космо България Мобайл” ЕАД излага подробни разсъждения в подкрепа на тезата си, че КРС не е съобщила „Waterbed” ефекта в своя проект.

Предприятието обръща внимание, че теоретично намаляването на цените на едро не винаги води до намаляване на цените на дребно. Според предприятието несъразмерното и непропорционално намаляване на цените за терминиране поставя телекомуникационните оператори в ситуация, при която те са неспособни да възстановяват направените разходи, като за тях възниква необходимостта от увеличаване на други цени на дребно или отделни елементи в цените на дребно, за да компенсират наложените ценови ограничения.

„Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че „приходите, получени от терминиране на повиквания в мобилната мрежа на оператора, представляват част от общата ценова политика на предприятието, и когато то формира политиката и бюджета си, взима предвид и тези приходи. Колкото по-високи са приходите, произтичащи от терминиране на повикванията в мобилната мрежа, толкова по-малко телекомуникационният оператор ще печели от своите потребители чрез цените на дребно. В този смисъл е нормално всеки мобилен оператор да „връща” част от приходите си, получени по този начин, обратно на своите потребители чрез намаляване на месечните абонаменти или чрез предоставяне на пакети с повече брой минути за разговори в мрежата на оператора, защото, действайки така, се увеличава броят на абонатите на предприятието, а от тук и приходът от терминиране на повиквания в мобилната мрежа на оператора. Накратко „Waterbed” ефектът представлява следната закономерност – при регулиране на една цена, която се явява компонент от друга – обща (генерална) цена, това регулиране е възможно да предизвика покачване на останалите компоненти на общата цена в следствие на склонността на предприятията към оптимизиране на бюджетите.”

Предприятието цитира позиция на Ofcom и посочва, че в доклад на Genakos и Valletti е установено, че при намаляване на цените за терминиране на повиквания в мобилните мрежи с 10 % се е достигнало до увеличаване на цените на дребно с 5%. В тази връзка, „Космо България Мобайл” ЕАД е на мнение, че „драстичното намаление на цените за терминиране, включено в проекта” а би могло да предизвика проявления на повечето от негативните резултати, свързващи се с „Waterbed” ефекта, както следва:

- **Увеличение на месечни такси и по-скъпи разговори за предплатени карти**

Предприятието подробно разгръща в становището си (стр. 36-37) тезата, че когато цените за терминиране са по-високи от реалната им себестойност (т.е. предлагат се с разумна печалба), този факт има положителен ефект, изразяващ се в по-ниски стойности на месечните абонаменти, по-ниски начални такси и по-евтини условия на ползване за потребителите на предплатени услуги. В тази връзка, „Космо България Мобайл” ЕАД прави извода, че „е твърде вероятно при намаляването на цената за терминиране на повикванията в мобилните мрежи това да доведе до увеличаване на стойността на месечните такси и/или до намаляване на броя на включените в абонаментния пакет минути.” Посочената последица, според предприятието, ще засегне „социални групи като хора в пенсионна възраст и като цяло хората, които не използват толкова често телефоните си, и които разчитат на предплатения брой минути, включен в абонаментната им програма.”

Гореописаният негативен ефект, според „Космо България Мобайл” ЕАД, би могъл да се прояви и спрямо потребителите на предплатени услуги.

С оглед изложеното, „Космо България Мобайл” ЕАД счита, че „предвиденото от КРС прекомерно намаление на цената за терминиране в мобилни мрежи няма да доведе до целеното намаление на цената на дребно, което е една от най-ниските в

Европа съгласно последни данни на ЕК, а напротив би могло да доведе до запазване на тази цена наред с успоредно увеличаване на цената за изключително чувствителни с оглед на икономическото си и социално положение значителни групи хора.”

- **Допълнителни трудности при подновяване на оборудването**

Предприятието обръща внимание на необходимостта от периодично подновяване, поддръжка и запазване на оборудването към установените стандарти, като според „Космо България Мобайл” ЕАД приходите от терминирането на повиквания в мобилните мрежи на операторите са сред основните за осъществяване на изброеното.

- **Намаляване на проникването на мобилни телефонни услуги**

Предприятието подкрепя своето твърдение чрез анализ в табличен вид (стр. 38 от становището), който анализ според предприятието показва, че при намаляване на цената на терминиране, макар да се повишава средният брой на използвани минути, се забелязва намаляване на проникването на мобилни услуги, както и намаляване на потребителския излишък.

- **Сила на влияние на ефекта**

Предприятието посочва, че в зависимост от конкуренцията, наситеността на пазара и най-вече тяхното взаимодействие се формира и силата на влияние на ефекта. „Космо България Мобайл” ЕАД цитира Годишния доклад на КРС за 2010 г., съгласно който проникването на мобилни телефонни услуги в България за 2010 г. е 138,8, т.е., според предприятието пазарът е изключително наситен, а конкуренцията на българския пазар сред мобилните оператори е силно изразена. В следствие на това, според „Космо България Мобайл” ЕАД, при рязко намаляване на цените за терминиране в мобилни мрежи на българския пазар ще се създадат условия за възникването и наличието на силно влияние на ефекта

С цел избягване негативните последици на ефекта „Waterbed” „Космо България Мобайл” ЕАД предлага изготвения от КРС сравнителен анализ да бъде изменен в посока по-плавно намаляване на цените. Първоначалният спад предвиден за 01.01.2012, според предприятието, следва да бъде по-малък и съобразен с равнищата на цените на терминиране в мобилни мрежи в сравнимите и съпоставими пазари на източноевропейските държави.

Становище на КРС

КРС обръща внимание, че втория кръг анализ на пазара отразява реалната ситуация на регулиран пазар на терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи при спазване на задълженията, определени от КРС с Решение № 236 от 2009 г. На първо място, резултатите от анализа показват нарастване на потреблението на потребителите и на следващо място намаление на цените на дребно, макар и не със същия темп на намаление на цените на едро.

По отношение на компенсирането на разходите на предприятията следва да се отбележи, че КРС не приема за допустима позицията на предприятието да бъде насърчавана практиката всеки мобилен оператор да „връща” част от приходите си, получени от терминиране, обратно на своите потребители чрез намаляване на месечните абонаменти или чрез предоставяне на пакети с повече брой минути за разговори в мрежата на оператора, защото, действайки така, се увеличава броят на

абонатите на предприятието, а от тук и приходът от терминиране на повиквания в мобилната мрежа на предприятието. КРС счита за недопустимо прилагането на практиката за поддържане на прекомерно високи цени на едро, които облагодетелстват потребителите на предприятието на обслужващата ги мрежа и стимулират практиката на затваряне на трафик вътре в мрежата. Както е посочено в анализа, КРС констатира като потенциален конкурентен проблем прекомерно високите цени на едро, като проблем който пречат развитието на конкуренцията и е в ущърб на потребителите на предприятията, осъществяващи повиквания към мрежа на предприятие, поддържащо високи цени за терминиране. В допълнение отбелязваме, че мобилните предприятия следва да определят цените на дребно над разходите за предоставяне на услугата, а в конкретния случай се наблюдават цени за разговори в мрежата на ниво под цените за терминиране.

„Космо България Мобайл” ЕАД не посочва каква е промяната в собствената му ценова политика, ако има такава, и как точно ефектът от прилагане на графика за намаляване на цените, съгласно Решение № 236 от 2009 г., е повлиял отрицателно върху самото предприятие или потребителите му. Предприятието не представя и конкретни доказателства на база разходи и приходи от дейностите на предприятието, които да покажат, че предложените с проекта мерки биха довели до потенциална възможност за „Waterbed” ефект. В тази връзка КРС подчертава, че предвид липсата на аргументи и конкретни данни от страна на предприятието в анализа не може бъде оценяван „Waterbed” ефект на теоретична основа. Анализът, извършен от КРС, се основава на оценка на реалния ефект от прилагане на регулаторните мерки върху пазара и оценка на потенциалните конкурентни проблеми и съответстващите им пропорционални и обосновани мерки.

В друга плоскост се развива теоретичната постановка за оценка на рязко намаление на цените на едро - докладът на Genakos и Valletti се отнася до оценка на три вида потребителски кошници на база ценова листа на предприятието. Следва да се подчертае, че при оценка на мерките КРС не прави оценка въз основа на ценовата листа на предприятието (или ценовата му политика), а изследва отражението на мерките върху предприятието и върху пазара като цяло.

Констатираните от КРС в анализа ефект от прилагане на мерките след първи кръг анализ на пазара и потенциалните конкурентни проблеми не потвърждават заключенията на „Космо България Мобайл” ЕАД. В тази връзка КРС не намира противоречие между цитирания доклад на Genakos и Valletti относно „Waterbed” ефекта и проекта, поставен на общественно обсъждане и подчертава, че „Космо България Мобайл” ЕАД не привежда аргументи за наличие на този ефект след прилагане на ценовите ограничения на първи кръг анализ на пазара.

4. „Космо България Мобайл” ЕАД изразява „неприятната си изненада и възмущение от начина, по който КРС третира мобилните предприятия и в частност Глобул, в основната част от пазарния анализ, където на множество места, без каквито и да е доказателства и основания напуска за, а понякога дори открито твърди, че Глобул нарушава правилата на конкуренцията и законовите си задължения.”

В тази връзка „Космо България Мобайл” ЕАД твърди, че винаги добросъвестно е изпълнявало и ще продължи да изпълнява всички влезли в сила актове на КРС и всички останали държавни органи и никога не е отказвало неоснователно взаимно свързване.

„Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че намира „за неуместни и некоректни генералните заключения за нарушения от страна на мобилните оператори изразяващи се в прилагането на различни цени за терминиране на национален и международен трафик при положение, че самата КРС в поне две отделни решения изрично е заявявала, че цените на международно терминиране са нерегулирани.” Предприятието още посочва, че „Що се отнася до Решение 320 от 2011 г. то считаме, че същото е незаконосъобразно и като такова няма как да породи каквито и да е задължения за операторите. Надяваме се в рамките на заведеното от нас дело Върховният административен съд да го отмени, с което ще бъде потвърдена и правотата на нашето твърдение. Считаме, че КРС не е компетентна да твърди каквито и да конкурентни нарушения, особено при липсата на каквито и да е основания за това. Това се потвърждава и от становището на Комисия за защита на конкуренцията относно проекта по анализа, прието с Решение 1370 от 06.10.2011 г., в което изрично се казва, че „не следва в своя пазарен анализ КРС да установява наличието или не на негласно единодействие. До момента КЗК не е установявала негласно единодействие или друга форма на съгласувана практика между мобилните оператори. В случай на наличие на достатъчно данни или съмнения за някакъв вид съгласувана практика между предприятията на пазара, КРС следва да изпрати тези данни на КЗК с оглед на техния анализ и оценка от гледна точка на правото на конкуренцията.” В допълнение само ще посочим, че Глобул многократно е било проверявано от КЗК и никога не са установявани каквито и да е нарушения от наша страна.”

Предвид всичко гореизложено, „Космо България Мобайл” ЕАД моли КРС „да премахне от окончателния вариант на пазарния анализ всички твърдения свързани с недоказани нарушения от страна на Глобул, защото същите вредят на доброто име на компанията и уронват престижа ѝ.”

Становище на КРС

КРС не счита, че е третирали предприятията по начин, уронващ неоснователно техния престиж, както и не счита, че са изземвани правомощия на КЗК. КРС е представила в своя проект обективни данни за наличие на конкурентни проблеми на съответния пазар.

Както „Космо България Мобайл” ЕАД следва да е добре запознато ех-анте регулирането е свързано с изследване на потенциални и реални конкурентни проблеми на съответния пазар. Доколкото в проекта КРС е визирала наличието на конкурентни проблеми или респективно обосновано е допуснала възможността за тяхното проявление, това не може и не следва да бъде обвързвано с ех-post регулирането и правомощията на КЗК да установява нарушение на нормите на конкурентното право.

Предприятието не отчита и необходимостта даден анализ на съответен пазар да съдържа описание на обективното състояние на предоставянето на услуги на същия, както и необходимостта да бъде направен анализ на въздействието на вече наложените специфични задължения с оглед това да бъде установено какво е влиянието на регулаторната намеса по отношение на развитието на пазара.

КРС поддържа позицията си, че посочените в проекта действия на предприятията, които могат да бъдат приети като неизпълнение на специфични задължения или като сигнал за наличие на обстоятелства, които застрашават или могат

да застрашат нормалните условия на конкуренция, са обосновани от конкретни доказателства и не могат да бъдат квалифицирани като „недоказани твърдения”.

В становището си „Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че предприятието *„винаги добросъвестно е изпълнявало и ще продължи да изпълнява всички влезли в сила актове на КРС и всички останали държавни органи и никога не е отказвало неоснователно взаимно свързване.”*

Видно от обективните факти и от посоченото твърдение на предприятието, „Космо България Мобайл” ЕАД може би не счита, че следва да изпълнява актовете на КРС с предварително изпълнение, които не са влезли в сила. В тази връзка, както е посочено в проекта, могат да бъдат отбелязани действията на предприятието по неизпълнение на Решение № 236 от 2009 г. (към този момент решението се ползваше с предварително изпълнение, но не беше влязло в сила), за което на дружеството и представляващото го лице бяха наложени седмични санкции. КРС счита, че в случая безспорно се касае за неизпълнение на специфично задължение на предприятието, която позиция на комисията бе потвърдена и от компетентния съд.

На следващо място, не отговарят на обективната истина и твърденията на „Космо България Мобайл” ЕАД, че не е бил налице необоснован отказ от взаимно свързване. Видно от документите по преписката по повод искането за взаимно свързване на „Уинд Хелас Комюникейшънс” АД (WIND Hellas Telecommunications S.A.) с мрежата на „Космо България Мобайл” ЕАД, намесата на КРС бе поискана именно поради наличие на изричен, писмен отказ на „Космо България Мобайл” ЕАД да преговаря за взаимно свързване с „Уинд Хелас Комюникейшънс” АД.

По отношение на твърденията на предприятието относно законосъобразността на Решение № 320 от 2011 г. на комисията считаме, че това е въпрос на правен спор пред ВАС, а не предмет на настоящата процедура по обществено обсъждане.

По отношение на аргументите, които „Космо България Мобайл” ЕАД черпи от становището на КЗК, позицията на КРС е изложена на систематичното ѝ място по-долу.

5. *В общите бележки към становището си БТК коментира необходимостта от извършване на пазарен анализ и налагането на пропорционални мерки, съобразени “както със степента на проникване на пазара от отделните участници, така и с европейските тенденции за развитие на същия пазар”. БТК посочва, че пазарът на предоставяне на мобилни услуги на дребно в ЕС, като цяло, е в много висока степен конкурентен, докато “същото не би могло да се каже за пазара на мобилни услуги в България по отношение на темповете на навлизане в пазара на третото предприятие.” БТК счита, че като важен фактор при извършване на пазарен анализ следва да се приемат националните особености както в развитието на конкретния пазар, така и особеностите в развитието на конкуренцията на съседните хоризонтално и вертикално свързани пазари.*

Предприятието подчертава, че винаги когато цените за терминиране не се регулират стриктно, това неминуемо води до високи стойности на последните. В тази връзка БТК посочва европейската практика за въвеждане на задължения за разходаориентираност на тези цени, като тези задължения гарантират липсата на изкривяване на конкуренцията и увреждането на интересите на крайните потребители.

Според БТК, пазарният анализ от 2009 г. въпреки че е извършен при спазване на основните принципи на европейското право, не е отчетел фактически създаденото положение на българския пазар. Поради това към момента не може да се каже, че чрез наложените мерки са постигнати реални резултати в посока създаване на достатъчно развит и конкурентен пазар на дребно, както последния е развит в повечето държави-членки на ЕС. Според предприятието КРС е следвало да отчете “особеностите на националния пазар, на който най-малкият участник – БТК, предоставящ услуги по стандарт GSM/UMTS, е имал повече от три пъти по-малък пазарен дял от втория по големина участник.” В тази връзка, според БТК, не е взета предвид в цялост разпоредбата на т. 78 от Насоките на ЕК за извършване на пазарни анализи, съгласно която за наличие на значително въздействие на пазара се съди не само по пазарния дял, а по редица други критерии, като включително се отчитат особеностите на националния пазар.

С оглед изложеното, БТК счита, че при извършване на настоящия втори кръг на пазарен анализ и преразглеждането на наложените специфични задължения е необходимо да се обърне специално и достатъчно внимание на установените фактически обстоятелства на националния пазар. Това, според БТК, ще позволи при налагане на нови/продължаване на вече наложени специфични задължения да бъде реално отчетена тежестта на редица пазарни ефекти и дадености, уникални за българския пазар.

БТК е на мнение, че в противен случай анализът и мерките, макар и принципно правилни, ще страдат от липса на нужната острота и интензитет, достатъчен за постигане на целите на ЗЕС.

Становище на КРС

КРС отбелязва, че при изготвянето на настоящия проект и на предходния анализ са отчетени специфичните национални условия и европейската практика, като стриктно е спазено националното законодателство.

КРС е отчетела, че пазарът на едро на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи е тясно свързан с пазара на дребно на мобилни мрежи и услуги. Тази връзка е разгледана в настоящия пазарен анализ в раздели IV и V на съответния пазар, като са направени съответните заключения, където е необходимо.

КРС не може да се съгласи с направения от БТК извод, че не е взета предвид в цялост разпоредбата на т. 78 от Насоките на ЕК за извършване на пазарни анализи. КРС подчертава, че заключението по отношение на ефективността на конкуренцията и определянето на предприятия със значително въздействие на пазара е направено след отчитане както на критерия пазарен дял, така и на допълнителни критерии като наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар, недостатъчна или слаба покупателна способност и цени и ценова политика.

6. *БТК счита, че на българския пазар се продължава тенденцията на неравнопоставено регулаторно третиране на предприятията, предоставящи мобилни услуги, и предприятията, предоставящи фиксирани гласови услуги.*

В становището си БТК коментира особеностите в развитието на пазара, като посочва следните аргументи:

- **липса на предприети действия за регулиране на цени за терминиране в мобилни мрежи за безпрецедентно дълъг период от време**

БТК отбелязва, че от последното намаление на цените за терминиране до настоящия момент е изминала повече от година и в резултат на това действащите в страната цени за терминиране, не отчитат тенденциите за намаляване на средноевропейските цени за същата услуга, тъй като в същият период в държавите-членки на ЕС цената за терминиране в мобилни мрежи се е понижила на най-малко два последователни етапа на шест месеца и предстои да бъде направено още едно ново намаление към момента на приемане на решението на КРС.

С оглед на това БТК посочва, че принципно подкрепя КРС за значителната стъпка при определяне на нови ценови нива на цените за терминиране в мобилни мрежи. БТК отбелязва, че от страна на КРС правилно е отчетен факта, че към момента на приемане на окончателно решение на регулатора от последното намаление на цената за терминиране в мобилни мрежи ще бъдат изминали три шестмесеция. Посоченото, според БТК е намерило отражение в предложения проект. В допълнение БТК отбелязва, че в държавите-членки на ЕС ще бъде направено още едно ново намаление към момента на приемане на решението на КРС и предприятието препоръчва в окончателното решение на КРС да бъде взет предвид и този факт при определяне на конкретните стойности на плана за постепенно намаляване на цената.

- **липса на динамика при преразпределение на пазара три години от навлизането на третото предприятие, предоставящо мобилни услуги по стандарт GSM/UMTS**

БТК посочва, че КРС не е допуснала асиметрични ценови мерки на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи при анализа през 2009 г., когато „БТК Мобайл” ЕООД е имало пазарен дял от 10,7%, като това е довело до антиконкурентен ефект и обособяване на олигополистична структура на пазара на мобилни услуги. БТК се позовава на т. 17 от Преамбюла на Препоръка 2009/396/ЕО. В посочената точка ЕК е изразила становище за допустимостта на асиметрията в цените като е счела, че е нормално да се предвиди четиригодишен период за постепенно премахване на асиметрия в цените за терминиране в полза на новонавлизащо предприятие. Съгласно същата точка от Препоръка 2009/396/ЕО, на пазара на предоставяне на мобилни услуги може да се очаква три до четири години след навлизането в него да се постигне дял между 15 и 20 %. БТК посочва, че видно от данните, изложени в проекта (четвъртата година, в която БТК навлиза на пазара) предприятието е имало 13,8% пазарен дял, а към 2010 г. пазарният дял се е увеличил едва с 2 %.

Предвид изложеното БТК счита, че налагането на предприятието отново на симетрични с другите две предприятия задължения БТК няма да бъде постигнало 20% пазарен дял – необходим при определяне на минималния ефективен мащаб за целите на разходния модел (приложение към Препоръка 2009/396/ЕО).

- **съществуващата висока степен на проникване на мобилни услуги**

Според БТК “нездравословно високата степен на проникване на мобилни услуги се дължи на прекомерно високите цени за терминиране”. При определени предварително цени на едро за терминиране в мобилни мрежи единственият лост, който съществува за БТК като предприятие с най-малък пазарен дял да увеличи потребителите си, е намаляване на маржа от предоставяне на мобилни услуги. БТК

счита, че при липса на реално задължение за прилагане на разходоориентирани цени това може да се превърне в антиконкурентен ефект при положение, че пазарният дял на предприятието ясно показва, че не е достатъчен за изчисляване на минималния ефективен мащаб.

- непостигане на целите, заложените в предходния пазарен анализ

БТК счита, че КРС не е постигнала заложените в предходния анализ цели за либерализация на пазара и най-вече за „повишено потребителско благосъстояние, особено в резултат от потенциалното намаление на цената на дребно на разговори от фиксирана в мобилна мрежа”, тъй като независимо от постигнато намаляване на потребителските цени за разговори от фиксирани към мобилни мрежи, тенденцията за „затваряне на мрежите” на основните мобилни оператори не само се е запазила, но и се е увеличила. Това от своя страна, според БТК, продължава неблагоприятната тенденция за значително намаляване на абонатите на фиксирани мрежи и принуждаването на потребителите да използват повече от един мобилен телефон и показва че наложените мерки на предприятията с по-голям пазарен дял не са били с необходимият интензитет за постигане на целите.

• непропорционални мерки по отношение на цените за терминиране на трафик в мобилни и фиксирани мрежи

Посоченият проблем, според БТК, води до:

- дисбаланс във възможностите на фиксирани и мобилните предприятия за предлагане на цени на дребно за разговори съответно от фиксирана към мобилна мрежа и от мобилна към фиксирана мрежа

Този дисбаланс се изразява основно в случаи, когато предприятия със значителен пазарен дял на мобилния пазар, предлагат на своите абонати цени за разговори към фиксирани мрежи, които са близки или сходни с цените за разговорите в самите фиксирани мрежи.

- изкуствено ускорена субституция на фиксирани с мобилни услуги

БТК посочва, че в проектът на анализ на пазара на генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и на терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи КРС е установила асиметрична взаимозаменяемост между мобилната и фиксираната обществена телефонна услуга. Отделно БТК посочва, че в проекта КРС е посочила, че е „много малко вероятно потребителите на мобилни услуги да се откажат от уникалните характеристики на мобилната услуга, и да предпочетат да я заменят с фиксирана такава при относително малко, но постоянно повишаване на цената на мобилната услуга”.

Същевременно БТК обръща внимание, че се наблюдава намаляване на цените на фиксирани и мобилните услуги с различен интензитет и съответно абсолютна стойност. Това, според предприятието, води до изкуствено ускорена взаимозаменяемост (субституция) на посочените услуги, породена от разликата в регулирането на двата съседни пазара.

- крос-субсидиране за сметка на фиксирания сектор в следствие на неравнопоставените цени за мобилно терминиране

Според БТК това е видно от съществуващите тарифни планове на предприятията, предоставящи фиксирани услуги чрез мобилни мрежи по стандарт

GSM/UMTS, при които цените на дребно за разговори в собствената фиксирана мрежа са много по-евтини отколкото регулираните от КРС разходоориентирани цени на фиксираната мрежа на БТК.

БТК се позовава на Препоръка 2009/396/ЕО и посочва, че следва да се отчете осъществяването във връзка с ползването на радиочестотен спектър, за разлика от фиксираните мрежи. БТК е на мнение, че при създадената в България пазарна ситуация се проявява ясна тенденция за крос-субсидиране между цените за терминиране в мобилни мрежи и цените за терминиране във фиксирани мрежи в случаите, когато предприятията предоставят фиксирани услуги чрез мобилната си мрежа.

• ясно изразена олигополна структура на пазара на предоставяне на мобилни услуги

В подкрепа на това твърдение БТК се позовава на две решения на КЗК – Решение № 1050/2009 г. и Решение № 774/2010 г., както и на констатираните от КРС пазарни дялове на предприятията в проекта на анализа - разликата между пазарния дял на БТК и втория участник на пазара Глобул е повече от два пъти, а разликата между пазарния дял на БТК и този на Мобилтел е около три пъти.

БТК се позовава и на т. 5.1. „Негласно единодействие” от проекта на анализ на КРС, където според предприятието “КРС е посочила и изразение на формираната олигополна структура между Мобилтел и Глобул чрез действия в една посока”. Според БТК “на отделни места в проекта на анализ КРС отново е подчертавала действия на двете предприятия, които предполагат съгласуване в определена степен” и видно от изводите в проекта на анализ, КРС е установила наличие на възможност за съвместно влияние върху пазара на терминиране в мобилни мрежи от страна на Мобилтел и Глобул, като от друга страна е отчела, че този въпрос не стои при БТК.”

Становище на КРС

По отношение на твърдението на БТК, че не са предприети действия за регулиране на цени за терминиране в мобилни мрежи за безпрецедентно дълъг период от време, следва да се подчертае, че КРС е отчела посочените от БТК обстоятелства при определяне на ценовите ограничения.

По отношение на твърдението за липса на динамика при преразпределение на пазара три години от навлизането на третото предприятие, предоставящо мобилни услуги по стандарт GSM/UMTS, КРС отбелязва, че при първия кръг анализ на пазара бе налице асиметрия в наложените ценови мерки, доколкото на БТК не е наложено задължение за прилагане на разходоориентирани цени. КРС посочва, че към момента при избора на специфични задължения за БТК КРС се е съобразила както с изискванията на Препоръка 2009/396/ЕО, така и с тенденцията за увеличаване на пазарния дял на предприятието и засиленото предлагане на ценови оферти на хоризонтално свързани пазари, създаващи възможности за прехвърляне на пазарна сила. В тази връзка, независимо от по-късното навлизане на пазара и по-малкия пазарен дял на БТК, КРС счита, че е необходимо БТК да прилага цени за терминиране в мрежата си, без оглед на произхода на повикванията, симетрични (еднакви) с тези, определени като ценови тавани по отношение на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД.

КРС счита за необосновано твърдението на БТК, че високата степен на проникване на мобилни услуги е резултат единствено от равнището на цените за терминиране. По отношение на съществуващата висока степен на проникване на мобилни услуги следва да се подчертае, че при извършване на анализа КРС отчита влиянието и на редица други фактори (например множеството агресивно проведени промоции, свързани с предоставянето на по-изгодни условия за нови абонати – отстъпки от месечните такси, допълнителни минути за разговори, безплатни крайни устройства или устройства на преференциални цени и др.), които съществено допринасят за увеличаване на броя на абонатите с повече от една SIM карта и влияят върху показателя проникване на мобилни услуги. Същевременно следва да се отбележи, че нарастването на стойността на показателя проникване на мобилни услуги през последните години се обяснява с намаляването на населението в страната, а не с реално увеличаване в абсолютна стойност на броя на потребителите на мобилни гласови услуги (В раздел III от анализа КРС е представила конкретни данни за проникването на мобилни услуги, съгласно които в края 2010 г. активните SIM карти с възможност за ползване на гласови услуги са намалели с 2,2% спрямо края на 2008 г.).

КРС не приема твърдението на БТК, че не са постигнати заложените в предходния анализ цели относно потребителското благосъстояние. Както е посочено в проекта, КРС установи, че е постигнато намаление на цените на дребно от почти 30% (Раздел V, т.2.4 от настоящия документ) и повишение на реализирания от потребителите трафик с подобен процент, което е следствие от прилагането на таван на цените на едро за терминиране на гласови повиквания в отделни мобилни мрежи в България, за периода 2009-2010 г. По отношение на твърдението на БТК, че са непропорционални мерките по отношение на цените за терминиране на трафик в мобилни и фиксирани мрежи, КРС отбелязва, че е отчела тенденцията все по-голяма част от потребителите на гласови телефонни услуги да се отказват от фиксираните услуги и да ги заменят с мобилни. Посочената тенденция се наблюдава в глобален план и е резултат най-вече от разликите в специфичните характеристики на двете услуги (по отношение на мобилността, достъпността и възможностите за ползване на допълнителни услуги). В проекта са представени данни за съответните цени на дребно и цените за терминиране, които не могат да потвърдят заключението на БТК.

Във връзка с твърдението на БТК за ясно изразена олигополна структура на пазара на предоставяне на мобилни услуги КРС обръща внимание, че обект на настоящия анализ е пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, където всеки един от операторите притежава монополна позиция по отношение на собствената си мобилна мрежа. Със свои Решения № 1050/2009 г. и № 774/2010 г. КЗК се е произнесла по отношение на пазара на дребно за предоставяне на мобилни услуги. В допълнение КРС отбелязва, че в проекта негласното единодействие е разгледано като потенциален конкурентен проблем.

7. „Мобилтел” ЕАД счита, че процеса по определяне, анализ и оценка относно наличието на ефективна конкуренция, не следва да се разглежда изолирано от цялостната пазарна ситуация при предлагането на определени услуги и динамиката на пазарните показатели.

В становището си „Мобилтел” ЕАД отбелязва, че пазарните показатели, характеризиращи предоставянето на мобилни услуги в България разкриват изключително високо ниво на конкуренция. Според предприятието част от тези показатели са разгледани от КРС в пазарния анализ, но „посочването им остава

изолирано при последващия избор на специфични задължения”. „Мобилтел” ЕАД счита, че при избора на регулаторни мерки следва да се имат предвид следните пазарни особености:

- **силна динамика при преразпределянето на пазарните дялове на участниците на пазара и ясно изразена тенденция за съответствие с европейските равнища** – цитирани са данни на КРС за пазарните дялове на мобилните предприятия в България и данни на Европейската комисия (ЕК), публикувани в Digital Agenda Scoreboard 2011 за дяловете на предприятията, предоставящи мобилни телефонни услуги на територията на ЕС. Обърнато е специално внимание на факта, че през разглеждания в анализа период 2008-2010 г. намаляват относителните дялове, изчислени на база абонати и приходи на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД в полза на БТК (стр. 2 от становището);

- **устойчиво намаление на цените на дребно** - цитирани са данни за средна цена на минута разговор в мобилни мрежи в ЕС, съгласно които цените на дребно за 2009 г. в България са най-ниски - 0.04 евро (източник: Digital Agenda Scoreboard 2011);

- **намаление на средния приход от абонат** - този показател за България се е понижил от EUR 112 през 2008 г. до EUR 104 през 2009 г., докато средно за ЕС през 2009 г. е EUR 244. „Мобилтел” ЕАД счита, че при избора на държави за сравнение при определяне на ценовия таван, КРС следва да отчита различната доходност на предприятията в различните държави от ЕС и посочва, че в избраните от КРС държави средният приход от абонат е повече от три пъти по-висок от този в България;

- **високо ниво на инвестиции** - според представените данни за държавите от ЕС, в България инвестициите в електронни съобщения са с най-висок дял в брутен вътрешен продукт (БВП), като същевременно близо 60% от тях са направени от мобилните предприятия (при дял от 30% за ЕС);

- **средногодишен темп на намаление на цените на едро** – според „Мобилтел” ЕАД практиката на регулаторните органи на държавите-членки на ЕС до момента е да налагат средно годишно намаление от около 15% на цените за терминиране в мобилни мрежи, докато в България тези цените са намалени с 50% за период от две години;

- **пазарна концентрация** – предприятието обръща внимание на факта, че степента на пазарна концентрация на фиксирания пазар (над 8500, като е взет предвид пазарният дял на БТК, изчислен на база приходи) е повече от два пъти по-висока от тази на пазара на мобилни телефонни услуги (около 3997);

- **липса на пряка зависимост между цените на едро и дребно** – посочва се, че въпреки че в България цените за терминиране през октомври 2009 г. са най-високите за ЕС, цените за крайни потребители са сред най-ниските. В допълнение към това се посочва, че коефициентът на корелация между цените на едро и цените на дребно възлиза на 0,18. Съгласно възприетите статистически закономерности, стойности за коефициент на корелация по-малки от 0,3 се приемат за индикатор за слаба връзка между две величини, т.е. стойност от 0,18 би се определяла като потвърждение за много слаба взаимовръзка.

- **други особености на пазара в България**, свързани с нарастващите разходи за обслужване, привличане и задържане на потребители, за дистрибуция и въвеждане на нови услуги, както и с по-слабото търсене, високата географска концентрация на

потребление, повишаващите се разходи за подобряване на качествените параметри и високото ниво на мобилна телефонна плътност.

Становище на КРС

Следва да се отбележи, че Раздел III от пазарния анализ, който разглежда състоянието на пазара на мобилни мрежи и услуги в България, няма за цел извършването на цялостен анализ на ефективността на конкуренцията на пазара на мобилни мрежи и услуги на дребно. Съдържанието на раздела има по-скоро обзорен и въвеждащ характер, като целта е то да представи изчерпателна информация за пазара на мобилни мрежи и услуги.

Същевременно пазарът, обект на този анализ, е пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи (включително продукти и услуги, свързани с него), а не пазара на мобилни услуги като цяло или пазара на мобилни мрежи и услуги на дребно. Определянето на съответния пазар, както и анализът и оценката доколко ефективна е конкуренцията на него, се съдържат в раздели IV и V на документа.

КРС отчита, че пазарът на дребно на мобилни мрежи и услуги е свързан с пазара на едро на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи. Тази връзка е разгледана в раздели IV и V на съответния пазар, където е необходимо.

В допълнение към гореизложеното, КРС изразява своето несъгласие с начина на представяне и тълкуване на данните за развитието на сегмента мобилни мрежи и услуги в България, а именно:

➤ Видно от представената от КРС информация за относителните дялове на трите мобилни предприятия, изчислени както на база абонати, така и на база приходи, не се наблюдават резки промени през разглеждания период 2008-2010 г., а напротив – нормален тренд на развитие. Също така, следва да бъде обърнато внимание и на факта, че съгласно информацията за относителните дялове, представена в Digital Agenda Scoreboard 2011, само в две от държавите-членки на ЕС (Малта и Словения) този показател за най-големите предприятия е по-голям от относителния дял на „Мобилтел” ЕАД, а средно за ЕС е с 14 процентни пункта по-малък;

➤ По отношение на цитираните средни цени на минута (ARPM), КРС счита за изключително некоректно неотчитането на бележката под черта, отнасяща се за България, а именно, че при изчисляването на този показател е отчетен целия обем трафик, включително и т.н. „безплатни минути”, докато приходите от месечен абонамент не са включени. Всичко това води до изчисляване на сравнително по-ниска средна цена на минута, отколкото е реалната. КРС смята, че е релевантно използването на изчислените и представени от нея в проекта на документа цени на дребно, както за повиквания в рамките на мрежата, така и за повиквания към други мрежи, и за динамиката им през периода 2008-2010 г.;

➤ КРС е съгласна с отчетено намаление на показателя среден приход на абонат (ARPU) в България, което за 2009 г. спрямо 2008 г. е с EUR 8, но следва да бъде взета и предвид тенденцията в ЕС, а не само да се представя показателя за 2009 г. Видно от данните в Digital Agenda Scoreboard 2011 намалението на този показател за ЕС е с EUR 72, **което е девет пъти повече спрямо намалението му за България.** Относно избора на държавите, използвани при изготвянето на предложените ценови

ограничения за терминиране, КРС счита че ясно е мотивирала това свое предложение в съответния раздел в проекта на анализа;

➤ Съгласно публикуваната в Digital Agenda Scoreboard 2011 информация е видно, че делът на инвестициите в електронни съобщения от БВП за България е един от високите в сравнение с другите държави-членки, но е видно и че за едногодишен период е отчетен спад с малко над 30%, при спад от около 15% средно за ЕС;

➤ Както бе посочено и в първия кръг на анализа на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, до приемане на Решение 236/17.03.2009 г., цените за терминиране в България бяха едни от най-високите в ЕС. КРС е мотивирала в своя проект защо е налице необходимост от продължаване на ценовата регулация.

➤ КРС отново обръща внимание на факта, че дефинирания и анализиран пазар в документа е пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, на който е констатирано, че всяко едно от трите мобилни предприятия има пазарен дял от 100% в собствената си мобилна мрежа. В резултат на това, КРС смята че не е необходимо изчисляването на степента на концентрация чрез използването на показателя индекс на Херфиндал-Хиршман (ННН). От друга страна, регулаторът намира за неудачно сравняването на този индекс за пазарите на мобилни и на фиксирани услуги, изчислени на база на различни относителни дялове – на база абонати за мобилните и на база приходи за фиксираните;

➤ КРС в проекта на анализа е отчела факта, че няма пряка зависимост между цените на едро за терминиране и крайните потребителски цени, но е отбелязала, че цената на едро се съдържа в цената на дребно за повиквания към други мрежи. Също така, както бе споменато по-горе, при изчисляването на показателя средна цена на минута (APPM) не е отчетен приходът от месечен абонамент. От друга страна, показателя средна цена на минута отчита и цента за повиквания в рамките на мрежата (on-net), в която не е компонента цента за терминиране на едро и следователно направеното от предприятието сравнение (коефициент на корелация) е некоректно.

8. „Мобилтел” ЕАД прави бележка относно коректността на проведената процедура по обществено обсъждане, като посочва, че “съгласно информация, поместена в печатните и електронни медии, може да се направи извод, че КРС счита предложението за окончателно в частта по отношение на наложените ценови ограничения.” От предприятието изразяват увереност, че провежданото обществено обсъждане има за цел действително разглеждане на постъпилите от заинтересованите страни становища, като не се провежда единствено с оглед формално спазване на законовата процедура. „Мобилтел” ЕАД предполага, че цитираните отделни изказвания в публичното пространство представляват неправилно интерпретиране на действителните твърдения или се дължат на извадка от контекста на цялостния смисъл. В противен случай според „Мобилтел” ЕАД, настоящата процедура по анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни услуги, определяне на предприятия със значително въздействие и налагане на специфични задължения, би била опорочена.

Становище на КРС

КРС посочва, че е взела предвид всички становища и предложения на предприятията, постъпили в рамките на общественото обсъждане и внимателно и задълбочено е обсъдила всяко едно от тях. Комисията не е поддържала позиция, която да компрометира общественото обсъждане на проекта и не е квалифицирала проекта като окончателен свой акт.

Б. Бележки по отношение на определяне на съответният пазар

„Космо България Мобайл” ЕАД счита, че от обхвата на пазара следва да бъдат изключени входящите роуминг повиквания.

Предприятието изтъква, че абонат на чуждестранен оператор има възможност да избира коя мобилна мрежа да ползва в България, когато пребивава в страната, с оглед постигнатите договорености между българските оператори и чуждестранния оператор, което на практика премахва незаменяемостта на услугите по терминиране на входящи обаждания, характерна за случаите, в които обажданията са насочени към абонати на съответното предприятие. „Космо България Мобайл” ЕАД твърди, че това обстоятелство прави пазара на терминиране на входящи обаждания към абонати, роумващи в България, конкурентен.

„Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че като изрично не изключва от проекто-анализа описания по-горе пазар на терминиране на обаждания към абонати, роумващи в българските мобилни мрежи, КРС на практика не само не насърчава, но и ликвидира всякаква конкуренция на този пазар като задължава всички предприятия да предоставят услугите си при еднакви цени в условията на пълна равнопоставеност.

Становище на КРС

КРС би искала да обърне специално внимание на начините на разплащане между мобилните предприятия (виж. фигура 1 по-долу) в посочения от „Космо България Мобайл” ЕАД случай (с оглед приложението на Регламент (ЕО) № 544/2009 на Европейския парламент и Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 717/2007 относно роуминга в обществени мобилни телефонни мрежи в рамките на Общността (Регламента). В тази връзка, отбелязваме, че услугата терминиране в горепосочения случай е напълно еднаква с терминиране на всяко друго повикване в мрежата на даденото българско мобилно предприятие.

КРС не е съгласна и със заключенията, направени от предприятието, че „пазара на терминиране на входящи обаждания към абонати, роумващи в България е конкурентен”. На първо място, тези потребители нямат никаква информация за разплащанията на едро между предприятията и следователно няма как да избират мрежата, която да ги обслужи, отчитайки цената на едро. Също така, КРС е на мнение, че именно чрез регулацията ще се премахнат възможностите за неконкурентно поведение и случаи, в които цената за терминиране на повикване към чужд абонат, роумиращ в България е по-висока от регулираната цена на дребно за входящи повиквания. Това е отчетено и от ЕК при въвеждане на регулацията на

роуминг услугите, тъй като от тази цена на дребно чуждата мрежа ще трябва да заплати на българското предприятие терминирането на повикването.

Фигура 1

В. По отношение на дефинираните конкурентни проблеми и предложените от КРС специфични задължения

Задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения

1. „Мобилтел” ЕАД предлага да се измени т. V.1.1., б. „б” от проекта на решение, както следва:

„б) предоставяне, при обосновано искане, на достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване за предоставяне на услугата терминиране на гласови повиквания в мрежата на „Мобилтел” ЕАД”

Предприятието изтъква, че уточнението за обоснованост на искането е пропорционално и разумно, с оглед запазване на гарантиране на интересите на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи.

„Мобилтел” ЕАД изтъква, че задължението за предоставяне на взаимно свързване е формулирано като валидно при наличие на обосновано искане в голямата част от държавите-членки на ЕС, включително Австрия, Дания, Естония, Франция, Литва, Словения, Швеция, Обединеното Кралство, Белгия, Малта, Германия, както и в Норвегия. Предприятието посочва, че договорите за взаимно свързване имат определено минимално съдържание и с оглед включването на съответните елементи в проекта на договор, приложим към конкретното взаимно свързване (трафични прогнози, точки на присъствие и др.) е обосновано исканията за взаимно свързване да са подкрепени със съответното съдържание. С оглед посоченото, „Мобилтел” ЕАД обръща внимание, че в практиката са възникнали редица случаи на неплащане на задълженията за взаимно свързване, които увреждат интереса на изправните предприятия, които заплащат своите задължения към договорните си контрагенти и към държавата. „Мобилтел” ЕАД отбелязва, че вече е налице прецедент, в който предприятието е изгубило административен и финансов ресурс за осигуряване на взаимно свързване с предприятие, на което КРС е издало съответно разрешение за осъществяване на електронни съобщения и което впоследствие се е отказало от осъществяване на взаимно свързване непосредствено след сключване на съответните договори.

На следващо място, предприятието посочва, че уточнението, предложено от КРС, а именно „без поставяне на ограничения в зависимост от произхода на повикванията, които могат да бъдат терминирани в мрежата на „Мобилтел” ЕАД”, се явява непропорционално и ненужно, тъй като идентично задължение е налице в действащата Наредба № 1 от 19 декември 2008 г. за условията и реда за осъществяване на достъп и/или взаимно свързване, където в чл. 9, ал. 3 е предвидено, че „Предприятията по чл. 4 осигуряват възможност за пренос и терминирание на трафик в мрежата си, като не поставят ограничения във връзка с произхода му.”

В тази връзка „Мобилтел” ЕАД твърди, че възпроизвеждане на същото задължение в проекта на решение няма да спомогне за повишаване на ефективността на конкуренцията или преодоляване на конкурентни проблеми в перспективата на пазарния анализ.

Становище на КРС

По отношение на аргументите на предприятието, свързани с обоснованост на искането за взаимно свързване, КРС е на мнение, че същите принципно са правилни.

Независимо, че проекта не съдържа изрично посочване на условието за обоснованост на искането на взаимно свързване, безспорно едно искане за осъществяване на свързване следва да съдържа поне параметрите на искания капацитет с оглед прогнозиран обем на трафика. Комисията счита, че наложеното задължение за осигуряване на взаимно свързване при регулирани условия не следва да бъде затрудняващо нормалното осъществяване на дейността на предприятията със значително въздействие на съответния пазар. В тази връзка, няма пречка да бъде изисквано от предприятията, поискали взаимно свързване предоставяне на описание на параметрите на исканото свързване. Предприятията имат възможност да уредят тези отношения чрез публикуването на страниците си в интернет на съответни условия за формата на заявяване на услуги по взаимно свързване.

Следва обаче да се има предвид, че основанията за отказ или ограничаване на взаимно свързване са определени съгласно разпоредбите на Наредба № 1 за

условията и реда за осъществяване на достъп до и/или взаимно свързване и наложените специфични задължения.

По отношение на задължението за терминиране на трафик без оглед неговия произход, КРС счита, че изричното определяне на това изискване е необходимо с оглед определяне на изменението на задължението за достъп спрямо задължението на предприятието, наложено с Решение № 236 от 2009 г. По-конкретно следва да е безспорно ясно, че задължението за терминиране на повиквания обхваща и терминиране на международни повиквания.

2. БТК изразява възражение по отношение на задължението за терминиране на трафик без оглед на неговия произход, като посочва, че задължението не следва да обхваща задължение за терминиране на международен трафик, произхождащ от предприятия извън ЕС.

С оглед придържане към темповете на намаление на цените на роуминг в ЕС, БТК счита за необходимо да бъде въведен план за постепенно намаляване на цените за терминиране на международен трафик с произход от страните - членки на ЕС. По този начин се постига и друга много важна цел - гарантира се марж между цените за роуминг и цените за терминиране на международен трафик с произход от страните - членки на ЕС.

БТК е на мнение, че КРС не следва да налага специфични задължения за терминиране на повиквания, генерирани извън територията на държавата – членка, тъй като това би означавало включване на трафик, който не се регулира (когато става дума за трафик генериран извън територията на ЕС). Хипотезата ще доведе до непоправимо увреждане на конкуренцията в ущърб на националните предприятия. БТК посочва, че в проекта на пазарен анализ КРС е достигнала сама до извода, че на пазари, на които предприятията притежават асиметрични относителни пазарни дялове, високите цени за терминиране може да имат за резултат значителни плащания за тази услуга от по-малки към по-големи конкуренти. В допълнение КРС е посочила в проекта на анализ, че „Установените на съответния пазар ценови конкурентни проблеми показват, че когато цените за терминиране са прекалено високи това поражда прехвърляне на значителни средства между пазарите и потребителите на фиксирана и мобилна гласова услуга, както и прехвърляне на средства от чужди предприятия към българските такива.”. Тази хипотеза ще бъде и в разрез с изводите на КРС, тя ще доведе до значителни плащания от БТК към предприятията извън рамките на ЕС, чиито цени за терминиране в мрежата не са регулирани при следване на същите принципи.²

² В тази връзка БТК е представило и информация (търговска тайна) относно размера на цените за терминиране в мрежите на предприятия, предоставящи услуги извън територията на ЕС. Според БТК представената информация показва липсата на реципрочност на цените към момента и процентното съотношение, което би се получило при регулирането на цената за терминиране в мрежата на БТК. Тази липса на реципрочност, според БТК, ще позволи на предприятията извън ЕС да увеличават пазарната си сила за сметка на БТК и да продължават да засилват тази ясно очертаваща се тенденция поради липса на възможност за преговори и реално противодействие от страна на БТК. БТК отбелязва, че за разлика от „Мобилтел”ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД предприятието не е част от нито една група предприятия, които имат възможност да договарят по-ниски цени за терминиране с оглед мащаба на държавите, в които имат присъствие и броя на минутите, които биха могли да гарантират за терминиране.

Според БТК хипотезата на регулиране на цената на терминиране на международния трафик, генериран извън рамките на ЕС, автоматично поражда и „прехвърляне на значителни средства” от потребителите на мобилни гласови услуги на БТК към предприятията извън ЕС. Република България е една от страните в ЕС с най-малък брутен вътрешен продукт на глава от населението. БТК представя данни на Eurostat, с оглед които този индекс за Република България е над два пъти по-нисък от средния за ЕС.

БТК изразява становище, че практиката в държавите членки на ЕС за прилагане на несиметрични цени за терминиране в мрежите на по-малки оператори показва ефективността на този подход при регулация на предприятията на един пазар. Предприятието счита, че подобен подход би оказал позитивна роля за предприятията в Република България и би създавало възможности за допълнителни инвестиции. Посоченото, според предприятието, е сериозно основание да бъдат полагани системни усилия за повишаване благосъстоянието на населението на Република България, като страна – членка на ЕС. БТК е на мнение, че чрез поставяне на ограничения за преговори с предприятия относно цената за терминиране на международен трафик, генериран извън рамките на ЕС само се постига увеличаване на дисбаланса, което е непропорционално за икономиките на отделните държави – членки и е във вреда на стабилитета на ЕС като цяло. Според БТК премахването на такъв чисто търговски лост от патримониума на предприятието е в явно противоречие с целите на ЗЕС за защита на интересите на потребителите на електронни съобщителни услуги.

БТК счита, че предложението цените за терминиране от предприятия извън ЕС да бъде на свободно търговско договаряне, е съобразено и с регулаторните принципи, заложили Регламент (ЕО) № 717/2007 на Европейския Парламент и на Съвета от 27 юни 2007 година относно роуминга в обществени мобилни телефонни мрежи в рамките на Общността и за изменение на Директива 2002/21/ЕО, изменен с Регламент (ЕО) № 544/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 г. Посоченият регламент се отнася само и единствено до цените на услуги в роуминг в рамките на ЕС.

Допълнителен довод за предложението на БТК е и действието на европейското законодателство по територия и лица. Разпоредбите на чл. 52 от Договора за Европейския съюз (ДЕС) и чл. 355 от Договора за функциониране на Европейския съюз определят изчерпателно териториалният обхват на действие на европейското законодателство. В тази връзка БТК отбелязва, че директивите, приети в рамките на ЕС имат обвързваща сила само спрямо държавите – членки на ЕС и не се прилагат извън териториалните граници на ЕС. С оглед изложеното БТК счита, че законодателството на ЕС не следва да се прилага в търговските отношения между частноправни субекти от държави в ЕС и такива субекти осъществяващи дейност извън границите на ЕС.

БТК обръща внимание, че европейското законодателство следва да благоприятства търговията в рамките на ЕС. Съгласно разпоредбата на чл. 3, т. 3 от ДЕС „Съюзът установява вътрешен пазар”. Съгласно т. 5 от същия член на ДЕС „В отношенията си с останалата част от света Съюзът утвърждава и насърчава своите ценности и интереси и допринася за защитата на своите граждани.”. Посочените разпоредби, според БТК, ясно очертават както целите на ЕС, така и рамката на приложение на законодателство и необходимата за следване политика в отношенията си с държави извън рамките на ЕС. С оглед посоченото БТК е на мнение, че КРС като държавната институция в РБ с делегирани правомощия в

регулирането на електронните съобщения и защита на потребителите е пряко ограничена в отношенията, които следва да регулира – отношенията на вътрешния пазар и същевременно е призвана да защити интересите на потребителите на електронни съобщителни услуги в отношенията със субекти от държави извън ЕС.

БТК посочва в становището си и разпоредбата на чл. 31, т. 2 от ЗЕС, съгласно която КРС следва да отстранява пречки и бариери за конкуренцията в рамките на своята компетентност. При упражняване на регулаторните правомощия комисията следва да се води от основните цели на закона, които се отнасят до насърчаване развитието на вътрешния европейски пазар (чл.4, т.2 от ЗЕС). За постигане на тези цели КРС има правомощията на налага регулаторни мерки на предприятията, определени за такива със значително въздействие върху пазара. С оглед изложеното БТК подчертава, че крайната цел на всяко регулаторно решение на КРС следва да е подобряване условията за крайните потребители. В тази връзка, БТК поддържа становище, че определените от КРС регулаторни мерки не могат да обхващат задължения, повече от необходимите за гарантиране развитието на конкуренцията и подобряване условията за потребителите на ниво Европейска общност

БТК мотивира своето становище и с Общата позиция на ERG относно мерките. Съгласно посоченото в позицията, при неуспех в търговските преговори между предприятията националните регулаторни органи следва да могат да налагат мерки за осигуряване на адекватен достъп и взаимно свързване с цел защита интересите на потребителите. Също така, БТК цитира посоченото в позицията, а именно, че при определяне на конкретните мерки, основните цели, които трябва да бъдат преследвани, са:

- осигуряване развитието на конкуренцията;
- осигуряване развитието на вътрешния европейски пазар;
- защита интересите на гражданите на Европейския съюз³.

БТК поддържа становище, че е въпреки острата необходимост от бързото намаляване на цените за терминиране в мобилната мрежа на трафик, произхождащ от държавите -членки на ЕС, БТК намира за необходимо да обърне внимание, че е необходимо технологично време за разделяне на трафика и неговото таксуване в билинг-системата на БТК.⁴ Предприятието обръща внимание на възникналите в сектора проблеми при изменения на таксуващите системи. БТК счита, че преди да се изискват промени в таксуващите системи на предприятията е необходимо да се предвидят и отделят необходимите за това оптимален времеви период и ресурси. БТК счита, че следва да бъде предоставен срок от 6 месеца за въвеждане на промени в таксумите системи с оглед възможност за различно таксуване на трафик с произход ЕС и трафик с произход държави извън ЕС.

Предвид всичко гореизложено и с оглед спазване на принципите за минимална регулаторна намеса и пропорционалност на предприетите мерки БТК

³ National regulatory authorities should have the power to secure, where commercial negotiation fails, adequate access and interconnection and interoperability of services in the interest of end-users NRAs have been set the following objectives to guide them as they carry out the task specified for them in the Directives:

- Promote competition;
- Contribute to the development of the internal market; and to
- Promote the interests of the citizens of the European Union. („Remedies” document - стр. 51)

⁴ Описание на необходимите промени е изведено в отделно приложение към становището на предприятието – търговска тайна.

счита, че не е необходимо налагане на мерки по отношение на цените за терминиране на международни повиквания, генерирани в мрежи извън ЕС.

В тази връзка предприятието предлага следните изменения в проекта на решение:

- навсякъде в текста след думите „без поставяне на ограничения в зависимост от произхода на повикванията” да се добавят думите „в рамките на Европейския съюз”. Посочената промяна следва да бъде отразена и във всички точки от проекта на решение, в които задължение е описано чрез или свързано с произход на трафика.

- да се разпише нова точка VI със следното съдържание:

„1. Задълженията, определени в точка V от настоящото решение, не се прилагат по отношение на терминирането на трафик, генериран в държави извън рамките на Европейския съюз както и при терминиране на трафик, транзитиран през мрежи на предприятия, установени извън рамките на Европейския съюз.

2. Ценовите ограничения за терминиране на международен трафик се прилагат от въвеждане на изменение в таксуващите системи на предприятията, което ще позволи разграничаване на международния трафик от и извън рамките на Европейския съюз, но не по-късно от шест месеца от уведомяване за настоящото решение.”

3. Във връзка с разписването на нова точка VI, предложените в проекта на решение точки VI, VII, VIII и IX стават съответно VII, VIII, IX и X.

Становище на КРС

КРС изразява несъгласие с предложението на предприятието. Следва да се отбележи, че дефиницията на продуктовия и географски пазар предполага еднакви разходи за терминиране на трафик в мрежата на предприятието, независимо от произхода му, когато повикванията се терминират на територията на Република България – преносът на трафик се осъществява от точката на взаимно свързване на територията на страната до крайната точка на мрежата (абоната). В тази връзка КРС е на мнение, че не следва да изменя проекто-мярката.

Комисията отбелязва, че когато българските предприятия имат точки на присъствие извън територията на Република България, те могат да определят допълнителна цена за пренос на трафика до страната, но тази цена следва да е ясно отграничена от цената за терминиране, спрямо която е налице ценова регулация.

По отношение на предложението на предприятието за отлагане срока на прилагане на задължението, същото не се приема доколкото КРС не споделя виждането на предприятието за разделяне на трафика в зависимост от произхода му – от територията на ЕС и извън територията на ЕС. Освен посоченото, следва да се има предвид, че задължението за терминиране на международни повиквания при регулирани условия вече е наложено на предприятията с Решение № 320 от 2011 г. на КРС, което решение не се изпълнява от предприятията към момента на обсъждане на настоящия проект. Решение № 320 от 2011 г. е от март 2011 г. и в тази връзка предприятията са имали повече от достатъчен срок, за да приведат търговската си дейност в съответствие с наложените им задължения.

3. „Космо България Мобайл” ЕАД счита, че терминирането на международен трафик не следва да е предмет на регулация. Предприятието посочва, че намалението на цените се извършва рязко и би имало негативен ефект не само върху приходите на засегнатите оператори, но и върху пазара на електронни съобщения като цяло, поради следните причини:

- намаляване на инвестициите в българския телекомуникационен сектор, които по данни от Digital Agenda Scoreboard 2011 за 2009 г. възлизат на 0,8% от БВП на страната което поставя България начело на държавите-членки на ЕС по този параметър;

- намаляване на приходите на мобилните оператори ще доведе до забавяне на въвеждането на новата LTE технология, което ще отдалечи България още повече от останалите европейски държави и ще лиши българският потребител от възможността да получава нови, по-надеждни и качествени услуги;

- намаляване на постъпленията в държавния бюджет от корпоративни данъци, в условията на тежка икономическа криза, като загубите за държавата ще възлизат на милиони евро (предприятието посочва, че за една година загубата от корпоративни данъци би възлязла приблизително на 20 млн.лв.);

- няма данни за негативно влияние на настоящите цени за терминиране на международен входящ трафик върху нивото на конкуренция на българския пазар или върху потребителите;

- намаляването на цените за терминиране на международен трафик едва ли ще доведе до намаляване на цените на дребно за международни разговори към България, предлагани от чуждестранни оператори, и няма гаранции доколко ще има позитивен ефект върху европейския потребител, тъй като чуждестранните оператори не могат да бъдат задължени да намалят цените на дребно, които заплащат крайните потребители;

- приравняването на цените за терминиране на входящ международен трафик с националните цени за терминиране в мобилни мрежи ще доведе до преразпределение на приходи в полза на чуждестранни оператори за сметка на българските оператори, както и до преразпределение на постъпления в бюджета на други държави за сметка на постъпленията под формата на данъци в българския бюджет.

„Космо България Мобайл” ЕАД предлага, ако се предприеме намаление на цените за терминиране на входящи международни повиквания, това да бъде направено поетапно и чрез определен glide-path, което ще бъде практически отражение на принципа за предвидимост, залегнал в ЗЕС. Мотивът за това е, че в останалите държави-членки на ЕС тези цени са намалени поетапно и по естествен път на база на договореностите на отделните оператори. Предприятието предлага плавното намаление на цените за терминиране на международни повиквания да започне от средата на 2012 г. като поетапен и постепен процес на хармонизиране на цените на международните с цените на националните повиквания.

„Космо България Мобайл” ЕАД е на мнение, че дори и пазарът на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи да бъде разгледан независимо от произхода на трафика, регулация на цените не следва да се прилага относно терминиране на повиквания, генерирани извън територията на държавата-членка на ЕС. Противното би довело до увреждане на

конкуренцията в ущърб на националните предприятия, тъй като ще ги постави в неравнопоставено положение спрямо предприятия в държави, в които не действат европейските регулации, тъй като въпросните предприятия разполагат с възможност самостоятелно да определят цените, на които предоставят услугата терминиране на входящ международен трафик. Така България ще се постави в положение, при което българските потребители ще заплащат цени на дребно за обаждания към държави извън ЕС в пъти по-големи от тези, които ще заплащат гражданите на съответните държави за обаждания към България или пък предприятията в тези държави ще реализират печалби за сметка на българските предприятия.

„Космо България Мобайл” ЕАД твърди, че при хипотеза, в която цените за терминиране на входящ международен трафик се регулират по планирания от КРС начин, то това ще представлява също и намеса в отношенията на равнопоставени субекти на търговското право. В следствие на тази намеса е твърде вероятно поставяне на операторите и потребителите на страни извън ЕС в по-благоприятно положение спрямо българските предприятия и потребители.

В подкрепа на предложението си предприятието изтъква следното:

- КРС няма и не би следвало да има ресурс да изследва всеки участник на трансграничния пазар на терминиране на гласови повиквания;

- нито КРС, нито ЕК разполагат с компетенции да регулират пазари извън рамките на ЕС, защото суверенитетът, както на българската държава, така и на ЕС се разпростират само в техните географски граници. Допълнително доказателство за това е и факта, че роуминг регламента също е с ограничен географски обхват на действие и регулира само обаждания, направени в рамките на ЕС.

„Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че при налагане на конкретни задължения националните регулаторни органи, в това число и КРС, следва да спазват принципите на пропорционалност и обоснованост при отчитането на ефектите от наложените задължения. Поради тази причина, дори да наложи ограничения върху цените за терминиране на входящи международни повиквания, КРС следва да изключи от обхвата на регулацията терминирането на транзитен международен трафик. Наложените ценови ограничения следва да се прилагат единствено по отношение на директно терминиране на международен трафик от оператор/доставчик в чужбина в мрежата на мобилно предприятие в България. В случай че бъде наложено задължение за терминиране на транзитиран международен трафик при наложени ценови ограничения, то резултатът от такава регулаторна политика няма да бъде подобряване на условията за крайните потребители и оптимизиране за пазара на терминиране на гласови повиквания, а единствено преразпределение на приходи между търговски субекти, от което отново ще бъдат оцетени българските предприятия.

Становище на КРС

КРС не приема предложението за изменение на предложената мярка, като поддържа мотивите си, изложени в по-горната бележка и настоящия документ.

Комисията не приема за основателно предложението за изключване от обхвата на мярката на терминирането на транзитен международен трафик. Терминирането е услуга, която не се определя от произхода на трафика и не са налице различни разходи в зависимост от това дали трафика е транзитен. Разплащанията за транзит са отделни от разплащанията за терминиране.

4. БТК изразява становище, че предложената мярка за въвеждане на IP взаимно свързване, при липсата на всякакви предварителни консултации с предприятията относно последствията от въвеждането ѝ е непропорционална и необоснована. Предприятието посочва, че в проекта липсва аргументация за налагане на мярката, което прави решението необосновано. БТК е на мнение, че позицията на КРС, конкретните условия за реализиране на взаимно свързване чрез Интернет протокол да бъдат определени след провеждане на консултации със заинтересованите предприятия, показва липса на конкретен анализ относно нивото на развитие на мрежите в България. При липса на такъв анализ, според БТК, не е ясно по какви аргументи КРС е приела, че са налице потенциални проблеми, които могат да възникнат ако не бъде въведено свързване чрез Интернет протокол.

БТК посочва, че липсата на яснота относно конкретните правила за прилагане на Интернет протокол показва, че КРС не е извършила оценка на въздействието на наложената мярка. Само при ясна визия за приложимите правила може да се направи и оценка на последиците от предложената мярка. При липса на такава оценка мярката се явява необоснована и непропорционална и може съществено да засегне нормалното развитие на пазара.

БТК пояснява, че като мотив за налагане на задължението КРС е посочила техническото развитие на фиксираната мрежа на БТК. В същото време, според предприятието, КРС не е отчела обстоятелството, че това ниво на развитие на мрежата вече е намерило отражение в сключените договори за взаимно свързване. Въз основа на подписания Меморандум страните са определили промените в условията за взаимно свързване, като са постигнали договореност за запазване на сигнализацията чрез протокол SS7. В тази връзка и при липса на спорове между предприятията БТК намира всяка намеса от страна на регулатора за необоснована.

БТК поддържа становище, че налагането на задължение за взаимно свързване чрез Интернет протокол ще засегне нормалното предоставяне на услуги между мрежите. „SS7” представлява стандартизиран протокол на международно ниво, който може да се ползва във всички мрежи. Използването на този протокол дава гарантирано качество на услугата. По отношение използването на Интернет протоколи, съществуват рискове от влошаване качеството на предоставяните услуги, които следва да бъдат отчетени от КРС при определяне на окончателната мярка.

С оглед посоченото, БТК счита, че за да бъде предложено въвеждане на такава мярка, би следвало да бъдат извършени предварителни обществени консултации на основание чл. 37 от ЗЕС. Това предложение е свързано с факта, че въвеждане на IP-протокол за целите на взаимно свързване е въпрос от съществено значение за развитието на обществените електронни съобщителни услуги.

БТК обръща внимание, че са налице отворени въпроси, които не биха могли да бъдат решени от създадения в следствие от КРС консултативен съвет. Към момента на създаване на посочения съвет специфичното задължение, макар и не

въведено, ще бъде наложено и при възникване на сериозни проблеми с въвеждането му, ще е необходимо провеждането на нов пазарен анализ, чрез който последното да бъде отменено. От друга страна, датата, от която следва да се прилага наложената мярка е 01.07.2013 г., т. е. след година и половина от приемане на окончателното решение. Съгласно разпоредбата на чл. 151 от ЗЕС КРС следва да извършва пазарни анализи на всеки две години, а съгласно чл. 16, т. 6, б. „а” от Рамковата директива 2001/21/ЕО е предвиден срок от три години за извършване на нов пазарен анализ. Ето защо БТК счита, че при възникване на проблеми от въвеждане на IP-протокол при взаимно свързване КРС ще бъде принудена да извърши пазарен анализ в срок, много по-кратък от разписания в законодателството, което не съответства на принципите в чл. 5 от ЗЕС за предвидимост и свеждане на регулаторната намеса до минимално необходимото. Напротив, при налагане на мярката за IP свързаност без извършване на широки обществени консултации, които да обсъдят всички последици от въвеждането на такава мярка БТК счита, че КРС ще бъде принудена да започне извършването на пазарен анализ след една година.

БТК отбелязва, че в проекта не се посочва конкретен IP-протокол. Това допълнително създава несигурност и възможност за последващи искания, които реално няма да са изпълними. Предприятието отбелязва, че специфичните задължения, които КРС налага, следва да са достатъчно конкретни, за да не създават предпоставки за различно тълкуване и съответно прилагане.

С оглед всичко посочено, БТК предлага провеждането на предварителни консултации, които да отговорят на следните въпроси:

- Съгласно разпоредбата на чл. 280, ал. 1, т. 2 от ЗЕС за осигуряване на оперативната съвместимост на електронните съобщителни услуги препоръчаните от ЕК стандарти и/или спецификации, включени в списък, публикуван в "Официален вестник" на Европейския съюз. Към настоящият момент липсва стандарт или спецификации за изпитване на съоръженията, работещи върху SIP/H.323 протоколи. БТК счита, че при липсата на такива приети документи предприятията БТК ще бъдат лишени от възможността да изпитват съоръженията по предварително определена методика и съответно няма да могат да осигурят оперативната съвместимост между мрежите си.

- За предоставяне на сходно качество при взаимно свързване по IP-протокол с това при TDM трънковете е необходимо увеличение на капацитета, респективно линиите за взаимно свързване с 50 %. Това е допълнителен разход за двете предприятия, осъществяващи взаимно свързване по IP-протокол.

- Централизирано управление на т.нар. VoIP протоколи:

Протоколи от тип Master- Slave контрол протокол:

H.248, MGCP са протоколи чрез които се управляват:

a) абонатни гейтуей –осигуряват стандартни абонатни интерфейси /POTS,ISDN/

b) trunk media gateway – осигуряват стандартни ISUP трънкове за свързване с други мрежи.

c) сигнални гейтуей – осигуряват стандартни SS7 M3UA линкове за реализиране на ISUP свързаност с други мрежи.

Протоколите тип Master-Slave контрол протокол са предназначени за директно управление на абонатни гейтуеи, както трънк гейтуей предназначени да

реализират TDM трънкове /ISUP/ за реализиране на свързване с други мрежи. Master-Slave контрол протоколите не са предназначени за изграждане на директни свързаности между оператори. Не е известна и такава добра практика за изграждане на взаимно свързване на мрежи между оператори базирана на H.248 протоколи.

- По отношение на VoIP протоколи с разпределено управление:

- H323 протокол:

Съществува от началото на създаването на първите VoIP мрежи. Представлява емуляция на ISDN върху IP среда. Поради ограниченията налагани от H323 протокола, множество производители са добавяли свои допълнения към основния протоколен стек, което води до множество конфликти на протоколно ниво при различните производители. Интелигентността на изграждане на VoIP комуникациите е изнесена в крайните устройства /gateway/, а функцията на Централизирания елемент /Gatekeeper/ е да разреши и оторизира повикването.

H323 е морално остарял протокол от началото на създаването на VoIP мрежите. Множество от производителите не го поддържат в новите си съоръжения или планират спирането му от употреба. Притежава сложен call-setup, като следствие произтичат допълнителни проблеми с транспортния слой. Интелигентността на изграждане на VoIP комуникациите е изнесена в крайните устройства /gateway/ т.е. крайните терминали /IP телефони или гейтуей/ от едната мрежа ще „комуникират“ директно с другите крайни терминали на другата мрежа което е предпоставка за несъвместимост между отделните производители. Не могат да се гарантират факс/модемните комуникации.

- SIP протокол за VoIP сигнализация:

Създаден е като алтернатива на H323 протокол. Недостатък при използването на този протокол е наличието на голям брой сигнални съобщения за осъществяване на един разговор /до 30 в IMS мрежите/. Също така, производителите не могат да отговарят за постоянно развиващия се SIP протокол и се движат с различно закъснение. Това води до проблеми със свързването между различни производители по SIP протокол. Overlap-sending на викания и викация номер не се поддържа от всички производители поради факта че визията /IMS/ е насочена към мобилни мрежи.

В допълнение, освен недостатъците, които предприятието е идентифицирало при прилагане на конкретно изброените протоколи, БТК посочва и следния недостатък, относим към всички Интернет протоколи: Като цяло VoIP мрежите са насочени към предаване на глас, а предаването на данни (факс и модем) е изключително слабо застъпено. Разчита се на крайните терминали да открият факс/модемната комуникация за предаване на контролния елемент, който от своя страна да предаде на другата мрежа. В тази връзка, основният проблем при изграждане на VoIP свързаност по SIP протокол е, че не могат да се гарантират съобщения за данни (факс/модемни комуникации). Също така, при огромен брой производители и непълна поддръжка на протокола не може да се гарантира успешно предаване на данни /факс и модем/. Предприятието посочва, че SIP-протоколът е заложен като стандарт за IMS мобилни мрежи, каквато не е мрежата на БТК и този факт допълнително ще усложни и скъпи и реалното въвеждане на IP-протокола.

В заключение и по мотивите изложени в бележката, БТК настоява задължението за осигуряване на IP свързаност да отпадне от предвидените мерки

поради липсата на проведени обществени консултации по реда на разпоредбата на чл. 37 от ЗЕС.

Становище на КРС

КРС намира част от изложените възражения и аргументи за основателни и счита, че предложената мярка следва да отпадне от проекта.

Комисията намира за подходящо да препоръча на мобилните предприятия да участват в консултации, които ще бъдат проведени от комисията с оглед изясняване на възможностите за въвеждане на IP взаимно свързване.

5. „Космо България Мобайл” ЕАД твърди, че налагането на задължение за взаимно свързване, базирано на Интернет протокол, в предвидения в проекта срок, освен че ще бъде незаконосъобразно е възможно да предизвика непредвидими изменения върху регулираните пазари, които биха могли да нанесат вреди, както на потребителите, така и на предприятията, опериращи на тези пазари, поради следните аргументи:

- „Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че подкрепя „намеренията на КРС да подтикне операторите към преминаване към IP архитектура”, доколкото в дългосрочен план навлизането на тази технология е световна тенденция, но намира срокът, заложен за имплементация на задължението за твърде кратък. Предприятието отбелязва, че към момента в ЕС няма оператор, който да осъществява IP взаимно свързване чрез мобилната си мрежа. Това се дължи на факта, че все още липсва добре разработена стандартизационна среда, като остават отворени редица съществени въпроси, касаещи качеството на предоставяните гласови услуги, неприкосновеността на съобщенията, преносната среда и транскодирането. „Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че по данни на Cullen International само в една държава-членка на ЕС – Италия, регулаторът е наложил задължение върху предприятията за осъществяване на IP взаимно свързване по отношение на фиксираните им мрежи.

„Космо България Мобайл” ЕАД счита, че налагането на такова задължение и съответно миграцията към този вид технология, следва да се извърши при положение, че има добре разработени нормативни документи на национално ниво, по подобие на стандартизацията за TDM/SS7 сигнализацията. В допълнение предприятието изтъква, изразеното от КРС становище, съгласно което за миграцията не съществуват технически и технологични пречки, както и че необходимите инвестиции за осигуряване на IP взаимно свързване са сравнително малки и поносими и няма да доведат до промени в икономическите и технически условия, е недостатъчно обосновано.

- „Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че заявеното от КРС намерение за създаване на консултативна структура в съответствие с чл. 39 от ЗЕС с цел обсъждане на проблемите, касаещи въвеждането на IP взаимно свързване между националните мрежи (сценариите за преход към и организиране на all-IP взаимно свързване, определяне на минималните функционални и технически изисквания, необходимият оптимален брой ТВС, приложими стандарти, протоколи и други технически изисквания, процедурите за преход към и предоставяне на IP взаимното свързване и др.) и съответно намиране на оптимално решение в рамките на тази консултативна структура с медиация от страна на регулатора показва, че „самата Комисия признава за редицата трудности и неясноти свързани с миграцията”.

Предприятието е на мнение, че всички тези въпроси следва да бъдат обсъдени и разрешени преди прибиързано да бъде налагано задължение на предприятията, което е възможно да се окаже непосилно за изпълнение в предвидения срок при тотално несигурна и непредвидима нормативна и фактическа обстановка.

В тази връзка, „Космо България Мобайл” ЕАД счита, че в случай че КРС наложи задължението за преминаване към IP взаимно свързване ще бъде нарушен чл. 175 от ЗЕС, съгласно който комисията при налагане на задължението по чл. 173 следва принципа на пропорционалност, като взема предвид техническа и икономическа жизнеспособност на ползването или инсталирането на средства от конкурентни предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, с оглед развитието на пазара и характера и вида на използваното взаимно свързване и достъп, тъй като към настоящия момент няма категорична яснота относно отражението, което изпълнението на задължението би могло да предизвика на разглежданите пазари.

• „Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че съгласно чл. 4. ал. 1 от ЗЕС целите на закона са да се създават необходимите условия за развитие на конкуренцията при осъществяване на електронни съобщения, като се осигуряват възможности на потребителите, включително и хората с увреждания, да извличат максимална полза що се отнася до избора, цената и качеството на електронните съобщения, да се предотвратява изкривяването или ограничаването на конкуренцията в сектора на електронните съобщения, да се насърчават инвестициите в инфраструктурата и стимулират иновациите. В тази връзка при преминаването към IP взаимно свързване регулацията следва да бъде внимателно съобразена с предизвикателствата, които тази миграция ще създаде на пазарите на телекомуникационни услуги. Според „Космо България Мобайл” ЕАД остава неясен отговорът на въпроса дали пазарната сила, която към настоящия момент притежават предприятията, ще се намали, ще остане същата или ще се увеличи, тъй като технологията на предоставянето на услугите коренно ще измени пазарните принципи, действащи сега и съответно начина на предоставяне на съответните услуги. Предвид това не може да бъде направен извод по какъв начин ще се отрази налагането на такова задължение както на конкуренцията, така и на потребителите, като правилната регулаторна реакция следва да бъде внимателно преценена при съобразяване на принципа на предвидимост.

Становище на КРС

КРС намира част от изложените възражения и аргументи за основателни и счита, че предложената мярка следва да отпадне от проекта.

Комисията намира за подходящо да препоръча на мобилните предприятия да участват в консултации, които ще бъдат проведени от комисията с оглед изясняване на възможностите за въвеждане на IP взаимно свързване.

6. „Мобилтел” ЕАД предлага да отпадне задължението по т. V.I.1, б. „д” от проекта на Решение по следните съображения:

• Задължението не попада в обхвата на законовите норми, регламентиращи съдържанието на задължението за достъп и неговите елементи, съгласно чл. 173 от ЗЕС

В мотивите си по предложението предприятието твърди, че КРС не е следвала принципа на пропорционалност като е определила, че в срок до три месеца, считано от получаване на решението, „Мобилтел” ЕАД следва да представи информация относно необходимите промени в мрежата му с оглед осигуряване на IP взаимно свързване и да определи свои представители с оглед тяхното участие в консултативна структура по въпросите на IP взаимното свързване. „Мобилтел” ЕАД посочва, че този срок е необосновано кратък.

Предприятието изтъква като втори мотив, че комисията е наложила задължението без да има яснота по отношение на необходимите промени в мрежата на „Мобилтел” ЕАД, т.е. без да е извършила преценка на техническата жизнеспособност на ползването или инсталирането на средства, и без да взела предвид възможността за предоставяне на IP достъп с оглед техническия капацитет.

„Мобилтел” ЕАД е на мнение, че е недопустимо обхвата на задължението, включително приложимия стандарт, да се определят впоследствие от Консултативен съвет и определя това за грубо нарушение на глава девета от ЗЕС. Предприятието счита, че е необосновано и непропорционално становищата на заинтересованите лица да се отчитат в срок, последващ приемането на окончателно решение от страна на КРС, тъй като КРС е следвало да извърши анализ и консултации относно прехода към и организиране на all-IP взаимно свързване преди да налага подобно задължение.

• Налице е очевидно противоречие в мотивите на комисията, както и противоречие с текстове на ЗЕС, което прави наложеното задължение необосновано и незаконосъобразно

„Мобилтел” ЕАД твърди, че анализ относно необходимите промени в мрежите на предприятията, включително наличния капацитет, е следвало да бъде извършен преди налагане на подобно задължение. Предприятието изтъква, че на практика липсва яснота дали според КРС закупуването и поддържане на съответните съоръжения в мрежите на предприятията представлява значителен разход или не, като възприетия от комисията подход повдига въпроси относно спазване на принципа за равнопоставеност.

„Мобилтел” ЕАД посочва в мотивите, че при налагане на задължението КРС не е взела предвид всички критерии, съгласно чл. 175 от ЗЕС, като се е позовала формално единствено на икономическата жизнеспособност.

На следващо място предприятието изтъква, че липсва равнопоставеност по отношение на мобилните и фиксираните предприятия, тъй като за мобилните КРС базира извода за сравнително малки и поносими инвестиции на факта, че броят на точките за взаимно свързване не надвишава четири. Не е изследван, обаче, броят на споразуменията за взаимно свързване, сключени от мобилните предприятия и необходимостта да бъде изменено всяко едно от тях, като същевременно бъдат изменени и принципите на физическа реализация на взаимното свързване. Не е изследван и броя на точките на взаимно свързване на алтернативните предприятия, както помежду им (обикновено само 1 точка), така и с мрежата на БТК.

• *Задължението противоречи на действащата законодателна уредба на взаимоотношенията по повод осъществяването на взаимно свързване*

В мотивите си „Мобилтел” ЕАД посочва, че съгласно чл. 6, ал. 4 от Наредба № 1 от 19 декември 2008 г. за условията и реда за осъществяване на достъп и/ или взаимно свързване, маршрутизацията към точките на взаимно свързване се извършва съобразно определения в договорите за взаимно свързване протоколи за сигнализация, т.е. за предприятията е налице договорна свобода по отношение на протоколите за сигнализация, приложими в двустранните им взаимоотношения. В тази връзка предприятието е на мнение, че КРС няма правомощие да определя протоколите за сигнализация, още по-малко като специфично задължение в резултат на пазарен анализ. Предприятието изтъква, че до момента на приемане на проекта на решение не е бил налице спор относно протоколите за сигнализация, по който страна да е било „Мобилтел” ЕАД, и следователно не е налице конкурентен проблем, чието разрешаване да налага въвеждането на подобно задължение.

Като аргумент в подкрепа на тезата си предприятието посочва, че следва да се вземе предвид и фактът, че така определеният от КРС начин на осъществяване на взаимно свързване би могъл да доведе и до влошаване на качеството на предоставяните гласови услуги. „Мобилтел” ЕАД цитира приложението към Приложение към Решение № 859/01.09.2011 г., където КРС е стигнала до извода, че „при осъществяване на взаимно свързване между мрежата на БТК и IP-базирани алтернативни мрежи, при запазване на CCS7, е необходимо двойно преобразуване на трафика между мрежите (IP трафика се преобразува в TDM и обратно), което създава предпоставки за влошаване на качеството на услугите.” Предприятието е на мнение, че няма причина същият извод да не важи по отношение на съответното насрещно преобразуване от мрежите на мобилните предприятия към мрежите на алтернативните доставчици на фиксирана телефонна услуга.

• *От редакцията на задължението не става ясно дали то предполага предоставяне на взаимно свързване единствено по IP протокол, при забрана за използване на други протоколи, включително и по отношение на вече сключените договори, или предоставяне на взаимно свързване, базирано на IP протокол само по отношение на предприятията, които са отправили изрично такова искане и с които е постигната договореност.*

„Мобилтел” ЕАД посочва, че в случай че КРС не приеме предложението да отпадне задължението, то е необходимо задължението да се формулира по следния начин:

„д) от 01.07.2013 г. осигуряване на възможност за взаимно свързване, базирано на Интернет протокол (IP) при наличие на изрично обосновано искане.”

Предприятието предлага, преди да наложи това задължение КРС да определи протокола, който да бъде въведен, за да могат предприятията да дадат оценка на необходимите промени в мрежите им.

Становище на КРС

КРС намира част от изложените възражения и аргументи за основателни и счита, че предложената мярка следва да отпадне от проекта.

Комисията намира за подходящо да препоръча на мобилните предприятия да участват в консултации, които ще бъдат проведени от комисията с оглед изясняване на възможностите за въвеждане на IP взаимно свързване.

7. „Мобилтел” ЕАД предлага да отпадне задължението по т. V.1.2.1 от проекта на Решение, тъй като е необосновано и непропорционално.

В мотивите си предприятието изтъква, че не е налице законова възможност за налагане на задължения по свободна преценка на комисията, в случай че тези задължения не са регламентирани в действащото законодателство. Предприятието изтъква, че съгласно ЗЕС специфичните задължения, които могат да се налагат на предприятията, са изчерпателно изброени в чл. 166, ал. 2, като тяхното съответно съдържание също е предвидено в закона. В заключение предприятието е на мнение, че комисията няма правомощие да налага задължения „във връзка” с други задължения, каквато формулировка е използвана при налагането на специфичните задължения по т. V.1.2.1 от проекта на решение.

В допълнение „Мобилтел” ЕАД посочва, че КРС има правомощие да разрешава спорове между предприятия, в случай че е налице възникнал спор за неизпълнение на задължение, предвидено в закона.

Становище на КРС

КРС не приема направеното предложение.

Съгласно разпоредбата на чл. 174, ал. 2 от ЗЕС, КРС има правомощие, при налагане на задължение за достъп, да поставя условия за справедливост, основателност и своевременност при изпълнение на посоченото задължение. В конкретния случай изискването на т.V.1.2.1. от проекта на решение е свързано със задължението за добросъвестно водене на преговори с предприятията, искащи достъп. Както е посочено в проекта, КРС е предложила налагането на изискване за своевременно информиране на заинтересованите предприятия с оглед недопускане на тактики на забава, които могат да се приравнят на отказ от достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване. В проекта комисията е посочила и правното основание за въвеждане на посоченото изискване. С оглед изложеното комисията намира за законосъобразна и обоснована предложената мярка.

Комисията не намира аргументи в становището на предприятието, които да обосноват непропорционалност на мярката и не счита, че изпълнението на това изискване би затруднило по някакъв начин „Мобилтел” ЕАД. Нещо повече, добросъвестната търговска практика изисква именно такова поведение от страни в преговори по осъществяване на взаимно свързване.

КРС обръща внимание, че „Мобилтел” ЕАД не е изказвало съображения за незаконосъобразност на мярката и липса на правомощия на комисията, в случаите когато такова задължение е било налагано по отношение на БТК като предприятие със значително въздействие върху съответни пазари.

8. „Мобилтел” ЕАД предлага да отпадне задължението по т. V.1.2.2 от проекта на решение, като изтъква следните съображения:

- *Задължението за достъп има определено съдържание, предвидено в закона.*

- *Задължението за предоставяне на информация за обема на трафик, терминиран в мобилната от фиксираната мрежа на „Мобилтел” ЕАД, не е относимо към задължението за предоставяне на достъп.*

- *Комисията не е посочила мотиви, поради които счита, че предвиденото задължение се намира във връзка с установените конкурентни проблеми, нито относно неговия практически смисъл и ползите от неговото налагане.*

- *Съгласно чл. 40 от ЗЕС, КРС може да отправя до предприятията, които осъществяват електронни съобщения, обосновани писмени искания за предоставяне на информация, включително финансова, в съответен обем, срок и подробности, необходима за изпълнението на регулаторните ѝ функции. Комисията в мотивите към искането за информация посочва причините и целите, за които се иска информацията. Исканията за информация трябва да бъдат пропорционални на целите, за които са направени. Предвиждането на допълнително задължение за предприятията да предоставят информация, по смисъла на пазарния анализ, не е обосновано и пропорционално и създава необоснована административна тежест за предприятията.*

Становище на КРС

Комисията не приема предложението на „Мобилтел” ЕАД за отпадане на посоченото задължение. Видно от изложеното в горната бележка, КРС има правомощия, на основание чл. 174, ал. 2 от ЗЕС, да поставя условия за справедливост, основателност и своевременност при изпълнение на задължението за достъп. Доколкото предприятието има задължение за осигуряване предоставянето на услугата терминиране при спазване на задължение за равнопоставеност, включително предоставяне на услуги и информация на предприятие, искащо взаимно свързване при същите условия (ценови и неценови) и качество като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, е обосновано КРС да наложи изискването по т. V.1.2.2 от проекта на решение с оглед осигуряване на възможност за своевременно установяване дали наложеното задължение за достъп се изпълнява при спазване на изискванията за равнопоставеност.

Изложените мотиви, както и посоченото правно основание са ясно разписани в проекта, поради което КРС не приема възраженията за незаконосъобразност и необоснованост на мярката.

Комисията счита, че позоваването на разпоредбата на чл. 40 от ЗЕС не е относимо, доколкото посочената в т. V.1.2.2 от проекта на решение информация е пряко свързана с наложените специфични задължения и следва да се представя регулярно на комисията.

Задължение за равнопоставеност

„Мобилтел” ЕАД предлага т. V.3.1. от проекта на решение да се измени, както следва:

„3.1. Продължава действието на наложеното задължение за равнопоставеност на „Мобилтел” ЕАД, като изменя същото, както следва:

(а) предоставяне на взаимно свързване на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги се извършва при равностойни условия при сходни обстоятелства, както и

(б) предоставяне на услуги и информация на други предприятия, искащи взаимно свързване и предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, се извършва при същите условия и качество като тези, при които предприятието свързва различни свои мрежи и /или които предприятието предоставя на свързаните с него лица и на предприятията, с които вече е сключен договор.”

Предложението на предприятието е мотивирано с невъзможност да се установи смисълът, който комисията влага в задължението, поради неяснотата на формулираното специфично задължение. Предприятието е на мнение, че това създава предпоставки за възникване на несигурност от гледна точка на задълженията на „Мобилтел” ЕАД и противоречия при тяхното тълкуване. „Мобилтел” ЕАД посочва, че КРС не притежава правомощия да изменя волята на законодателя посредством постановяване на индивидуални административни актове, и допълва, че подобен подход противоречи на принципа на законоустановеност и представлява превишаване на законовите правомощия на комисията.

С предложението „Мобилтел” ЕАД цели да приведе наложеното задължение в съответствие с изискванията на ЗЕС и обхватът на задължението за равнопоставеност съгласно чл. 168 от закона. В мотивите се посочва, че понятието за свързани лица има легална дефиниция в параграф 1 от Допълнителните разпоредби на Търговския закон, която не позволява тълкуване на съдържанието на законовата разпоредба в посока, която да разширява това понятие върху дейностите в едно и също юридическо лице.

Становище на КРС

КРС счита, че не следва да се приема предложението за изменение на действащото задължение за равнопоставеност на предприятията. Видно от проекта, КРС предлага продължаване на текущото задължение на „Мобилтел” ЕАД за равнопоставеност, наложено с Решение № 236 от 2009 г. на комисията. В тази връзка, КРС изразява учудване, че предприятието посочва в становището си, че е невъзможно да бъде установен смисълът, който регулатора е вложил в задължението поради неяснота във формулирането на задължението. КРС поддържа становище, че задължението е ясно формулирано и доколкото се е налагало уточняване на неговото съдържание, това е осъществено при извършване на първи кръг анализ на съответния пазар и първоначалното налагане на задължението в този му вид. На следващо място, „Мобилтел” ЕАД не е сезирало регулатора, считано от приемане на Решение № 236 от 2009 г. за неясноти или проблеми при изпълнение на наложеното му задължение за равнопоставеност.

По отношение на твърденията, че задължението не е в съответствие с изискванията на чл. 168 от ЗЕС, същите не се споделят от комисията, като обръщаме внимание, че този извод на регулатора е потвърден и с окончателен съдебен акт на ВАС с оглед преглед за законосъобразност на Решение № 236 от 2009 г. на комисията.

Задължение за прилагане на ценови ограничения, включително задължение за прилагане на разходоориентирани цени

Задължение за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство

1. „Космо България Мобайл” ЕАД счита, че задължението за разделно счетоводство е непропорционално спрямо постигането на поставените от КРС цели.

Като мотиви за твърдяното, предприятието изтъква:

- обстоятелството, че „Космо България Мобайл” ЕАД притежава незначителен пазарен дял на пазара за фиксирани гласови телефонни услуги, поради което мотивът на КРС за съществуваща опасност от крос-субсидиране между услугите, предоставяни на собствените абонати и/или на свързани предприятия и услугите, предоставяни на други предприятия, което би могло да доведе до нарушаване или изкривяване на конкуренцията, не е подкрепен с аргументи;*

- големите инвестиции, които имплементирането на разделното счетоводство ще изиска, също както и промяната на множество бизнес процеси не могат да бъдат обосновани с факта, че предприятието би могло да упражни значително въздействие върху един конкретен сегмент от пазара на мобилни услуги;*

- трудностите за въвеждане на разделното счетоводство в една толкова бързо развиваща се индустрия, за която са характерни чести организационни промени, постоянно обновяване на предоставените услуги и сложните връзки между приходи и разходи.*

„Космо България Мобайл” ЕАД твърди, че „срокът от един месец за въвеждане на разделно счетоводство, предвиден в решение № 236 от 17 март 2009 г. е твърде кратък и ще направи невъзможно успешното имплементиране на счетоводните системи, осигуряващи осъществяването на новия метод за счетоводство”. Предприятието счита, че това ще възпрепятства постигането на целите заложи в Препоръка № 19 на Европейската Комисия от 19 септември 2005 г. (Commission Recommendation of 19 September 2005 on accounting separation and cost accounting systems under regulatory framework for electronic communications (2005/698/EC)), а именно установяване на яснота, обективност и прозрачност по отношение на критериите, които предприятията със значително пазарно въздействие следват при разпределяне на разходите си.

„Космо България Мобайл” ЕАД е на мнение, че прибързаното въвеждане на разделно счетоводство ще доведе до появата на грешки поради трудностите, свързани с имплементирането на новите счетоводни продукти, което от своя страна ще доведе до неясни и противоречиви резултати. В подкрепа на изложеното предприятието сочи мнението, изразено в доклада на Холган и Харисон относно подготовката на следващите стъпки в регулацията на електронните съобщения, подготвен за ЕК през юли 2006 г. (Preparing the next steps in regulation of electronic communications. Final Report for the European Commission).

„Космо България Мобайл” ЕАД е на мнение, че твърдението на КРС за това, че продължаването на задължението за разделно счетоводство няма да доведе до значително повишаване на административните разходи, не е придружено от аргументи и в този смисъл е необосновано. „Космо България Мобайл” ЕАД посочва, че „В условията на все още действащата световна финансова криза „значително нарастване” е прекалено общо понятие, неотчитащо спецификите на българския пазар и икономическото състояние на участниците в него.”

„Космо България Мобайл” ЕАД изтъква, че практическият опит показва, че имплементирането на разделното счетоводство е сложно и коства много средства. Мобилните оператори трябва да променят своите счетоводни системи и да започнат да обработват допълнителни данни за да отговорят на наложените задължения. Това ще доведе до разходи от една страна за разработване и имплементиране на нов софтуер и промяна на съществуващия, от друга за обучение на персонал, който да борава с него. Трябва да се вземе предвид, че поддръжката на този нов счетоводен продукт и обработката на данни ще изисква последваща работа както от страна на операторите, така и от страна на КРС, което ще доведе до допълнителни разходи. Тези разходи няма да бъдат само за мобилните оператори, но и за самата комисия, свързани с обучение на специалисти, които правилно да боравят и анализират предоставените от предприятията данни.

Становище на КРС

КРС приема частично бележката на предприятието, както следва:

На първо място, комисията изразява несъгласие с част от твърденията и мотивите, изложени от предприятието, поради следните аргументи:

По отношение на първия булет КРС не може да приеме незначителния пазарен дял на пазара на фиксирани гласови телефонни услуги като основателен аргумент за непропорционалност на задължението за разделно счетоводство. В анализа на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи се изследва възможността доколко предприятията със значително въздействие върху съответния пазар могат да използват своето въздействие в посока оказване на отрицателно влияние върху конкуренцията. Заключениета на КРС в резултат на извършения анализ сочат необходимост от продължаване на наложеното специфично задължение за разделно счетоводство, чрез което да бъдат ограничени опитите за прехвърляне на пазарна сила от пазара на мобилни мрежи и услуги върху свързаните пазари. КРС подчертава, че целта на наложеното задължение за разделно счетоводство е да се осигурят справедливи, обективни и прозрачни критерии за ценови контрол предвид идентифицираните потенциални конкурентни проблеми, като крос-субсидирането е един от тях.

Както бе посочено още в първия кръг на пазарния анализ, КРС счита, че задължението за разделно счетоводство е необходимо с оглед доказване липсата на антиконкурентно крос-субсидиране, особено що се касае до трансферните разходи. Наложена мярка цели възпрепятстване на възможността за неравнопоставено третиране на останалите предприятия спрямо собствените дейности на предприятието. Следва да се има предвид, че потенциална възможност за ценова дискриминация по отношение на осъществяване на свързване между собствените мобилни и фиксирани мрежи на предприятието е налице от страна на „Космо България Мобайл” ЕАД.

Предвид горепосоченото и с оглед обстоятелството, че „Космо България Мобайл” ЕАД осъществява дейност на свързани пазари на едро и дребно, КРС счита, че е налице необходимост от продължаване на задължението за разделно счетоводство.

КРС не приема и твърденията на предприятието, посочени във втория булет, като комисията е на мнение, че продължаването на задължението за разделно счетоводство не може да предизвика значително нарастване на административните разходи за предприятията. Причината за това е, че на практика предприятията и в момента ползват счетоводни софтуерни продукти, които имат възможност да калкулират себестойност на предоставяните услуги и да представят справки за извършените разходи и получените приходи от предоставянето им и които би следвало да осигуряват финансови данни, необходими за определяне на продуктовата и ценова политика на предприятията. В тази връзка КРС счита, че счетоводни софтуерни продукти, ползвани от всяко едно от предприятията, биха могли да послужат за основа за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство в съответствие с изискванията на регулатора.

Относно мотивите на предприятието, посочени в третия булет, КРС е на мнение, че изпълнението на задължението за разделно счетоводство ще донесе ползи и за предприятието, тъй като въз основа на данните от разделното счетоводство предприятието получава достатъчно детайлизирана информация, която дава възможност за извършване на различни анализи и улеснява вземането на адекватни и мотивирани управленски решения в отговор на бързо променящите се пазарни условия в сектора на електронните съобщения. Предвид изложеното и факта, че ползите от продължаването на мярката са повече отколкото недостатъците, КРС е на мнение, че продължаване на задължението за разделно счетоводство е пропорционална мярка.

По отношение на срока за въвеждане на разделно счетоводство КРС приема за обоснована бележката на предприятието. В тази връзка, регулаторът счита за разумно срокът за въвеждане на разделното счетоводство да бъде увеличен на шест месеца с оглед осигуряване на технологично време за въвеждане на мярката.

КРС уточнява, че настоящия документ не обвързва съдържанието на задължението за разделно счетоводство с посоченото в Анекса за съдържанието на специфичните задължения за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство от предприятия със значително въздействие на пазара за терминиране на гласово повикване в отделни мобилни мрежи към Решение № 236 от 2009 г. Предприятията са предоставили становища по посочения анекс, в рамките изпълнение на своите задължения, определени с Решение № 236 от 2009 г., и тези становища са отчетени от комисията при подготовка на обществената поръчка за изработване на форма и методология за водене на разделно счетоводство. В тази връзка, предприятията следва да въведат и прилагат разделно счетоводство съобразно изискванията към методологията за въвеждане на разделно счетоводство и формите за представяне на регулаторни счетоводни отчети, определени в отделен акт на комисията след провеждане на консултации.

2. „Мобилтел” ЕАД предлага в проекта на решение:

- Задължението за разделно счетоводство да се редактира така, че да се отнася единствено до достъпа и взаимното свързване;*
- Да се предвиди срок от най-малко 3 месеца за неговото въвеждане от предприятията, считано от произнасянето на КРС относно формата и*

методологията. Такъв срок е необходим, тъй като за предприятията не съществува яснота в какво ще се изразява окончателното произнасяне на Комисията и как ще се определят формата и методологията на разделното счетоводство. След произнасянето ще е необходимо време на първо място за запознаване със съответните изисквания на КРС, а впоследствие и за практическо въвеждане на съответната форма и методология.

Предприятието изтъква, че съгласно чл. 169, ал. 1 от ЗЕС, задължението за осигуряване на разделно счетоводство може да се налага при осъществяване на достъп и/или взаимно свързване. Така, в контекста на налагане на разделното счетоводство като специфично задължение, „Мобилтел” ЕАД счита, че комисията не може да го наложи върху цялата дейност на предприятието.

„Мобилтел” ЕАД посочва, че съгласно легалната дефиниция на закона за разделно счетоводство, същото представлява поддържане на отделни сметки за дейностите, свързани с предоставянето на електронни съобщителни мрежи или услуги. Тази дефиниция следва да се разглежда извън контекста на налагане на специфични задължения и във връзка с чл. 63 от закона, който предвижда, че:

„Предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които имат специални или изключителни права за предоставяне на услуги в други сектори, включително в други държави - членки на Европейския съюз, водят разделно счетоводство по отношение на сектора, свързан с осъществяването на електронни съобщения.”

Предприятието твърди, че на практика, ако разделно счетоводство се отнася само за дейностите, свързани с предоставянето на електронни съобщителни мрежи или услуги, и то само при кумулативно наличие на другата законова предпоставка – предприятията да имат специални или изключителни права за предоставяне на услуги в други сектори.

Предприятието посочва, че КРС е надвишила правомощията си по ЗЕС да налага специфично задължение за разделно счетоводство само при достъп и взаимно свързване. Въпреки това, „Мобилтел” ЕАД счита, че срокът, предвиден за неговото въвеждане е необосновано кратък. Дейност, която се отнася до предприятия, предоставящи множество услуги и с голям брой потребители, не може да бъде изцяло реорганизирана в счетоводно отношение в рамките на един месец, тъй като това предполага промени в съществуващи системи и процеси, за което са необходими най-малко от 3 до 6 месеца.

Становище на КРС

Наложено с Решение № 236 от 2009 г. на КРС задължение за разделно счетоводство, обхваща цялостната дейност на задълженото предприятие, включително и на пазарите, на които не е определено като предприятие със значително пазарно въздействие, в съответствие със съображение 5 от преамбюла и т. 4 от Препоръката на ЕК⁵ от 2005 г. Задължението с посочения обем е текущо по отношение на предприятията, като Решение № 236 от 2009 г. е било обект на преглед за законосъобразност пред компетентния съд и същото е потвърдено с окончателно съдебно решение. В тази връзка КРС не приема аргументите на предприятието за

⁵ Commission Recommendation of 19 September 2005 on accounting separation and cost accounting systems under the regulatory framework for electronic communications (2005/698/EC)

незаконосъобразност на продължаването на мярката в обема, определен съобразно Решение № 236 от 2009 г.

В разпоредбата на чл. 169, ал. 2 от ЗЕС е посочено, че когато има наложено задължение и за равнопоставеност, комисията може да задължи вертикално интегрирано предприятие да осигури прозрачност на цените на услугите на едро и на цените за вътрешни разплащания. От приложените в проекта мотиви за продължаването на задължението за прилагане на разделно счетоводство е видно, че единственият начин за доказване на изпълнението на наложените задължения (равнопоставеност и прозрачност), включително по отношение на цените за вътрешни разплащания, е изпълнението на задължението за разделно счетоводство. В тази връзка, КРС счита, че без задължение за разделно счетоводство, което обхваща цялостната дейност на предприятието, КРС не би могла да изпълнява функциите по контрол върху трансферните разплащания и не би могло да се следи за съпоставимост с данните от финансовото счетоводство.

От посоченото е видно, че мярката цели възпрепятстване на възможностите за крос-субсидиране и неравнопоставено третиране на конкурентните предприятия спрямо собствените дейности на предприятието. Следва да се има предвид, че потенциална възможност за ценова дискриминация по отношение на осъществяване на свързване между собствената мобилна и фиксирана мрежа на предприятието е налице от страна на „Мобилтел” ЕАД. КРС е на мнение, че наличието на собственост върху мобилна и фиксирана мрежа от трите мобилни предприятия създава възможност за прилагане на ценова дискриминация, поради което наложеното задължение обхваща цялостната дейност на задълженото предприятие, включително и на пазарите, на които не е определено като предприятие със значително пазарно въздействие.

С оглед на обстоятелството, че „Мобилтел” ЕАД осъществява дейност на вертикално и хоризонтално свързани пазари, КРС счита, че е налице необходимост от продължаване на задължението за разделно счетоводство, което е текущо за „Мобилтел” ЕАД, съгласно Решение № 236 от 2009 г., но не е въведено ефективно към момента.

КРС смята, че привръзката, която предприятието прави с разпоредбата на чл. 63 от ЗЕС е ирелевантна, тъй като е видно, че тази разпоредба се отнася за друга хипотеза, различна от налагането на специфични задължения, налагани на предприятия със значително въздействие върху даден пазар.

По отношение на срока за въвеждане на разделно счетоводство КРС приема за основателни възраженията на предприятието. В тази връзка, регулаторът счита за разумно срокът за въвеждане на разделното счетоводство да бъде увеличен на шест месеца с оглед осигуряване на технологично време за въвеждане на мярката.

Ценови ограничения и задължение за прилагане на разходоориентирани цени

1. БТК обръща внимание, че при налагането на специфични ценови задължения на съответния пазар трябва да се отчита както тенденцията на изменение на цените в ЕС, така и националните особености. При отчитане на посочените два основни показателя, според БТК, е необходимо да се (а) подберат правилно държавите-членки, цените в които ще послужат за сравнителен за предоставяне на

сходни услуги и (б) да се оценят процесите, които се наблюдават на свързани и/или съседни пазари.

Като цяло предприятието подкрепя предложения от КРС подход по отношение на определянето на ценовите ограничения за цените за терминиране на национален трафик във фиксирани и мобилни мрежи. БТК счита, че това е най-адекватния начин за постигане на резултат, който в максимална степен ще доближава целения на Общностно ниво ефект.

В същото време, предприятието обръща внимание на някои основни положения, които счита, че следва да бъдат взети предвид от КРС при определяне на ценовите ограничения:

На първо място, БТК отбелязва, че по-сериозното обсъждане на проблемите на Общностно равнище, свързвани с високите цени за терминиране в мобилни мрежи е обяснимо, доколкото експанзията на мобилните услуги и темповете на развитие на този пазар през последните години са предпоставка за по-големи изкривявания на конкурентната среда. БТК пояснява, че този ефект не е толкова ясно изразен при фиксирани мрежи, където е налице засилена регулация за продължителен период от време, като резултат от усилията на ЕК за стимулиране конкуренцията на този сегмент от Единния европейски пазар и ограничаване на възможността на историческите оператори да прилагат антиконкурентни практики.

БТК посочва в становището си мотивите на ЕК за приемане на Препоръка 2009/396/ЕО и описва подхода, съобразно Препоръка 2009/396/ЕО.

БТК счита за коректно при определяне на ценовите ограничения да бъдат отчетени заложените в Препоръка 2009/396/ЕО принципи, като за целта се приложи сравнение (*benchmark*) с цените на същите услуги на пазари, където се прилагат BULRIC модели. **БТК обаче изразява несъгласие с различната интерпретация на приложения в рамките на двата анализа подход. БТК твърди, че КРС не е била последователна при определяне на принципа, въз основа на който са наложени ценовите ограничения на двата разглеждани пазара. Аргументите за това твърдение на БТК са, както следва:**

Съгласно изложеното във фиксирания анализ при определяне на нивата за ценовите ограничения КРС е идентифицирала като съпоставим пазар този на Холандия, като единствената държава-членка определила цени въз основа на BULRIC модел. На база на определените въз основа на този модел цени, КРС е определила темповете на изменение на цените за терминиране преди и след въвеждане на BULRIC модел и съответно е приложила тези темпове спрямо действащите у нас цени. Следвайки този алгоритъм КРС формира нивата на ценовите ограничения.

БТК отбелязва, че в същото време в рамките на мобилния анализ при определяне нивата на ценовите ограничения, КРС е приложила модифициран подход, изразяващ се в изследване на темповете на поетапно намаление на цените в шестте държави-членки на ЕС, които ползват риге BULRIC модел (Белгия, Великобритания, Италия, Словакия, Франция, Холандия) преди въвеждането на BULRIC модели, без да бъде отчитана ситуацията след това.

БТК посочва, че въпреки липсата на ясни мотиви относно използвания от КРС алгоритъм за определяне на ценовите нива, предприятието е извършило експертен анализ, на чиято база бе установен както използвания от КРС подход, така и фактът, че този подход е приложен в модифициран вариант. Предприятието е на мнение, че тази модификация на метода за сравнение на цените е причина за

установяване на по-високи нива на ценовите ограничения на пазара на терминиране на трафик в мобилни мрежи в сравнение със същите, които биха били получени чрез прилагане на идентичен на използвания във фиксирания анализ алгоритъм. Предприятието илюстрира твърденията си, като представя графика на цените за терминиране във фиксирани и мобилни мрежи в България и държави-членки на ЕС, ползващи BULRIC модели, и графика на процентното съотношение на цените за терминиране в България спрямо цените за терминиране в държави-членки на ЕС, ползващи BULRIC модели.

БТК посочва, че в анализа КРС е реферирала към данни за средната цена за терминиране в шестте държави-членки (стр. 102 от проекта на анализ), ползващи BULRIC модели, валидни към месеци януари за периода 2011 г. - 2013 г. Източникът на тези данни не е посочен. Предвид указания референтен период (месец януари на съответната година) БТК е допуснало, че като отправна точка за оценката КРС е използвала данни на ОЕРЕС (BEREC).

Отчитайки различните референтни периоди, използвани от BEREC и ЕК при мониторинга на цените за терминиране, БТК е изследвало също така измененията в цените за терминиране у нас и в шестте държави-членки, ползващи BULRIC модели, като предприятието се позовава на данни от BEREC.

БТК счита, че резултатите от оценката, представени графично в становището на предприятието, потвърждават заключението, че така определените нива на цените за терминиране в мобилни мрежи са по-високи от нивата, които биха се достигнали, ако КРС използва подход, идентичен с приложения на пазара на терминиране в определено местоположение.

Предвид изложеното БТК счита, че прилагането на различни модификации на подхода при определяне на нивата на ценовите ограничения на пазарите (фиксиран и мобилен), обект на анализ, е непропорционална мярка от гледна точка на целения резултат. От една страна, според предприятието, избраният подход при определяне на цените за терминиране в мобилни мрежи ще забави постигането на очаквания ефект от наложените задължения. От друга страна, БТК обръща внимание, че тежестта на налаганите ценови ограничения на мобилния пазар е в обратнопропорционална зависимост от идентифицираните конкурентни проблеми, в сравнение със съотношението между конкурентни проблеми и наложените мерки на фиксирания пазар. Това е така, защото чрез избрания подход се стига до ситуация, при която на пазара с по-силно изразени ценови конкурентни проблеми (мобилният пазар) се налагат по-леки ценови ограничения.

В случай, че КРС поддържа подхода, приложен спрямо цените за терминиране във фиксирани мрежи БТК счита, че комисията следва да преразгледа и ревизира нивата на ценовите ограничения на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи чрез прилагането на напълно идентичен алгоритъм. И обратно – в случай, че подходът използван в настоящия анализ остане непроменен, трябва да се коригира съответно подходът на фиксирания анализ като се уеднакви с настоящия.

В становището на БТК са представени графично (според прилагането на различна интерпретация на подхода при определяне на ценовите ограничения в рамките на двата анализа) цените за терминиране в България съгласно предложените ценови ограничения в проектите на решения за определяне, анализ и оценка на съответните пазари на генериране и терминиране, както и нивата на ценовите ограничения, които би следвало за бъдат установени по отношение на

цените за терминиране в мобилни мрежи в случай, че КРС използва алгоритъм, идентичен на приложения в анализа на пазар 3. В допълнение предприятието илюстрира графично и процентното отношение на предложените ценови ограничения в двата проекта на анализи на съответните пазари спрямо цените за терминиране в държави-членки след въвеждането на BULRIC модели.

- БТК излага становище, че **единствено подход, ориентиран към сближаване на цените на едро за терминиране с цените на дребно за осъществяване на повиквания ще спомогне за преодоляването на проблема със затварянето на трафика в мрежите.** Определянето на цени на едро съизмерими със средната цена на дребно за повиквания в рамките на собствената мрежа (on-net), според БТК, биха елиминирали този ефект, тъй като за мобилните предприятие ще е трудно да поддържат цени за повиквания към други мрежи (off-net) значително по-високи от прилаганите цени за терминиране, така че да са в състояние да компенсират по-ниските приходи от повиквания в рамките на мрежата (on-net).

В тази връзка БТК изразява надежда, че при ревизиране на предложените проекта нива на ценовите ограничения КРС ще отчете изложеното по-горе и ще дефинира ценовите ограничения на нива, не по-високи от установената средна цена на дребно за повиквания в рамките на мрежата през 2010 г.

- БТК счита, че при налагане на специфични ценови задължения е необходимо да бъде направен анализ на наложените вече ценови ограничения и да бъде отчетено доколко на към БТК е приложен принципа за равнопоставеност.

БТК се позовава на изводите на КРС в Проекта на пазарен анализ, а именно, че наложените мерки през 2009 г. не са довели до необходимите резултати и поради това се предлагат за налагане нови такива. С оглед посоченото БТК поставя въпроса за необходимостта от въвеждане на асиметрични мерки по отношение на предприятието. БТК счита, че и от предходния анализ, съобразно изводите на КРС, не са били основания за прилагане на асиметрични мерки и именно това е причината за липса на динамично развитие на пазара на предоставяне на мобилни услуги и чувствително изменение в пазарните дялове на предприятията.

В допълнение БТК счита, че в анализа следва да се отчете неравнопоставеността, според предприятието, третиране на БТК с другите две предприятия, предоставящи мобилни услуги, именно обстоятелството на незапазването на ограничен ресурс - радиочестотния спектър за развитие на мобилната мрежа и съответно предоставяне на конкурентни по скорост услуги. БТК посочва, че е усвоило изцяло и ползва ефективно предоставения радиочестотен спектър и поради това за предприятието се е появила необходимост от развитие на мрежата. БТК посочва Решение № 887/15.09.2011 г. на КРС и развива доводи относно правилността на решението. Предвид изложената теза за неравнопоставено третиране на предприятието, БТК счита за необходимо да бъде приложен алтернативно някой от следните подходи:

- да бъде въведена асиметрия в мерките, която да позволи избягване на антиконкурентните ефекти, които се пораждат от посочените фактически обстоятелства или
- да бъде засилено регулаторното въздействие чрез въвеждане на по-стръмна скала за поетапно намаляване на цените за терминиране в мобилни мрежи от предложената такава в проекта на решение, както следва:

лв./мин.	Януари 2012	Юли 2012	Януари 2013
силен трафик	0,036	0,033	0,030
слаб трафик	0,030	0,028	0,026

В случай, че КРС не приеме предложените от БТК цени, БТК моли при определяне на цените за терминиране във фиксирани мрежи да бъде използван подхода за определяне на цените за терминиране в мобилни мрежи.

Становище на КРС

На първо място, КРС не приема твърденията на БТК за различия в използваните данни и референтни периоди по следните мотиви:

Направените от БТК изчисления за определяне на средни цени дават различни стойности от определените от КРС, не поради различия в данните, а тъй като БТК не прилага подхода на комисията за формиране на ценови ограничения. Както в първия кръг, така и в проекта на настоящия анализ, КРС формира тавана на цените въз основа на средните цени и темповете на тяхното изменение, прилагани в избраните държави-членки като сравними пазари. Посоченото означава, че КРС не модифицира подхода, приложен при първи кръг анализ на пазара.

Както е посочено в проекта, данните за сравнението са от публикуваните доклади за напредъка на единния пазар. Подчертаваме, че данните, които ползва ЕК при изготвяне на докладите, са данни, събирани и обработвани от Органа на европейските регулатори (BEREC), преди 2010 г. Група на Европейските регулатори, които се предоставят от държавите-членки. Не може да се твърди наличие на различни референтни периоди – във всеки доклад са представени източниците на информация и дата, към която информацията е актуална. В това отношение също няма разлика в начина на изчисленията при първи и втори кръг анализ на пазара. Данните в докладите са представени на годишна база, към месец октомври на съответната година. За да се постигне по-добър синхрон на стъпките от графика за намаление на цените за терминиране, така че да се пренесе годишното изменение на цените спрямо началото на календарната година, КРС ползва данни на BEREC за цените за терминиране в мобилни мрежи (MTR Benchmark snapshot), като в случая за избраните държави са ползвани цените към януари 2011 г. Начинът на формиране на ценовите тавани е представен в т. VII.6.4.4.2.2 от приложението към проекта на решение. Изложеното е доказателство за последователност в подхода на комисията, предвид факта, че същият подход е приложен от регулатора при първия кръг анализ на пазара.

На второ място, КРС не приема твърденията на БТК за различия в подхода при формиране на ценовите тавани на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи и пазара на терминиране на гласови повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи (съобразно посоченото в проекта на решение на КРС, приет с Решение № 859 от 01.09.2011 г.), по следните мотиви:

При избора на специфични задължения КРС спазва принципите на обективност, прозрачност, пропорционалност и равнопоставеност. В тази връзка на първия кръг КРС наложи на съответните предприятия задължение за разходоориентираност на цените за терминиране, а до определяне на разходоориентирани цени избра да приложи като

регулаторна мярка план за намаление на цените. Подходът за определяне на план за намаление на цените, прилаган на първия кръг анализи на пазарите за терминиране (във фиксирани и в мобилни мрежи), се използва и при определяне на ценовото ограничение в настоящия проект:

- ✓ Избира се периода за прилагане на ценовите тавани – начална дата и крайна дата на периода;
- ✓ Определя се интервалът между стъпките в графика – задава се период, в рамките на който се прилага дадена цена (стойност на ценовия таван);
- ✓ Определят се: 1. цената за терминиране на първата стъпка (стойност на ценовия таван); 2. цената за терминиране на последната стъпка (стойност на ценовия таван), като в случая това са средни цени на сравними пазари. Изборът на сравнимите пазари досега се извършва винаги по критерия за прилагане на най-ефективна ценова регулация на принципа на разходоориентираност на цените – на първи кръг са избрани държави, които прилагат LRIC модели за формиране на цените, а на втори кръг са избрани държавите, нотифицирали ЕК за формиране на цени въз основа на *pure BULRIC* модел;
- ✓ Определят се цените на стъпките между първата и последната стъпки от графика за намаление на цените за терминиране, като обичайно се ползва един и същи процент на намаление за всяка година, съобразен с тенденцията за изменение на средната цена за избраните държави.

Избраният от КРС подход на първия кръг анализи за определяне на ценовите тавани – график за намаление на цените и сравнителен анализ, доказва на практика ефективността си, поради което КРС избира същия подход и на втория кръг. Промяната на използваните при изчисленията данни обективно води до различен краен резултат. Поради тази причина са възможни множество интерпретации на данните за средни цени и тенденция на изменение на цените (процент на намаление). Дори и вярно пресметнати, предложените от БТК крайни резултати не съответстват на избора от КРС подход.

На следващо място, КРС не приема предложението на БТК за ревизиране на ценовите ограничения по следните мотиви:

КРС е съобщила мярката като пропорционална на съответните потенциални конкурентни проблеми, като мотивите за избор на специфични задължения са представени в раздел VII от настоящия документ. КРС счита, че не следва да се прилага подход, ориентиран към сближаване на цените на едро за терминиране с цените на дребно за осъществяване на повиквания, и е на мнение, че предложението от БТК подход няма да спомогне за преодоляване на проблема със затварянето на трафика в мрежите. Както е известно на БТК, КРС не е определила пазар на дребно на мобилни услуги, поради което намеса в ценовата политика на мобилните предприятия би била стъпка в посока свръхрегулация на пазар, който е извън списъка на съответните пазари от Препоръка 2007/879/ЕО, не е изследван от КРС.

Предвид изложеното, КРС не приема предложените от БТК цени и отново отбелязва, че при избраната проекто-мярка за определяне на цените за терминиране във фиксирани мрежи, съобразно проекта, приет с Решение на КРС № 859 от 01.09.2011 г., е използван подхода за определяне на цените за терминиране в мобилни мрежи.

По отношение на възраженията на БТК за неравнопоставено третиране на предприятието по отношение на предоставяне за ползване на ограничен ресурс –

радиочестотен спектър, КРС намира същите за неоснователни. С оглед действащата нормативна уредба, КРС няма правомощия да резервира ресурс за дадено предприятие и ресурса може да бъде предоставен за ползване единствено и само при спазване на законовите изисквания и процедури.

Комисията отбелязва, че предвид необходимостта процедурата по окончателно приемане на решение на регулатора за определяне, анализ и оценка на съответния пазар да приключи преди предвидените в проекта (приет с Решение № 858 от 01.09.2011 г.) начални дати за прилагане на ценовите ограничения е наложително проекта на график за намаление на цените за терминиране да бъде преработен. Изменението на графика отчита промяната на началната дата на първата стъпка на намаление на цените и съответно размера на ценовото ограничение.

2. „Космо България Мобайл” ЕАД оспорва основанията, въз основа на които КРС обосновава избора на сравними пазари, а именно прилагане на единен подход за определяне на цените за терминиране, съгласно Препоръка 2009/396/ЕО.

На първо място, предприятието изтъква, че при избора си КРС не е взела под внимание следните факти:

- Препоръката няма задължителен характер, защото за разлика от регламентите и директивите, издавани от органите на Европейския съюз, няма нормативен характер и не се ползва с директен ефект и непосредствена приложимост;*

- Чл. 170, ал. 4 и чл. 220, ал. 3 от ЗЕС изрично предвиждат, че при налагането на ценови ограничения, чрез сравнителен анализ (benchmarking) като за изходни данни КРС е длъжна да ползва: „цените за същите услуги на сравними конкурентни пазари на други държави-членки на Европейския съюз”;*

- ЗЕС, за разлика от Препоръката, е нормативен акт и като такъв дерогира разпоредбите на последната и при противоречие между двата акта КРС е длъжна да приложи ЗЕС, а не Препоръката;*

- В точка 21 от преамбюла на Препоръката предвиденият гратисен период до 31 декември 2012 г. е уговорен в полза на операторите, за да могат същите „да адаптират съответно своите бизнес планове”.*

На второ място, „Космо България Мобайл” ЕАД определя, че подходът на КРС е в очевидно противоречие с разпоредбите на ЗЕС, които имат предимство пред тези на Препоръка 2009/396/ЕО. „Космо България Мобайл” ЕАД твърди, че предвиждайки намалението на цените на българските предприятия да стане съгласно въведения в избраните държави-членки BULRIC модел още от 01 януари 2012 г., КРС не дава време на българските предприятия да адаптират плановете си (защото бюджетите и инвестиционните им програми за 2012 г. вече са изработени), което представлява, според предприятието е самостоятелно нарушение на Препоръката.

На следващо място, предприятието посочва, че съществуват съществени разлики между пазарите в избраните държави и България:

- „Космо България Мобайл” ЕАД посочва като първо различие, че намаляването на цените в България е „драстично по-голямо, а кривата на намалението, изчислена в проценти, е по-стръмна дори от тази на най-развитите телекомуникационни*

пазари”. Предприятието дава за сравнение цените на отделните мобилни оператори в избраните от КРС държави – последователно са представени данни за Словения, Италия, Франция, Белгия, Великобритания и Холандия;

• „Космо България Мобайл” ЕАД посочва като второ различие, че пазарите в избраните от КРС държави „имат дългогодишно развитие в телеком сектора и са въвели и прилагат много по-рано от България регулаторната рамка в областта на телекомуникациите”. „Космо България Мобайл” ЕАД изтъква, че „При избора на държави, спрямо които следва да се извършва benchmarking, Комисията не следва да прилага формалистичен подход, а подход, отчитащ действително кои държави, съответно пазари, са икономически съпоставими.” Предприятието счита, че „българският пазар се различава значително от пазарите на страните, спрямо които КРС сравнява България при осъществяването на benchmarking, по редица ключови за пазарите на телекомуникационни услуги параметри като растеж на приходите на мобилните оператори, средният приход от потребител, процента на проникване на мобилните услуги, инвестиции в мрежата и др. Тези параметри са възприети като ключови от ЕК, която в Digital Agenda Scoreboard 2011 ги определя като „Electronic communications market indicators” (Индикатори на пазара на телекомуникационни услуги).” „Космо България Мобайл” ЕАД преповтаря като примери в мотива си данните от Digital Agenda Scoreboard 2011 в сравненията на показателите: ръст на приходите на телеком пазара (в четири от избраните държави); среден приход от абонат; процент на проникване на мобилните услуги; средна цена на минута. „Космо България Мобайл” ЕАД изтъква за сравнение и номиналната стойност на БВП на избраните от КРС държави и България, за да докаже че „общото икономическо състояние на България е по-лошо от това на шестте европейски държави, чиито пазари КРС определя като съпоставими с българския.”

Предвид изложеното, „Космо България Мобайл” ЕАД предлага сравнение (benchmarking) на цените за терминиране в мобилни мрежи да бъде направено с цените на страните от Източна Европа. Предприятието е на мнение, че сравнение (benchmarking) следва да се извърши спрямо пазарите на държави-членки, по-късно приети в ЕС, като съпоставими с тези в България по нивото на развитие на мобилните мрежи в тези държави, както и предвид факта, че тези държави са либерализирали пазарите си доста след западноевропейските държави и са приложили европейското законодателство на доста по-късен етап.

„Космо България Мобайл” ЕАД посочва като най-обективно сравнение на цените за терминиране в мобилни мрежи единствено между държави, преминаващи през едни и същи или подобни етапи на икономическо и политическо развитие, каквито са България и Румъния. Предприятието изтъква, че „В анализите на аналогичните пазари, обаче, се наблюдават съществени разлики между двете държави” и посочва наличието на асиметрия по отношение на ценовите ограничения за отделните оператори. „Космо България Мобайл” ЕАД не предлага конкретно ценово ограничение, но посочва, че „цените за терминиране в Румъния достигат нива от 5,19 евроцента за минута, което е с 36% по-високо ниво от това, предвидено за България.”

„Космо България Мобайл” ЕАД е на мнение, че КРС прилага двоен стандарт при определянето на цените за терминиране на мобилни и фиксирани разговори. Предприятието посочва, че предвид подхода за избор на съпоставими пазари, които са пазарите на държави-членки, прилагащи BULRIC модели за определяне на цени за терминиране въз основа на чистите дългосрочни допълнителни (инкрементални) разходи (pure BULRIC), не се прилага еднакво изискването за ценовите ограничения да

се използват средните цени от избраните държави. Докато при избора на държави за определяне на средна цена за терминиране в мобилни мрежи се ползва средната на шест държави, при цените за терминиране във фиксираните мрежи не се ползва средна цена поради наличие на една държава, прилагаща pure BULRIC модел.

Становище на КРС

По отношение на изброените от предприятието факти, които не са отчетени от КРС при избора на сравними пазари, отново отбелязваме, че при избора на специфични задължения КРС спазва принципите на обективност, прозрачност, пропорционалност и равнопоставеност. В тази връзка, посочените от „Космо България Мобайл” ЕАД факти нямат отношение към обективния избор на регулатора, който е един и същи и при първи кръг, и при втори кръг анализ на пазара, а именно ценовите ограничения да са изготвени на база на съпоставими пазари, на които се прилага най-ефективна ценова регулация на принципа на разходоориентираност на цените.

В настоящия кръг пазарен анализ КРС е съобщила горепосочения подход при избор на сравними пазари, като е отчела, че ценовите ограничения следва да бъдат свързани с модела за определяне на разходите, който съответства на предложеното задължение за разходоориентираност на цените за терминиране на съответния пазар. На практика, спазвайки принципите на обективност и пропорционалност КРС извежда съпоставимостта на ценовите ограничения в проекта, като по този начин от задължението за прилагане на разходоориентирани цени, определени на базата на разходи на ефективен оператор въз основа на BULRIC модел, логично се извежда критерия за сравними пазари – пазари на държави, които прилагат BULRIC модел.

Изборът на комисията по отношение на сравнимите пазари, приложен и при първи кръг анализ на съответния пазар е подлежал на преглед за законосъобразност от компетентния съд. КРС отново отбелязва, че Решение № 236 от 2009 г. е потвърдено с окончателно решение на ВАС, включително и по отношение на ценовите ограничения, определени на база сравнителен анализ.

Без да оспорваме твърдението на предприятието, че от формално правна страна Препоръките на ЕК имат препоръчителен, а не задължителен характер по отношение на държавите-членки на ЕС обръщаме внимание, че Препоръките на ЕК, в които е отразена позицията на ниво ЕС, намират широка практическа приложимост, с оглед постигане на общите цели на развитието на единия вътрешен пазар на ЕС. В този смисъл може да се каже, че Препоръките на ЕК дават необходимите насоки на държавите-членки на ЕС, като посочените документи са изработени след проучване на най-добрите практики за постигане на поставените цели. Нещо повече, практиката сочи, че в конкретния икономически сектор, този на електронните съобщения, наред с Препоръките на ЕК националните регулаторни органи на държавите-членки на ЕС практически прилагат и документи като становища, общи позиции и ръководства, разработени от Групата на европейските регулатори (понастоящем ОЕРЕС) в т.ч. относно хармонизирания подход при налагане на специфични задължения на предприятия със значително въздействие върху съответния пазар, на които документи се позовават и самите предприятия в техните становища. По този начин се гарантира равнопоставено третиране на предприятията в рамките на ЕС, като е налице предвидимост по отношение на регулаторната намеса в различни държави-членки при наличие на сходни пазарни условия.

Разходоориентирани цени, определени на базата на разходи на ефективен оператор (при прилагане на pure BULRIC модел), към момента на изготвяне на проекта, приет с Решение № 858 от 01.09.2011 г. (по данни на Cullen-International SA към юни 2011 г.) са нотифицирани пред ЕК от Белгия, Великобритания, Италия, Словения, Франция и Холандия. В случая сравнимите пазари на държавите, които прилагат pure BULRIC модел, дават възможност на КРС да определи нивото, от което да започне намаляване на цените (първа стъпка от плана за намаление на цените), и нивото, което ще достигнат цените след определен период.

КРС подчертава, че твърдението на „Космо България Мобайл” ЕАД за *„намалението на цените на българските оператори да стане съгласно въведения в избраните държави-членки BULRIC метод още от 01 януари 2011 г.”* е невярно. Както е посочено в проекта, прилагането на разходоориентирани цени, определени на базата на разходи на ефективен оператор въз основа на BULRIC модел на КРС, ще започне на 01.07.2013 г., а от 01.01.2013 г. (последна стъпка на плана за намаление на цените) до прилагане на тези цени КРС се възползва от възможността да се прилагат цени, близки до цените на ефективен оператор, но определени въз основа на алтернативен подход на BULRIC модел.

В заключение, предвид гореизложеното, КРС смята, че не са налице основания за промяна на ценовите ограничения по мотивите изложени от предприятието и счита, че ценовите ограничения са съобразени със законовите изисквания и установените на пазара потенциални конкурентни проблеми.

3. Становището на „Мобилтел” ЕАД по тази част от проекта, с оглед неговия обем и засегнати въпроси е обособено в отделни подточки, както следва:

3.1. „Мобилтел” ЕАД счита, че наложените ценови ограничения, включително задължението за разходоориентираност, са незаконосъобразни, непропорционални и необосновани по следните съображения:

На първо място, в мотивите си „Мобилтел” ЕАД прави кратък анализ на законовите разпоредби (чл. 170, ал. 1; чл. 220, ал. 3; чл. 222, ал. 2-4 от ЗЕС) и излага заключението, че налагането на задължение за разходоориентираност включва винаги и налагане на задължение за прилагане на система за определяне на разходите, която се разработва от предприятията. Предприятието твърди, че на практика наложеното от КРС задължение по смисъла на т. V.4.1.1 противоречи на закона и не може да бъде практически изпълнено от предприятията.

На второ място „Мобилтел” ЕАД посочва, че наложеното му задължение е поставено под условие, като се предвижда комисията да определи BULRIC модел. Предвид факта, че комисията не е посочила конкретни срокове за определяне на този модел и не съществува яснота кога същият ще бъде окончателно одобрен от страна на КРС, „Мобилтел” ЕАД е на мнение, че не би могло на предприятията да се наложи задължение за прилагане на разходоориентирани цени за терминиране на повиквания, считано от 01.07.2013 г., най-малко поради следните съображения:

- изпълнението на това задължение е обвързано с действия на КРС, върху които предприятията нямат контрол;

- задължението не е съобразено с разпоредбите на ЗЕС за обхвата на съдържанието на задължението за разходоориентираност, което се изпълнява

посредством система за определяне на разходите, разработена от самите предприятия;

- не е уточнено дали КРС има предвид, че предприятията следва да разработят и представят пред КРС системата за определяне на разходите в шестмесечен срок след определяне на BULRIC модел на комисията.

Във връзка с изложеното, „Мобилтел” ЕАД предлага следната редакция на т. V.4.1.1. от проекта на Решение:

„4.1.1. Задължава „Мобилтел” ЕАД да прилага одобрени от комисията разходоориентирани цени за терминиране на повиквания, генерирани от потребители на предприятия, установени на територията на ЕС/ЕИО, в собствената си мобилна мрежа, след разработване на система за определяне на разходите. Системата за определяне на разходите се разработва от Мобилтел въз основа на модел на комисията, след въвеждане на разделното счетоводство по т. 4.1.2.”

3.2. „Мобилтел” ЕАД счита, че е налице непропорционалност и необоснованост при избора на BULRIC модел по следните съображения:

„Мобилтел” ЕАД изтъква, че КРС е счела, че разходоориентирани цени следва да се определят въз основа на разходите на ефективен оператор и изчислени чрез BULRIC модел на комисията, като е посочила за единствен аргумент в подкрепа на това свое становище Препоръка 2009/396/ЕО. Предприятието посочва, че липсва всякакъв анализ на пригодността на BULRIC модел спрямо националните характеристики на пазара на мобилни електронни съобщителни услуги в Република България, поради което представя на вниманието на КРС следните коментари:

✓ Препоръките са акт на общностното право, които нямат формална правна сила и не обвързват държавите-членки. Те се приемат от общностните институции по въпроси, по които последните не са овластени да приемат обвързващ акт, или когато същите преценят, че такъв не е нужен. На практика, позоваването на препоръка на ЕК не може да служи като аргумент за възприемане на определен регулаторен подход. С този аргумент и след анализ на съответствие на наложената мярка с националното законодателство и специфични условия, холандският съд е отменил налагането на разходоориентирани цени, определени чрез BULRIC модел (независимо от факта, че КРС не е отчела това и е взела предвид тези цени при прилагането на сравнителен подход в рамките на настоящия пазарен анализ).

Предприятието посочва, че пазарът на мобилни услуги в Холандия е представен от КРС като подходящ за сравнение със съответния пазар в България и следва да се има предвид, че последната стъпка на плана за поетапно намаление на цените е изменена от холандския съд по съображения за неотноситимост на BULRIC модела към особеностите на националния пазар и на установените конкурентни проблеми в Холандия и приложимата цена е увеличена два пъти, т.е. в случай че избраният подход за сравнение от страна на КРС не бъде преосмислен, то най-малкото следва да се вземе като отправна точка именно изменената цена.

✓ Един от основните недостатъци на BULRIC моделите е рискът да оптимизират твърде много разходите и да се стигне до липса на инвестиции в сектора. Предприятието посочва, че „не е ясно как комисията е релевирила драстичните намаления на цените и приложение на BULRIC модел с насърчаването на инвестициите и въвеждането на нови технологии в страната.” В коментара е отбелязано, че BULRIC моделът изключва общите и постоянни разходи при определяне на съответните цени за терминиране. Поради тази причина, при

отмяната на BULRIC модела, холандският съд е предвидил включването на разходите за придобиване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър в разходите, които подлежат на възстановяване от страна на предприятията като част от цената за терминиране. „Мобилтел” ЕАД допълва, че тъй като по-ниските цени на едро и високото ниво на конкуренция се очаква да доведат до намаляване на цената на дребно за минута осъществен разговор, икономическите анализи сочат, че понижаването на цените за терминиране съобразно BULRIC модел може да доведе до реструктуриране на цените и съответно повишение на месечните абонаментни такси. Същевременно, КРС публично поддържа, че очаква да се понижат цените на мобилните електронни съобщителни услуги.

3.3. „Мобилтел” ЕАД счита, че е налице необоснованост и непропорционалност на предложения план за поетапно намаление по следните съображения:

„Мобилтел” ЕАД е на мнение, че предложените ценови нива са непропорционални на преследваните от КРС цели, а избраният сравнителен подход не отчита националните пазарни характеристики. Предприятието посочва, че КРС предлага драстични намаления на цените за терминиране, като още с първата стъпка на намаление, ценовите нива се понижават с 50 % спрямо сегашните стойности, а в края на периода намалението е с общо 65% за период от 18 месеца. В коментара на предприятието са застъпени три тези:

✓ Твърде драстичните намаления на цените биха могли да имат да имат неблагоприятен ефект, както върху интересите на предприятията, така и върху интересите на потребителите.

„Мобилтел” ЕАД е на мнение, че КРС не е извършила анализ на това дали предложените от нея специфични задължения за ценови контрол ще доведат до целения резултат или напротив ще предизвикат обратния ефект – цялостно повишаване на ефективната цена за минута разговор. Предприятието посочва, че изводът за очаквано повишение на ценовите нива на дребно е подкрепен от най-новите икономически изследвания⁶. Тъй като липсва какъвто и да било анализ на ефекта от намалението на цените за терминиране (waterbed effect) върху цените за крайни потребители, „Мобилтел” ЕАД изразява силното си безпокойство относно резултатите, които едно твърде агресивно регулиране на цените за терминиране би могло да има върху интересите на българския потребител. Този ефект, който е идентифициран от икономическата теория, се взема предвид в практиката на регулаторните органи на държавите-членки. Предприятието твърди, че той се потвърждава също така и на практика, като представя пример за ефекта върху цените за абонати по договор от цитираното изследване на икономистите Генакос и Валети.

✓ Сравнителният подход, избран от КРС, не държи сметка за националните характеристики и възприема за отправна точка най-развитите пазари сред всички държави-членки на ЕС.

В коментара си „Мобилтел” ЕАД твърди, че при избора на специфични мерки за въздействие КРС следва да отчита националните характеристики на пазара и условията на него, както и допълнителните икономически показатели, разгледани подробно в същия Раздел I от становището на предприятието. „Мобилтел” ЕАД

⁶ Genakos, C. and Valetti, T. Seesaw in the Air: Interconnection Regulation and the Structure of Mobile Tariffs.

посочва, че КРС не е изследвала сравнимостта на условията в избраните шест държави-членки, спрямо които е определила ценовите равнища. Предприятието не подкрепя твърдението на КРС че „съпоставими пазари са пазарите на държави-членки, на които се прилагат BULRIC модели за определяне на цени за терминиране в индивидуални мобилни мрежи въз основа на чистите дългосрочни допълнителни (инкрементални) разходи, т. нар. *pure BULRIC*”, поради следните аргументи:

- Страните, избрани от КРС за извършване на ценово сравнение („Benchmark”) по отношение на мобилния пазар, са тези с най-силна регулация на цени за терминиране: Белгия, Италия, Франция, Великобритания, Холандия и Словения;

- Пазарите в избраните шест държави – членки са сред най-развитите на територията на ЕС, докато българският пазар в много отношения изостава от европейските тенденции;

- Средният приход от абонат в избраните шест държави-членки надвишава повече от три пъти същият показател за Република България;

- Самата КРС в приложението към Решение № 859/01.09.2011 г. на КРС, „че директното сравнение с цените на посочената държава (б.а. Холандия) е неподходящо, тъй като при този подход не биха се отчели различията в икономическите и пазарните условия.” За цените за терминиране в мобилни мрежи обаче, този пазар, както и пазарите в останалите пет държави-членки са приети за подходящ за сравнение, без допълнителни съображения;

- Средната цена на дребно за минута гласово повикване в референтните страни, изчислена на същия принцип, за който е изчислена стойността за Република България от EUR 0.04, е както следва: Холандия – EUR 0.19; Белгия – EUR 0.17; Франция – EUR 0.15; Словения – EUR 0.12; Обединено Кралство – EUR 0.10; Италия – EUR 0.09.

- Средната цена за минута гласово повикване на дребно за тези шест държави възлиза на приблизително EUR 0.14, което е повече от три пъти повече от средната цена за българския потребител. Този анализ потвърждава извода на „Мобилтел” ЕАД за липса на пряка връзка между цените за терминиране и цените на дребно съгласно Раздел I от становището на предприятието, както и изводите, посочени в първата теза по-горе, че твърде ниските цени на едро могат да имат като краен резултат повишение в ефективната цена на дребно;

- Началните ценови нива, от които започват началните стъпки на съответните планове в тези държави-членки, са сред най-ниските в Европа и плановете за намаление, приети от националните регулаторни органи нямат такъв драстичен ефект, докато настоящите нива на цените в България са малко над средните за ЕС. Неподходящото сравнение води до драстично намаление на цените в страната, спрямо настоящите им нива и не е съобразено със сравнителната практика, която показва средно годишен темп на намаление на цените за терминиране на повиквания в мобилни мрежи в ЕС;

- Държавите-членки, които са въвели *pure LRIC* модел съставляват по-малко от 30% от всички държави-членки на ЕС. Поради това, сравнението не позволява да се отчете ефекта от реалното приложение на съответния модел в тези държави-членки. „Мобилтел” ЕАД е на мнение, че сравнение на България с държави-членки, които са въвели *pure LRIC* модел, е обосновано да се търси едва когато най-малко 35% от всички държави-членки въведат *pure LRIC* модел. Подобни заключения са направени от страна на националния регулаторен орган на Малта, където ценовите

нива са определени като стойност, надвишаваща с 10% средните цени за терминиране на средната стойност за ЕС, при изключване на 25% от държавите-членки с най-високи цени;

- КРС не е отчела и факта, че Препоръка 2009/396/ЕО предвижда, че държавите-членки следва да се съобразят с нея до 31.12.2012 г. Едва ако до тази дата НРО не могат да разработят такъв модел те следва да наложат ценови ограничения, използвайки за референция държави-членки, в които вече са въвели този модел. Поради тази причина, не е налице основание да се прилага алтернативен подход за сравнение с държави-членки, където Препоръка 2009/396/ЕО е изпълнена още от 01.01.2012 г. Следва да се има предвид, че избраните държави-членки също не въвеждат *pure LRIC* модел преди 31.12.2012 г. Стъпката, която на практика определя цените на базата на резултати от *pure LRIC* модел е последната в приложенияте от националните регулаторни органи ценови нива. В Обединеното Кралство например въвеждането на цени, определени по *pure LRIC* е отложено едва за 2014/2015 г., независимо от Препоръка 2009/396/ЕО и нейните срокове. Предхождащите етапи на плановете са отражение на настоящите ценови нива в тези страни. Във връзка с това, „Мобилтел” ЕАД счита, че сравнение с ценовите нива на тези шест държави, без изследване на сравнимост на пазарите, само поради факта, че планират въвеждане на *pure LRIC* в определен момент след 31.12.2012 г., е необосновано и непропорционално.

Предвид изложеното, „Мобилтел” ЕАД счита за обосновано след този период, КРС да оцени отново резултатите от евентуалното прилагане на *BULRIC* модел, но не и преди 31.12.2012 г., когато този модел е приложен в по-малко от 30 % от държавите-членки на ЕС. По този начин ще бъдат отчетени и опасенията на „Мобилтел” ЕАД, изложени в становището на предприятието, относно негативните ефекти на драстичното ценово регулиране и за липса на данни за достатъчен брой държави-членки, изпълнили Препоръка 2009/396/ЕО.

✓ Един по-плавен график за намаление на цените до голяма степен би бил много по-подходящ за постигане на ефективна конкуренция, насърчаване на инвестициите и намаление на цените за крайни потребители.

„Мобилтел” ЕАД счита, че предложеното от КРС ново драстично намаление на цените (с предходния анализ цените бяха намалени с повече от 50 % за период от две години, а с проекта на решение предмет на настоящото обсъждане се предлага за период от 18 месеца ново намаление с 65%) противоречи на основни икономически и правни принципи. Предприятието счита, че при избора на страни за сравнителен подход, следва да се използват обективни критерии, като:

- степен на пазарна концентрация при определено отклонение в посока нагоре и надолу, като основен показател;

- географско разположение, като алтернативен подход и/или метод за проверка на резултатите от приложение на предходния сравнителен критерий.

„Мобилтел” ЕАД предлага сравнение единствено страните, които едновременно отговарят на посочените по-горе критерии и за които са налице данни за ценово регулиране, т.е. намаление на цената от 01.01.2012 г., с оглед гарантиране на целите на регулирането на пазара.

На базата на показателя степен на пазарна концентрация, съобразно индекса на Херфиндал – Хириман), с отклонение до 300 единици в двете посоки. При това

сравнение, „Мобилтел” ЕАД определя като подходящи държавите-членки Латвия, Холандия, Малта и Словения и предлага следния план за поетапно намаление в 2012 г.:

Сравнителен подход (benchmark) за страни от ЕС с обявени цени за терминиране	
цени в евроцента	Със сходен индекс на концентрация (ННІ: +/- 300)
Страни за сравнение	Холандия, Латвия, Малта, Словения
Настоящи средни цени	3.81
към 1 януари 2012	3.60
към 1 юли 2012	3.52

Предложение за план за поетапно намаление цени за терминиране в България				
	Цени за силен трафик	Цени за слаб трафик	средна цена в стотинки	средна цена в евроцента
Настоящи средни цени	13.00	11.00	12.00	6.14
към 1 януари 2012	7.50	6.50	7.00	3.58
към 1 юли 2012	7.30	6.30	6.80	3.48

На базата на показателя географско разположение „Мобилтел” ЕАД определя като подходящи държавите-членки от Централна и Източна Европа – Унгария, Литва, Латвия, Малта, Полша и Словения и предлага следния план за поетапно намаление в 2012 г.:

Сравнителен подход (benchmark) за страни от ЕС с обявени цени за терминиране	
цени в евроцента	От Централна и Източна Европа
Страни за сравнение	Унгария, Латвия, Литва, Малта, Полша, Словения
Настоящи средни цени	3.91
към 1 януари 2012	3.42
към 1 юли 2012	3.24

Предложение за план за поетапно намаление цени за терминиране в България				
	Цени за силен трафик	Цени за слаб трафик	средна цена в стотинки	средна цена в евроцента
Настоящи средни цени	13.00	11.00	12.00	6.14
към 1 януари 2012	7.50	6.00	6.75	3.45
към 1 юли 2012	7.00	5.50	6.25	3.20

3.4. „Мобилтел” ЕАД твърди, че задълженията по т. V.4.1.1 и т. V.4.1.3 от проекта на решение, свързани с определяне на разходоориентирани цени за терминиране на международен трафик, без оглед на неговия произход, са необосновано и непропорционално.

„Мобилтел” ЕАД посочва, че възприетия от КРС подход не държи сметка за развитието на националната икономика и интересите на стопанските субекти, действащи на територията на страната. Предприятието изтъква, че България е една от страните в Европейския съюз с най-малък брутен вътрешен продукт и брутен вътрешен продукт на глава от населението (съгласно данните на eurostat⁷ този индекс за България е над два пъти по-нисък от средния за ЕС).

„Мобилтел” ЕАД изтъква, че регулираната цена за терминиране има стриктно национален характер и че цените за терминиране в мобилна мрежа за обаждания с международен произход, не са предмет на регулации и следва да бъдат определени на базата на двустранни преговори и споразумения. Предприятието счита, че КРС следва да преосмисли своя подход и да приложи пропорционални специфични задължения, като има предвид целите, предвидени в чл. 4 от на ЗЕС за насърчаване на вътрешния пазар на електронни съобщения и насърчаване на инвестициите в инфраструктурата и за стимулиране на иновациите.

Предприятието твърди, че при определения от КРС мерки за ценови контрол под формата на ценови таван, съгласно пазарния анализ, от 01.01.2012 г., цените за терминиране ще бъдат сред петте най-ниски на територията на ЕС (пропорционалността на предложения план за поетапно намаляване е коментирана на съответното систематично място в становището). Така, КРС на практика поставя българските предприятия в ситуация, при която при балансирани нива на обема на терминирани повиквания, българските предприятия и съответно българските потребители биват оцетени за сметка на чуждестранните предприятия и техните крайни клиенти. „Мобилтел” ЕАД посочва, че националният регулаторен орган е призван на първо място да защитава интересите на националния пазар.

Същевременно, „Мобилтел” ЕАД отбелязва, че от друга гледна точка, доколкото на територията на целия ЕС се прилага единен регулаторен подход, макар и при различни ценови равнища, то може да се допусне, че регулиране на цената за терминиране на международни повиквания в националните мрежи, не би увредила неоправимо интересите на националните предприятия, в случай че се предприеме обосновано и разумно намаление на цените, вземайки предвид настоящите нива на тези цени и обичайните темпове на намаление, прилагани от националните регулаторни органи в държавите-членки на ЕС. На практика обаче, КРС изисква от българските предприятия да прилагат ценови таван за всички повиквания, без оглед на техния произход. Така за предприятията във всяка точка на света, цената за терминиране на повикване ще бъде значително понижена, но цената, която дължат българските предприятия не се очаква да намалее. Като мотив „Мобилтел” ЕАД посочва сравнителна практика с останалите национални регулаторни органи, като прави извода, че нито един национален регулаторен орган не е наложил подобно задължение изрично, като осъществяването на взаимно свързване с предприятия на територията на други държави-членки се осъществява на свободно търговско договаряне. „Мобилтел” ЕАД добавя, че в една от страните, които КРС взема

⁷ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

предвид като подходяща за целите на сравнителен подход – Белгия, международният трафик е изрично изключен от обхвата на пазара. Аргументът на белгийския национален регулаторен орган е, че развитието на технологиите не позволява на оператора на изходящото обаждане да определи точното местоположение на абоната, към когото е предназначено обаждането и съответно не може да извърши оптимално марирутизиране на обажданията в мрежата на оператора на виканото лице.

С оглед посоченото „Мобилтел” ЕАД предлага:

- **да се регулират единствено повиквания, генерирани от потребители на предприятия, установени на територията на ЕС/ ЕИО.**

Предприятието обосновава своето предложение с основните принципи на ex-ante регулирането, потвърдени и с приемането на Регламент (ЕО) № 717/2007 на Европейския Парламент и на Съвета от 27 юни 2007 година относно роуминга в обществени мобилни телефонни мрежи в рамките на Общността и за изменение на Директива 2002/21/ЕО, изменен с Регламент (ЕО) № 544/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 г. Съгласно параграф 5 от Преамбюла на Регламента относно роуминга, цитиран от предприятието - „Регулаторната рамка от 2002 г. за електронните съобщения се основава на принципа, че предварителните регулаторни задължения следва да се налагат единствено където няма ефективна конкуренция чрез провеждането на процедура на периодичен пазарен анализ и преразглеждане на задълженията от националните регулаторни органи, водеща до налагане на предварителни задължения за операторите, определени като притежаващи значителна пазарна сила. Съставните елементи на тази процедура включват определяне на съответните пазари съгласно Препоръка на Комисията относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, на които се допуска предварително регулиране в съответствие с Директива 2002/21/ЕО (наричана по нататък „Препоръката“), анализ на определените пазари в съответствие с Насоките на Комисията относно пазарния анализ и оценката на значителната пазарна сила съгласно регулаторната рамка на Общността за електронните съобщителни мрежи и услуги, определяне на операторите със значителна пазарна сила и налагане на предварителни задължения за същите.” В Препоръката като съответен пазар, на който се допуска предварително регулиране, се определя националният пазар на едро за международен роуминг по обществени мобилни мрежи. Предприятието цитира и параграф 6 от Преамбюла на регламента относно роуминга, като следва: „Целесъобразно е да се използва общ подход, за да се гарантира, че при пътуване в рамките на Общността ползвателите на наземни обществени мобилни телефонни мрежи не заплащат прекомерни цени за роуминг услуги в Общността, когато осъществяват или приемат гласови повиквания, като по този начин се постига висока степен на защита на потребителите и същевременно се опазва конкуренцията между операторите на мобилни мрежи, и се запазват както стимулите за иновации, така и изборът на потребителите.” Предприятието счита, че видно от подхода на самата ЕК, регулаторни мерки за въздействие се прилагат само по отношение на съответния пазар в рамките на ЕС. В конкретния случай, според предприятието е налице абсолютно идентична ситуация – наличие на съответен пазар, предвиден в Препоръката, на който се налагат специфични задължения.

В тази връзка, „Мобилтел” ЕАД предлага КРС да оттегли свое Решение № 320/24.03.2011 г. на основание чл. 156, ал. 1 от Административнопроцесуалния кодекс.

Предприятието посочва, че по този начин ще бъде осигурено законосъобразно развитие на тенденциите за регулиране на пазара с оглед конкурентните проблеми, които КРС е разгледала. Алтернативно, с оглед спазване на принципа на равнопоставеност, ако КРС не оттегли Решение № 320/24.03.2011 г., то би следвало да възприеме равнопоставен подход по отношение на терминиране на международни повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи, аналогичен на този използван в Решение № 320/24.03.2011 г.

- **да се отложи влизането в сила на регулираните цени за повиквания, генерирани от потребители на предприятия, установени на територията на ЕС/ЕИО до 01.07.2012 г., за да даде възможност на предприятията да съобразят своята търговска политика с мерките за ценови контрол.**

Предприятието посочва, че отлагане е необходимо, тъй като планираното намаляване на цените за терминиране на трафик, генериран извън територията на България, от 01.01.2012 г. изправя българските предприятия пред сериозни трудности от финансов характер, както и пред необходимост от множество технически промени. Наложените задължения за ценови контрол предполагат въвеждане на изцяло нов подход при отчитането и разплащането на международен трафик. Това ще наложи промени в системата за билинг за взаимно свързване, както и в системите за наблюдение и контрол на качеството на международните повиквания. Тези промени ще трябва да бъдат извършени, както във фиксираната, така и в мобилната мрежа. Всяка подобна промяна би отнела между 3 и 6 месеца, поради което предлагаме въвеждането на това задължение да бъде отложено във времето. Допълнително време ще е необходимо и за въвеждане на разграничение на входящия трафик в зависимост от това дали е генериран от потребител на предприятие, установено на територията на страна-членка на ЕС. Въвеждането на такова условие, ще доведе, както до технически промени, така и до необходимост от промени в договорите за взаимно свързване.

Предприятието смята, че смята, че до приемане на окончателно решение на КРС не би могло да се предприемат действия за извършване на горепосочените промени, поради липса на яснота относно окончателните мерки.

С оглед посоченото в горните два бюлета, предприятието предлага следната редакция на т. V.4.1.3 от проекта на решение:

„4.1.3. Налага на „Мобилтел“ ЕАД ценови ограничения на цените за терминиране на повиквания, генерирани от потребители на предприятия, установени на територията на ЕС/ЕИО, съгласно посоченото в приложението към настоящото решение. Ценовите ограничения за цените за генериране на повиквания, генерирани от потребители на предприятия на държави-членки на ЕС/ЕИО, различни от Република България, се прилагат, считано от 01.07.2012 г. Ценовите ограничения се прилагат до определяне на разходаориентирани цени, съобразно т. 4.1.1.“

- **„Мобилтел“ ЕАД предлага да се възприемат като приложими единствено цените за силен трафик и да се премахне разграничението за силен и слаб трафик по отношение на повиквания с произход извън територията на страната, тъй като последното не е относимо към този вид повиквания.**

Предприятието изтъква като аргумент факта, че в действащите договори за международен трафик, сключени от „Мобилтел“ ЕАД, не е налице диференциация на часове на силен и часове на слаб трафик. Такова разделение не е приложимо и поради

наличието на часова разлика. Съгласно мотивите към Решение № 320 от 2011г., КРС също възприема този подход.

3.5. „Мобилтел” ЕАД не споделя мотивите на КРС за налагането на задължението за предоставяне на терминиране на международни повиквания при регулирани условия, а именно установени от КРС проблеми при договаряне на взаимно свързване. Предприятието изтъква следните аргументи:

С Решение № 978 от 02.09.2010г. КРС е приела, че „...Разпоредбите на ЗЕС уреждат специален ред за налагане на специфични задължения. Този ред е определен в Глава девета от ЗЕС. Определянето на предприятие със значително въздействие върху съответен пазар и налагането на специфични задължения се осъществява след определяне, анализ и оценка на съответен пазар на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, но не и в рамките на процедура по даване на задължителни указания във връзка с решаване на спор между предприятия.

На следващо място, необходимо е да се има предвид, че в рамките на своите правомощия КРС вече се е произнесла с решение, с което е наложила специфични задължения на мобилните предприятия във връзка с терминирането на трафик в собствената мрежа. С решение № 236 от 17.03.2009 г., КРС прие анализа на пазара на едро на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи (пазар № 7 от Препоръка на ЕК 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г., съответно пазар № 16 от Препоръка на ЕК 2003/311/ЕО от 11 февруари 2003 г.). В резултат на извършения анализ и на основание установените конкурентни проблеми, БТК, „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД са определени като предприятия със значително въздействие върху пазара на едро на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи и са им наложени специфични задължения на основание на чл. 166 от ЗЕС, включително задължение за разходоориентираност и ценови ограничения, относими към терминиране на повиквания, генерирани от други мрежи в страната. По отношение на терминирането на входящ международен трафик, КРС прие, че това е услуга, предмет на споразумения, извън обхвата на националната правна уредба. Мотивите на КРС са свързани с географския обхват на пазара, който е територията на Република България. Тази дефиниция на пазара определя обхвата на анализ, извършен от КРС, във връзка с изследване на нивото на конкуренция, установяването на конкурентните проблеми, определянето на специфични задължения и оценката за тяхното въздействие. Извършеният пазарен анализ и наложените мерки са нотифицирани пред ЕК - Case BG/2009/0866.”

Видно от изложените по-горе мотиви, КРС еднозначно е приела, че цените за международен трафик са извън обхвата на дефиницията в Решение № 236/2009 г. съответен пазар, че те са предмет на свободно търговско договаряне, както и че за да бъдат включени в обхвата на съответен пазар и съответно регулиране е необходимо да бъде извършен нов пазарен анализ по реда на Глава девета от ЗЕС. Ето защо не може да се приеме, че е налице конкурентен проблем изразяващ се в предлагане на дискриминационни цени и откази/забавяне на преговорите за предоставяне на възможност за терминиране на международен трафик.

„Мобилтел” ЕАД твърди, че не е отказвало взаимно свързване на нито едно предприятие и води добросъвестно преговори с всяко предприятие, отправило съответно искане по реда на действащата нормативна уредба. КРС се позовава на „искания” за взаимно свързване, като всъщност КРС има предвид писма, съгласно които не са предложени нито проект на договор за взаимно свързване, нито са представени данни за съответствие на искането с разпоредбите на ЗЕС и Наредба №

1 от 19 декември 2008 г. за условията и реда за осъществяване на достъп и/ или взаимно свързване. В пазарния анализ КРС се позовава на писмо на „Източна Телекомуникационна компания” АД и твърди, че до момента на приемането на Решение № 858 от 01.09.2011 г., „Източна Телекомуникационна компания” АД не е получило официален писмен отговор на исканията си, както и че не е получило проекти на анекси от „Мобилтел” ЕАД. Този извод буди недоумение у предприятието, тъй като от една страна КРС е посочила в анализа, че между „Мобилтел” ЕАД и „Източна Телекомуникационна компания” АД е проведена среща, а от друга, КРС е извършила проверка на 24.08.2011 г., съгласно Констативен протокол С-АМ-176 от 24.08.2011 г., резултатите от която потвърждават, че „Мобилтел” ЕАД е предоставило на КРС копие от писмо на „Мобилтел” ЕАД с изх. № 3452/15.07.2010 г., с чието съдържание КРС е запознато и от което е видно, че „Мобилтел” ЕАД е подходило добросъвестно към евентуалния преговорен процес. Предприятието обръща внимание върху факта, че практиката на останалите европейски регулаторни органи, които при налагане на задължение за достъп и взаимно свързване, считат, че задължението е валидно само при наличие на обосновано искане за взаимно свързване, а не при изпращане на писма, от чието съдържание не може да се направи извод в какво се състои конкретното искане на насрещната страна и дали насрещната страна е предприятие, което има право да иска и договаря взаимно свързване.

Становище на КРС

По отношение на посоченото в т. 3.1. - КРС изразява несъгласие с бележките на предприятието по следните аргументи:

Комисията не приема твърденията за незаконосъобразност на задължението по т. V.4.1.1. от проекта на решение, тъй като същото не противоречи на разпоредбите на ЗЕС. На първо място, не отговоря на нормативната уредба твърдението, че разходоориентираност на цени за предоставяне на услуги винаги е свързано с прилагане на система за определяне на разходите. Предприятието е цитирало **непълно** в становището си нормата на чл. 220, ал. 3 от ЗЕС, съгласно която разходоориентирани цени се определят от предприятията в съответствие със система за определяне на разходите, **когато това е предвидено по реда на този закон и е наложено с решение на комисията**. Последната част от нормата е съществена, защото видно от разпоредбата на чл. 136, ал. 1, т. 2 от ЗЕС, цените за взаимно свързване, свързани с процеса на осъществяване на преносимост, се определят при спазване на принципа на разходоориентираност, но не е налице задължение за прилагане на ситема за определяне на разходите. Видно от посоченото съществуват и законови хипотези на определяне и прилагане на разходоориентирани цени и без прилагане на система за определяне на разходите.

На следващо място, КРС е приложила точно разпоредбата на чл. 170, ал. 1 от ЗЕС, която се явява и правното основание за мярката разходоориентираност. Налице е задължение за прилагане на разходоориентирани цени, изчислени на база на система за определяне на разходите. Никъде в разпоредбата на чл. 170 от ЗЕС не е посочено, че системата следва да бъде разработена единствено и само от предприятията. Връзката, която прави в становището си „Мобилтел” ЕАД с разпоредбите на чл. 222 от ЗЕС, не подкрепя изводите на предприятието, тъй като в ал. 1 на посочената разпоредба е определено, **че комисията може да изисква от предприятията по чл. 217, ал. 1 (тези с наложено специфично задължение за разходоориентираност на цените) да разработят и приложат система за**

определяне на разходите, когато това е необходимо за постигане на целите по чл. 4 и при спазване на принципите по чл. 5 от ЗЕС. Видно от законовата разпоредба КРС може да наложи на предприятията разработване на система за определяне на разходите. Видно е също така от обсъждания проект, че КРС не предлага налагането на подобно задължение.

С оглед изложеното, необосновани се явяват твърденията на „Мобилтел” ЕАД, че предложената мярка е незаконосъобразна. Анализът на нормативните разпоредби в становището на предприятието е тенденциозен и не съответства на действителната воля на законодателя. Нещо повече, обръщаме внимание, че с Решение № 236 от 2009 г. КРС не е изисквала разработване на система за определяне на разходите от предприятията и компетентният съд не е намерил противоречие на така определената мярка с материалния закон.

Неоснователно се явява и твърдението на предприятието, че предложеното задължение практически не може да бъде изпълнено. Предприятието има задължение **да прилага** разходоориентирани цени, които ще бъдат определени въз основа на BULRIC модел на КРС, и именно този модел е система за определяне на разходите. Считаме, че от проекта в неговата цялост (включително от приложението към проекта на решение) е пределно ясно, че предприятията нямат задължение за изработване на система за определяне на разходите. В допълнение обръщаме внимание, че в настоящия документ е посочено, че *„Според т. 3 на Препоръката 2009/396/ЕО, регулаторът може да сравнява резултатите от подхода по модела „отдолу нагоре“ (BU) с тези от модела „отгоре надолу“ (TD), при който се използват данни, преминали през одит, с оглед да се провери и подобри качеството на резултатите и могат да направят съответни корекции. В тази връзка КРС счита, че предприятията могат, ако сметат за подходящо, да предоставят резултати от свои модели, основаващи се на подход на моделиране „отгоре надолу”, използващи дългосрочни допълнителни (инкрементални) разходи, и одитирани от независим одитор, в рамките на процедурата по консултации за приемане на BULRIC модела на регулатора.”*

Видно от посоченото, предприятията имат право да разработват свои системи, но не и задължение. При избора на специфичните задължения КРС спазва принципите на обективност, прозрачност, пропорционалност и равнопоставеност, като при съобразяване на пропорционалността на задължението отчита и изискването за свеждане на регулаторната намеса до минимално необходимото. Изхождайки от факта, че проекто-мярката за разходоориентираност предвижда предприятията да прилагат разходоориентирани цени, определени въз основа на BULRIC модел на КРС, регулаторът е на мнение, че не следва да налага на мобилните предприятия задължение за прилагане на система за определяне на разходите. Подобно задължение би могло да се приеме за свръхрегулация.

По отношение на твърдяното от „Мобилтел” ЕАД съществуване на задължение под условие обръщаме внимание, че КРС е определила дата, считано от която ще се прилагат разходоориентираните цени. Видно е от мотивите на комисията, че до тази дата BULRIC модела на комисията следва да е консултиран с предприятията и приет с отделен акт на регулатора.

По отношение на посоченото в т. 3.2. - КРС е на мнение, че мярката е пропорционална и обоснована, като е в синхрон с най-добрите практики на европейските регулатори и чрез нея се постига намаление на регулираните цени за терминиране до цени, определени въз основа на разходите на ефективен оператор.

Видно от анализа на съответния пазар са налице потенциални ценови конкуретни проблеми, които могат да бъдат преодолені само чрез ефективна регулаторна намеса.

КРС счита, че не може да бъде прието за пропорционално и обосновано мобилните предприятия да продължават да прилагат цени, за които може да се направи обосновано предположение, че са значително над разходите за предоставяне на услугата терминиране.

Регулаторът изразява становище, че чрез налагане на задължението за прилагане на разходоориентирани цени на база на разходите на ефективен оператор се цели потребителите да извличат максимална полза, що се отнася до избора, цената и качеството на услугата, без застрашаване или ограничаване на конкуренцията.

КРС не приема твърдението на „Мобилтел“ ЕАД, че липсва всякакъв анализ на пригодността на BULRIC модел спрямо националните характеристики на пазара на мобилни електронни съобщителни услуги в Република България, тъй като Препоръка 2009/396/ЕО е изготвена от ЕК в резултат на задълбочен анализ на пазарните условия и регулаторната практика в държавите-членки. В цитираната препоръка са посочени и възможните различия при отчитане на националните особености на държавите-членки, като например цената на ограничения ресурс – радиочестотен спектър. В тази връзка, КРС счита, че твърдението на „Мобилтел“ ЕАД за непропорционалност и необоснованост при избора на BULRIC модел е неоснователно.

Както се посочи по-горе по бележката на „Космо България Мобайл“ ЕАД, препоръките на ЕК, в които е отразена позиция на ниво ЕС, намират широка практическа приложимост, с оглед постигане на общите цели на развитието на единия вътрешен пазар на ЕС. В този смисъл може да се каже, че Препоръките на ЕК дават необходимите насоки на държавите-членки на ЕС, като посочените документи са изработени след проучване на най-добрите практики за постигане на поставените цели. Нещо повече, практиката сочи, че в конкретния икономически сектор, този на електронните съобщения, наред с Препоръките на ЕК националните регулаторни органи на държавите-членки на ЕС практически прилагат и документи като становища, общи позиции и ръководства, разработени от Групата на европейските регулатори (понастоящем ОЕРЕС) в т.ч. относно хармонизирания подход при налагане на специфични задължения на предприятия със значително въздействие върху съответния пазар, на които документи се позовават и самите предприятия в техните становища. По този начин се гарантира равнопоставено третиране на предприятията в рамките на ЕС, като е налице предвидимост по отношение на регулаторната намеса в различни държави-членки при наличие на сходни пазарни условия.

По отношение на посоченото в т. 3.3. - КРС не приема твърденията за необоснованост и непропорционалност на предложения план за намаление на цените. Мотивите за избора на проекто-мярката са подробно изложени в анализа на съответния пазар, приложение към проекта на решение.

В допълнение следва да се отбележи, че цитираното от „Мобилтел“ ЕАД намаление на цените за терминиране от 50% се отнася за период от една година, предвид ефективното действие на цената от последната стъпка на плана за намаление на цените, съгласно Решение № 236 от 2009 г. Същевременно, КРС не приема твърдението на „Мобилтел“ ЕАД, че *“Твърде драстичните намаления на цените биха могли да имат неблагоприятен ефект”*, доколкото проекто-мярката, предложена на настоящия кръг анализ, е доказала ефективността си след прилагането ѝ на първи кръг анализ на съответния пазар. Въпреки ценовата регулация на пазара на едро все още се наблюдават цени за разговори в мобилните мрежи на ниво под цените за терминиране,

като по този начин мобилните предприятия засилват ефекта на затваряне на трафик в мрежите си.

Следва да се отбележи, че мобилните предприятия не са представили информация за промяна в собствената им ценова политика, ако има такава, породена от наложените ценови ограничения с Решение № 236 от 2009 г. Ефектът от прилагане на графика за намаляване на цените, съгласно Решение № 236 от 2009 г., е анализиран от КРС в настоящия документ и не са налице доказателства за отрицателно въздействие върху пазара, потребителите и самите предприятия. Както е посочено в анализа, КРС констатира като потенциален конкурентен проблем прекомерно високите цени на едро, като проблем който препятства развитието на конкуренцията и е в ущърб на потребителите на предприятията, осъществяващи повиквания към мрежа на предприятие, поддържащо високи цени за терминиране. Няма данни и конкретни доказателства на база разходи и приходи от дейностите на предприятията, които да покажат, че предложените с проекта мерки биха довели до потенциална възможност за „waterbed” ефект. В тази връзка, КРС подчертава, че предвид липсата на аргументи и конкретни данни от страна на предприятията в анализа не може бъде оценяван „waterbed” ефект на теоретична основа. Анализът, извършен от КРС, се основава на оценка на реалния ефект от прилагане на регулаторните мерки върху пазара и оценка на потенциалните конкурентни проблеми и съответстващите им пропорционални и обосновани мерки.

По отношение на предложените от „Мобилтел” ЕАД различни критерии за избор на сравними пазари, КРС отбелязва, че по-горе вече са изложени подробните мотиви на регулатора за избора на сравнимите пазари. Следва да се подчертае, че предприятието не предлага сравнение, което да съдържа единствено страните, които едновременно отговарят на посочените от „Мобилтел” ЕАД критерии и за които са налице данни за ценово регулиране. Тук е мястото да отбележим, че предложените от предприятието критерии не са приложими в случая за избор на сравними пазари, тъй като не дават информация за наличие на ефективна ценова регулация на принципа на разходоориентираност на цените. Пример за това са повечето показатели, изброени от предприятието, като най-красноречив е примера с показатели за пазара на дребно.

Видно от изложеното, предложените от „Мобилтел” ЕАД критерии – степен на пазарна концентрация и географско разположение (като алтернативен подход на предходния сравнителен критерий за проверка на резултатите от прилагането му) не дават информация за начина на регулиране на цените за терминиране, включително за наличие на ефективна ценова регулация на принципа на разходоориентираност на цените.

По отношение на посоченото в т. 3.4. - КРС изразява несъгласие с предложението и мотивите, изложени от предприятието. Следва да се отбележи, че дефиницията на продуктовия и географски пазар предполага еднакви разходи за терминиране на трафик в мрежата на предприятието, независимо от произхода на трафика – преносът на трафик се осъществява от точката на взаимно свързване до крайната точка на мрежата (абоната). В тази връзка КРС е на мнение, че не следва да изменя обхвата на проекто-мярката по отношение на терминирането на международни повиквания.

Комисията отбелязва, че когато българските предприятия имат точки на присъствие извън територията на Република България, те могат да определят допълнителна цена за пренос на трафика до страната, но тази цена следва да е ясно ограничена от цената за терминиране, спрямо която е налице ценова регулация.

Предвид изложеното, КРС не намира и правни и регулаторни основания да оттегли Решение № 320 от 2011 г.

По отношение на предложението на „Мобилтел” ЕАД за отлагане срока на прилагане на задължението, същото не се приема доколкото КРС не споделя виждането на предприятието за разделяне на трафика в зависимост от произхода му – от територията на ЕС и извън територията на ЕС. Освен посоченото, следва да се има предвид, че задължението за терминиране на международни повиквания при регулирани условия вече е наложено на предприятията с Решение № 320 от 2011 г. на КРС, което решение не се изпълнява от предприятията към момента на обсъждане на настоящия проект. Посоченото решение е от март 2011 г. и в тази връзка предприятията са имали повече от достатъчен срок, за да приведат търговската си дейност в съответствие с наложените им задължения.

По отношение на предложението на „Мобилтел” ЕАД да се възприемат като приложими единствено цените за силен трафик и да се премахне разграничението за силен и слаб трафик по отношение на повиквания с произход извън територията на страната, същото се приема и е отразено в документа на КРС.

По отношение на посоченото в т. 3.5 - КРС не може да приеме възраженията на предприятието относно мотивите на комисията за налагане на задължение за терминиране на международни повиквания при регулирани условия. В Решение № 320 от 2011 г., както и в проекта на решение за определяне, анализ и оценка на съответния пазар, подробно са посочени основанията и мотивите на комисията за налагане на задължението. В проекта КРС изрично е посочила и промяната на позицията си спрямо определения в Решение № 236 от 2009 г. обхват на задължението за терминиране на повиквания. Нормативната уредба допуска КРС да изменя наложени специфични задължения и в тази връзка неотнормосимо се явява твърдението, че КРС вече се е произнесла с Решение № 236 от 2009 г. по отношение на терминирането на международни повиквания. Преди стартирането на настоящата процедура по обществено обсъждане, КРС се произнесе и с Решение № 320 от 2011 г. по отношение на задължението за терминиране на международни повиквания. В заключение, поради наличието на подробно и ясно изложени мотиви на регулатора на систематичното им място в проекта и в Решение № 320 от 2011 г., комисията не счита за подходящо същите да бъдат преповтаряни във връзка с бележката на „Мобилтел” ЕАД.

С оглед посоченото в проекта искане на „Източна Телекомуникационна компания” АД за сключване на договор за взаимно свързване с „Мобилтел” ЕАД, КРС отчита, че е налице допуснатата грешка и не са отразени резултатите от извършената проверка на „Мобилтел” ЕАД. Предвид изложеното е направена и съответна корекция на систематичното място в документа.

Г. Други предложения по проекта

„Мобилтел” ЕАД предлага в проекта на решението да се включи разпоредба, както следва:

„Решение № 320 от 24.03.2011 г. на комисията се отменя.”

Предприятието посочва, че задълженията съобразно Решение № 236 от 17.03.2009 г. на КРС са наложени до приемане на решение на КРС за последващо определяне, анализ и оценка на съответните пазари на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи и определяне на предприятия със

значително въздействие върху тях, с което се налагат, продължават, променят или отменят съответни специфични задължения на тези предприятия. Проектът на Решение и приложението към него, предмет на обществено обсъждане, представляват именно последващото определяне на съответните пазари, с което се налагат специфични задължения, включително задължения, попадащи в обхвата на Решение № 320 от 24.03.2011 г. Поради това, с оглед правна сигурност, предприятието счита, че включването на изричен текст за отмяна на Решение № 320 от 24.03.2011 г. е обосновано.

Становище на КРС

КРС не приема предложението, тъй като не са налице както правни, така и регулаторни основания да се отменя Решение № 320 от 2011 г.

На първо място, „Мобилтел“ ЕАД не е отчело, че в диспозитива на Решение № 320 от 2011 г. (т. 3) е посочено, че задълженията по т. 1 и т. 2 от решението се прилагат до приемане на решение на КРС, влязло в сила или с предварително изпълнение, за последващо определяне, анализ и оценка на съответните пазари на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи и определяне на предприятия със значително въздействие върху тях, с което се налагат, продължават, променят или отменят съответни специфични задължения на тези предприятия. С оглед изложеното, комисията не намира за обосновано твърдението на предприятието, че следва да бъде осигурена правна сигурност чрез отмяна на Решение № 320 от 2011 г.

На второ място, следва да се отчитат нормативните основания за отмяна на **влязъл в сила** индивидуален административен акт и обстоятелството, че Решение № 320 от 2011 г. не е влязло в сила поради наличие на правен спор относно неговата законосъобразност.

Д. Становище на Комисията за защита на конкуренцията

КЗК е приела, че нейното участие в процедурата по съгласуване на изготвените от КРС пазарни анализи следва да бъде съсредоточено в тази част от работата на секторния регулатор, която изисква съобразяване с принципите на правото на конкуренцията. Конкурентният регулатор е анализирал накратко изискванията на европейското и българското законодателство, касаещи обвързването на пазарните анализи, извършвани от КРС с принципите на конкурентното право, както и сътрудничеството между двата органа.

КЗК изтъква, че по отношение на налагането, продължаването, промяната или отмяната на специфични задължения на предприятията, секторният регулатор действа в условията на оперативна самостоятелност, тъй като приложимото право му дава възможност на преценка дали, кога и как да действа.

В становището на КЗК няма забележки относно дефинирането на съответния пазар, като изрично отбелязва, че КРС е променила позицията си по отношение на терминирането на международни повиквания в индивидуални мобилни мрежи в сравнение с първия кръг пазарни анализи. С Решение № 320 от 24.03.2011 г. КРС е приела, че произходът на трафика няма значение при услугата терминиране, тъй като тя се предоставя винаги, когато е налице постъпване на входящо повикване в мрежата на съответното предприятие от друга мрежа.

В становището на КЗК е обърнато внимание на факта, че налагането на имуществени санкции от конкурентния регулатор за вече извършени нарушения не е единственият механизъм за предотвратяване ограничаването на конкуренцията. При установяване на нарушение на Закона за защита на конкуренцията, КЗК с решение може да постанови прекратяване на нарушението, включително като наложи подходящи поведенчески и/или структурни мерки за възстановяване на конкуренцията (чл. 77, ал.1, т.4 от ЗЗК). Освен това се отбелязва, че в рамките на ex-post контрола, КЗК е оправомощена в случай, че при проучването има достатъчно данни за наличие на нарушение, в неотложни случаи, поради риск от сериозни и непоправими вреди за конкуренцията, да наложи незабавно прекратяване на практиката от предприятието или да наложи други мерки, които са необходими с оглед целите на закона (чл. 56 от ЗЗК). ЗЗК предвижда и възможността Комисията да одобри с решение поемането на задължения, с които да се постигне преустановяване на антиконкурентното поведение (чл. 75 от ЗЗК).

Според КЗК е важно да се отбележи, че доколкото обжалването на решенията отлага влизането им в сила до приключване на съдебното производство и по този начин се отлага реалното налагане на имуществени санкции за извършени нарушения е налице известна неефективност на правото на конкуренция.

*С оглед на изложеното, КЗК е на мнение, че чрез прилагането на ex-ante регулиране секторният регулатор би могъл да се справи по-ефективно с премахването на съществуващите бариери пред свободната конкуренция в сектора на електронните съобщения и да даде възможност за нейното развитие и стимулиране, **но считат че т. 5.3, Раздел IV трябва да бъде прецизиран с оглед коректното отразяване на правомощията на КЗК.***

Също така от конкурентния регулатор изтъкват, че негласното единодействие (tacit collusion) е вид поведение на конкурентни предприятия, участващи на даден съответен пазар или предоставящи засегнати от поведението услуга или продукт, което може да бъде разгледано като вид съгласувана практика между предприятията, водеща до предотвратяване, ограничаване или нарушаване на конкуренцията на съответния пазар. Поради тази причина негласното единодействие следва да попадне в обхвата на чл. 15 от ЗЗК и да бъде проучено доколко то представлява вид съгласувана практика.

*КЗК счита за принципно неправилна, от конкурентноправна гледна точка, констатацията на КРС (стр. 64 от проекта на анализа), и че негласното единодействие не следва задължително да се разглежда като резултат от прилагането на еднакви цени за терминиране на мобилните оператори. **В становището изрично е отбелязано, че проучването, анализа и оценката на негласно единодействие между предприятията е в правомощията на КЗК, като КРС не следва в своя пазарен анализ да установява наличието или не на негласно единодействие.***

В заключение КЗК е на мнение, че КРС е определила пазарите, подлежащи на ex-ante регулиране, в съответствие с критериите и принципите на правото на конкуренцията.

Становище на КРС

КРС приема забележката на КЗК по отношение на необходимостта от прецизиране на т. 5.3 от Раздел IV от документа и с оглед посоченото са направени съответни допълнения на систематичното им място.

Във връзка с втората бележка в становището на КЗК, относно изследването на конкурентния проблем „негласно единодействие”, КРС отбелязва, че в документа посочения проблем се разглежда като потенциален такъв и не представлява опит да бъде доказана съгласувана практика по смисъла на чл. 15 от ЗЗК. В тази връзка, комисията счита, че избраният подход е коректен и в съответствие с практиката на държавите-членки на ЕС, тъй като в документа се разглежда потенциално до какви последиствия може да доведе липсата на ex-ante регулация. КРС обръща внимание, че посочения конкурентен проблем е изследван подробно още при първи кръг анализ на съответния пазар и не са били налице възражения от страна на КЗК.

III. Състояние на пазара на мобилни телефонни услуги в България

1. Участници на пазара

В настоящия раздел се разглежда и анализира ситуацията на пазара на мобилни телефонни услуги за периода 2008-2010 г.

Към момента на изготвяне на анализа три предприятия предоставят на българския пазар мобилни гласови телефонни услуги чрез мрежи по стандарт GSM и UMTS – „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и БТК.

Следва да се има предвид, че в началото на разглеждания период търговска дейност осъществяват четири предприятия, като три от тях предоставят услуги чрез мрежи по стандарти GSM и UMTS („Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и „БТК Мобайл” ЕООД), а едно предприятие („Радиотелекомуникационна компания” ЕООД (РТК)) предоставя услуги чрез мобилна мрежа по стандарт NMT.

През втората половина на 2008 г. индивидуалните лицензи на РТК и „БТК Мобайл” ЕООД за осъществяване на далекосъобщения чрез обществени далекосъобщителни подвижни клетъчни мрежи са прехвърлени на БТК⁸. В края на същата година БТК преустановява търговското предлагане на услуги чрез мобилната си мрежа по стандарт NMT. С Решения № 1 и № 2 от 07.01.2010 г. на КРС, по искане на БТК, са прекратени разрешенията на предприятието за използване на ограничен ресурс за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез обществена електронна мрежа по стандарти NMT и/или CDMA.

2. Инфраструктура

В таблицата по-долу е представена информация за покритието на мобилните наземни мрежи по стандарти GSM и UMTS към 31.12.2010 г.

Таблица 1

Предприятие \ Показател	„Мобилтел” ЕАД		„Космо България Мобайл” ЕАД		БТК	
	GSM	UMTS	GSM	UMTS	GSM	UMTS
Покритие по територия	99,11%	55,90%	99,22%	60,23%	96,62%	76,71%
Покритие по население	99,96%	84,87%	99,98%	88,96%	99,99%	93,43%

Източник: Данни, подадени в КРС

През разглеждания период мобилните предприятия продължиха да инвестират в мрежите си по стандарт UMTS и към 31.12.2010 г. тези мрежи покриват вече над 80% от населението на страната. Към края на 2010 г. БТК е предприятието с най-голямо покритие по население на мобилната мрежа, както по стандарт UMTS, така и по стандарт GSM. За едногодишен период UMTS покритието по територия на историческото предприятие е нараснало с около 60 процентни пункта, а по население – с почти 40.

⁸ С Решения №1064/26.06.2008 г. и №1391/04.08.2008 г. КРС даде разрешение индивидуалните лицензи на РТК и „БТК Мобайл” ЕООД да бъдат прехвърлени на БТК. Разрешенията за прехвърляне на лицензиите са последвани от преобразуване на търговските дружества, като РТК се влива в „БТК Мобайл” ЕООД и в следствие „БТК Мобайл” ЕООД се влива в БТК.

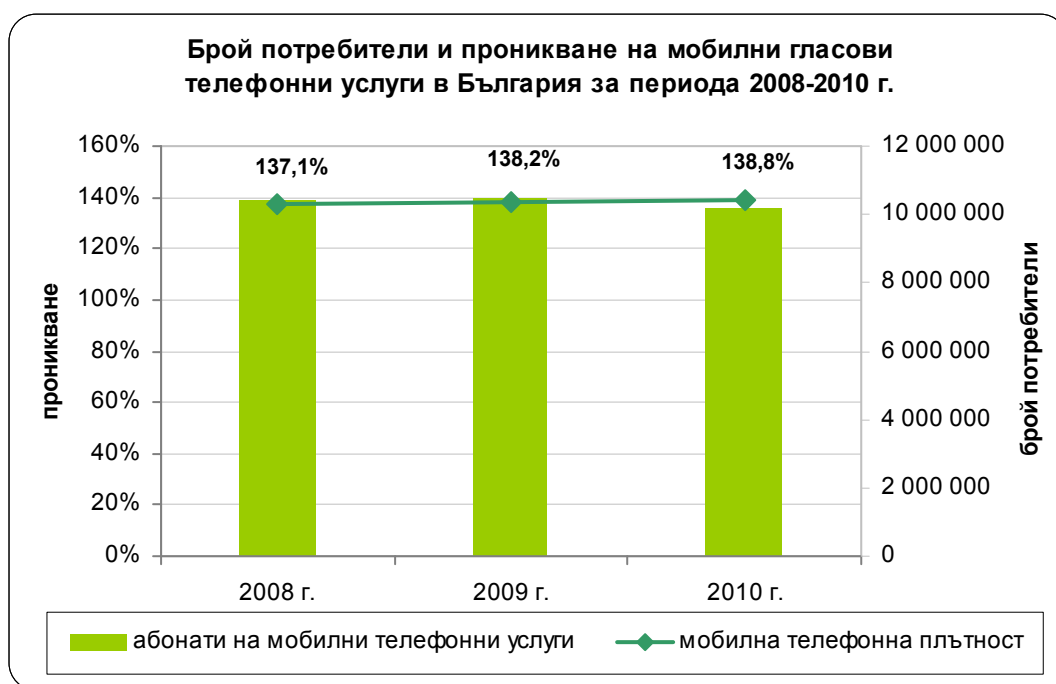
3. Развитие на пазара на мобилни гласови телефонни услуги

3.1. Обем на пазара

През последните две години се наблюдава тенденция за свиване на приходите на предприятията от предоставяне на мобилни гласови телефонни услуги: през 2010 г. общите приходи в този сегмент от пазара възлизат на 1,948 млрд. лв.⁹, което е с 11% по-малко спрямо 2008 г.

През 2010 г. за първи път се отчита и спад в броя на потребителите на мобилни телефонни услуги. В края на годината активните SIM карти с възможност за ползване на гласови услуги са 10 199 942¹⁰ или с 2,2% по-малко спрямо края на 2008 г. (фигура 2)

Въпреки, че в абсолютно изражение потребителите на мобилни телефонни услуги намаляват през 2010 г., показателят мобилна телефонна плътност продължава слабо да нараства, което се обяснява с намаляването на населението в страната, отчетено през 2011 г.¹¹.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 2

Отчетеният спад в приходите и абонатите на мобилните предприятия е

⁹ Включва приходи от мобилни гласови телефонни услуги и допълнителни услуги, свързани с мобилната гласова услуга (като SMS, MMS, видеоразговори, справочно-информационни услуги и др.), включително приходи от месечни абонаменти за мобилна телефонна услуга, предоставяна в пакет с други електронни съобщителни услуги.

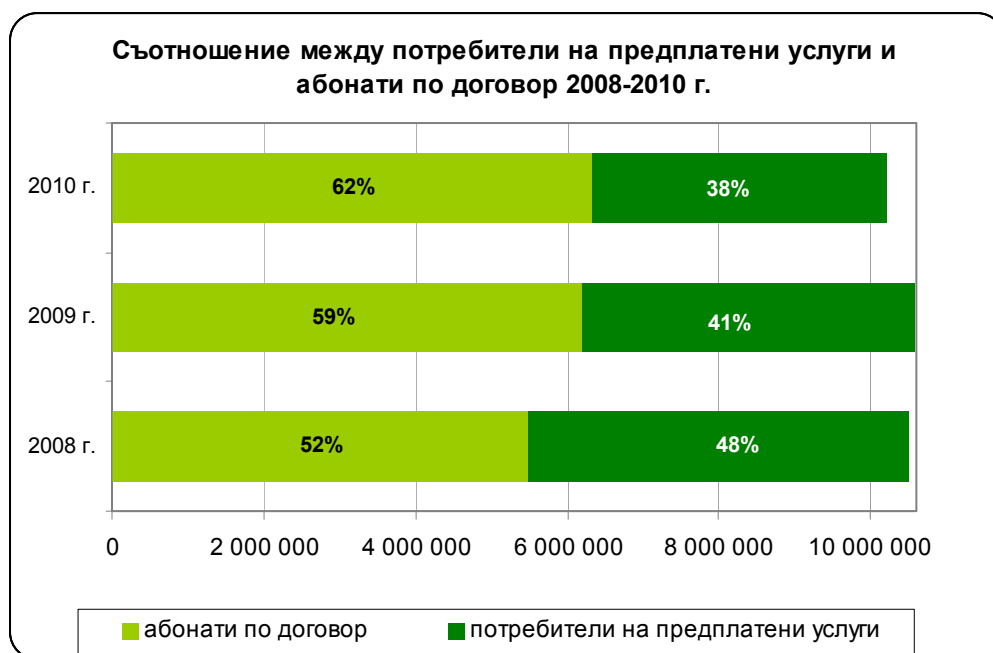
¹⁰ Включва брой активни SIM карти с възможност за ползване на гласови услуги и при срок на валидност за предплатените карти 12 месеца. Не са включени картите за пренос на данни без възможност за осъществяване на гласови телефонни повиквания.

¹¹ Показателят „мобилна телефонна плътност“ е пресметнат като процентно съотношение между количеството на активните телефонни карти и броя на населението. За изчисляване на показателя за 2010 г. са използвани данни на Националния статистически институт от преброяването на населението през февруари 2011 г.

следствие както на по-неблагоприятната икономическа обстановка през последните две години (характеризираща се със забавяне на икономическия растеж, ограничаване на разходите на бизнеса и спад в потреблението), така и на дългосрочни ефекти като насищането на традиционните пазари на гласови услуги и навлизането им в етапа на зрялост.

3.2. Съотношение между потребители на предплатени услуги и абонати по договор

Абонатите по договор у нас продължават да растат за сметка на потребителите на предплатени услуги, чийто дял намалява до 38% в края на 2010 г.

Забележка: Данните за 2010 г. не отчитат картите за услуги за мобилен пренос на данни, от които не могат да бъдат осъществявани гласови телефонни повиквания. Съотношенията за предходните години са изчислени на база на данните за всички карти, поради липса на съпоставима информация.

Източник: Данни, подадени в КРС

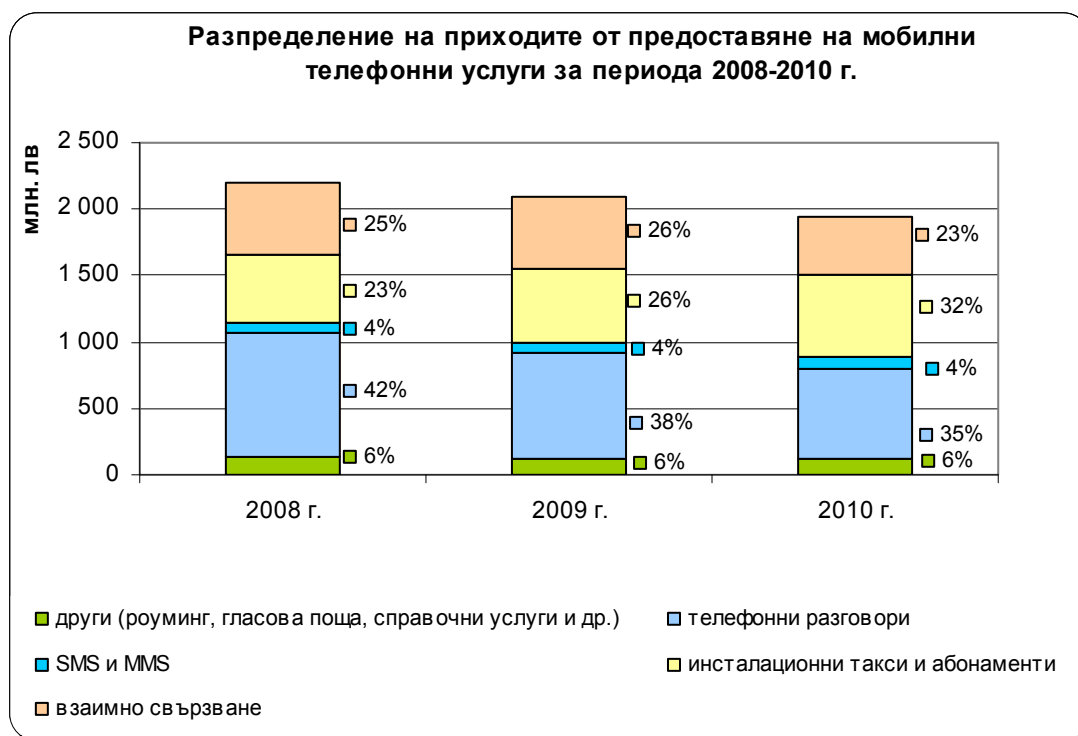
Фигура 3

Отчетената тенденция се дължи на факта, че новите крайни потребители ползват предимно услуги по писмен индивидуален договор. Повече от половината (52%) от активираните през 2010 г. нови крайни потребители използват електронни съобщителни услуги въз основа на сключен индивидуален договор със съответно предприятие, докато през 2009 г. те са били 45%, а през 2008 г. – 43%. Същевременно, значително се е увеличил броят на деактивираните предплатени карти. Този факт се обяснява, от една страна, с влязлото в сила в началото на 2010 г. изискване за задължителна регистрация на предплатените карти, а от друга с по-изгодните условия, предлагани при сключване на писмен договор, в т.ч. по-ниски цени за разговори и множество промоционални оферти с включени безплатни минути и крайни устройства.

3.3. Разпределение на приходите от телефонни услуги, предоставяни чрез мобилни мрежи

Видно от представената на фигура 4 информация, основен източник на приходи за предприятията остава гласовата телефония, която в края на 2010 г. формира около

35% от общата сума на приходите от мобилни услуги.

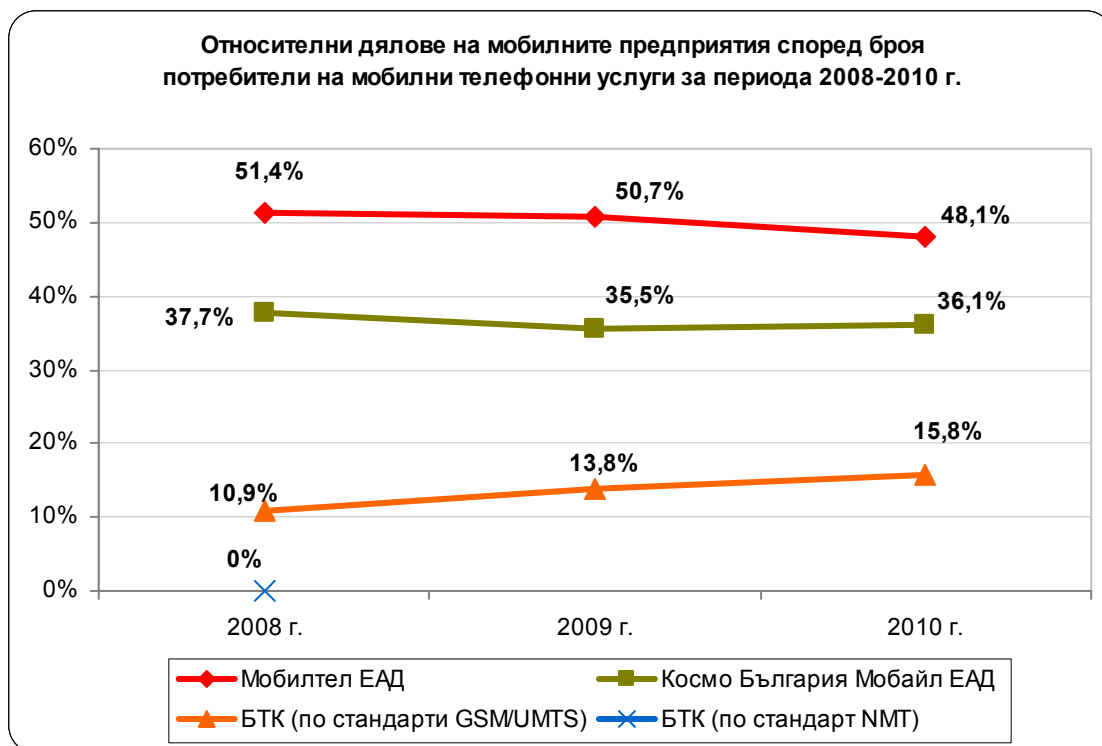
Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 4

Реално делът на гласовите услуги е още по-висок, предвид факта, че приходите от включените в тарифните планове минути за разговори са отчетени като месечен абонамент – за тригодишен период тези приходи са нараснали с 9 процентни пункта и представляват 32% от общите. Делът на допълнителните услуги, свързани с предоставянето на телефонната услуга, остава стабилен. През 2010 г. се отчита намаляване на приходите от взаимно свързване като следствие от намаляването на цените на едро за терминиране на повиквания в мобилни мрежи.

3.4. Относителни дялове

Изменението на относителните дялове на предприятията, изчислени както според броя на потребителите, така и според приходите от предоставяне на мобилни телефонни услуги за периода 2008-2010 г., е представено, съответно, на фигура 5 и фигура 6.

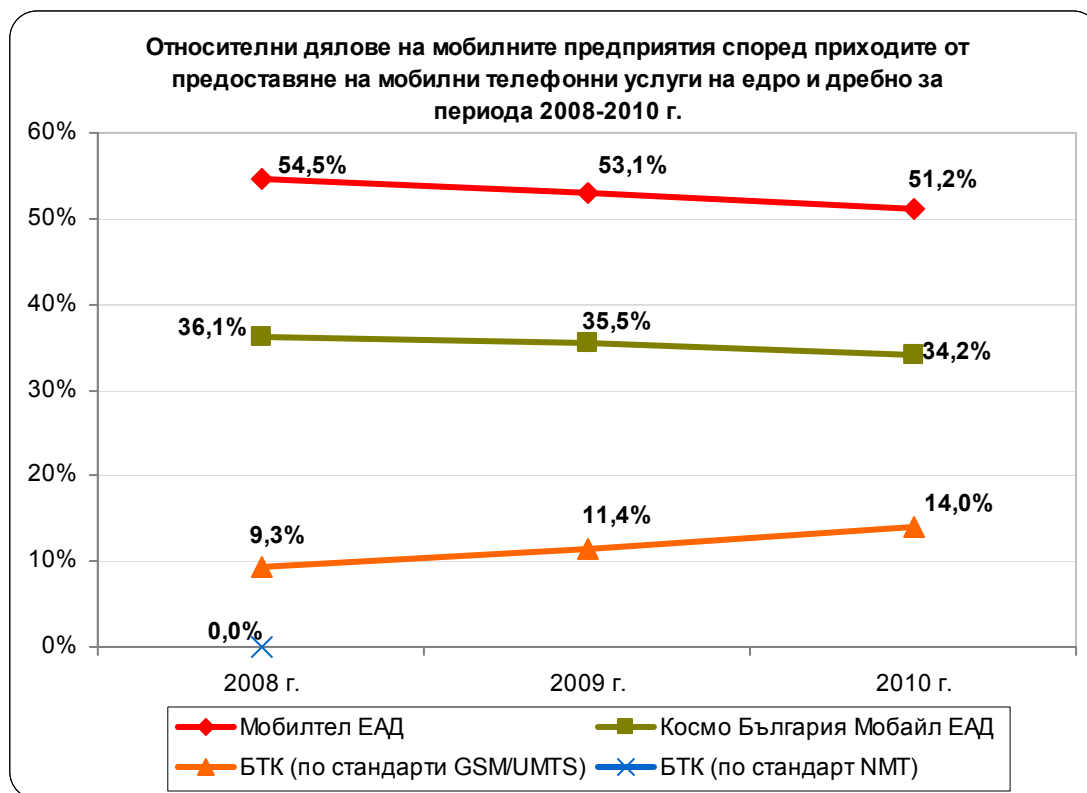

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 5

При разглеждане на относителните дялове, изчислени според броя на потребителите¹² за периода 2008-2010 г., се забелязва намаление в дяловете на “Мобилтел” ЕАД и “Космо България Мобайл” ЕАД съответно с 3,3 и 1,6 процентни пункта, докато БТК успява да увеличи дела си с 4,9 процентни пункта.

¹² Пазарните дялове са изчислени на база на броя активни SIM карти с възможност за осъществяване на гласови повиквания към края на съответната година.

Източник: Данни, подадени в КРС

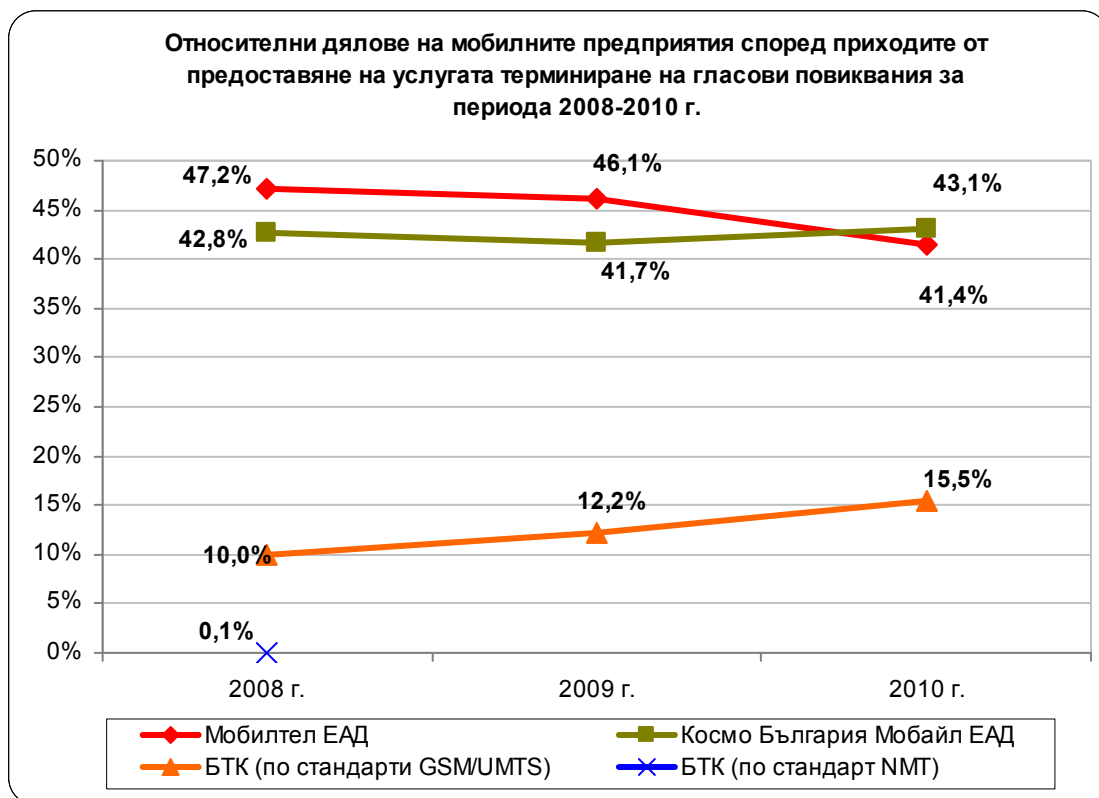
Фигура 6

По отношение на приходите от предоставяне на мобилни гласови телефонни услуги се наблюдава сходно преразпределение на пазарните дялове¹³. В рамките на разглеждания тригодишен период пазарният дял на "Мобилтел" ЕАД намалява с 3,3 процентни пункта, а на „Космо България Мобайл“ ЕАД - с 1,9 процентни пункта. Същевременно относителния дял на БТК се е увеличава с 4,7 процентни пункта.

На фигури 7 и 8 са представени относителните дялове на мобилните предприятия, изчислени според приходите от предоставяне на услугата терминиране на гласови повиквания и според броя терминирани минути в мрежата на всяко от предприятията¹⁴. Прави впечатление, че разпределението на дяловете по отношение на приходите от услугата терминиране не следва структурното разпределение на дяловете от предоставяни услуги на едро и на дребно (фигура 6). При услугата терминиране двете най-големи предприятия имат близки относителни дялове, като през 2010 г. "Космо България Мобайл" ЕАД вече е предприятието с най-високи приходи от терминиране на гласови повиквания, въпреки че най-голям обем минути е терминиран в мрежата на "Мобилтел" ЕАД (42,9% от всички минути, терминирани в мобилни мрежи в страната). Това се дължи на прилаганите от предприятията различни цени за терминиране на международни повиквания, спрямо националните и по-големия дял на този вид повиквания към мрежата на "Космо България Мобайл" ЕАД през 2010 г.

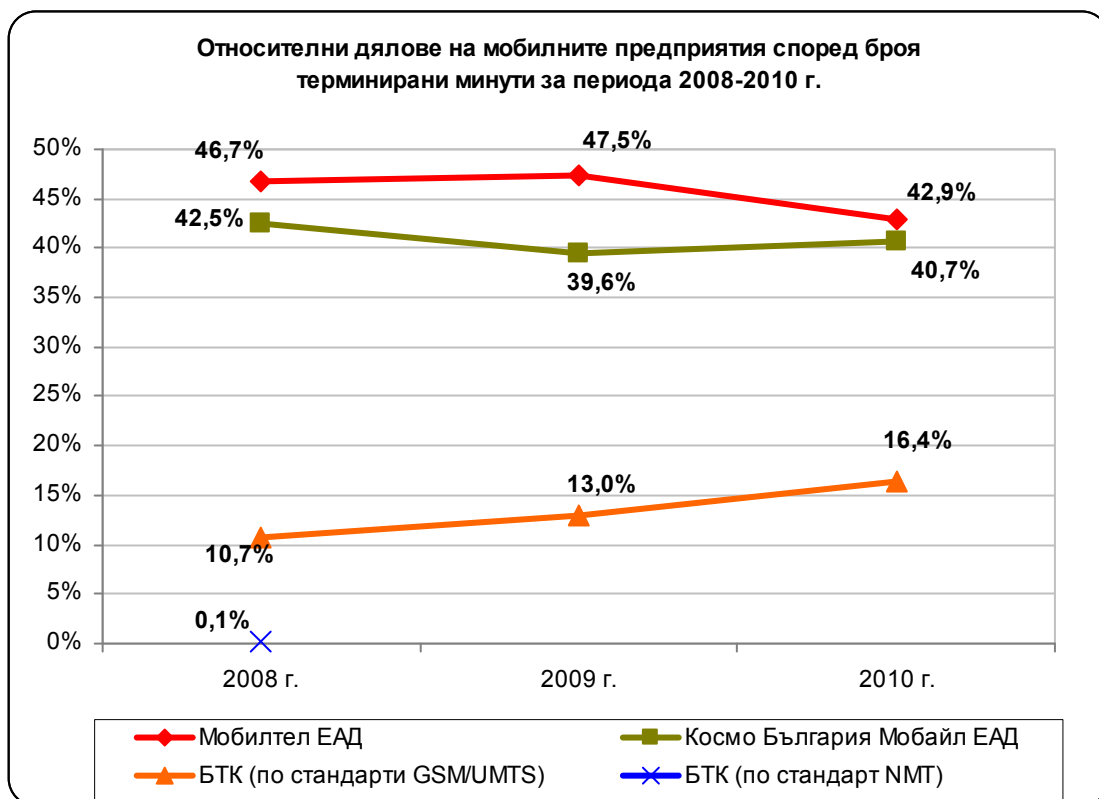
¹³ Пазарните дялове са изчислени на база на приходите от мобилни гласови услуги и допълнителни услуги, свързани с мобилната гласова услуга (като SMS, MMS, видеоразговори, справочно-информационни услуги и др.). Включени са и приходите от месечни абонаменти за мобилна телефонна услуга, предоставяна в пакет с други електронни съобщителни услуги.

¹⁴ При изчисляване на обема на трафика и приходите от предоставяне на услугата терминиране са взети предвид входящи гласови повиквания от други мобилни и фиксирани мрежи, от мрежи за широколентов безжичен достъп (BWA), както и входящи международни повиквания.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 7

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 8

4. Перспективи за развитие

Бъдещото развитие на сегмента на мобилните телефонни услуги в много по-голяма степен ще е насочено към преразпределение на настоящите потребители и в по-незначителна степен към привличане на нови.

От въвеждането на преносимостта на номерата в мобилни мрежи (април 2008 г.) до края на 2010 г. са пренесени 131 915 номера, като повече от половината от тях – 52%, са пренесени през последната година. Все още крайните потребители, възползвали се от услугата преносимост на номерата, представляват много малка част от общия брой на крайните потребители на мобилни услуги – около 1,3%, което е едва с около 0,8 процентни пункта повече спрямо края на 2009 г.

Перспективите за развитие на сегмента на мобилни мрежи и услуги на дребно са свързани с:

- запазване и засилване на тенденцията все повече потребителите на фиксирани гласови телефонни услуги да се отказват от тях и да ги заменят с мобилни;
- намаляване на средномесечния потребителски разход за мобилни телефонни услуги;
- предлагане на множество промоции, свързани с отстъпки от месечните абонаментни цени, включване на допълнителни минути за изходящи разговори и други услуги;
- увеличаване на потреблението на мобилни телефонни услуги, предлагани в пакет с други услуги, вследствие на навлизането на мобилните предприятия в нови сегменти от пазара на електронни съобщителни услуги.

IV. Определяне на съответния пазар

1. Въведение

КРС определя съответните пазари, на които извършва анализ за наличието на ефективна конкуренция, съобразно списъка от пазари, посочени в Препоръките за съответните пазари.

Пазарите на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които се оценява ефективността на конкуренцията, са пазари на едро или пазари на дребно, като всеки от тях се състои от продукти и географски пазар (чл. 8, ал. 1 и 2 от Методиката).

Продуктовият пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които могат да се приемат от потребителите като взаимозаменяеми по отношение на техните характеристики, предназначение и цени (чл. 8, ал. 3 от Методиката).

Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни географски райони (чл. 8, ал. 4 от Методиката).

Съгласно съображение 5 от Преамбюла на Препоръката за съответните пазари и чл. 6, ал. 1 от Методиката, при определянето на даден пазар за съответен се вземат предвид принципите на конкурентното право, както и следните три критерия, които се прилагат кумулативно:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара;
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара за период до две години напред;
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите за навлизане на пазара и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

Анализът за наличието на ефективна конкуренция следва да отчита бъдещото развитие, като пазарите се дефинират, вземайки под внимание очакваните или предполагаеми технологични или икономически промени в рамките на разумен времеви хоризонт, свързан с периода до изготвянето на следващия анализ. Съгласно чл. 2 от Методиката, КРС периодично - на всеки две години, определя съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране, проучва, анализира и оценява нивото на конкуренция на съответните пазари и, при установяване липсата на ефективна конкуренция, определя предприятие(я) със значително въздействие на съответния пазар.

Пазарите следва да бъдат анализирани като се вземе предвид технологичната неутралност, отнасяща се до използваната инфраструктура при предоставяне на електронни съобщения (чл. 4, ал. 2, т. 2 от ЗЕС), както и принципите на конкурентното право (чл. 150, т. 1 от ЗЕС).

2. Съответен продуктов пазар

Съгласно чл. 9 от Методиката съответният продуктов пазар (в случая на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи) включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице взаимозаменяемост при търсенето и при предлагането.

2.1. Взаимозаменяемост при търсенето

Взаимозаменяемост при търсенето е налице, когато при относително малко, но постоянно повишаване на цената на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга потребителите са склонни да пренасочат търсенето си към други електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които са в състояние да я заменят на базата на техните характеристики, предназначение и цени¹⁵.

Основна характеристика на пазара на терминиране в индивидуални мобилни мрежи се явява принципът „Викащата страна заплаща повикването” (Calling Party Pays Principle), според който страната, генерираща едно повикване, заплаща изцяло неговата цена, докато страната, която получава повикването, не заплаща никаква цена за приемането му. В резултат от прилагането на този принцип по отношение на предприятията, предоставящи услугата терминиране, е трудно да се окаже натиск в посока за намаляване цените за терминиране, тъй като гласово повикване към един краен потребител не може да бъде заменено с терминирането на гласово повикване към друг краен потребител.

Изхождайки от горепосоченото, както и от факта, че крайните потребители със своето поведение имат възможност да оказват влияние върху търсенето на услугата терминиране, например чрез осъществяване основно на разговори в рамките на една мрежа, КРС анализира първо взаимозаменяемостта при търсенето на пазара на дребно на предоставяне на услугата повикване към друга мобилна мрежа, като взема предвид поведението на потребителите, извършващи и приемащи повикване, и след това – на ниво пазар на едро на терминиране на гласово повикване в индивидуални мобилни мрежи, както е посочено в съображение 4 от преамбюла на Препоръката на ЕК за съответните пазари.

2.1.1. Взаимозаменяемост при търсенето на пазари на дребно от гледна точка на поведението на потребителите, извършващи повикването

При анализа на поведението на потребителите, извършващи повикването, следва да се обърне внимание на възможните алтернативи за заместване на повикванията, терминирани в индивидуални мобилни мрежи, които евентуално биха могли да окажат влияние върху цените за терминиране.

КРС изследва дали е налице взаимозаменяемост между гласови повиквания към индивидуални мобилни мрежи и:

- гласови повиквания към фиксирани мрежи;
- гласови повиквания в рамките на дадена мобилна мрежа;
- изпращане на кратки текстови съобщения (SMS) и пренос на данни към индивидуални мобилни мрежи.

¹⁵ Чл. 10, ал. 1 от Методиката

При определянето на съответния продуктов пазар не е разгледана взаимозаменяемостта между гласови повиквания към мрежи от трето поколение (3G) и гласови повиквания към GSM мрежи, тъй като на пазара на мобилни мрежи и услуги в България всички предприятия осъществяват дейност чрез мрежи по стандарти GSM и UMTS. Към настоящия момент и трите цифрови мобилни мрежи функционират едновременно по двата стандарта и пазарът на дребно за повиквания към други мобилни мрежи включва както повиквания към мрежи от второ поколение, така и такива към трето. Повикванията към NMT мрежи бяха включени в продуктивния пазар при извършване на предходния анализ на съответния пазар (Решение № 236 от 17.03.2009 г. на КРС) като напълно еквивалентни на повикванията към GSM мрежи. Както се посочи по-горе, към момента не се предлагат електронни съобщителни услуги чрез мрежи по този стандарт.

Повиквания към фиксирана мрежа като заместител на повиквания към мобилна мрежа

В случай, че са налице високи цени на дребно за повиквания към мобилни мрежи е възможно викащата страна да предпочете да извърши повикване към фиксиран номер вместо към мобилен, за да се свърже със съответната викана страна. По данни на КРС към края на 2010 г. общият брой на случаите, в които един потребител (без значение дали използва мобилни или фиксирани услуги) извършва повиквания към фиксирани мрежи е почти 5 пъти по-малък от общия брой повиквания, проведени към мобилни мрежи. Това, както бе пояснено в предходния анализ, се дължи на факта, че съществуват съществени разлики, основаващи се на основните характеристики на всеки от двата типа мрежи и на услугите, предлагани чрез тях.

За да бъде осъществено едно повикване към фиксирана мрежа на първо място е необходимо наличието на телефонен пост във фиксирана крайна точка на мрежата. При мобилната телефония крайните точки не са фиксирани географски, т.е. налице е подвижност на потребителите, което определя услугата като мобилна. Също така, за разлика от фиксираната, мобилната мрежа осигурява свързаност на потребителите си на територията, на която мрежата има покритие, във всеки един момент, предоставяйки непрекъснати мрежови услуги, свързани с идентификацията на потребителя в пространството и актуализиране на информацията, посредством непрекъснат процес на обмен на сигнализационен трафик. Изхождайки от горепосоченото, повикванията към фиксирана мрежа могат да бъдат разглеждани като повиквания към географска точка, а повикванията към мобилни мрежи – към определен потребител – физическо лице.

Следователно, според КРС, от гледна точка на търсенето не е налице взаимозаменяемост между двата вида повиквания, тъй като големите разлики в техните характеристики се явяват пречка за възприемането им от потребителите като взаимозаменяеми на този етап от развитието на пазара на електронни съобщения.

Повиквания в рамките на дадена мобилна мрежа като заместител на повиквания между различни мобилни мрежи или повиквания от фиксирани към мобилни мрежи

Под повиквания в рамките на мрежата се разбират повиквания между потребители на мрежата на едно и също предприятие. В България цените на дребно за повиквания в рамките на една и съща мобилна мрежа са по-ниски в сравнение с цените на повиквания между различни мобилни мрежи или на тези от фиксирана към мобилна

мрежа¹⁶. В резултат на това, повикванията в рамките на мрежата могат да се разглеждат като възможна алтернатива на повикванията от фиксирана към мобилна или повиквания между различни мобилни мрежи (т.е. ако викащият потребител има възможност да осъществи повикване към викания потребител в рамките на мрежата, той би го предпочел пред повикване към викания потребител от друга мрежа).

За да се възползва от тази алтернатива обаче, потребителят, извършващ повикването, трябва от една страна да разполага със съответния брой SIM карти, позволяващи достъп до мрежите на предприятията, както и с необходимия брой крайни устройства (в зависимост от технологичната възможност на крайното устройство да поддържа повече от една SIM карта). От друга страна, потребителят трябва да е предварително запознат с това в мрежата на кое предприятие е виканата страна, което частично е възпрепятствано от преносимостта на номерата в мобилните мрежи.

Следователно, според КРС, от гледна точка на търсенето не е налице взаимозаменяемост между повиквания в рамките на мрежата и повиквания от фиксирана към мобилна или повиквания между различни мобилни мрежи.

Кратки текстови съобщения (SMS) и пренос на данни като заместители на повиквания към мобилни мрежи.

В определени случаи краткото текстово съобщение (SMS) може да бъде разглеждано като заместител на гласово повикване към мобилна мрежа. В България средномесечният брой на изпратените кратки текстови съобщения от потребител на услуги, предоставяни чрез мобилна мрежа през 2010 г. е общо 5,5 броя, докато средномесечният брой на гласовите повиквания, генерирани в мобилните мрежи възлиза на общо 64,2¹⁷ (фигура 9). От това може да се направи извод, че кратките текстови съобщения не се възприемат от потребителите като достатъчно ефективен начин на комуникация¹⁸.

¹⁶ Детайлно сравнение на цените може да бъде намерено в Раздел V, т. 2.4. „Цени и ценова политика”

¹⁷ Двете стойности включват както изпратени съобщения и проведени разговори в рамките на мрежата, така и към други мрежи.

¹⁸ Следва да се отбележи, че предприятията, предоставящи фиксирани телефонни услуги в България, не предлагат услугата „кратки текстови съобщения от фиксирана мрежа (Fixed SMS)”.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 9

Видно от представената на фигура 9 информация, през разгледания период 2008-2010 г. средномесечният брой повиквания нараства с около 10, докато при кратките текстови съобщения нарастването е незначително.

В допълнение, кратките текстови съобщения се различават от гласовите повиквания по следните характеристики:

- съдържанието на едно кратко текстово съобщение е ограничено до определен брой символи;
- комуникацията чрез кратките текстови съобщения не се извършва в реално време и е възможно закъснение при предаване на информацията между страните.

По отношение на другите възможни начини на комуникация, използващи мобилен пренос на данни (мултимедийни съобщения (MMS), пренос на глас върху интернет протокол (VoIP) и др.), КРС е на мнение, че на теория те могат да се превърнат в заместител на гласовите повиквания в мобилни мрежи. Възможно е предприятия да предлагат пренос на глас през интернет (VoIP) на базата на различни договорености – някои доставчици на VoIP услуги може да предложат безплатни разговори с други абонати на тази услуга или да предложат плоска тарифа (flat rate) за определен обем трафик, минути повиквания към всички мрежи и др. КРС счита, че към момента не е възможно да се определи по какъв начин цените за VoIP повиквания могат да окажат влияние върху цените за терминиране в мобилните мрежи в страната.

Предвид гореизложеното, КРС счита, че от гледна точка на търсенето не е налице взаимозаменяемост между кратките текстови съобщения или други форми на мобилен пренос на данни от една страна и гласовите повиквания към мобилни мрежи от друга.

2.1.2. Взаимозаменяемост при търсенето на пазарите на дребно от гледна точка на поведението на потребителите, приемащи повикването

В случай че потребителите, приемащи едно повикване, реагират на малко, но постоянно увеличение от 5-10% на цената за терминиране на гласови повиквания, избирайки алтернативни начини на комуникация, то тогава тези услуги би трябвало да бъдат включени в съответния продуктов пазар като взаимозаменяеми.

Както вече беше споменато, на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи се прилага принципът „Викащата страна заплаща повикването” (Calling Party Pays Principle). Според него страната, извършваща едно повикване, заплаща цялата негова стойност. Това не оказва пряко влияние върху потребителите, приемащи обаждането, които не се интересуват от цената на проведения разговор, която се заплаща от викация.

Единственият начин, по който потребителите, приемащи едно повикване, биха могли да окажат някакво влияние върху неговото терминиране, е сами да избират мрежата, в която то да бъде терминирано. Това би било възможно в случаите, когато виканата страна е потребител на повече от едно мобилно предприятие и/или фиксирано предприятие или когато се използват т.н. „затворени групи” (closed user groups). Тези потребителски групи обикновено са насочени към затваряне на трафика в дадена мрежа, като се предлагат по-ниски цени за телефонните разговори към номерата от съответната група. Въпреки това, КРС е на мнение, че ефектът от използването на „затворени групи” върху цените на едро за терминиране на гласови повиквания е силно ограничен. Това се дължи на факта, че само част от повикванията се осъществяват в рамките на групата, докато друга част са извън нея. В допълнение към това, ограниченото влияние на съществуването на „затворените групи” се дължи на факта, че потребителите вземат решението да бъдат абонат на дадена мобилна мрежа въз основа на други критерии, които често са по-важни, като покритие на мрежата, качеството на услугите, стойността на месечния абонамент, тарифите за осъществяване на повиквания и др.

Поради тази причина КРС смята, че на пазара на дребно от гледна точка на поведението на потребителите, приемащи повикването, не съществуват услуги, които могат да бъдат разглеждани като взаимозаменяеми на терминирането на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи.

2.1.3. Взаимозаменяемост при търсенето на пазарите на едро

Поради факта, че търсенето на ниво пазар на едро е свързано с търсенето на ниво пазар на дребно, следва, че за да могат потребителите на дадено предприятие, предоставящо мобилни телефонни услуги, да се свържат с потребители на друго предприятие, то предприятието, от което е генерирано повикването, може да терминира гласовото повикване единствено в мрежата на предприятието, потребител на което е виканата страна. Всеки опит за терминиране на едно повикване в мрежа, различна от тази, на която е потребител виканата страна, ще представлява неуспешно повикване.

Поради тази причина КРС поддържа заключенията от предходния анализ и смята, че към настоящия момент не е налице взаимозаменяемост на услугата терминиране на гласови повиквания на ниво пазар на едро.

2.1.4. Заключение – взаимозаменяемост при търсенето

Предвид гореизложеното, може да бъде направено заключение, че от гледна точка на търсенето на дребно и на едро не са налице услуги, които могат да бъдат разглеждани като взаимозаменяеми по отношение на услугата терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи. Заключение то напълно съвпада с изводите, направени от ЕК в Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари¹⁹.

2.2. Взаимозаменяемост при предлагането

Взаимозаменяемост при предлагането е налице, когато вследствие на малко, но постоянно повишаване на цената за предоставяне на електронната съобщителна мрежа и/или услуга предприятия, които не осъществяват електронни съобщения и не предоставят електронни съобщителни услуги на съответния пазар, са в състояние в краткосрочен план, до една година, да навлязат на него без значителни допълнителни разходи за материални и нематериални дълготрайни активи, допълнителни инвестиции, стратегически решения и други²⁰.

2.2.1. Взаимозаменяемост при предлагането на пазарите на дребно

Взаимозаменяемост на пазара на мобилни мрежи и/или услуги на дребно от гледна точка на предлагането ще е налице, когато предприятия, които до този момент не са предоставяли на потребителите си услуги за повиквания към други предприятия, предоставящи мобилни мрежи и/или услуги, могат да започнат предоставянето им, конкурирайки настоящите крайни цени за повиквания към други мрежи.

КРС счита, че в момента на пазара няма предприятие, което може да предостави подобни повиквания и че за периода до следващия пазарен анализ не се очаква да се появи подобна възможност, тъй като не е налице технологична възможност едно предприятие да избегне закупуването на услугата терминиране, която оказва пряко влияние върху крайните цени на дребно. По тази причина би могло да се направи заключение, че към настоящия момент не съществува взаимозаменяемост при предлагането на пазара на дребно на мобилни мрежи и/или услуги.

2.2.2. Взаимозаменяемост при предлагането на пазарите на едро

Взаимозаменяемост при предлагането би била налице в случай, че вследствие на малко, но постоянно повишаване на цените за терминиране в мобилни мрежи е възможно да се появят предприятия, които да започнат да предоставят услугата терминиране, конкурирайки се с предлаганата от мрежовия мобилен оператор услуга, без да са необходими значителни инвестиции за това.

КРС поддържа заключенията от предходния анализ и счита, че повиквания към даден потребител могат единствено да се терминират в мрежата на предприятието, което обслужва съответния потребител. В тази връзка и с оглед установената пазарна практика на потребителите да не се предоставя избор в коя мрежа да се терминира всяко тяхно обаждане, е изключена възможността за взаимозаменяемост на услугата терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи.

¹⁹ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари, стр. 41-44

²⁰ Чл. 11, ал. 1 от Методиката

2.2.3. Заключение - взаимозаменяемост при предлагането

Вземайки предвид казаното дотук, КРС стигна до заключение, че от гледна точка на предлагането на дребно и на едро не са налице услуги, които могат да бъдат разглеждани като взаимозаменяеми с услугата терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи. Заключение то напълно съвпада с изводите, направени от Европейската комисия в Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари²¹.

2.3 Взаимозаменяемостта между услугите за терминиране на повиквания към негеографски номера за достъп до мрежи (мобилни абонатни номера) и към негеографски номера за предоставяне на услуги с код за достъп 700, 800, 90 и 118

Чрез негеографски номера се предоставя достъп до конкретни видове услуги, определени нормативно в Наредба № 1 от 22 юли 2010 г. за правилата за разпределение и процедурите за първично и вторично предоставяне за ползване, резервиране и отнемане на номера, адреси и имена (обн., ДВ, бр. 64 от 17.08.2010 г.), както следва:

- Номера с код 700 за достъп до услугата „персонален номер“;
- Номера с код 800 за услуги с безплатен достъп;
- Номера с код 90 за достъп до услуги с добавена стойност;
- Номера с код 118 за достъп до справочни услуги.

Следва да се отбележи, че номерата от тези обхвати се използват само за входящи повиквания и се предоставят първично на операторите на мрежи. Частни лица и/или доставчици на услуги договарят ползването на определен негеографски номер с предприятието, на което КРС е предоставила първично обхват от такива номера. Ползвателите на негеографски номера могат да се разглеждат като крайни потребители (абонати) на предприятието, от което са получили вторично номер или на предприятието, в чиято мрежа са пренесли такъв номер.

В следващата таблица е представена информация за издадените от КРС разрешения за ползване на негеографски номера с код за достъп 700, 800, 90 и 118.

Таблица 2

Разрешения за ползване на номера с код за достъп 700, 800, 90 и 118			
Номера	Мобилтел	Космо България Мобайл	БТК
700	фиксирана мрежа	фиксирана мрежа	фиксирана мрежа
800	мобилна мрежа	мобилна мрежа	фиксирана мрежа
90	мобилна мрежа	мобилна мрежа	мобилна и фиксирана мрежа
118	мобилна мрежа	х	фиксирана мрежа

Източник: КРС

След представената обща информация по отношение на негеографските номера за предоставяне на услуги и в допълнение към вече разгледаните взаимозаменяемости, КРС счита за релевантно да бъде изследвано дали терминирането на повиквания към негеографски номера за предоставяне на услуги с код за достъп 700, 800, 90 и 118 следва да бъде включено в обхвата на продуктивния пазар.

- По отношение на пазара на дребно

²¹ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари, стр. 41-44

На ниво пазар на дребно, всеки, който има достъп до обществена мобилна телефонна мрежа, може да осъществява повиквания към номера на абонати, свързани към същата мрежа или към други обществени телефонни мрежи, или към негеографски номера за предоставяне на услуги, поддържани в същата мрежа или в друга обществена телефонна мрежа. При това, предприятието, от чиято мобилна мрежа се генерира повикване до крайна точка в друга мобилна мрежа, предоставя на крайния потребител услуга генериране, а предприятието, в крайна точка на мрежата на което се терминира повикването, предоставя услугата терминиране на ниво пазар на едро.

КРС счита, че крайните потребители не биха заменили повиквания към негеографски номера за достъп до мрежи (мобилни абонатни номера) с повиквания към негеографски номера за предоставяне на услуги (телефонни справочни услуги – предоставяни чрез номера с код за достъп 118, услуги „персонален номер” – предоставяни чрез номера с код за достъп 700, услуги с безплатен достъп – предоставяни чрез номера с код за достъп 800, и услуги с добавена стойност – предоставяни чрез номера с код за достъп 90), поради различните характеристики и предназначение на услугите, и спецификите на прилагане на цените, които в някои случаи, в зависимост от вида на повикването, са по-високи при повикванията към негеографски номера за предоставяне на услуги. Дори при наличие на взаимозаменяемост на предлагането, при която доставчици на посочените услуги ще могат да навлязат на пазара на дребно (във времевия хоризонт на настоящия пазарен анализ) в относително кратък срок и понасяйки разумни разходи, в случай на малко, но значимо увеличение (с 5% до 10%) на всяка от цените на тези услуги, КРС счита, че при липса на съвместимост с критериите на взаимозаменяемост на търсенето, повикванията към негеографски номера за предоставяне на услуги съставлява отделен пазар на дребно.

➤ По отношение на пазара на едро

На ниво пазар на едро, негеографските услуги (услугите, предлагани чрез негеографски номера за достъп до услуги) обикновено се реализират с помощта на интегрирани в мрежите на предприятията интелигентни платформи, при използване на система за сигнализация по общ канал № 7 (SS7). Предоставянето на тези услуги се осъществява при използване на централизираните функции на интелигентната платформа, които са независими от комутационните функции на електронната съобщителна мрежа. Като правило, обслужването чрез интелигентна платформа изисква използване на номера за маршрутизация, които обикновено са географски номера. Взаимното свързване на интелигентни платформи в електронните съобщителни мрежи прави възможно предоставянето на обществени услуги на крайните потребители и на доставчици на услуги, които не разполагат с мрежи за достъп.

Нивото на конкуренция при предоставянето на негеографски услуги зависи от силата на позицията на абонатите (доставчиците на услуги) при договаряне на номера от съответните обхвати, която обикновено се проявява, когато те ползват значителен обем от предлаганите електронни съобщителни услуги от предприятието, в чиято интелигентна платформа се поддържат тези номера, и когато те могат или сами да осигурят поддържаща платформа за предлаганите от тях услуги или имат възможност да изберат и мигрират към такива платформи на други предприятия при предложени по-добри икономически условия. Тази възможност е пряко свързана с броя на действащите на пазара предприятия, предлагащи интелигентни мрежови услуги. Като се вземат предвид техническите и функционални характеристики на негеографските услуги, основният разграничаващ фактор между услугите за терминиране на

повиквания към негеографски номера за предоставяне на услуги и услугата за терминиране на повиквания към негеографски номера за достъп до мрежи (мобилни абонатни номера) е възможността на всеки доставчик на негеографски услуги или частно лице (например, абонат на номер с код за достъп 700 за предоставяне на услугата „персонален номер“) да договаря цените на получаваните услуги, в ролята на краен потребител, с предприятието, в чиято мрежа се поддържа номера и се терминират повикванията. В резултат, независимо, че тези услуги за терминиране се предоставят при използване на една и съща функционалност на мрежата по отношение на преноса на повикванията, те не са част от един пазар, поради съществените различия в отношенията между страните по веригата и съответно различните механизми за ценообразуване, които могат да генерират конкурентен натиск по отношение на нивата на цените, прилагани от терминиращото предприятие.

Предвид изложеното, КРС счита, че между услугите за терминиране на повиквания към негеографски номера за предоставяне на услуги и услугите за терминиране на повиквания към мобилни абонатни номера не съществува взаимозаменяемост на търсенето.

От гледна точка на взаимозаменяемостта на предлагането, услуги за терминиране на повиквания към негеографски номера за предоставяне на услуги могат да бъдат предоставяни и от мрежи с ограничено покритие, доколкото това терминиране няма географски характеристики. Същевременно, от гледна точка на ефективността на инвестициите и рентабилността, съществуват значителни различия между предоставянето на интелигентни мрежови услуги, от една страна, и предоставянето на мобилни телефонни услуги на абонати, от друга страна, като първите генерират значително повече трафик на абонат от вторите. От тази гледна точка, в резултат на малко, но значимо увеличение на цените (5%-10%) на дадена негеографска услуга, предприятията, предоставящи услуги чрез обществени електронни съобщителни мрежи, могат да започнат да предоставят терминиране за тази услуга в кратък срок (във времевия хоризонт на настоящия анализ) и без необходими съществени инвестиции и значителни невъзвръщаеми разходи, дори когато не разполагат с добре развита мрежа за достъп. От друга страна, предоставянето на услуги за терминиране на повиквания към мобилни абонатни номера (негеографски номера за достъп до мрежи) изисква значителни инвестиции за изграждане на мрежа за достъп, свързани с характерните за тези мрежи голям обем на невъзвръщаеми разходи и зависимост от икономите от мащаба и от обхвата, които представляват съществена бариера за навлизане на пазара в рамките на разумен период от време (съпоставим с времевия хоризонт на настоящия анализ).

Въз основа на анализа на критериите за взаимозаменяемост на търсенето и на предлагането, КРС счита, че услугите за терминиране на повиквания към негеографски номера за достъп до услуги и за терминиране на повиквания към негеографски номера за достъп до мрежи (мобилни абонатни номера) не принадлежат към един и същ продуктов пазар.

3. Съответен географски пазар

Съгласно Насоките за извършване на пазарни анализи и чл. 14, ал. 1 от Методиката, географският обхват на съответния пазар в сектора на електронните съобщения традиционно се определя въз основа на два критерия:

- покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;

- наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два критерия географският пазар може да бъде определен като местен, регионален, национален или обхващащ територията на две или повече страни (например общоевропейски пазар, пазар, обхващащ територията на Европейското икономическо пространство, или глобален пазар).

Съгласно чл. 152, ал. 3 от ЗЕС, географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни райони.

Вземайки предвид разпоредбите на европейското и националното законодателство, КРС дефинира съответния географски пазар на едро за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи като *национален* по своя обхват. Услугата терминиране на гласови повиквания се предоставя от предприятията само и единствено в собствената им мобилна мрежа. Това е предпоставка всяка мобилна мрежа да бъде разглеждана като отделен продуктов пазар, като всички мрежи са с териториален обхват - Република България. В допълнение, индивидуалните лицензии, издадени на всяко от мобилните предприятия за изграждане на собствената им мрежа, също имат обхват територията на страната.

4. Заключение

В резултат на проведения анализ, целящ определянето на границите на съответния пазар, КРС прави следните заключенията:

Съответният продуктов пазар, обект на този анализ, е пазарът на *терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи*. Той се състои от следните три самостоятелно обособени продуктов пазара, всеки от тях с географски обхват *територията на Република България*:

- Пазар на едро за терминиране на гласови повиквания в мрежата по стандарти GSM и UMTS на „Мобилтел” ЕАД;
- Пазар на едро за терминиране на гласови повиквания в мрежата по стандарти GSM и UMTS на „Космо България Мобайл” ЕАД;
- Пазар на едро за терминиране на гласови повиквания в мрежата по стандарти GSM и UMTS на „Българска телекомуникационна компания” АД.

Посочените три пазара включват мрежите, собственост на всички активни към настоящия момент предприятия, предоставящи мобилни мрежи и/или услуги. Евентуалната поява на ново предприятие, осъществяващо електронни съобщения посредством мобилна наземна мрежа и/или предоставящо мобилни мрежи и/или услуги, би формирала нов обособен пазар на едро, включващ предоставяните от предприятието услуги за терминиране в неговата собствена мрежа.

КРС счита, че следва да поясни на систематичното място в този документ, че е налице промяна в позицията на регулатора относно терминирането на международни повиквания в индивидуални мобилни мрежи. В Решение № 236 от 17.03.2009 г. КРС застъпи позиция, че предвид географския обхват на съответния пазар, терминирането на международни повиквания не следва да бъде обект на регулиране.

С Решение № 320 от 24.03.2011 г.²² КРС е наложила специфични задължения на „Мобилтел“ ЕАД, „Космо България Мобайл“ ЕАД и БТК, в качеството им на предприятия със значително въздействие върху пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи за достъп, прозрачност и равностепеност, както и ценови ограничения по отношение на терминирането на международни повиквания. Мотивите на КРС за налагане на посочените специфични задължения са свързани с обстоятелството, че услугата терминиране се изразява в пренос на входящо повикване от точката на взаимно свързване на предприятието на викания потребител до крайна точка на индивидуалната мобилна мрежа, в която се намира викания потребител. Произходът на трафика няма значение при дефиниране на услугата, която се предоставя от мобилното предприятие. Услугата терминиране се предоставя винаги, когато е налице постъпване на входящо повикване в мрежата на съответното предприятие от друга мрежа.

Предвид гореизложеното с настоящия документ КРС потвърждава изводите си, изложени в Решение № 320 от 24.03.2011 г., а именно, че географския обхват на съответния пазар не е основание да се ограничава вида на трафика, терминиран в индивидуална мобилна мрежа, на база на неговия произход.

²² Решението е налично на интернет страницата на КРС на адрес <http://crc.bg/decisions.php?id=23&lang=bg>

5. Прилагане на теста на трите критерия

Съгласно чл. 152, ал. 5 от ЗЕС и чл. 6, ал. 1 от Методиката, с оглед определянето на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи за съответен пазар, подлежащ на ex-ante регулиране, е необходимо да бъде извършен анализ, за да се установи дали са изпълнени кумулативно следните три критерия:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара;
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията;
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите и за възстановяване на конкуренцията на съответния пазар.

Следва да се отчете също така дали изпълнението на тези критерии ще е налице и в двугодишния период до следващото определяне, анализ и оценка на съответния пазар.

5.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара

При анализа на този критерий КРС изследва наличието на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на даден пазар в рамките на времеви хоризонт от две години, свързан с периода до изготвянето на следващия пазарен анализ.

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятията, осъществяващи дейност на даден пазар, и новонавлизащите на него предприятия, затрудняващи или пречатстващи навлизането на пазара на последните (чл. 7, ал. 1 от Методиката).

Правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара са тези, които не се основават на икономически условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциалните конкуренти или тяхното бъдещо поведение (чл. 7, ал. 2 от Методиката).

На пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи съществуват както структурни, така и правно-регулаторни бариери.

Като структурни бариери могат да бъдат посочени:

- контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана. Този контрол се поражда от технологичното ограничение, при което единствено предприятието, собственик на дадена мрежа, има възможност да терминира дадено гласово повикване, предназначено за негов потребител. Други предприятия, освен предприятието, потребител на което е виканата страна, нямат възможност да предоставят услугата терминиране поради липсата на инфраструктура, която да даде тази възможност.
- необходимост от високи първоначални капиталови вложения за изграждане на мобилна наземна мрежа – навлизането на пазара на мобилни мрежи и/или услуги е свързано с изграждането на собствена мрежа, за чието създаване са необходими значителни първоначални разходи. Те са обусловени от структурата на мобилните мрежи и спецификата на услугите, предоставяни чрез тях, както и

от силната им зависимост от високите технологии и ограничения ресурс, който използват;

- възможност за реализиране на икономии от мащаба от действащите на пазара предприятия, някои от които оперират на пазара повече от десет години²³;
- възможност за реализиране на икономии от обхвата от вече действащите на пазара предприятия. Терминирането на повиквания в индивидуални мобилни мрежи е тясно свързано с предоставянето на достъп и възможност за осъществяване на повиквания към други мрежи, с генерирането на повиквания и транзит. Поради тази обвързаност на услугите, предлагани на пазарите на дребно и на едро от предприятие, притежаващо мобилна наземна мрежа, се наблюдава намаляване на средните разходи за единица услуга. В потвърждение на този факт може да се посочи обстоятелството, че всички действащи към края на 2010 г. предприятия на пазара на мобилни мрежи и/или услуги се стремят да използват оптимално капацитета на своите електронни съобщителни мрежи и да предоставят чрез тях и други услуги, както на дребно, така и на едро.

Правно-регулаторни бариери за навлизане на пазара се явяват необходимостта от ползване на индивидуално определени ограничени ресурси при предоставяне на мобилни мрежи и/или услуги: номера от Националния номерационен план и честоти от радиочестотния спектър, както и свързаната с това необходимост от получаване на разрешение от регулатора и високите годишни такси за ползването им.

Съгласно ЗЕС и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, предоставянето на мобилни мрежи и/или услуги се извършва въз основа на разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс - радиочестотен спектър и номера, което представлява правно-регулаторна бариера. Всички разгледани вече участници на пазара на мобилни мрежи и/или услуги притежават съответните разрешения, необходими за осъществяване на дейността си. Следва да се допълни, че броят на издаваните разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс - радиочестотен спектър, се ограничава от съображения за ефективно използване на спектъра, увеличаване в максимална степен на ползата за потребителите и насърчаване на конкуренцията.²⁴ Намерение за провеждане на конкурс или търг за издаване на нови разрешения за осъществяване на дейност, за която е необходим ограничен ресурс, може да бъде обявявано от регулатора²⁵ при постъпило искане от заинтересовано предприятие, като необходимо условие е наличието на свободен ресурс. Наличието на свободен ресурс е водещо и в случаите, когато КРС обявява намерение за конкурс или търг и по своя инициатива.

5.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията

Според Разяснителната бележка²⁶ към Препоръката за съответните пазари анализът доколко липсва възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи в рамките на разглеждания двугодишен период, има за цел да покаже дали въпреки

²³ „Мобилтел” ЕАД - септември 1995 г., „Космо България Мобайл” ЕАД – септември 2001 г. и БТК (GSM 900/1800) – ноември 2005 г.

²⁴ Член 90 от ЗЕС

²⁵ Член 89 от ЗЕС

²⁶ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари подлежащи на ex-ante регулиране в сектора на електронните съобщения
http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/doc/library/proposals/sec2007_1483_final.pdf

наличието на непреходни бариери за навлизането на този пазар неговото развитие не клони към ефективна конкуренция. При отчитането на този втори критерий ЕК препоръчва разглеждането на няколко показателя, които описват динамиката на пазара:

- пазарен дял: изхождайки от специфичния монополистичен характер на пазара за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, пазарният дял на всеки от участниците на него е 100% и не се очаква да се промени в рамките на разглеждания период;
- цени: съгласно Решение на КРС № 236/17.03.2009 г. определените за предприятия със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, следва да прилагат цени за терминиране в собствените им мрежи съгласно определения от КРС план за поетапно намаляване на цените (glide path). Вследствие на предприетите действия от страна на регулатора, цените за терминиране в България вече не са най-високите в ЕС, както бе към края на 2007 г. Въпреки постигнатото реално намаление на цените на едро, обаче, те все още са над средното ниво за държавите-членки на ЕС. Следва да се отбележи, че високите цени за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи се отразяват пряко върху ценовата политика прилагана от всяко мобилно предприятие и стимулират т.нар. „затваряне на трафик” в рамките на една мобилна мрежа. Този пазарен дефект произтича от наложилата се практика „Викащата страна да заплаща повикването” (Calling Party Pays Principle) и свързаната с нея услуга терминиране, която се начислява в цената на дребно, плащана от потребителя, извършващ повикването. Подробен анализ на цените и ценовата политика на предприятията може да бъде намерен в Раздел V, т. „Цени и ценова политика”.
- степен на насищане на пазара и потенциална конкуренция (наличие на възможност за привличане на нови потребители на пазара): към 31.12.2010 г. мобилната телефонна плътност в България достига 138,8% от населението на страната (при 121,9% средна плътност в рамките на ЕС към 01.10.2010 г.). Въпреки високия процент на проникване, за последните две години се отчита забавяне на ръста на абонатите на мобилни услуги (в т.ч. гласови телефонни услуги и мобилен пренос на данни) до 0,8%, като по отношение на гласовата услуга е отчетен спад в броя на абонатите от 2,2%, което показва че степента на насищане на пазара е достигнала своя максимум и бъдещото му развитие ще се изразява в по-голяма степен в преразпределение на настоящите потребители и в по-незначителна степен - в привличането на нови.
- технологично развитие: технологичното развитие на пазара към момента е сравнително високо - и трите предприятия, предоставящи цифрови мобилни услуги, притежават GSM и UMTS мрежи. В КРС не е налице информация, която да предполага технологично надграждане на мрежите, което да доведе до конкурентни предимства за предприелото го предприятие. Крайните потребители на гласови услуги, предоставяни чрез алтернативна технология като мрежи за ширококолов безжичен достъп (WiMAX технология) съставят незначителен дял от общия брой крайни потребители на мобилни гласови услуги – около 0,01%. В допълнение към това, както бе споменато в Раздел „Състояние на пазара на мобилни телефонни услуги в България”, към настоящия момент, по искане на БТК, са прекратени разрешенията за предоставяне на услуги чрез мрежа по стандарти NMT и CDMA. Предвид посоченото КРС е на

мнение, че в периода до следващия пазарен анализ не се очакват технологични промени, които да окажат съществено влияние върху пазарната ситуация;

- конвергенция на мрежи и услуги: и трите мобилни предприятия предоставят конвергентни и/или пакетни услуги на бизнес и домашни потребители, като обвързват мобилна гласова услуга с фиксирана гласова услуга, достъп до интернет и телевизия. КРС счита, че тези услуги оказват влияние на свързания пазар на дребно, но не са фактор, който влияе върху пазарната ситуация на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи в разглеждания период и по-специално върху цените за терминиране.

5.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право

Общото заключение дали даден пазар подлежи на ex-ante регулиране зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за преодоляване на неефективната конкурентна среда, установена на пазара, в резултат на удовлетворяването на първите два критерия.

В България органът, овластен да прилага правото на защита на конкуренцията е Комисията за защита на конкуренцията (КЗК). Нейната дейност се основава преди всичко на ex-post регулиране. В този случай регулаторни мерки се прилагат тогава, когато се установи, че от даден участник на пазара са извършени действия, довели до увреждане на конкуренцията. Това е и съществената разлика спрямо прилагането на ex-ante регулация, където налагането на определени мерки има за цел да се предотврати нарушаването на условията за конкуренция. В този случай контролът се осъществява в перспектива, за разлика от типичния за дейността на конкурентното ведомство принцип на последващ контрол. КЗК прилага ex-ante контрол единствено що се касае до оценки на концентрации на стопанска дейност, от което следва, че възможността по силата на конкурентното право да бъдат наложени подходящи превантивни мерки за предотвратяване ограничаването на конкуренцията, е поставено в пряка зависимост от евентуалното осъществяване на сливания, вливания, придобивания или други форми на концентрация в сектора.

Като пример може да се посочи липсата на възможност по правилата на конкурентното право да се наложат задължения, свързани с осигуряване на достъп до изградените мрежи от предприятията на пазара. Доколкото всяка мрежа може да бъде оценена като самостоятелен обособен пазар, то отделните предприятия притежават господстващо положение по смисъла на Закона за защита на конкуренцията (ЗЗК) и Европейското конкурентно право (което КЗК като национален орган по конкуренция е длъжна да прилага) и всяка злоупотреба с такава доминация би подлежала на санкция. Ex-post регулирането обаче предвижда предприемането на мерки, едва когато се установи, че вече е налице необоснован отказ за предоставяне на достъп, което води до нарушаване на конкуренцията. Прилагането на този принцип не позволява да бъдат предприети адекватни мерки, които превантивно да въздействат на поведението на участниците на пазара и да създадат такива правила, които да не водят до необосновани откази за достъп, освен ако не се касае за случаи на концентрации между предприятия. В резултат на това, в рамките на конкурентното право липсва ефективна възможност за преодоляване на идентифицираните по-горе структурни бариери, като например наличието на инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана. Не са налице възможности, при спазване принципите на конкурентното право, да бъдат приложени такива мерки, които да премахнат възможността от препятстване на достъпа до тази инфраструктура.

Ex-post регулацията представлява прилагане на последващ контрол и е свързана с предприемане на санкционни мерки за вече извършено нарушение. При установяване на нарушение на ЗЗК, конкурентният регулаторен орган постановява прекратяване на нарушението, като същевременно ЗЗК дава възможност на КЗК за налагане на имуществени санкции за вече извършени нарушения, както и за налагане на временни мерки и за поемане на ангажменти от страна на предприятията. Този принцип на регулиране обаче не дава възможност за налагане на несанкционни мерки като например ценови ограничения на предприятията, чиято ценова политика може да доведе до нарушаване на условията за конкуренцията. В тази връзка, липсата на възможност въз основа на нормите на конкурентното право да се предприема конкретни мерки за бързо и ефективно въздействие върху ценовите условия за предоставяне на електронни съобщителни услуги на практика отнема възможността за стимулиране на конкуренцията на разглеждания пазар на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи.

Следва да се отбележи и обстоятелството, че принципите за последваща регулация, т.е. след установяване на вече извършено нарушение, не включват възможността за периодично събиране на информация от предприятията, което ограничава възможността за анализ на тенденциите относно развитието на пазара в перспектива. По този начин се отнема възможността за предприемане на бързи и адекватни мерки, с цел да се предотвратят възможностите за нарушаване на конкуренцията.

Следва да се отбележи и, че за обезпечаване на ефективното прилагане на ЗЗК е предвидено, че евентуалното обжалване на наложените временни мерки не спира изпълнението им, но често решенията на конкурентния регулаторен орган биват обжалвани от засегнатите предприятия, като по този начин се отлага влизането им в сила до приключване на съдебното обжалване и следователно се отлага реалното налагане на имуществени санкции за извършените нарушения, което води до известна неефективност на правото на защита на конкуренцията.

Като се има предвид посоченото, с оглед установените високи и непреходни бариери и липсата на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията, налагането от конкурентния регулаторен орган на имуществените санкции за вече извършени нарушения са недостатъчен механизъм за преодоляване на тези бариери, дори и санкциите да бъдат налагани в чести случаи. За ефективното развитие на пазара е необходимо предприемането на мерки, които да могат да предотвратят извършването на нарушения, които увреждат конкуренцията, което не може да се постигне със заложените в конкурентното право правомощия за последващо (ex-post) регулиране.

5.4. Заключение

След прилагането на теста на трите критерия може да бъде направен извод, че разглежданият пазар на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи удовлетворява трите кумулативно приложени критерия и предполага ex-ante регулиране.

В Разяснителната бележка²⁷ се обръща внимание на факта, че удовлетворяването на трите критерия не означава автоматично, че е необходимо регулиране на този пазар. Регулация е необходима само в случаите, когато се докаже наличието на едно или няколко предприятия със значително въздействие върху пазара.

²⁷ Разяснителна бележка, стр. 11

V. Анализ и оценка на съответния пазар

1. Въведение

След определянето на границите и участниците на съответния пазар на едро на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи (Раздел IV от документа) и въз основа на събраната информация по реда на Раздел III на Методиката, КРС извършва анализ на съответния пазар, който има за цел да оцени:

- наличието на предпоставки, възпрепятстващи функционирането на пазара и ефективната конкуренция, които могат да позволят на едно или повече предприятия, участници на съответния пазар, самостоятелно или съвместно, да имат господстващо поведение до степен на съществена независимост от конкуренти, потребители и крайни потребители;
- наличието на възможности за прехвърляне на пазарна сила на свързани пазари²⁸.

Съгласно чл. 14, параграф 2 от Рамковата директива и чл. 24 от Методиката, предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, потребители и крайни потребители.

Ефективна конкуренция на съответния пазар е налице, когато нито едно предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, самостоятелно или съвместно с други предприятия, няма значително въздействие върху този пазар²⁹.

2. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията и определяне на предприятия със значително въздействие върху съответния пазар

Съгласно чл. 75 от Насоките за извършване на пазарни анализи господстващо положение на даден съответен пазар се установява по редица критерии и преценката за него се основава на перспективен анализ на пазара, обхващащ бъдещ период от две години, като се вземат предвид съществуващите пазарни условия. Като отправна точка в анализа и показател за наличието на пазарна мощ обикновено се използват пазарните дялове. Самото наличие на висок пазарен дял обаче не е достатъчно, за да се установи присъствие на значително господстващо положение.

Освен пазарния дял, критериите, които се използват за измерване на пазарната мощ на съответните предприятия, зависят от конкретните характеристики на съответния пазар. Националните регулаторни органи са тези, които следва да определят кои критерии са най-подходящи за анализиране на пазарното присъствие³⁰. Част от критериите, които могат да бъдат използвани за установяване наличието на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, са посочени в чл. 156, ал. 3 и 4 от ЗЕС и в чл. 35 и 36 от Методиката.

При анализа на пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, следва да се отчете фактът, че предприятията, предоставящи услугата терминиране на гласови повиквания, притежават качеството на

²⁸ Член 23 от Методиката

²⁹ Член 25, ал. 2 от Методиката

³⁰ Точка 77 от Насоките

естествени (фактически) монополисти на съответния пазар, включващ единствено собствената им мрежа.

КРС счита, че с оглед монополистичния характер на пазара не е релевантно да използва всички критерии за установяване наличието на значително въздействие върху пазара, които са залегнали в Насоките³¹, в ЗЕС и в Методиката³². КРС поддържа направените в предходния пазарен анализ изводи по отношение на критериите, които не са приложими при анализа на пазара на едро на гласови повиквания, терминирани в индивидуални мобилни мрежи. Като пример следва да се посочи наличието на продуктово разнообразие и добре развита дистрибуторска и пласментна мрежа, тъй като обект на анализа е услуга, предоставяна на едро от предприятията. Друга група критерии не биха променили съществено резултатите от анализа, поради факта, че дейност на всеки от разглежданите пазари осъществява само по едно предприятие и са налице непреодолими бариери за навлизане на всеки от пазарите. По тези причини анализът на критерии като общ размер на предприятието, наличие на икономии от мащаба, обхвата, вертикална интеграция, както и наличие на лесен или привилегирован достъп до капиталовите пазари и/или финансови ресурси не би променил по никакъв начин изводите, направени по отношение на определянето на предприятия със значително въздействие върху пазара.

При анализа на ефективността на конкуренцията и при определянето на предприятия със значително въздействие върху пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, КРС отново ще анализира следните четири критерия:

- пазарен дял на предприятието;
- наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар;
- недостатъчна или слаба покупателна способност;
- цени и ценова политика.

2.1. Пазарен дял

Оценката на пазарния дял е отправна точка при анализа на значителното въздействие върху пазара. Ако пазарният дял на едно предприятие е по-голям от 50%, то това може да бъде разглеждано като ясен знак за наличието на значително въздействие върху пазара, освен при изключителни обстоятелства. По правило предприятия с пазарен дял под 25% не се считат за предприятия със значително въздействие върху пазара³³.

Както вече беше посочено, в рамките на настоящия анализ всяка мобилна мрежа, в която се терминират гласови повиквания, се разглежда като отделен пазар (Раздел IV, т. 4. „Заклучение”). Това означава, че всяко предприятие по презумпция има 100% пазарен дял на съответния пазар на терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа, както на база терминирани минути, така и на база приходи от терминиране на гласови повиквания в собствената мрежа. Техническата невъзможност за навлизане на други предприятия на съответните пазари (разгледана по-подробно в следващата т. 2.2. на Раздел V) се обуславя и от факта, че този пазарен дял е бил

³¹ Точка 78 от Насоките

³² Член 35 и чл. 36 от Методиката

³³ Точка 75 от Насоките

стопроцентов през целия разглеждан изминал период и ще остане такъв и през следващите две години.

Стопроцентовият пазарен дял е предпоставка всички предприятия, които предоставят услугата терминиране в собствената си мобилна мрежа да определят независимо своите цени за терминиране, което е признак, че всяко предприятие има значително въздействие върху съответния пазар, включващ собствената му мобилна мрежа. Въпреки това пазарният дял сам по себе си е недостатъчен за извеждането на категорично заключение дали дадено предприятие има значително въздействие върху пазара и трябва да се разглежда в неразривна връзка с критерии, заложиени в т. 78 от Насоките за извършване на пазарни анализи и чл. 35 и чл. 36 от Методиката, като в конкретния анализ се използват критериите, посочени в т. 2.

2.2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар

При наличие на входни бариери за навлизане на нови предприятия на даден пазар, предприятие, извършващо дейност на него, може да увеличи цените на предлаганите електронни съобщителни мрежи и/или услуги и да реализира устойчива свръхпечалба, без това да позволи навлизането на нови предприятия, които биха я намалили³⁴.

Както бе посочено по-горе, прилагането на принципа „Викащата страна заплаща повикването” (Calling Party Pays Principle) ограничава взаимозаменяемостта на услугата терминиране на гласови повиквания и изключва възможността за навлизане на нови предприятия на разглеждания пазар (Раздел IV, т. 2.2.2. „Взаимозаменяемост при предлагането на пазари на едро”).

Бариера за навлизане на пазара е и технологичното ограничение, при което единствено предприятието, собственик на дадена мрежа, има възможност да терминира дадено гласово повикване, предназначено за негов потребител. Други предприятия, освен предприятието, чийто потребител е виканата страна, нямат възможност да предоставят услугата терминиране поради липсата на инфраструктура, която да осигурява тази възможност. Така контролът върху собствената инфраструктура на предприятията, която не може да бъде дублирана, се явява непреодолима бариера, изключваща навлизането на други предприятия на съответния пазар. Поради това пазара се ограничава само в рамките на една мобилна мрежа.

Предвид гореизложеното КРС е на мнение, че дори навлизането на нов участник не би довело до промяна в структурата на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, тъй като новият участник на пазара ще има 100% –ов дял на пазара на терминиране в собствената му мрежа.

Имайки предвид липсата на конкуренция на всеки от разглежданите пазари (при пазарен дял от 100% на всяко предприятие), както и непреодолимите бариери за навлизане на всеки от тях, КРС счита, че всички предприятия, които предоставят услугата терминиране в собствената си мобилна мрежа са предприятия със значително въздействие върху пазара.

³⁴ Член 35, ал. 12 от Методиката

2.3. Недостатъчна или слаба покупателна способност

Ако дадено предприятие има потребители със силни позиции при водене на преговори, то те на теория имат възможност да окажат въздействие върху конкуренцията и да ограничат способността на предприятието да следва поведение независимо от своите потребители. Подобен тип силна покупателна способност е налице, когато тези потребители закупуват голям дял от предлаганите от предприятието електронни съобщителни мрежи и/или услуги, реализират значителна част от постъпленията на предприятието, добре са информирани за алтернативни предприятия, предлагащи сходни електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и са в състояние да преминат лесно и без значителни разходи към електронни съобщителни мрежи и/или услуги, предлагани от други предприятия, и/или дори да започнат сами да предоставят съответните електронни съобщителни мрежи и/или услуги³⁵.

В таблицата по-долу са представени относителни дялове на терминираните в мобилните мрежи минути през периода 2008-2010 г. в зависимост от мрежите, генериращи повикването – фиксирани и мобилни мрежи в страната и международни мрежи.

Таблица 3

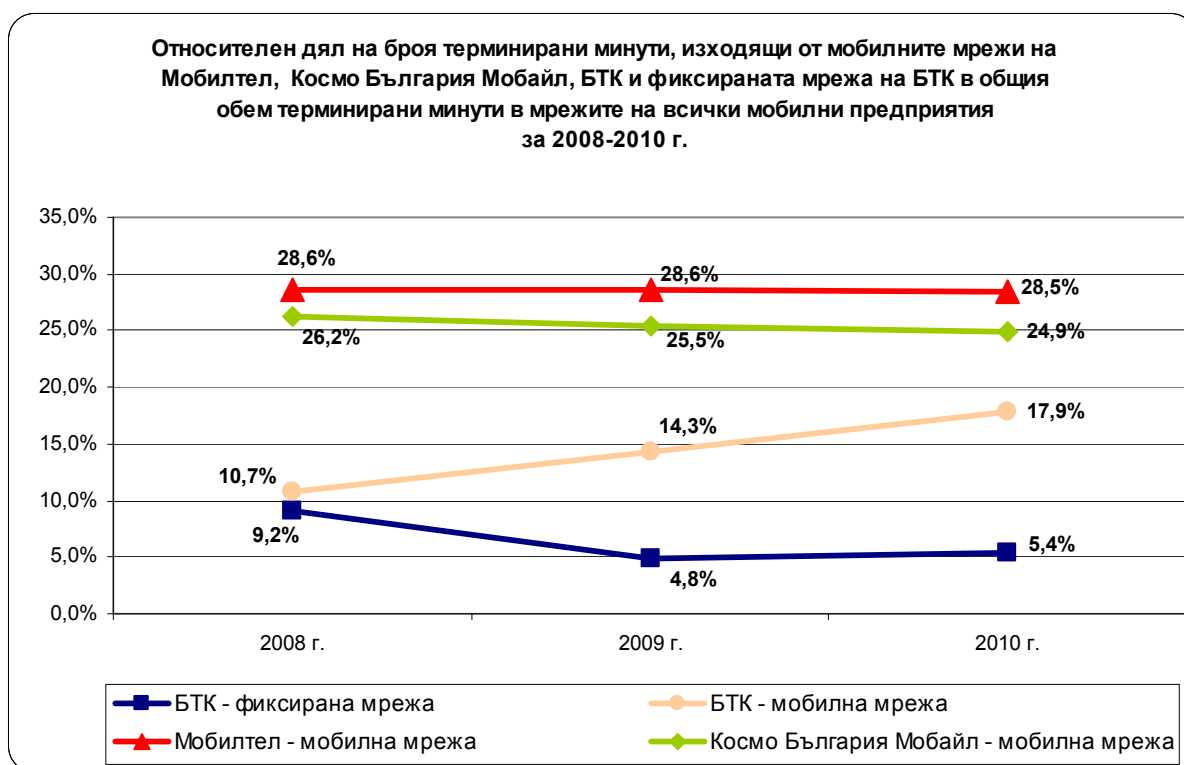
Терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи през периода 2008-2010 г.			
	2008 г.	2009 г.	2010 г.
от фиксирани мрежи в страната	10,11%	5,72%	6,35%
от мобилни мрежи в страната	65,61%	68,30%	71,30%
от международни мрежи	24,28%	25,99%	22,35%

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от данните, делът на закупените минути за терминиране между мобилните предприятия, осъществяващи дейност на съответния пазар, нараства с около 6 проценти пункта през периода и остава изключително висок към края на 2010 г. – 71,3%.

Предприятията, генерирали най-голям обем повиквания към мобилните мрежи в страната, т.е. реализиращи най-голямо потребление на услугата терминиране на гласови повиквания, са „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и БТК (мобилни мрежи). На следващо място е историческото предприятие БТК – фиксирана мрежа (през 2008 г. делът на закупените от него минути е 9,2%). В рамките на периода 2008-2010 г. в посочените мрежи на тези три предприятия са генерирани средно малко над 70% от всички минути, терминирани в мрежите на трите мобилни предприятия. На фигура 10 е илюстрирана динамиката в относителните дялове на броя терминирани минути от гласови повиквания, изходящи от фиксираната мрежа на БТК и от мобилните мрежи на „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и БТК и завършващи в мрежите на разглежданите три мобилни предприятия.

³⁵ Член 35, т. 4 от Методиката

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 10

„Мобилтел“ ЕАД и „Космо България Мобайл“ ЕАД са двата най-големи купувача на услугата терминиране в мобилни мрежи. Също така, въпреки че относителният дял на броя терминирани минути от фиксираната мрежата на БТК в мобилните мрежи намалява, заради по-големия брой потребители на мобилните предприятия и съответно по-големия брой разговори между потребители на различни мобилни мрежи, историческото предприятие (фиксирана мрежа) продължава да бъде един от основните купувачи на тази услуга. През периода 2008-2010 г. нараства дялът и на мобилната мрежа на историческото предприятие, като през разглеждания период то се явява третият най-голям купувач на услугата терминиране на гласови повиквания в мобилни мрежи. Следователно може да се приеме, че тези предприятия имат възможност да оказват въздействие върху предлаганите цени за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи.

По принцип мобилните предприятия, осъществяващи дейност на съответния пазар, закупуват терминиране един от друг, като дялът на закупените минути за терминиране между тях нараства през разглеждания период. В резултат от прилагането на принципа „Викащата страна заплаща повикването“ (Calling Party Pays Principle), ако предприятие А увеличи цената за терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа, то това най-вероятно ще рефлектира върху крайната цена на дребно за потребителите на другите предприятия, които осъществяват повиквания към номера на предприятие А. Имайки предвид факта, че потребителите се интересуват от цената на дребно за осъществяване на повиквания, КРС счита че потребителите на предприятие А не биха взели под внимание увеличението на цените за терминиране на тяхното предприятие. Точно обратното би било поведението на потребителите на конкурентните мобилни предприятия и най-вероятно тези предприятия ще имат стимул за увеличение на собствените си цени за терминиране, защото това няма да се отрази

пряко на техните потребители. В резултат от тази липса на натиск от пазара на дребно върху прилаганите цени за терминиране на повиквания, мобилните предприятия не биха прилагали по-ниски цени за терминиране, имайки предвид, че хипотетично увеличение на тези цени ще рефлектира само върху цените на дребно за потребителите на конкурентните мрежи. От друга страна, мобилните предприятия в страната предлагат по-ниски цени на дребно за повиквания в рамките на собствената мрежа (on-net). По този начин предприятията привличат повече потребители към собствената си мрежа, тъй като повикванията във фамилни, корпоративни, приятелски и други групи, членовете на които са потребители на едно мобилно предприятие, ще бъдат по-евтини.

В допълнение към гореизложеното, с Решение на КРС № 237 от 17.03.2009 г. БТК, „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД са определени за предприятия със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на повиквания в определено местоположение в собствените си обществени телефонни мрежи. С Решение на КРС № 236 от 17.03.2009 г. посочените предприятия са определени за такива със значително въздействие на пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в индивидуалните им мобилни мрежи.

Регулаторната намеса чрез определянето на цените на едро за терминиране в мрежите на тези три предприятия, ограничава възможността им да оказват конкурентен натиск като поддържат високи цени за терминиране в собствената мрежа и прилагат дискриминационни практики. Задължението за взаимно свързване с други електронни съобщителни мрежи и големият брой потребители на всяко от предприятията ограничават възможността им да отказват закупуването на услуги по терминиране, което е начин за оказване на въздействие за понижаването на цената на тази услуга. Всичко това силно намалява покупателната способност на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД и БТК и допълнително стимулира възможността на предприятията, предоставящи услугата терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, да следват поведение независимо от своите потребители.

Според установената практика за предоставяне на услугата терминиране на гласови повиквания, както и според наложения принцип „Викащата страна заплаща повикването” (Calling Party Pays Principle), предприятието, купуващо услугата терминиране на гласово повикване, няма техническата възможност да избере своя доставчик на услугата терминиране, тъй като тази услуга може да бъде предоставена само и единствено от предприятието, чийто потребител е виканата страна. По същата причина не съществува и възможност дадено предприятие-купувач само да предостави нужната му услуга по терминиране на гласово повикване. Следователно предприятията-купувачи нямат възможност да оказват каквото и да е въздействие върху своите доставчици чрез тяхната замяна с други доставчици или като започнат сами да предоставят необходимите им услуги.

С оглед изложеното дотук, разглеждайки най-големите потребители на услугата терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи за периода 2008 - 2010 г., КРС стига до заключението, че към настоящия момент не са налице предприятия, които имат възможност чрез своята покупателна способност да окажат въздействие върху цените на разглежданите услуги за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи.

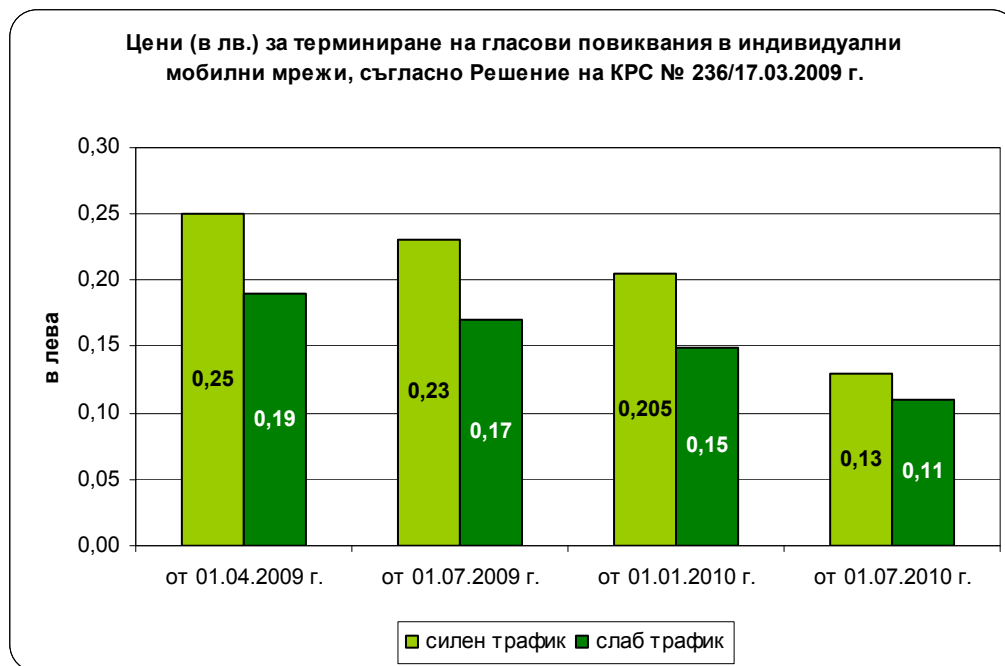
2.4. Цени и ценова политика

Съгласно Решение № 236 от 17.03.2009 г. на КРС предприятията със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи следва да прилагат цени за терминиране в собствените си мрежи, в съответствие с определения от КРС план за поетапно намаляване на цените (glide path). С прилагането на горепосоченото решение се премахна и асиметрията в цените за терминиране в мобилните мрежи, в зависимост от произхода на трафика – от фиксирани или мобилни мрежи в страната.

С цел да се постигне равнопоставено третиране на входящите международни повиквания, с Решение № 320 от 24.03.2011 г. КРС наложи на предприятията със значително въздействие върху пазара специфични задължения за достъп, прозрачност и равнопоставеност, както и ценови ограничения, които изравняват цените за терминиране на входящи международни повиквания с цените за терминиране на входящи национални повиквания. Към момента асиметрията между цените за терминиране на национални и международни повиквания обективно е все още налице, поради неизпълнение от страна на предприятията на Решение № 320 от 24.03.2011 г. Ценовата политиката и цените на пазарите на дребно през разглеждания период (2008-2010 г.) се определят свободно от мобилните предприятия, като прилаганите от тях цени се представят за сведение в КРС.

2.4.1. Динамика на цените за терминиране

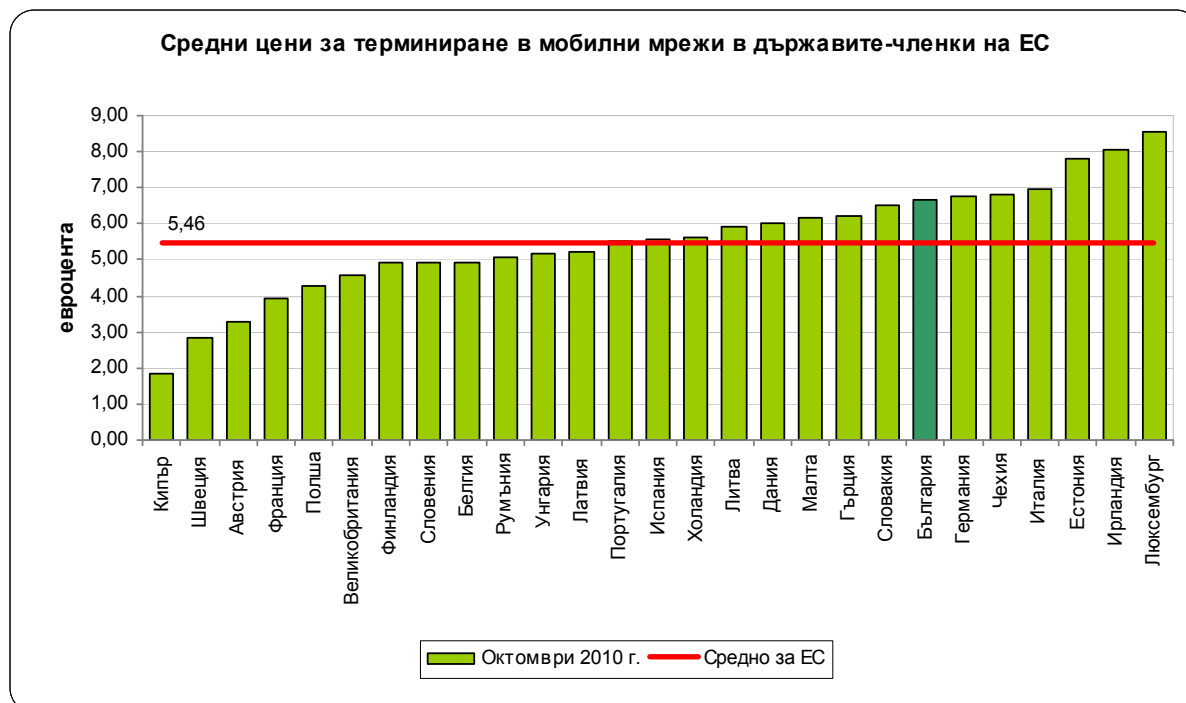
През периода 1 април 2009 – 31 декември 2010 г., мобилните предприятия „Мобилтел“ ЕАД, „Космо България Мобайл“ ЕАД и БТК прилагаха цените за терминиране на национален трафик, наложени им от КРС с Решение № 236 от 17.03.2009 г. На следващата фигура е представена информация за намалението на цените на едро, съгласно плана за поетапно намаление.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 11

Вследствие на предприетите регулаторни мерки от страна на КРС цените за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, генерирани от мрежи в страната, са намалели с около 48% и 42% съответно в часове на силен и слаб трафик. На фигура 12 са представени средните цени за терминиране в часове на силен трафик към октомври 2010 г. в България и държавите-членки на ЕС.

Източник: European Commission, Digital Agenda Scoreboard 2011

Фигура 12

Видно от представената на фигура 12 информация, вследствие на предприетите действия от страна на регулатора, цените за терминиране в България вече не са най-високите в ЕС, както бе към края на 2007 г. Постигнатото реално намаление на цените на едро за терминиране на национален трафик, обаче, все още подрежда страната ни в групата на държавите с цени над средното ниво.

По отношение на цените за терминиране на международни повиквания, КРС прие Решение № 320 от 24.03.2011 г. С посоченото решение комисията наложи на „Мобилтел“ ЕАД, „Космо България Мобайл“ ЕАД и БТК задължение за прилагане на цени за терминиране на входящи международни гласови повиквания в индивидуалните им мобилни мрежи в размер на 0,13 лв./мин. считано от 01.04.2011 г. С налагане на посоченото задължение се изравняват цените за терминиране на национални и международни повиквания в индивидуалните мобилни мрежи.

В Решение № 320 от 24.03.2011 г. КРС е установила, че констатациите, направени от регулатора в Решение № 236 от 17.03.2009 г. са относими и към предоставянето на услугата терминиране на международни гласови повиквания. Дефиницията на съответните пазари, разгледана в Решение № 236 от 17.03.2009 г. на КРС, както и в настоящия документ, включва и предоставянето на услугата терминиране на повиквания, първично генерирани в мрежа извън територията на Република България. Съответните продуктови пазари, съгласно Решение № 236 от 17.03.2009 г. и настоящия документ, включват индивидуалните мрежи на всяко от предприятията, определени за такива със значително въздействие върху пазара.

От направения в Решение № 320 от 24.03.2011 г. на КРС анализ е видно, че е налице прилагане на прекомерно високи цени за терминиране на международни повиквания. Наред с това, анализът показва наличие на асиметрия – предприятията поддържат по-високи цени за терминиране на повиквания, постъпващи от мрежи извън територията на Република България, спрямо цените за терминиране на повиквания, постъпващи от национални мрежи. Тъй като не са налице конкретни данни и обективни основания, въз основа на които да се приеме, че съществуват различия в разходите на мобилните предприятия за предоставяне на услугата „терминиране”, дължащи се на вида и географското местоположение на мрежата, от която произхожда повикването, КРС счита, че не са налице основания за разлика в цените за терминиране на повиквания от национални мрежи и за терминиране на повиквания от мрежи извън територията на Република България.

Предвид гореизложеното КРС счита, че фактори като силна покупателна способност на потребителите и/или собствен интерес на мобилните предприятия не са допринесли за намаляването на цените за терминиране на гласови повиквания. По-скоро, без съществуващото задължение за ценова регулация и при условие, че предприятията продължат да определят цените си за терминиране свободно, те биха останали на значително по-високи нива.

2.4.2. Ценова политика по отношение на повиквания към фиксирани мрежи

При анализа и оценката на ценовата политика, провеждана от мобилните предприятия, трябва да бъде взета под внимание връзката между цените на предлаганите от предприятията услуги на едро и на дребно. Това се налага поради факта, че освен всички други разходи, цената на услугата на дребно за осъществяване на гласово повикване към друга мрежа, предлагана от едно предприятие, включва в себе си и цената за услугата на едро за терминирането на това повикване в мрежата, чийто потребител е виканата страна.

В таблица 4 е представено сравнение на средните цени на дребно за осъществяване на повикване от мобилни към фиксирани мрежи и от фиксирани към мобилни мрежи през 2010 г.:

Таблица 4

Вид трафик \ Цени	Средни цени за повиквания на дребно (в лв.)	Средни цени за терминиране на едро (в лв.)	Марж между цените на дребно и на едро (в лв.)	Марж между цените на дребно и на едро (в %)
От мобилни мрежи към фиксираната мрежа на БТК	0,111	0,018	0,093	83,8%
От мобилни мрежи към други фиксирани мрежи	0,136	0,018	0,117	86,4%
От фиксираната мрежа на БТК към мобилни мрежи	0,324	0,160	0,164	50,7%
От други фиксирани мрежи към мобилни мрежи	0,274	0,153	0,121	44,1%

Източник: Данни, подадени в КРС

През 2010 г. средната цена на дребно за повикване от мобилна мрежа към фиксираната мрежа на БТК е 0,111 лв. Средната цена на дребно за повикване от мобилна мрежа към фиксирана мрежа на алтернативен оператор е 0,136 лв. Както вече беше споменато, тези потребителски цени включват в себе си, освен всички други разходи на предприятието, което генерира повикването, и цената за терминиране на повикването, заплащана на предприятието, предоставящо услугата терминиране в собствената му мрежа (средните цени за терминиране са представени също в таблица

4). На фигура 13 са представени графично относителните дялове, които имат цените за терминиране във фиксирани мрежи в крайните цени за повиквания от мобилни мрежи към фиксираните мрежи на БТК и на останалите алтернативни предприятия.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 13

От друга страна, през 2010 г. средната цена на дребно за повикване от фиксираната мрежа на БТК към мобилна мрежа е 0,324 лв. Средната цена на дребно за повикване от фиксирана мрежа на алтернативен оператор към мобилна мрежа е 0,274 лв. На фигура 14 са представени относителните дялове, които имат цените за терминиране в мобилни мрежи в крайните цени за повиквания от фиксираните мрежи на БТК и на останалите алтернативни предприятия.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 14

В резултат от намаляване на цените за терминиране в индивидуални мобилни мрежи, съгласно Решение № 236 от 17.03.2009 г. на КРС и премахване на асиметрията по отношение на произхода на трафик (фиксирани или мобилни мрежи), се наблюдава и намаляване спрямо 2007 г. на цените на дребно за повиквания от фиксираните мрежи

на БТК и на алтернативните предприятия към мобилните мрежи, съответно с около 44% и 36,6%. Същевременно намалява и делът на цената за терминиране в средната цена на дребно (фигура 14) спрямо данните от края на 2007 г., съответно с 14 и 31 процентни пункта. Въпреки това, цените за терминиране представляват много голям процент в крайната потребителска цена за осъществяване на гласово повикване от фиксирана към мобилна мрежа – около 50%.

Мобилните предприятия, от своя страна, имат възможност да реализират свръхпечалба от предлаганите от тях цени за повиквания към фиксирани мрежи, възползвайки се от по-ниските средни цени за терминиране във фиксирани мрежи, като се наблюдава намаление на дела на centa за терминиране в средната цена на дребно за повиквания от мобилни към фиксирани мрежи спрямо данните за 2007 г. с 30 и 25 процентни пункта. Видно от представената на фигура 13 информация, делът на centa за терминиране в средната цена на дребно за осъществяване на повиквания от мобилни към фиксирани мрежи в страната е много по-малък (16% и 13%) в сравнение с делът на centa за терминиране в средната цена на дребно за повиквания от фиксирани към мобилни мрежи в страната (фигура 14).

Поради тези причини КРС счита, че мобилните предприятия, възползвайки се от цените за терминиране във фиксирани мрежи (съобразно Решение № 237 от 17.03.2009 г. на КРС) и задържайки в определена степен нивата на цените на дребно към фиксирани мрежи, имат възможност за реализиране на изключително голяма печалба.

2.4.3. Ценова политика по отношение на повиквания към други мобилни мрежи

Високите цени за терминиране на гласови повиквания от една мобилна мрежа в друга, прилагани до приемане на Решение на КРС № 236 от 17.03.2009 г. се отразяваха пряко и върху ценовата политика, прилагана от всяко мобилно предприятие спрямо останалите мобилни предприятия – в частност стремеж към т.нар. „затваряне на трафик” в рамките на една мобилна мрежа. „Затварянето на трафик” представлява продуктова и ценова стратегия на мобилните предприятия, при която на един потребител се създават далеч по-добри условия за повиквания към потребители на същата мрежа (on-net повиквания), отколкото към потребители на други мрежи (off-net повиквания). Този пазарен дефект произтича от наложилата се практика „Викащата страна да заплаща повикването” (Calling Party Pays Principle) и свързаната с нея услуга терминиране, цената на която е включена в цената на дребно, заплащана от викащия потребител.

Чрез налагането на графика за поетапно намаляване на цените за терминиране в индивидуални мобилни мрежи, КРС си постави за цел разрешаване и на пазарния проблем, свързан със „затварянето на трафик” в рамките на собствената мрежа.

Таблица 5

Процентно разпределение на трафика в рамките на мрежата и към други мрежи през периода 2008-2010 г.						
Предприятие	2008 г.		2009 г.		2010 г.	
	Трафик в рамките на мрежата (on-net)	Трафик към други мрежи (off-net)	Трафик в рамките на мрежата (on-net)	Трафик към други мрежи (off-net)	Трафик в рамките на мрежата (on-net)	Трафик към други мрежи (off-net)
Мобилтел	87,8%	12,2%	89,4%	10,6%	89,5%	10,5%
Космо България Мобайл	85,4%	14,6%	86,4%	13,6%	87,6%	12,4%
БТК	73,8%	26,2%	71,7%	28,3%	71,9%	28,1%
Общо	85,1%	14,9%	85,7%	14,3%	85,8%	14,2%

Източник: Данни, подадени в КРС

Въпреки намалението на цените за терминиране се запазва ясно изразената тенденция за „затваряне на трафик” в мрежите на всяко от предприятията, като при най-голямото от тях off-net трафикът намалява до 10,5% през 2010 г.

В следващата таблица е представена информация за реализирания трафик (в минути) в рамките на мрежата (on-net) и към други мрежи (off-net) за всяко от предприятията.

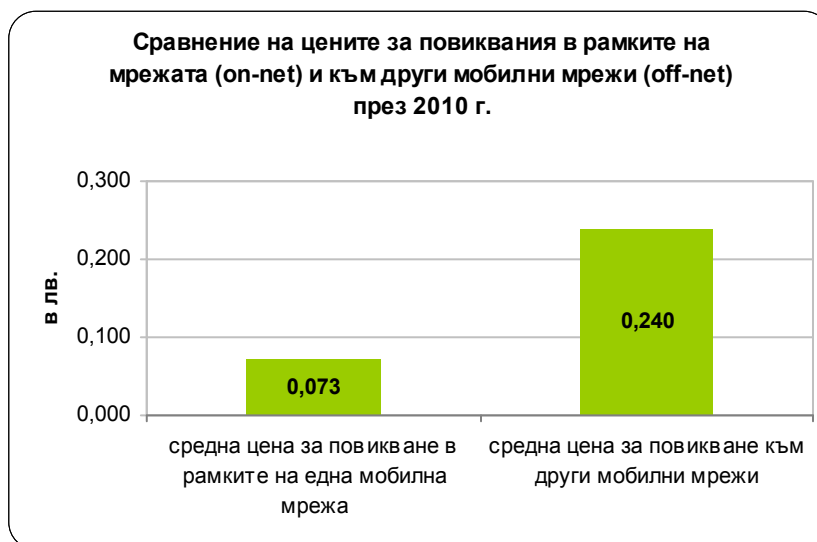
Таблица 6

Трафик (в мин.) в рамките на мрежата и към други мрежи през периода 2008-2010 г.						
Предприятие	2008 г.		2009 г.		2010 г.	
	Трафик в рамките на мрежата (on-net)	Трафик към други мрежи (off-net)	Трафик в рамките на мрежата (on-net)	Трафик към други мрежи (off-net)	Трафик в рамките на мрежата (on-net)	Трафик към други мрежи (off-net)
Мобилтел	ТЪРГОВСКА ТАЙНА					
Космо България Мобайл						
БТК						
Общо	9 003 163 447	1 574 404 425	10 386 836 929	1 730 861 892	11 628 213 969	1 918 549 277

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от данните в таблица 6, въпреки намаляването на относителния дял на трафика към други мрежи, в абсолютна стойност този трафик нараства за периода 2008 г.–2010 г. с 22%. От друга страна, през разглеждания период, трафикът в рамките на мрежата за трите предприятия нараства повече - с почти 30%.

На фигура 15 са представени средните потребителски цени³⁶ през 2010 г. за осъществяване на гласово повикване от една мобилна към друга мобилна мрежа, както и за осъществяване на гласово повикване в рамките на една мобилна мрежа.

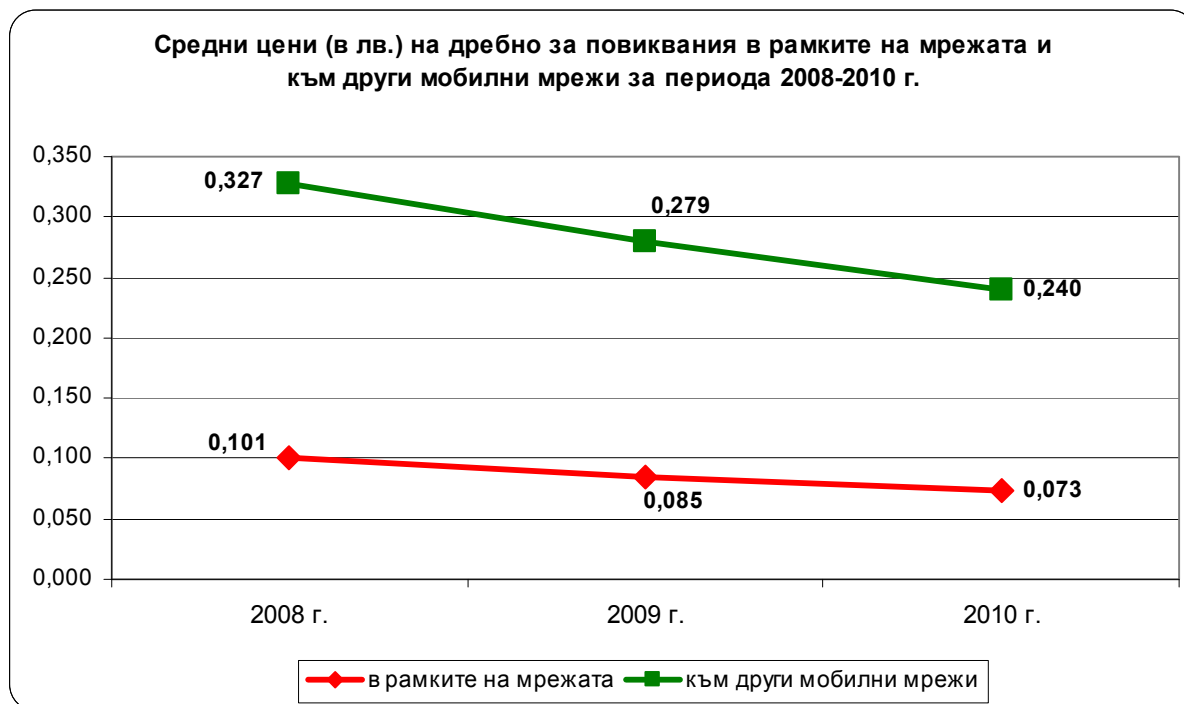
Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 15

Почти 3,5 пъти е по-ниска цената на дребно за гласово повикване в рамките на една мобилна мрежа в сравнение с цената за гласови повикване към други мобилни мрежи, което води до споменатото „затваряне на трафик” в мрежите на предприятията. В допълнение към това, общия обем реализиран трафик в рамките на мобилните мрежи е 2,2 пъти по-голям от обема на трафика, реализиран между мобилните предприятия, в случай че безплатните минути не се вземат предвид в изчисленията. В случай, че тези минути бъдат отчетени, то трафикът в рамките на собствената мрежа е почти 9 пъти повече от този между различните мобилни мрежи в страната.

³⁶ Средните цени са изчислени като частно между общите приходи, генерирани от предоставянето на изходящи повиквания към определен тип мрежа, и общия обем на изходящия трафик към тази мрежа. Следва да се отбележи, че при изчисляването на средните цени са взети предвид и приходите от месечен абонамент, като тази сума е разпределена пропорционално в зависимост от съотношението на трафика

На следващата фигура е представена информация за динамиката в цените на дребно за повиквания в рамките на мрежата и към други мобилни мрежи за периода 2008-2010 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 16

Прави впечатление тенденцията на намаление на средните цени при двата вида повиквания през разглеждания период. Намалението при цените за повиквания в рамките на мрежата е с почти 28%, а това при цените за повиквания към други мобилни мрежи е почти същото – 27%. Все още, обаче, е налице значителна разлика в цените на двата вида повиквания, което допълнително засилва ефекта от т.нар. „затваряне на трафик в собствената мрежа”.

Ценовата политика на предприятията обслужва продуктите им стратегии, които продължават да целят голяма част от повикванията към мобилни мрежи да бъдат в рамките на мрежата на предприятието, предлагайки множество пакети, включващи безплатни минути във фамилни, корпоративни, приятелски и други групи, членовете на които са потребители на едно мобилно предприятие.

Подобни продуктови и ценови стратегии водят до запазване на статуквото на пазара на мобилни услуги, утвърждавайки позициите на големите предприятия и ограничавайки възможностите на навлизащите по-малки такива. Това се дължи на факта, че един евентуален нов потребител на мобилни услуги би предпочел да стане потребител на предприятие, чиито потребители са хората, с които той евентуално би говорил най-често. В резултат на посоченото, най-голямо предимство имат установените предприятия с голям брой потребители, в сравнение с новонавлизащите компании.

С оглед изложеното дотук КРС потвърждава отново своето заключение, че практиката на „затваряне на трафик” в рамките на една мобилна мрежа, свързана с поддържането на относително високи цени за терминиране на гласови повиквания, може да бъде окачествено като *ценова и продуктова дискриминация* от страна на

мобилните предприятия по отношение повикванията към други мобилни мрежи в полза на повикванията в рамките на една мобилна мрежа.

VI. Определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара

В резултат на извършения пазарен анализ, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглеждания пазар на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, вземайки предвид изводите, направени при анализа на всеки един от разгледаните критерии, а именно:

- фактът, че всяко едно от разглежданите предприятия има 100% пазарен дял на съответния пазар, включващ собствената му мрежа;
- липсата на конкуренция на всеки от разглежданите пазари и непреодолимите бариери за навлизане на тях;
- липсата на предприятия, които имат възможност чрез своята покупателна способност да окажат въздействие върху цените на разглежданите услуги за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи;
- потенциалната липсата на инициатива, от страна на разглежданите предприятия, за намаляване на цените за терминиране на гласови повиквания, без ефективна регулаторна намеса,

КРС достигна до заключението, че следва да определи:

- „Мобилтел” ЕАД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа по стандарт GSM и UMTS;
- „Космо България Мобайл” ЕАД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа по стандарт GSM и UMTS;
- „Българска телекомуникационна компания” АД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа по стандарт GSM и UMTS.

За предприятия със значително въздействие на пазара са определени всички активни към настоящия момент предприятия, предоставящи мобилни мрежи и/или услуги. Евентуалната поява на ново предприятие, осъществяващо електронни съобщения посредством мобилна наземна мрежа и предоставящо мобилни мрежи и/или услуги, би трябвало да бъде анализирана допълнително и да бъде доказана необходимостта то да бъде определено за предприятие със значително въздействие на пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа.

VII. Определяне на специфични задължения

1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса

Като предприятия със значително въздействие върху пазара за терминиране на гласово повикване в индивидуални мобилни мрежи, в резултат от заключенията от анализа на пазара на едро, са определени „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и БТК за дейностите, осъществявани по стандарт GSM и UMTS. Както е установено при анализа на пазара, предприятията, предоставящи услугата терминиране на гласови повиквания, притежават качеството на естествени (фактически) монополисти на съответния пазар, включващ единствено собствената им мрежа. Заключение от пазарния анализ сочи, че по отношение на конкуренцията е налице непреодолима бариера, базирана на ниво инфраструктура. Съществуващите технологични ограничения (единствено предприятието, собственик на дадена мрежа, има възможност да терминира дадено гласово повикване, предназначено за негов потребител) и контролът върху собствената инфраструктура на предприятията, която не може да бъде дублирана, са основание КРС да счита, че не са налице предпоставки, които биха довели до промени в конкурентната среда и до намаляване на цените на услугите на разглеждания пазар, както към настоящия момент, така и в перспектива за следващите две години.

Наред с това, анализът установява редица потенциални конкурентни проблеми, свързани най-вече с наличие на отказ за съвместна търговия и за взаимно свързване, , прилагане на практика на „затваряне на трафик” в рамките на мобилната мрежа на всяко от предприятията, прекомерно високи цени и ценова дискриминация. Видно от анализа и оценката за състоянието на съответния пазар, съчетаването на пазарните дефекти, свързани с наличие на бариери за навлизане на съответния пазар, с практиката „викащата страна да заплаща повикването” (Calling Party Pays Principle), водят до ограничаване на възможностите за стимулиране на конкуренцията чрез намаление на цените на услугите, предлагани на пазара на едро за терминиране на гласови повиквания.

Отчитайки липсата на ефективна конкуренция на пазара за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, установена в резултат от пазарния анализ, както и наличието на потенциални конкурентни проблеми, КРС счита, че е налице основание на предприятията със значително въздействие на съответния пазар да бъде наложено или продължено поне едно от специфичните задължения, регламентирани в ЗЕС, както следва:

- задължение за достъп до и използване на специфични мрежови съоръжения – чл. 166, ал. 2, т. 4 и чл. 173 от ЗЕС;
- задължение за прозрачност – чл. 166, ал.2, т. 1 от ЗЕС;
- задължение за равнопоставеност (недискриминация) – чл. 166, ал. 2, т. 2 от ЗЕС;
- задължение за разделно счетоводство – чл. 166, ал. 2, т. 3 от ЗЕС;
- задължение за ценови ограничения, включително задължение за разходоориентираност на цените – чл. 166, ал.2, т. 5 от ЗЕС.

2. Цели и принципи при избор на специфични задължения

Предвид резултатите от пазарния анализ и установените пазарни дефекти, КРС, след преценка на необходимостта от това налага, продължава, променя и/или отменя

специфични задължения на предприятията, предоставящи на съответните пазари обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги за постигане на целите, определени в закона:

- създаване на условия за развитие на конкуренцията;
- подпомагане на развитието на единния вътрешен пазар на електронни съобщения на Общността;
- подкрепа на интересите на гражданите.

При избора на специфичните задължения, съгласно чл. 157 от ЗЕС, КРС е необходимо да спазва следните принципи:

- обоснованост – специфичните мерки, които регулаторът може да налага, да отговарят на действащите нормативни изисквания;
- пропорционалност – тежестта на задължението се съобразява с целения резултат, като регулаторът посочва причините за налагане на специфичните мерки за всяко предприятие.

3. Текущи задължения, наложени на предприятията

С Решение № 236 от 17.03.2009 г. като предприятия със значително въздействие върху пазара за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи КРС определи „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и БТК и наложи на посочените предприятия следните специфични задължения:

- задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови средства;
- задължение за прозрачност;
- задължение за равнопоставеност;
- задължение за разделно счетоводство – по отношение на БТК задължението за разделно счетоводство е наложено на съответните пазари за терминиране на трафик в определено местоположение и на генериране на трафик от определено местоположение и се прилага по отношение на цялостната дейност на предприятието (Решение № 237 от 17.03.2009 г.). С оглед на това посоченото задължение за разделно счетоводство, наложено на БТК, се отнася и до услугите, предлагани от предприятието на разглеждания пазар;
- ценови ограничения, като по отношение на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД е наложено и задължение за прилагане на разходоориентирани цени. Решение № 236 от 17.03.2009 г. на КРС бе обжалвано от „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД. Със свой окончателен акт от 18.10.2010 г. ВАС потвърди като законосъобразно решението на регулатора и същото към момента е влязло в законна сила.

С Решение № 320 от 24.03.2011 г. КРС наложи на предприятията със значително въздействие върху пазара за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи - „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и БТК специфични задължения за достъп, прозрачност и равнопоставеност, както и ценови ограничения по отношение на терминирането на международни повиквания.

Посочените задължения са наложени от КРС като временни специфични задължения и се прилагат до приемане на решение на комисията, влязло в сила или с предварително изпълнение, за последващо определяне, анализ и оценка на съответните

пазари на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи и определяне на предприятия със значително въздействие върху тях, с което се налагат, продължават, променят или отменят съответни специфични задължения на тези предприятия.

Решение № 320 от 24.03.2011 г. на КРС се обжалва пред ВАС от „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и БТК. Към момента трите предприятия не изпълняват наложените им специфични задължения по отношение на терминирането на международни повиквания в собствените им мобилни мрежи. Предвид посоченото, КРС е стартирала изпълнително производство с оглед осигуряване прилагането на изискванията на Решение № 320 от 24.03.2011 г.

4. Оценка на въздействието на наложените специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху пазара

4.1. Осигуряване на изпълнението на наложените на предприятията специфични задължения

Осигуряването на изпълнението на Решение № 236 от 17.03.2009 г. изиска намесата на регулатора, чрез провеждане на изпълнително производство, поради липса на пълно и точно изпълнение от страна на предприятията със значително въздействие върху съответния пазар на наложените им специфични задължения.

През месец юни 2009 г.³⁷ КРС изпрати на предприятията покани са доброволно изпълнение на наложените задължения. Поканите съдържаха известяване на предприятията за необходимостта да изпълнят задължения, както следва:

- да осигурят прозрачност на условията, при които се предоставя взаимно свързване с мобилните им мрежи и необходимия за неговото реализиране достъп, като публикуват и актуализират на официалната си страница в интернет необходимата информация;

- да публикуват и актуализират на официалната си страница в интернет цени и условия за терминиране на трафик, генериран на територията на Република България и за осигуряване на необходимия за реализиране на взаимното свързване достъп, приложими към трети лица, свързани с предприятията, включително при осъществяване на взаимно свързване на мобилните мрежи с фиксираните мрежи на предприятията;

- да внесат в КРС и да изпратят на предприятията, с които имат сключен договор за взаимно свързване, анекси към договорите с цел тяхното привеждане в съответствие с наложените с Решение № 236 от 17.03.2009 г. специфични задължения.

В поканите за доброволно изпълнение, изпратени на „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД бе посочено, че предприятията следва да представят и становище относно определената от КРС методология за разработване, въвеждане и поддържане на аналитична счетоводна отчетност съгласно Анекс за съдържанието на специфичните задължения за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство от предприятия със значително въздействие на пазара за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи.

³⁷ Покани изх. № 04-04-347 от 19.06.2009 г. до БТК, изх. № 12-01-3505 от 19.06.2009 г. до „Мобилтел” ЕАД и изх. № 12-01-3510 от 19.06.2009 г. до „Космо България Мобайл” ЕАД.

БТК изпълни задълженията си съобразно посоченото в поканата за доброволно изпълнение.

„Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД изпълниха частично поканите за доброволно изпълнение, като не изпълниха в цялост задължението си да внесат в КРС и да изпратят на дружествата, с които имат сключен договор за взаимно свързване, анекси към договорите с цел тяхното привеждане в съответствие с наложените с Решение № 236 от 17.03.2009 г. специфични задължения. Поради посоченото на дружествата бяха наложени седмични санкции, които се прилагаха до осигуряване на пълно изпълнение на Решение № 236 от 17.03.2009 г. Проблемите, свързани с подписването на споразумения за взаимно свързване между част от предприятията и „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД, както и възникналите други спорове между предприятията, са разгледани систематично по-долу в частта „Спорове между предприятията”.

Както се посочи в частта „Текущи задължения, наложени на предприятията”, към момента на анализа, специфичните задължения, наложени на предприятията с Решение № 320 от 24.03.2011 г. не се изпълняват ефективно, поради което е предприето изпълнително производство от страна на комисията.

4.2. Оценка на изпълнението на наложените на предприятията специфични задължения

Съгласно Решение на КРС № 236 от 17.03.2009 г. определените за предприятия със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, следва да прилагат цени за терминиране в собствените им мрежи съгласно определения от КРС план за поетапно намаляване на цените (glide path). Чрез изравняване на цените за терминиране на национален трафик, произхождащ от фиксирани или мобилни мрежи, определени от КРС, се премахна асиметрията в цените за терминиране в мобилните мрежи (фигура 11 от Раздел V, т. 2.4.1).

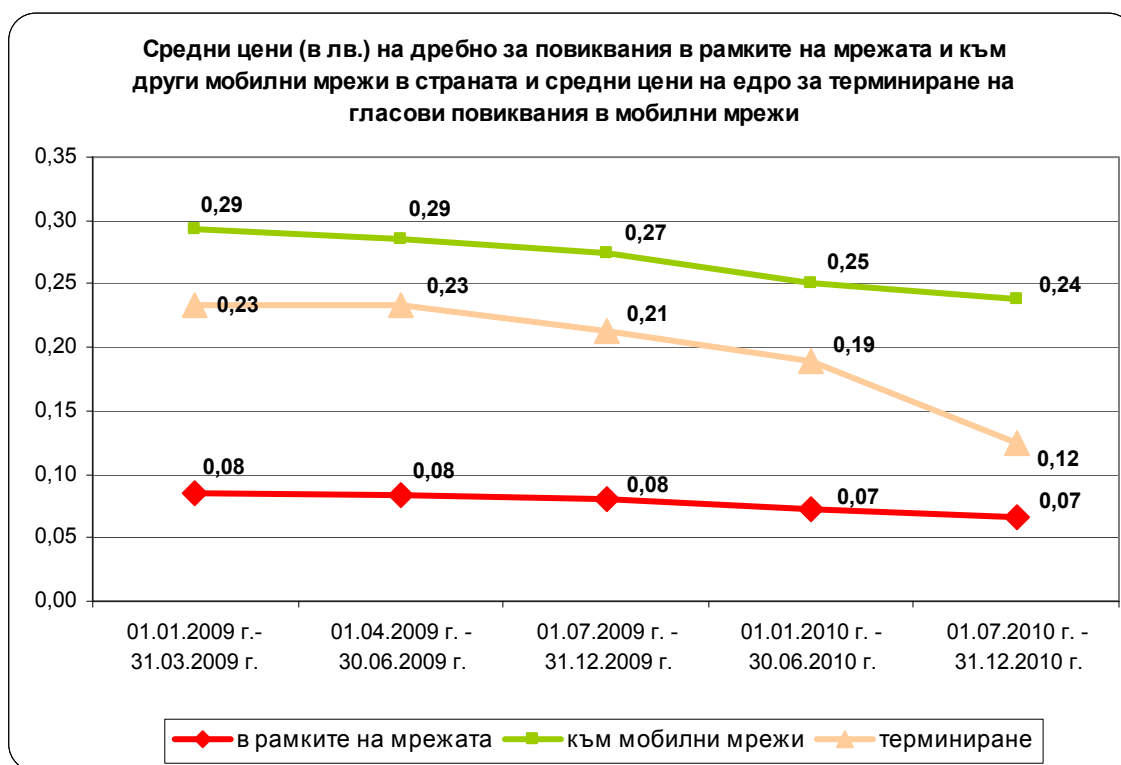
По отношение на цените за терминиране на международни повиквания, с Решение № 320 от 24.03.2011 г., КРС наложи задължение за прилагане на цена от 0,13 лв./мин. за терминиране на входящи международни гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, с което се изравняват цените за терминиране на национални и международни повиквания в индивидуални мобилни мрежи.

Ефектът от наложените с Решение № 236 от 17.03.2009 г. ценови ограничения в комбинация със наложените задължения за прозрачност и равнопоставеност осигури премахването на дискриминационната практика за прилагане на асиметрични цени в зависимост от произхода на трафика – от фиксирана или мобилна мрежа, както и в ефективно намаление на цените за терминиране на национални повиквания. От друга страна, както бе посочено по-горе, към момента предприятията не изпълняват Решение № 320 от 24.03.2011 г. на КРС и асиметрията по отношение на цените за терминиране на международни повиквания все още практически не е преодоляна, както не е налице и изпълнение на наложените задължения за достъп, прозрачност и равнопоставеност по отношение на терминирането на международни повиквания.

Въз основа на определените от КРС ценови нива цените за терминиране в България вече не са най-високите в ЕС, както бе към края на 2007 г. Съгласно плана за поетапно намаление, който се прилага от мобилните предприятия през периода 1 април 2009 г. – 31 декември 2010 г. цените за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, генерирани от мрежи в страната, са намалели съответно

с около 48% и 42% съответно в часове на силен и на слаб трафик, като нивото за 2010 г. е с около 20% над средното за ЕС.

Цените на пазарите на дребно през разглеждания период (2008-2010 г.) се определят свободно от мобилните предприятия, като прилаганите от тях цени се представят за сведение в КРС. На следващата графика е представено сравнение на средните цени на дребно³⁸ за повиквания в рамките на мрежата (on-net) и към други мобилни мрежи (off-net), и средни цени на едро³⁹ за терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи, съгласно Решение на КРС 236 от 17.03.2009 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 17

Видно от данните намалението в средните цени за терминиране е значително по-голямо в сравнение с намалението в средните цени на дребно за повиквания към други мобилни мрежи. Намалението при средните цени за терминиране през второто полугодие на 2010 г. спрямо второто полугодие на 2009 г. е с почти 42%, докато това при средните цени на дребно за повиквания към други мобилни мрежи, в които основна компонента са цените на едро, е почти 13,5%.

Видно от данните наложените ценови ограничения на пазара на едро не са дали значително отражение върху цените на дребно за повиквания между мобилни мрежи, което се обяснява с липсата на пряка зависимост между цените на дребно и цените за терминиране в индивидуални мобилни мрежи. Поради това прилаганата от мобилните

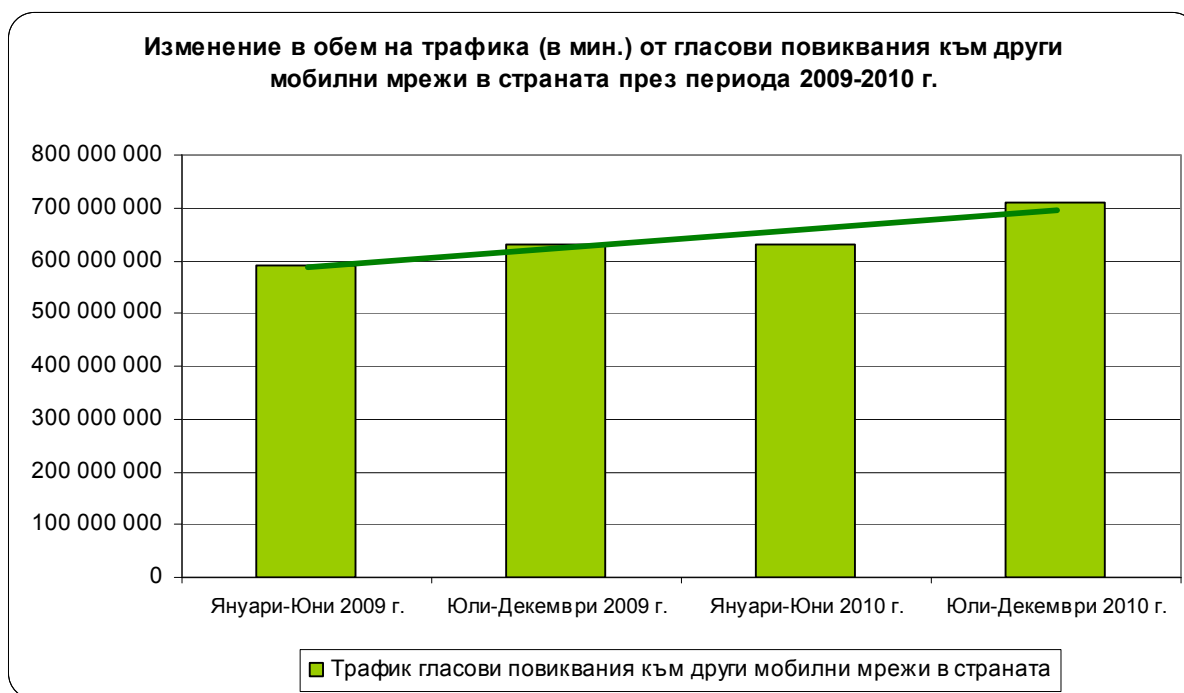
³⁸ Средните цени са изчислени като частно между общите приходи, генерирани от предоставянето на изходящи повиквания към определен тип мрежа, и общия обем на изходящия трафик към тази мрежа. Следва да се отбележи, че при изчисляването на средните цени са взети предвид и приходите от месечен абонамент, като тази сума е разпределена пропорционално в зависимост от съотношението на трафика

³⁹ Изчислени са като цените по Решение 236 от 17.03.2009 г. са претеглени с терминирания трафик

предприятия ценова политика им дава реална възможност за реализиране на голяма печалба чрез задържане на темпа на намаляване на цените на пазара на дребно в сравнение с темпа на намаляване на цените на пазара на едро.

КРС отчита и засилване на ясно изразената тенденция на „затваряне на трафик“ в мрежите на всяко едно от предприятията. Данните сочат, че трафикът в рамките на мрежата (on-net) е нараснал с почти 30% (виж таблица 6 от Раздел „Анализ и оценка на съответния пазар“), както и че предприятията са по-склонни да компенсират по-малките приходи от повиквания в рамките на мрежата (on-net) с поддържане на по-високи цени за повиквания към други мрежи (off-net). Това само по себе си е стимул за мобилните мрежови предприятия да поддържат по-високи цени за терминиране, при липса на регулаторна намеса.

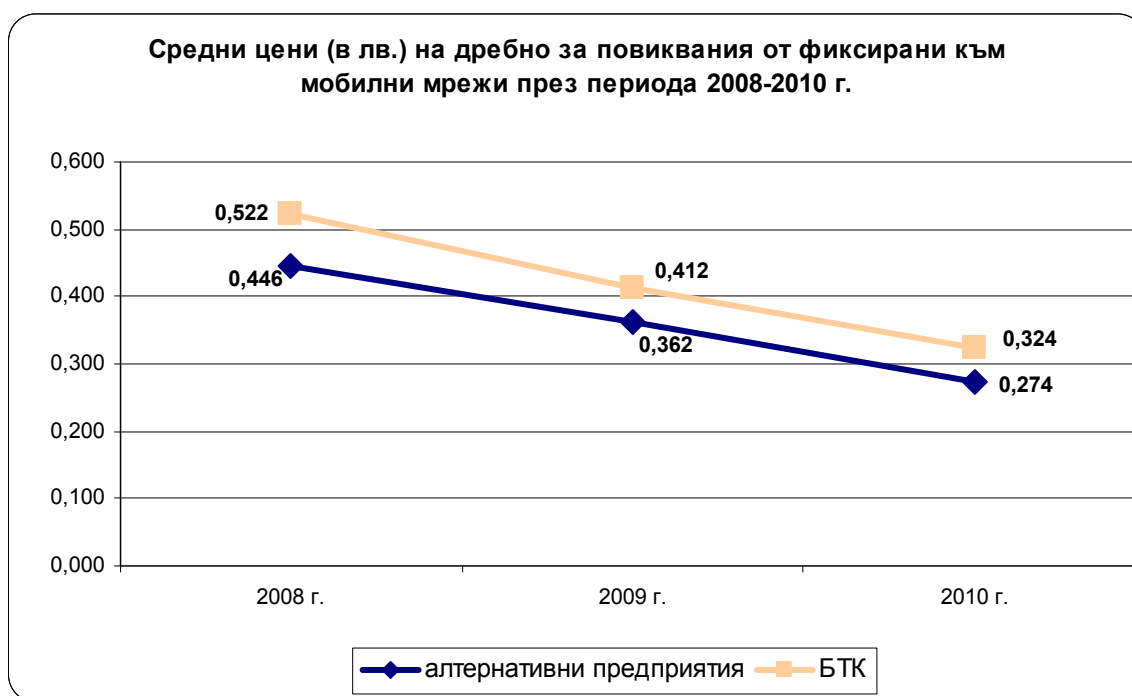
От друга страна, резултат от посоченото по-горе намаление на цените на дребно за повиквания към други мобилни мрежи е увеличаването на трафика, между мобилните мрежи – потребителите увеличават потреблението на гласови услуги. На фигура 18 е представено изменението в изходящия трафик към други мобилни мрежи, по шестмесечия, до края на 2010 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 18

КРС изследва и средните цени на дребно за повиквания към мобилни мрежи в страната, генерирани от фиксирани мрежи. На следващата фигура е представено изменението в средните цени на дребно за повиквания към мобилни мрежи, генерирани от мрежите на БТК и алтернативните предприятия, изчислени на базата на получената информацията от годишните въпросници за отчет на дейността на предприятията.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 19

Видно от представената информация, през разглеждания двугодишен период, се наблюдава намаление в средните цени на дребно и при повикванията, генерирани от фиксираната мрежа на БТК – с около 38% и при повикванията, генерирани от фиксираните мрежи на алтернативните предприятия – с почти 39%. От друга страна, прави впечатление факта, че средната цена на БТК е по-висока от тази на алтернативните предприятия, като през 2010 г. тя е с почти 20 % по-висока.

В тази връзка, важно е да се отбележи, че съгласно Решение на КРС № 650 от 25.06.2009 г. БТК е определено за предприятие със значително въздействие върху съответните пазари на дребно (пазари от 1 до 6 съобразно Препоръката за съответните пазари на ЕК от 2003 г.). В резултат на това, историческото предприятие се задължава да прилага цена на дребно за повиквания към мобилни мрежи съгласно формула, в която елемент е цената на едро за терминиране в индивидуални мобилни мрежи. Чрез това обвързване пряко се отразява намалението в цените за терминиране в крайната потребителска цена.

Ценовата политика на предприятията обслужва продуктите им стратегии, които целят задържане на крайните потребители чрез ниски цени за разговори в рамките на мрежата на предприятието, предлагайки множество пакети, включващи безплатни минути във фамилни, корпоративни, приятелски и други групи, членовете на които са потребители на едно мобилно предприятие. Възможността да се постига „затваряне на трафик“ произтича от пазарния дефект от наложилата се европейска практика обаждането да се заплаща от викащата страна (Calling Party Pays Principle), т.е, цената на дребно се заплаща от потребителя, извършващ повикването, като цената за терминиране е част от цената на дребно. При липса на балансираща популателна сила (виканата страна няма стимул да реагира на цените за терминиране, тъй като не се таксува за услугата) ясно се идентифицира монополистичния характер на пазара на терминиране в индивидуални мобилни мрежи. Това от своя страна обуславя липсата на

ефективна конкуренция, което предполага необходимостта от подходяща намеса на регулатора, при отчитане на Препоръка 2009/396/ЕО.

С оглед на прилагане на уеднаквения подход при регулиране на цените за терминиране в рамките на ЕС и въз основа на получената, в отговор на стартиралите с Решение на КРС № 1252 от 12.10.2009 г. консултации във връзка с определяне на формата и методологията на разделното счетоводство, подробна информация от трите мобилни предприятия, регулаторът отчете необходимостта от ползване на консултантски услуги, както по отношение на въвеждане на задълженията за разделно счетоводство, така и по отношение на определяне на разходите на ефективен оператор.

В началото на второто полугодие на 2010 г. КРС разработи проект на задание за обществена поръчка, обявата за която беше публикувана в портала за обществени поръчки на ЕС още през месец април 2010 г.. Изменения в Закона за обществени поръчки наложиха цялостно преработване на заданието и отложиха стартирането на процедурата по избор на изпълнител за 2011 г. Към настоящия момент, след възлагане изпълнението на поръчката, е в процес изпълнение на договора с изпълнителя.

В резултат, задълженията за водене на разделно счетоводство и за прилагане на разходоориентирани цени, определени въз основа на разходите на ефективен оператор наложени с Решения на КРС № 236 от 17.03.2009⁴⁰ г. и № 237 от 17.03.2009⁴¹ г. не са въведени ефективно от предприятията, което в известна степен намалява ефекта от наложените специфични задължения.

4.3. Спорове между предприятията

4.3.1. Както се посочи по-горе по отношение изпълнението на Решение № 236 от 17.03.2009 г. възникнаха спорове между предприятията при подписване на споразуменията за взаимно свързване, които отразяват наложените специфични задължения на предприятията. В предложените от „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД допълнителни споразумения по договорите за взаимно свързване бяха въведени клаузи, съгласно които, в случай че ВАС отмени Решение № 236 от 17.03.2009 г. на КРС, предприятията се задължават да възстановят прилаганите преди 01.04.2009 г. цени за терминиране със задна дата, като страните са длъжни да възстановят разликата между наложените с решението цени и цените, действащи преди 01.04.2009 г.

„Мобилтел” ЕАД предложи посочената клауза и в допълнителните споразумения към договорите за взаимно свързване, които следваше да осигурят въвеждането на изискванията на Решение № 237 от 17.03.2009 г. на КРС.

„Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД изпратиха писма с проекти на допълнителни споразумения, съдържащи това условие, до всички предприятия, с които имат сключени договори за взаимно свързване. В допълнение, „Космо България Мобайл” ЕАД изпрати и нотариални покани до предприятията за пристъпване към подписване на предложените анекси.

Част от предприятията подписаха анексите с „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД, както са предложени от мобилните предприятия.

В КРС обаче постъпиха писма от „Спектър Нет” АД, „Кейбълтел” ЕАД и „Транс Телеком” ЕООД, с които предприятията изразяваха несъгласие с предложените

⁴⁰ Раздел V, т. 4.1.1 и т. 4.2.1

⁴¹ Раздел IX, т. 5.5.1 и раздел X, т. 5.4.1

допълнителни споразумения, предвид включването на горепосочените клаузи, като изтъкнаха следните аргументи:

- възстановяване на разликата в цената на терминиране би довела до дисбаланс между заплащаните на мобилното предприятие цени на едро и заплащаните от крайни потребители цени на дребно. Евентуалното възстановяване на разликата между цените, съгласно Решение № 236 от 17.03.2009 г. и цените, заплащани преди въвеждане на регулацията би довело до значителни финансови загуби за алтернативното предприятие, доколкото в този период цените на дребно за повиквания от крайни потребители на алтернативното предприятие към мобилните мрежи може да се окажат по-ниски от цената на едро, която алтернативното предприятие трябва да плати на мобилното предприятие със задна дата. Съответно единственият начин тези предприятия да не претърпят загуби е да не намаляват цените си на дребно към мобилни мрежи до влизане в сила на Решение № 236 от 17.03.2009 г., което се явява неприемливо за алтернативните предприятия, както с оглед накърняване интересите на потребителите, така и поради намалената конкурентност на предлаганите от предприятията телефонни услуги.

- в случай, че компетентният съд отмени решенията на КРС за определяне, анализ и оценка на съответните пазари, следва да се приложи разпоредба на чл. 301 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), съгласно която при промяна на административния акт след започване на неговото изпълнение, административният орган е задължен в едномесечен срок да възстанови нарушеното право, а ако това е невъзможно – засегнатото лице има право на обезщетение, което ще се заплати от държавата, т.е. евентуалната претенция на мобилните предприятия за пропуснати ползи от прилагане на по-ниски цени за терминиране, при отмяна на Решение № 236 от 17.03.2009 г., не трябва да бъде насочена към контрагентите по договорите за взаимно свързване.

В предложените от БТК допълнителни споразумения по договорите за взаимно свързване не се предвиждаше текст, който да определя действията на страните, в случай на отмяна на решенията на КРС за определяне, анализ и оценка на съответните пазари. В тази връзка, БТК отказа да подпише допълнителни споразумения за взаимно свързване с мобилните мрежи на „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД, докато не бъдат отстранени подобни клаузи от проектите на анекси.

Принципно клаузи от типа на предложените от страна на „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД са от категорията търговски клаузи, които могат да бъдат договаряни свободно от предприятията. В конкретния случай обаче тези клаузи се явиха пречка за подписване на окончателни анекси за взаимно свързване, въвеждащи изискванията на Решение № 236 от 17.03.2009 г. и Решение № 237 от 17.03.2009 г. на КРС, тъй като тези клаузи се налагаха едностранно от „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД и неприемането им от другите предприятия направи невъзможно подписването на споразуменията по договорите за взаимно свързване.

КРС изрази своето становище (писмо изх. № 04-04-661 от 02.12.2009 г. до всички заинтересовани предприятия), според което споровете между предприятията с оглед предлаганите клаузи от „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД не освобождават последните от задължението да изпълнят Решение № 236 от 17.09.2009 г. и Решение № 237 от 17.03.2009 г. на КРС.

Поради отказа на „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД да предоставят на заинтересованите предприятия анекси по договорите за взаимно свързване с мобилните мрежи на „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД,

без гореописаната клауза и с оглед обезпечаване пълното изпълнение на Решение № 236 от 17.03.2009 г., КРС предприе действия по налагане на санкции на „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД. КРС прие постановленията⁴² за налагане на седмични имуществени санкции на „Космо България Мобайл” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД и седмични глоби на представляващите дружествата лица.

Последното допълнително споразумение по договор за взаимно свързване, въвеждащо изискванията на Решение № 236 от 17.03.2009 г. подписано от „Космо България Мобайл” ЕАД е от 14.07.2010 г., а от „Мобилтел” ЕАД е от 19.07.2010 г.

Предвид гореизложеното КРС счита, че ефективното прилагане на Решение № 236 от 17.03.2009 г. бе затруднено поради липса на инициатива от страна на предприятията да изпълняват точно и в срок наложените им задължения. Наблюдаваха се и тактики на забавяне на прилагането на наложените задължения, от страна на двете големи мобилни предприятия, което може да се определи като сериозен конкурентен проблем и засягане на интересите на предприятията, предлагащи фиксирана телефонна услуга и закупуващи терминиране от мобилните предприятия.

4.3.2. На следващо място, в КРС постъпиха копия от кореспонденцията между БТК (мобилна мрежа) и две от алтернативните предприятия – „Кейбълтел” ЕАД и „Спектър Нет” АД, от които бе видно, че е възникнал спор между предприятията относно размера на цената за терминиране към номера с код 700 в мрежите на „Кейбълтел” ЕАД и „Спектър Нет” АД.

Цените за терминиране на повиквания към негеографски номера за услуги не попадат в обхвата на регулация и в тази връзка КРС уведоми предприятията, че преговори и спорове относно цената за терминиране на повиквания към номера с код 700 не може да бъде основание да не се въвеждат изискванията на Решение № 236 от 17.03.2009 г. и Решение № 237 от 17.03.2009 г. В следствие на намесата на регулатора бяха подписани анексите, въвеждащи изискванията на посочените решения на регулатора, както и беше постигната договореност между предприятията по отношение на цената за терминиране към номера с код 700.

4.3.3. Липсата на регулаторна намеса по отношение на условията за терминиране на международни повиквания в индивидуални мобилни мрежи доведе до поведение на предприятията, което застрашава конкуренцията. Тези изводи на КРС се подкрепят не само от анализа на икономическата обстановка, изложен в Решение № 320 от 24.03.2011 г. и настоящия документ, но и от фактическата обстановка на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи. Пред КРС бе поставен за разглеждане спор, иницииран от „Уинд Хелас Комюникейшънс” АД (WIND Hellas Telecommunications S.A.) (Уинд Хелас)⁴³. Уинд Хелас е предприятие, което осъществява дейност на територията на държава-членка на ЕС. Предмет на искането на Уинд Хелас бе, както следва:

- „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и БТК (мобилна мрежа) да бъдат задължени да прилагат относимата цена за терминиране на национален трафик и при терминиране на трафик, генериран извън територията на Република България, включително за трафик от мрежата на Уинд Хелас;

⁴² Постановление № 1/14.01.2010 г. – по отношение на „Космо България Мобайл” ЕАД и Постановление № 2 от 14.01.2010 г. – по отношение на „Мобилтел” ЕАД.

⁴³ КРС се е произнесла с Решение № 978 от 02.09.2010 г. по искането на Уинд Хелас, налично на страницата на комисията в интернет на адрес <http://www.crc.bg/decisions.php?id=23&lang=bg>

- „Космо България Мобайл” ЕАД да бъде задължено да преговаря добросъвестно с Уинд Хелас за пряка взаимна свързаност на мрежите на двете дружества при взаимноизгодни търговски условия и при гарантирано предоставяне на качествени услуги.

При произнасянето си по първото искане на Уинд Хелас КРС е отчела, че искането на практика няма за предмет разрешаване на конкретен спор, а се отнася до искане за налагане на специфични задължения. С оглед посоченото КРС установи, че не са налице правни основания за приемане на регулаторно решение в рамките на процедурата по разглеждане на спора. В същото време, поставеният спор даде основания на КРС да предприеме действия в посока изследване на пазарната ситуация при предоставяне на услугата терминиране на международен трафик в мобилни мрежи и да приеме Решение № 320 от 24.03.2011 г.

Второто искане на Уинд Хелас бе обосновано от изричен писмен отказ на „Космо България Мобайл” ЕАД за сключване на договор за взаимно свързване между предприятията, поради вече постигната оптимизация на международната свързаност на „Космо България Мобайл” ЕАД. В процеса на разглеждане на преписката от КРС и събиране на информация, „Космо България Мобайл” ЕАД измени позицията си и изрази готовност за водене на преговори за осъществяване на взаимно свързване с Уинд Хелас. В тази връзка, към момента на вземане на решение на КРС по спора, отпаднаха фактическите основания, които можеха да обосноват намеса на регулатора по въпроса за взаимно свързване между Уинд Хелас и „Космо България Мобайл” ЕАД.

До момента, обаче, „Космо България Мобайл” ЕАД и Уинд Хелас не са постигнали споразумение за взаимно свързване, поради факта, че „Космо България Мобайл” ЕАД необосновано забавя преговорите и не изпълнява наложените му с Решение № 320 от 24.03.2011 г. на КРС ценови ограничения за терминиране на международни повиквания. Посоченото поведение на „Космо България Мобайл” ЕАД може да бъде определено като прилагане на тактики на забава, които практически се приравняват на отказ от взаимно свързване.

4.3.4. През месец април 2011 г. КРС бе сезирана и от „Голд Телеком България” АД. Предприятието е подало искания до „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и БТК за подписване на споразумения за терминиране транзитен трафик на входящи международни повиквания, през съществуващи точки за взаимно свързване, в мобилните мрежи на трите предприятия. Водени са преговори между предприятията, но договореност, до приключване на общественото обсъждане на проекта, не е постигната.

През месец юни 2011 г. КРС е уведомена и за исканията на „Източна телекомуникационна компания” АД до БТК и „Мобилтел” ЕАД за сключване на допълнителни споразумения за терминиране на входящи международни повиквания. От писмата на „Източна телекомуникационна компания” АД е видно, че дружеството е изпратило искания до мобилните предприятия през месец април 2011 г. „Източна телекомуникационна компания” АД настоява в писмата си до БТК и „Мобилтел” ЕАД споразуменията между предприятията да бъдат съобразени с наложените специфични задължения по Решение № 320 от 24.03.2011 г. на КРС. В комисията е налична кореспонденция между посочените предприятия относно сключването на споразумения за терминиране на международни гласови повиквания.

В КРС е налична и кореспонденция между „Космо България Мобайл” ЕАД и „Източна телекомуникационна компания” АД и „Макс Телеком” ООД с оглед водене

на преговори за сключване на споразумения за терминиране на международни гласови повиквания.

До момента на приключване на общественото обсъждане на проекта обаче комисията не е уведомена за финализиране на описаните преговори при спазване на наложените с Решение № 320 от 24.03.2011 г. задължения. „Източна телекомуникационна компания” АД е уведомила комисията, че предвид забавянето на преговорите за сключване на споразумения за терминиране на международни гласови повиквания, ще търси защита на своите права и законни интереси предвид неизпълнението на Решение № 320 от 24.03.2011 г. от страна на мобилните предприятия.

С оглед изложеното и предвид наличните в КРС данни, комисията счита, че може да бъде направен обоснован извод, че описаните по-горе проблеми, при договаряне на взаимно свързване за терминиране на международни повиквания, се дължат основно на обстоятелството, че задължените предприятия не изпълняват наложените им с Решение № 320 от 24.03.2011 г. на КРС ценови ограничения.

Посоченото потвърждава, че са налице са съществени конкурентни проблеми по отношение на терминирането на международни повиквания, както по отношение на терминирането на трафик от международни оператори, така и по отношение на постигане на договорености с национални предприятия за терминиране на транзитен международен трафик. Описаната ситуация води до извода, че е налице силна необходимост от продължаване на регулаторната намеса с оглед осигуряване на достъп с цел терминиране на трафик при регулирани условия. Намесата на КРС е обоснована от необходимостта да бъде защитено развитието на ефективна конкуренция.

5. Конкурентни проблеми

Както е посочено в раздел V, т. 2.2 от анализа на съответния пазар, пазарът на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи се характеризира с наличие на бариери, свързани с контрол върху собствената инфраструктура на предприятията, която не може да бъде дублирана. Липсата на възможност за реализиране на взаимно свързване може да се отрази негативно на възможностите за предоставяне на електронни съобщителни услуги, като се препятства възможността на предприятията да предлагат пълния набор от услуги на своите потребители, тъй като липсва алтернатива, посредством която може да се осъществи достъп до крайните потребители на мобилните предприятия, ако те не предоставят услугата терминиране на гласови повиквания.

Съобразно отбелязаното в първи кръг на анализа на пазара на терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи, КРС разглежда наличието на конкурентни проблеми на съответния пазар в съответствие с Общата позиция⁴⁴ на Групата на Европейските регулатори (ERG)⁴⁵ относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения, в която е посочено, че под „конкурентен проблем” се разбира всяко пазарно поведение на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, чрез което се цели конкурентите да не се допуснат да навлязат на пазара или да се изтласкат от пазара, или да се експлоатират потребителите. В съответствие с цитирания документ, КРС изследва за наличие на идентифицираните през 2009 г.

⁴⁴ Обща позиция на ERG относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения – ERG (06) 33 final version – стр.25

⁴⁵ Понастоящем Орган на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (Body of European regulators for electronic communication – BEREC)

конкурентните проблеми, при допускането, че регулаторната намеса би била оттеглена, както следва:

5.1. Негласно единодействие (Tacit collusion)

Както беше посочено в анализа на пазара на терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи, приет с Решение на КРС № 236 от 17.03.2009 г., конкурирайки се на пазара на дребно, мобилните предприятия могат да се възползват от пазарната си сила, координирано и в ущърб на конкуренцията, като прилагат еднакви цени за терминиране, водещи до „негласно единодействие”.

Последното е конкурентен проблем, отнасящ се до взаимното свързване с мобилни мрежи, осъществявано при прилагане на високи цени за терминиране, които не се регулират.

През 2009 г. КРС, разглеждайки редица фактори счете, че при определени обстоятелства негласното единодействие, особено що се отнася до „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД, представлява потенциален конкурентен проблем, поради което на предприятията бяха наложени задължения за прозрачност, равнопоставеност и ограничаване на възможностите за нарастване на цените за терминиране на повиквания, произхождащи от мрежи на предприятия на територията на страната.

Както бе посочено в Решение № 320 от 24.03.2011 г. мобилните предприятия поддържат значително по-високи цени за терминиране на международни повиквания (които цени до приемане на посоченото решение на КРС не са регулирани) спрямо цените за терминиране на национални повиквания, като е налице тенденция към повишаването на първите. Представената в КРС информация показва също, че освен по-високи, прилаганите от предприятията цени са и еднакви в определени случаи. Изследването на прилаганата от трите мобилни предприятия ценова политика по отношение на услугата терминиране на международни повиквания, при липса на наложени специфични задължения, води до извод за потенциално наличие на конкурентния проблем негласно единодействие.

5.2. Отказ за съвместна търговия и за предоставяне на взаимно свързване

В Решения № 236 от 17.03.2009 г. и № 320 от 24.03.2011 г. КРС отчете отказа за съвместна търговия и за предоставяне на взаимно свързване като съществен конкурентен проблем.

Осигуряването на свързаност от край до край предоставя възможност на потребителите да осъществяват повиквания към потребители на други мрежи и/или да ползват услуги на друго предприятие. Обстоятелството, че мобилните предприятия могат едностранно да определят условията за реализиране на взаимно свързване без да има възможност за оказване на натиск върху тяхното поведение от страна на потребителите или другите предприятия, създава потенциална възможност за мобилните предприятия да засилят значителното си въздействие върху пазара. Липсата на каквото и да било външно въздействие върху предприятията със значително въздействие върху пазара, създава условия за въвеждане на дискриминационни и/или прекомерни изисквания, както и прилагане на тактики на забавяне на процеса на договаряне. Описаните възможности също се категоризират като отказ за взаимно свързване и отказ за съвместна търговия.

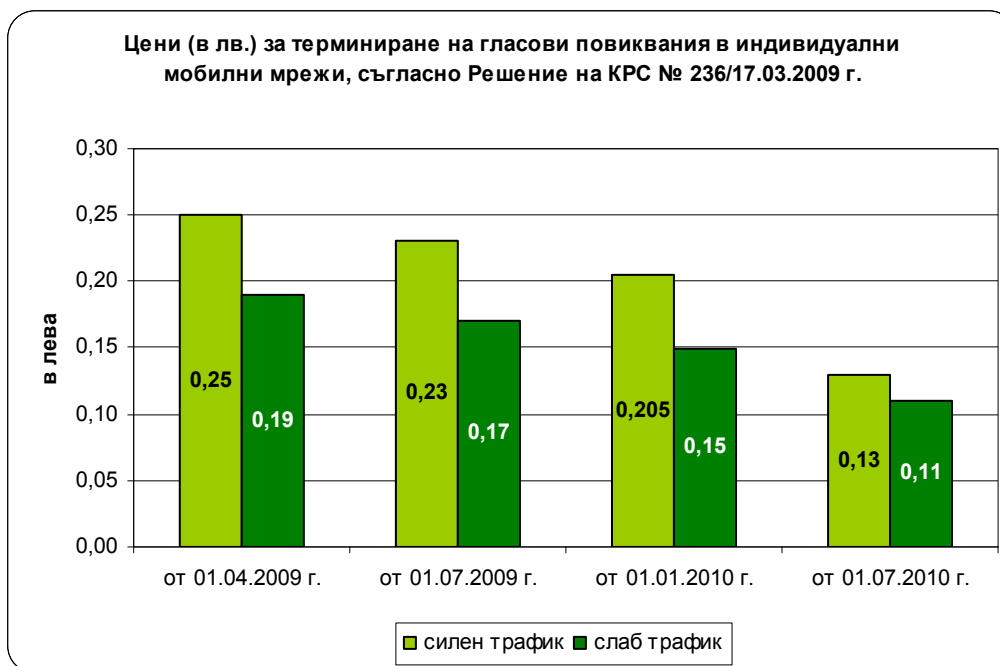
В тази връзка, КРС счита, че съществува възможност за възпрепятстване на конкуренцията посредством създаване на условия, които забавят или възпрепятстват осъществяването на взаимното свързване и на практика отказват новонавлизащите предприятия от участие на пазара.

Към момента „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и БТК имат наложени задължения за осигуряване на достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване за предоставяне на услугата терминиране при регулирани условия. Липсата, обаче, на наложени специфични задължения на мобилните предприятия по отношение на предоставянето на терминиране на международни повиквания до приемане на Решение на КРС № 320 от 24.03.2011 г., се отрази негативно върху процеса на реализиране на взаимно свързване за предоставянето на тази услуга. Следва отново да се отбележи, че към момента предприятията отказват да изпълнят Решение № 320 от 24.03.2011 г. и с това си поведение засилват негативните ефекти върху конкуренцията. Както бе посочено в т. 4 от настоящия раздел, налице са случаи на отказ от взаимно свързване за предоставяне на терминиране на международни повиквания, както и забавяне на преговорите по осъществяване на взаимно свързване, което може да бъде приравнено на отказ от достъп. Тези практики се наблюдават както по отношение на чужди предприятия, така и по отношение на национални предприятия. Във връзка с посоченото КРС счита, че отказът за съвместна търговия и за предоставяне на взаимно свързване представлява конкурентен проблем, който може да бъде преодолян само чрез регулаторно въздействие.

Предвид изложеното КРС е на мнение, че евентуална отмяна на наложените на предприятията специфични задължения би дала възможност на мобилните предприятия да се възползват от положението си на предприятия със значително въздействие върху пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи и да ограничат възможностите за развитие на другите участници на пазара, както и на новонавлизащи такива, затваряйки пазара на терминиране и свързаните с него пазари на дребно.

5.3. Прекалено високи цени

В резултат на извършения първи кръг анализ на съответния пазар на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, с Решение № 236 от 17.03.2009 г. КРС наложи на предприятията със значително въздействие върху пазара, график за поетапно намаление на цените за терминиране на повиквания, генерирани от други национални мрежи, представен на следващата графика.

Източник: КРС

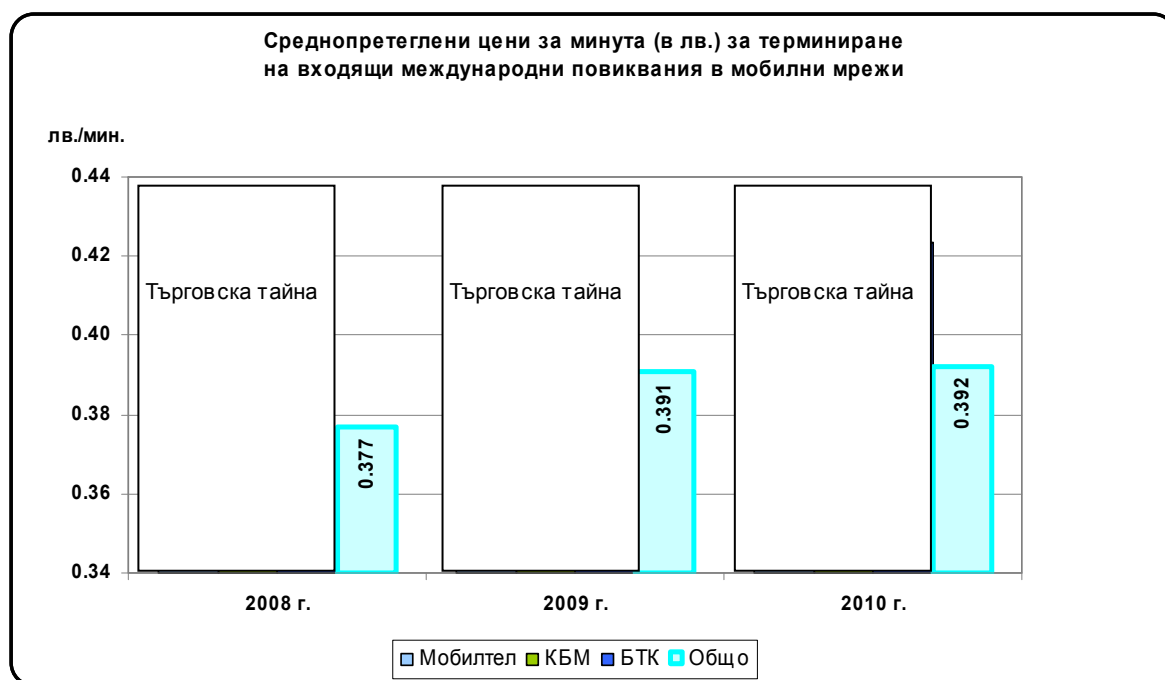
Фигура 20

През юли 2010 г. се въведоха цените от последната стъпка на графика за намаление на цените, а именно – 0,13 лв. (6,65 евроцента) на минута за силен трафик и 0,11 лв. (5,64 евроцента) на минута за слаб трафик.

По данни на ЕК към октомври 2010 г. средната за ЕС цена за терминиране на трафик в мобилни мрежи (силен трафик), е 5,46 евроцента на минута.

Вследствие на регулаторната намеса цените за терминиране на повиквания, генерирани от мрежи на територията на Република България, са значително намалени в сравнение с прилаганите от предприятията цени до приемане на Решение № 236 от 17.03.2011 г. на комисията. Въпреки това, цените за терминиране на повиквания, генерирани в мрежи на територията на Република България, продължават да са на по-високо от средното ниво за държавите-членки на ЕС. КРС счита, че фактори като силна покупателна способност на клиентите и/или собствен интерес на мобилните предприятия не са допринесли за намаляването на цените за терминиране на гласови повиквания, генерирани в мрежи на територията на Република България. Без наличие на ценова регулация предприятията биха имали стимул да възстановят прилагането на прекомерно високи цени за терминиране.

На следващо място, в Решение № 320 от 24.03.2011 г. на КРС, на база на представени от предприятията данни за приходи и трафик от входящи международни повиквания, са изчислени среднопретеглените цени за терминиране в индивидуалните мобилни мрежи за периода 2008-2010 г., както следва:

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 21

Анализът на данните води до следните изводи:

По отношение на „Мобилтел” ЕАД:

„Мобилтел” ЕАД поддържа относително стабилни цени за терминиране на входящи международни повиквания, като леките колебания в среднопретеглените цени могат да се дължат на изменения в структурата на входящия трафик по международни дестинации, съгласно внесената от предприятието информация в изпълнение на Решение на КРС № 148 от 07.02.2011 г. Нивата на цените за терминиране на международни повиквания по сключените от „Мобилтел” ЕАД договори с чуждестранни предприятия са останали непроменени през 2008 г. и 2009 г., но от края на 2010 г. по два тях се наблюдава нарастване на цените.

По отношение на „Космо България Мобайл” ЕАД:

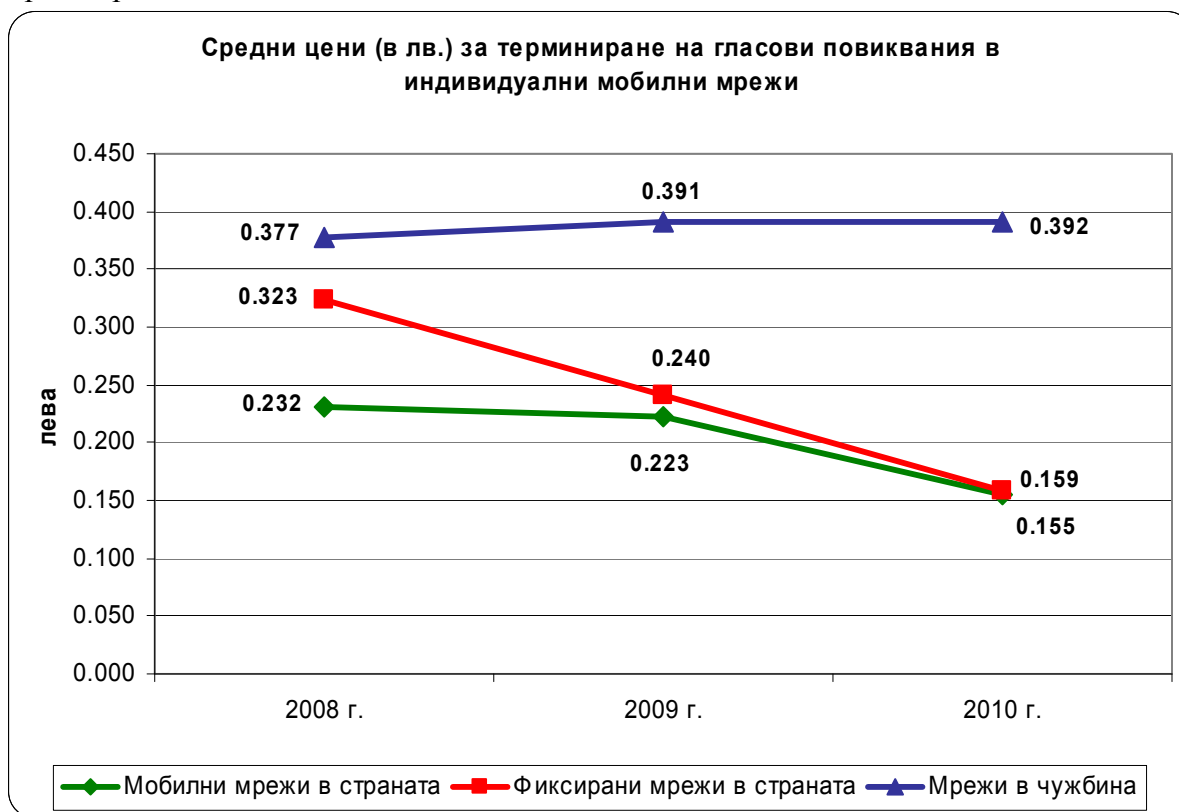
При „Космо България Мобайл” ЕАД от края на 2008 г. се наблюдава нарастване на цените за терминиране на входящи международни повиквания по сключените от предприятието договори, съгласно внесената от предприятието информация в изпълнение на Решение на КРС № 148 от 07.02.2011 г. – с OTE International Solutions S.A. и с БТК, докато с Cosmote Mobile Telecommunications S.A. цените се запазват еднакви през целия период 2008-2010 г.

По отношение на БТК:

БТК има над 40 сключени договора с международни оператори за терминиране на входящ международен трафик, съгласно внесената от предприятието информация в изпълнение на Решение на КРС № 148 от 07.02.2011 г., включително с предприятия извън територията на ЕС. Цените варират в широки граници (от около 0,30 лв./мин. до 0,88 лв./мин. за периода 2008-2010 г.). Отбелязва се ясна тенденция към повишаване на среднопретеглената цена за терминиране на входящи международни повиквания, като

за разглеждания период (2008-2010 г.) тя е нараснала общо с 13,7%, а през 2009 г. спрямо 2008 г. – с около 10%.

На графиката по-долу е представена обобщена информация за средните цени за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи през периода 2008-2010 г. Средните цени са изчислени като частно между приходите и трафика от терминиране на повиквания.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 22

От направения анализ е видно, че е налице прилагане на прекомерно високи цени за терминиране на международни повиквания. Наред с това, анализът показва наличие на асиметрия – предприятията поддържат по-високи цени за терминиране на повиквания, постъпващи от мрежи извън територията на Република България, спрямо цените за терминиране на повиквания, изходящи от национални мрежи.

Както е посочено в Решение № 320 от 24.03.2011 г. на КРС, анализът на наличните в комисията данни показва наличие на известна нееластичност на търсенето на услуги на едро за терминиране на входящи международни повиквания в индивидуалните мобилни мрежи на българските предприятия, която отчетливо се наблюдава при БТК (независимо от нарастващата среднопретеглена цена за терминиране, обемът на терминирания трафик нараства през целия период 2008-2010 г.). С оглед посоченото, КРС счита, че без регулаторна намеса не може да бъде преодолян конкурентния проблем, свързани поддържането на прекомерно високи цени за предоставянето на услугата терминиране на международни повиквания, тъй като определените от предприятията цени за терминиране на международни повиквания са следствие от значителното им въздействие на съответния пазар.

В Решение № 320 от 24.03.2011 г. на КРС също е отбелязано, че значителният превес на входящите международни повиквания спрямо изходящите е благоприятен за

трите предприятия, като се очаква той да се запази и през следващите няколко години. В тази връзка, при условие че не бъдат предприети регулаторни мерки за изравняване на цените за терминиране на международни повиквания с цените за терминиране на национални повиквания, посоченият превес ще доведе до реализиране на преимущества за тях на Единния европейски пазар в ущърб на контрагентите им, включително в ущърб на крайните потребители на ниво Единен европейски пазар.

5.4. Ценова дискриминация

Заклученията от втория кръг на пазарния анализ потвърждават заключенията от първия кръг относно наличието на следните ценови конкурентни проблеми:

Прилагане на асиметрични цени за терминиране в мобилни мрежи

Данните от анализа сочат, че е налице асиметрия между цените за терминиране на национални повиквания в мобилни мрежи и цените за терминиране на международни повиквания. Както е посочено в Решение № 320 от 24.03.2011 г. на КРС, не са налице конкретни данни и обективни основания, въз основа на които да се приеме, че съществува различие в разходите на мобилните предприятия за предоставяне на услугата „терминиране“, дължащи се на вида и географското местоположение на мрежата, от която произхожда повикването. В тази връзка КРС поддържа позицията си, че не са налице основания за разлика в цените за терминиране на повиквания с оглед произхода на повикванията.

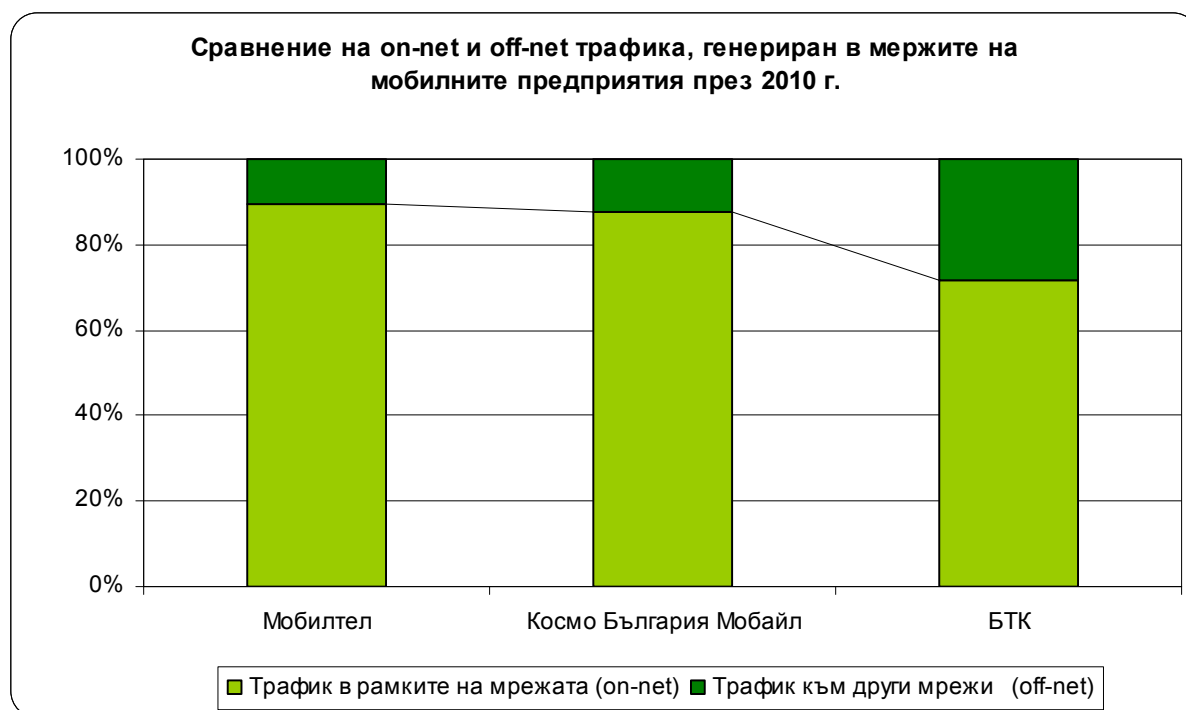
С оглед посоченото и предвид неизпълнението от предприятията на Решение № 320 от 24.03.2011 г., КРС счита, че ценовата дискриминация, чрез прилагане на асиметрични цени за терминиране в зависимост от произхода на повикването, е реален конкурентен проблем на пазара, който следва да бъде преодолян чрез регулаторна намеса.

Ценова дискриминация по отношение на предприятия, осъществяващи електронни съобщения чрез фиксирани мрежи

В сравнение със средните цени за терминиране в мобилни мрежи на ЕС (виж фигура 12) цените за терминиране в мобилни мрежи в България остават по-високи от средно европейските и при въвеждане на последната стъпка от графика за постепенно намаление на цените (юли 2010 г.). Относително по-високите цени за терминиране в мобилни мрежи, комбинирани с по-ниските цени за терминиране във фиксирани мрежи, са предпоставка за ценова дискриминация от страна на мобилните предприятия по отношение на предприятията, осъществяващи електронни съобщения чрез фиксирани мрежи. Тази дискриминация може да намери израз в нарастване на разходите и изтласкване на конкурентите от пазара. КРС счита, че ценовата дискриминация от страна на мобилните предприятия по отношение на предприятията, осъществяващи електронни съобщения чрез фиксирани мрежи е потенциален конкурентен проблем, тъй като при липса на регулация мобилните предприятия биха имали достатъчно подбуди, да се възползват от предимствата, които би им дало свободното ценообразуване.

Ценова дискриминация по отношение на повиквания към други мобилни мрежи в полза повикванията в рамките на една мобилна мрежа⁴⁶

Относително високите цени за терминиране на гласови повиквания в една мобилна мрежа, генерирани от друга мобилна мрежа, се отразяват пряко и върху ценовата политика, прилагана от всяко мобилно предприятие спрямо останалите мобилни предприятия – в частност стремеж към т.нар. „затваряне на трафик” в рамките на собствената мобилна мрежа. Затварянето на трафик представлява продуктова и ценова стратегия на мобилните предприятия, при която на един потребител се създават далеч по-добри условия да осъществява повиквания към други потребители на същата мрежа (on-net повиквания), отколкото към потребители на други мрежи (off-net повиквания). Този пазарен дефект произтича от наложилата се практика „Викащата страна заплаща повикването” (Calling Party Pays Principle), която задъжава викащия абонат да заплати разговора, включително и цената за услугата терминиране, начислена в цената на дребно. Именно високата цена за терминиране не позволява на предприятията да предоставят цени на дребно за повиквания към други мобилни мрежи, които да бъдат конкурентни на цените за повиквания в рамките на собствената мобилна мрежа (при които се прилага различен начин на формиране на цената на дребно). На фигурата по-долу е показано процентно съотношение на on-net трафика, сравнен с off-net трафика за всяко от мобилните предприятия на пазара през 2010 г.

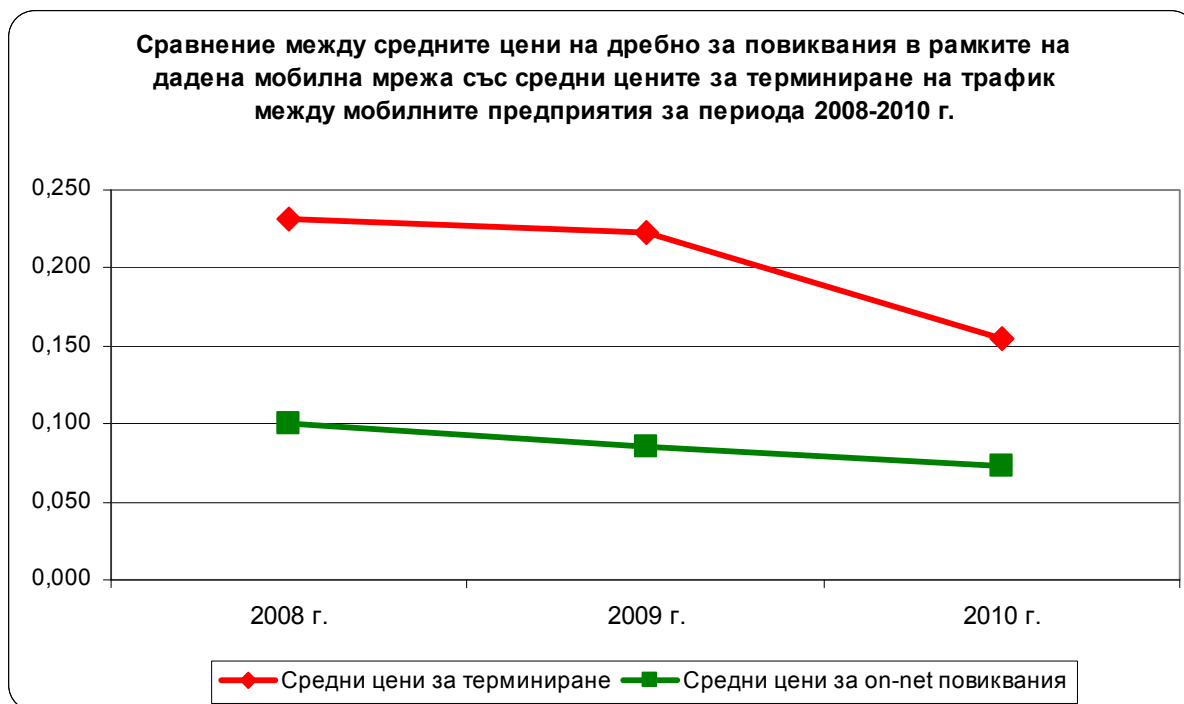

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 23

Заклученията от графиката и от разгледаните в т. 2.4 „Цени и ценова политика” от анализа данни сочат наличие на ценова дискриминация по отношение на повиквания към други мобилни мрежи в полза повикванията в рамките на собствената мобилна мрежа. Видно от фигура 24 средната цена на дребно за on-net трафик на пазара е по-ниска от средната цена за терминиране от мобилна в мобилна мрежа.

⁴⁶ Навсякъде в тази точка под off-net трафик се разбират повикванията от една мобилна мрежа към друга

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 24

Диференцирайки цената на дребно за off-net и on-net трафик, предприятията увеличават относителната икономическа полезност, която даден потребител получава като краен потребител на определено предприятие. В резултат от липсата на натиск от пазара на дребно върху прилаганите цени за терминиране на едро, мобилните предприятия нямат стимул да прилагат по-ниски цени за терминиране, отчитайки че хипотетично увеличение на тези цени ще рефлектира само върху цените на дребно за потребителите на конкурентните мрежи. Мобилните предприятия в страната предлагат по-ниски цени на дребно за повиквания в рамките на собствената мрежа (on-net), като по този начин предприятията привличат повече потребители към собствената си мрежа, тъй като повикванията към бизнес група, близки приятели или семейство в рамките на една и съща мрежа са по-евтини. Мобилните предприятия, обаче, са по-склонни да компенсират по-малките парични потоци от повиквания в рамките на собствената си мрежа (on-net) с по-високи цени за повиквания към други мрежи (off-net). Това само по себе си е стимул за мобилните предприятия да поддържат по-високи цени за терминиране. Тази практика може да се използва и в бъдеще от предприятията с по-голям пазарен дял на пазара като инструмент за отстраняване на по-малките предприятия или за препятстване навлизането на нови предприятия.

Предвид посоченото КРС счита, че ценовата дискриминация чрез поддържане на значително по-ниски цени за on-net повиквания се явява конкурентен проблем на пазара.

Крос-субсидиране

Като отчита заключенията от втория кръг на пазарния анализ, а именно, че намалението на цените за терминиране на гласови повиквания в мобилни мрежи е резултат единствено на регулаторна намеса, КРС запазва без изменение становището си, че крос-субсидирането е потенциален конкурентен проблем, идентифициращ възможностите за надценяване на разходите за терминиране, с оглед приходите,

покриващи надценените (непредизвикани от услугата разходи) да покрият реални разходи за предоставяне на услуги на други, свързани пазари.

6. Избор на специфични задължения

6.1. Симетричност на специфичните задължения на отделните предприятия

Разпоредбите на чл. 166 ал. 2 от ЗЕС дават възможност на регулатора, с оглед постигане на целите по чл. 4 от ЗЕС, да избере измежду няколко възможни специфични задължения, чрез изпълнението на които се осигуряват необходимите условия за развитие на конкуренцията или се подкрепят интересите на гражданите.

КРС счита, че специфичните задължения, които могат да бъдат наложени на трите мобилни предприятия, определени като предприятия със значително въздействие върху пазара, следва да бъдат симетрични, поради обстоятелството, че към момента на извършване на настоящия анализ са отпаднали основания за прилагане на подход на асиметрия по отношение на специфичните задължения на предприятията.

6.2. Прилагане на принципа на пропорционалност

Съгласно разпоредбите на чл. 166 от ЗЕС, КРС може да налага, продължава, изменя или отменя специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху съответния пазар, като спазва принципите на обективност, прозрачност, пропорционалност и равнопоставеност.

Разпоредбите на чл. 157 от ЗЕС предвиждат, че наложеното специфично задължение е пропорционално когато съответства на причината за установената неефективна конкуренция и на целения резултат. В допълнение, съгласно разпоредбите на чл. 175 от ЗЕС, при налагане на специфично задължение за достъп КРС следва принципа на пропорционалност, като взема предвид:

1. техническа и икономическа жизнеспособност на ползването или инсталирането на средства от конкурентни предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, с оглед развитието на пазара и характера и вида на използваното взаимно свързване и достъп;

2. възможност за предоставяне на достъп с оглед на наличния капацитет;

3. направени първоначални инвестиции и свързания с тях риск;

4. запазване на конкуренцията в дългосрочен аспект;

5. права на интелектуална собственост, когато са относими;

6. предоставяне на общеевропейски услуги;

7. наложени специфични задължения на същото предприятие на съседни свързани пазари.

Изхождайки от законовите разпоредби и като отчита алтернативните възможности за избор на специфично задължение, КРС счита, че прилагането на принципа на пропорционалност при избор на специфични задължения означава регулаторният орган да избере най-малко обременяващата мярка за съответното предприятие със значително пазарно въздействие, като в същото време тази мярка следва да е обоснована от гледна точка на целения резултат.

6.3. Взаимосвързаност между специфичните задължения

При избора на съответните мерки КРС е отчела обстоятелството, че между специфичните задължения, които могат да бъдат наложени на предприятията със значително въздействие върху съответния пазар, е налице тясна свързаност. Връзката се изразява в осигуряване на условия за ефективното прилагане на съответната мярка, тъй като самостоятелното ѝ прилагане не би имало необходимия ефект за развитие на конкуренцията. Например задължението за прозрачност, наложено самостоятелно има по-малък ефект върху развитието на конкуренцията за разлика от случаите когато се налага съвместно със задължение за равнопоставеност.

6.4. Налагане на конкретни специфични задължения

Предвид целите и принципите, определени в раздел VII, т. 2 от анализа, КРС счита, че специфичните задължения, пропорционални на конкурентните проблеми, посочени в раздел VII, т. 5 от анализа на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, са както следва:

6.4.1. Задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения

Осигуряването на достъп за реализиране на взаимно свързване с цел за предоставяне на услугата терминиране и осигуряването на свързаност от край до край е пряко свързано със защита на интересите на крайните потребители и създаване на възможност за реализиране и избор на услуги. КРС счита, че регулаторната намеса, във връзка с удовлетворяване на основателните искания за достъп, следва да е насочена към улесняване на ефективно използване на съществуващите мобилни мрежи и навлизането на пазара на нови предприятия. Мобилните предприятия контролират изцяло достъпа до своите мрежи, поради което отказът да се осигури взаимно свързване за терминиране на трафик в техните мрежи ще доведе до нарушаване на условията на конкуренцията. Нормалното развитие на конкуренцията се застрашава или пречатства и от практики на поставяне на прекомерни и неравнопоставени изисквания, включително поставяне на ограничения, свързани с произхода на терминирания трафик, както и от случаи на забавено удовлетворяване на искания за осъществяване на взаимно свързване.

Както се посочи по-горе, с оглед спазване принципа на пропорционалност, при налагане на задължението за достъп КРС взема предвид обстоятелствата, посочени в чл. 175 от ЗЕС.

КРС счита, че задължението за достъп, както е определено по-долу, е пропорционално и ще гарантира развитието на конкуренцията. Предвид 100% пазарен дял на всяко от предприятията със значително въздействие върху съответния пазар, налице е пълен контрол на тези предприятия върху собствената им мрежа. По тази причина, връзката между техните абонати и тези на други мрежи е в пряка зависимост от реализирането на взаимно свързване. В тази връзка, КРС счита, че предприятията следва да имат идентични задължения за достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения, гарантиращи предоставянето на услугата терминиране.

Тъй като задължението за достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване е законово регламентирано и наложено на предприятията в първия кръг на анализа на пазара на терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи, то не са налице основания, които да водят до извода, че посредством продължаване на наложените

задължения биха се засегнали нормалното функциониране на мрежите и икономическата стабилност на дружествата.

По отношение засягането на правата на интелектуалната собственост КРС счита, че този въпрос не е в пряка връзка с налагането на задължението за достъп и доколкото могат да възникнат такива въпроси, тяхното регламентиране е предмет на договорите за взаимно свързване и достъп.

По отношение на предлагането на общоевропейски услуги КРС счита, че налагането на посочените по-долу задължения би се отразило позитивно върху предлагането на тези услуги.

С оглед посоченото, отчитайки че при липса на външно въздействие мобилните предприятия имат възможност да определят едностранно условията за реализиране на взаимно свързване, КРС е на мнение, че предвид дефинираните конкурентни проблеми и в съответствие с разпоредбите на чл. 166, ал. 2, т. 4 и чл. 174, ал. 1, т.т. 1, 2, 3, 5 и 9 и чл. 174, ал. 2 от ЗЕС по отношение на „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и БТК следва да бъде продължено и съответно изменено наложеното на предприятията задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения.

По отношение на „Мобилтел” ЕАД

„Мобилтел” ЕАД е предприятието с най-голям относителен дял, изчислен на база брой потребители – 48,1% на пазара на дребно на мобилни телефонни услуги и притежава мрежа, осигуряваща покритие по население от 99,96% по стандарт GSM и 84,87% по стандарт UMTS, поради което КРС счита, че евентуален отказ за терминиране на повиквания в мрежата на „Мобилтел” ЕАД би нанесъл съществена вреда на конкуренцията на пазара. Същото се отнася и до случаите на забавено удовлетворяване на исканията за достъп и взаимно свързване, особено що се касае до предприятия с ограничен брой крайни потребители. Въпреки наличието на лек спад в относителния дял на предприятието на база брой потребители, КРС отчита, че „Мобилтел” ЕАД запазва водещата си пазарна позиция по този показател, както и че мрежата му осигурява почти пълно покритие по население и в тази връзка КРС продължава наложеното на предприятието задължение за достъп, като изменя същото, както следва:

- запазване на предоставения, преди налагане на настоящото задължение, достъп за осигуряване на взаимно свързване;
- предоставяне на достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване за предоставяне на услугата терминиране на гласови повиквания без поставяне на ограничения в зависимост от произхода на повикванията, които могат да бъдат терминирани в мрежата на „Мобилтел” ЕАД;
- предоставяне на отворен достъп до технически интерфейси, протоколи или други възлови технологии, необходими за осигуряване на оперативна съвместимост на услугите;
- добросъвестно водене на преговори с предприятия, искащи достъп.

Както се посочи при оценката на въздействието на наложените мерки и конкурентните проблеми, липсата на регулация по отношение на предоставянето на услугата терминиране на международни повиквания доведе до изкривяване на пазарната ситуация, от гледна точка на прилагане на прекомерно високи цени и появата

на тактики на забавяне по предоставянето на взаимно свързване за тази услуга, които тактики могат да бъдат определени като отказ от осигуряване на достъп.

КРС счита, че е налице ясна тенденция на дискриминация при предоставянето на услугата терминиране на база произход на повикванията, в частност по отношение на терминирането на входящи международни повиквания, и този дефект на пазара следва да се преодолее с регулаторна намеса. Услугата терминиране се предоставя винаги, когато е налице постъпване на входящо повикване в мрежата на съответното предприятие от друга мрежа. В тази връзка, както и с оглед разпоредбата на чл. 9, ал. 3 от Наредба № 1 за условията и реда за осъществяване на достъп и/или взаимно свързване, КРС счита, че специфичното задължение за достъп следва да включва изрично изискване за предоставяне на услугата без ограничения на същата според произхода на повикванията.

Въвеждането на изискването за добросъвестно водене на преговори също е продиктувано от конкурентните проблеми, установени на съответния пазар. Както бе посочено, налице са практики на недобросъвестно водене на преговори за осигуряване на достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване за реализиране на услугата терминиране на входящи международни повиквания, изразяващо се в тактики на забавяне и необосновано усложняване на преговорите.

Условието за предоставяне на отворен достъп до технически интерфейси, протоколи или други възлови технологии, необходими за осигуряване на оперативна съвместимост на услугите е обосновано от необходимостта от наличие на достъп до мрежови елементи и ресурси, които позволяват достъп на потребителите до услугите, предоставяни от мрежите.

Предвид посоченото и с оглед разпоредбата чл. 174, ал. 2 от ЗЕС, КРС счита, че е необходимо да постави условия, при които следва да се изпълняват изискванията за достъп. Тези условия могат да бъдат предмет и на изричен акт на КРС, различен от настоящия анализ. В същото време, КРС счита за необходимо определени условия да бъдат приложени към момента на приемане на настоящия анализ, предвид важността им за осигуряване на устойчива конкурентна среда. Комисията е на мнение, че е важно да бъдат определени условия, при които се изпълнява задължението за достъп, за да бъдат преодолені както проблемите, свързани с недобросъвестно водене на преговори и тактики на забавяне, така и с цел да се осигурят условия за проверка изпълнението на задължението за равнопоставеност.

С оглед посоченото „Мобилтел” ЕАД се задължава:

- да уведомява писмено предприятията, с които води преговори за сключване на договор за взаимно свързване и/или за предоставяне на услуги, регламентирани във вече сключен договор за взаимно свързване, като предоставя писмено обосновано уведомление до съответното предприятие, когато не може да сключи договора за взаимно свързване и/или да предостави услугата в срока, определен респективно в действащата нормативна уредба, в публичните условия на предприятието за предоставяне на услуги по взаимно свързване и/или в сключения договор за взаимно свързване.

- да предоставя на комисията справки за обема на терминирания трафик от фиксираната мрежа в мобилната мрежа на предприятието. Справките следва да се представят за всяко шестмесечие от календарна година в срок от един месец, считано от изтичане на съответното шестмесечие. „Мобилтел” ЕАД се задължава да предостави справка за обема на терминирания трафик от фиксираната мрежа в мобилната мрежа на

предприятието за второто шестмесечие на 2011 г. в срок до един месец, считано от получаване на решението на комисията.

Като изхожда от факта, че задължението за достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване с мрежата на „Мобилтел” ЕАД е обвързано със законово регламентираното задължение за осъществяване на взаимно свързване при наличие на искане от страна на друго предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи, с оглед осигуряване на оперативна съвместимост между услугите и отчитайки текущите задължения, наложени на предприятието, КРС не счита, че продължаването на тяхното прилагане, както и тяхното изменение, би създавало значителни затруднения за предприятието и че би имало за последствие застрашаване на техническата и икономическата му жизнеспособност.

По отношение на „Космо България Мобайл” ЕАД

„Космо България Мобайл” ЕАД притежава значителен относителен дял, изчислен на база брой потребители – 36,1%, на пазара на дребно на мобилни телефонни услуги и притежава мрежа, осигуряваща покритие по население от 99,98% по стандарт GSM и 88,86% по стандарт UMTS, поради което КРС счита, че евентуален отказ за терминиране на повиквания в мрежата на „Космо България Мобайл” ЕАД би нанесъл значителна вреда на конкуренцията на пазара. Въпреки по-малкият пазарен дял, изчислен на база брой потребители в сравнение с „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД, също осигурява достъп на други предприятия до услугата терминиране, поради което случаите на забавено удовлетворяване на исканията за достъп и взаимно свързване, особено що се касае до предприятия с ограничен брой крайни потребители, ще увреди в значителна степен конкуренцията на пазара.

В тази връзка КРС продължава наложеното на предприятието задължение за достъп, като изменя същото, както следва:

- запазване на предоставения, преди налагане на настоящото задължение, достъп за осигуряване на взаимно свързване;
- предоставяне на достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване за предоставяне на услугата терминиране на гласови повиквания без поставяне на ограничения в зависимост от произхода на повикванията, които могат да бъдат терминирани в мрежата на „Космо България Мобайл” ЕАД;
- предоставяне на отворен достъп до технически интерфейси, протоколи или други възлови технологии, необходими за осигуряване на оперативна съвместимост на услугите;
- добросъвестно водене на преговори с предприятия, искащи достъп.

На основание чл. 174, ал. 2 от ЗЕС „Космо България Мобайл” ЕАД се задължава:

- да уведомява писмено предприятията, с които води преговори за сключване на договор за взаимно свързване и/или за предоставяне на услуги, регламентиран в вече сключен договор за взаимно свързване, като предоставя писмено обосновано уведомление до съответното предприятие, когато не може да сключи договора за взаимно свързване и/или да предостави услугата в срока, определен респективно в действащата нормативна уредба, публичните условия на предприятието за предоставяне на услуги по взаимно свързване и/или сключения договор за взаимно свързване.

- да предоставя на комисията справки за обема на терминирания трафик от фиксираната мрежа в мобилната мрежа на предприятието. Справките следва да се представят за всяко шестмесечие от календарна година в срок от един месец, считано от изтичане на съответното шестмесечие. „Космо България Мобайл” ЕАД се задължава да предостави справка за обема на терминирания трафик от фиксираната мрежа в мобилната мрежа на предприятието за второто шестмесечие на 2011 г. в срок до един месец, считано от получаване на решението на комисията.

Мотивите, посочени по-горе по отношение на изменението в специфичното задължение за достъп на „Мобилтел” ЕАД са напълно относими и към специфичното задължение за достъп, наложено на „Космо България Мобайл” ЕАД.

Като изхожда от факта, че задължението за достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване с мрежата на „Космо България Мобайл” ЕАД е обвързано със законово регламентираното задължение за осъществяване на взаимно свързване при наличие на искане от страна на друго предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи, с оглед осигуряване на оперативна съвместимост между услугите и отчитайки текущите задължения, наложени на предприятието, КРС не счита, че продължаването на тяхното прилагане, както и тяхното изменение, би създавало значителни затруднения за предприятието и че би имало за последствие застрашаване на техническата и икономическата му жизнеспособност.

По отношение на БТК

БТК има относителен дял от 15,8%, изчислен на база брой потребители на пазара на дребно на мобилни телефонни услуги и е налице тенденция за нарастване на броя на потребителите, базирана основно на преразпределение на броя на потребителите на останалите мобилни предприятия. В сравнение с другите две мобилни предприятия БТК притежава мрежа, осигуряваща най-високо покритие по население от 99,99% по стандарт GSM и 93,43% по стандарт UMTS. Разглеждайки възможността за евентуален отказ за терминиране на повиквания в мобилната мрежа на БТК КРС счита, че подобно поведение би нанесло вреда на конкуренцията на пазара. Въпреки по-малкия брой на потребителите, ползващи услугите на предприятието, евентуален отказ за терминиране на повиквания в тази мрежа също би бил във вреда за пазара, макар и по-малка в сравнение с тази, която би възникнала при евентуален отказ за терминиране в мрежите на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД.

Като взема предвид тенденцията за нарастване на броя на потребителите, ползващи услуги на БТК, предоставяни чрез мобилната мрежата на предприятието, и за да се преодолее възможността от антиконкурентно поведение на БТК на пазара, КРС продължава наложеното на предприятието задължение за достъп, като изменя същото, както следва:

- запазване на предоставения, преди налагане на настоящото задължение, достъп за осигуряване на взаимно свързване;
- предоставяне на достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване за предоставяне на услугата терминиране на гласови повиквания без поставяне на ограничения в зависимост от произхода на повикванията, които могат да бъдат терминирани в мрежата на БТК;
- предоставяне на отворен достъп до технически интерфейси, протоколи или други възлови технологии, необходими за осигуряване на оперативна съвместимост на услугите;

- добросъвестно водене на преговори с предприятия, искащи достъп.

На основание чл. 174, ал. 2 от ЗЕС БТК се задължава:

- да уведомява писмено предприятията, с които води преговори за сключване на договор за взаимно свързване и/или за предоставяне на услуги, регламентирани във вече сключен договор за взаимно свързване, като предоставя писмено обосновано уведомление до съответното предприятие, когато не може да сключи договора за взаимно свързване и/или да предостави услугата в срока, определен респективно в действащата нормативна уредба, публичните условия на предприятието за предоставяне на услуги по взаимно свързване и/или сключения договор за взаимно свързване.

- да предоставя на комисията справки за обема на терминирания трафик от фиксираната мрежа в мобилната мрежа на предприятието. Справките следва да се представят за всяко шестмесечие от календарна година в срок от един месец, считано от изтичане на съответното шестмесечие. БТК се задължава да предостави справка за обема на терминирания трафик от фиксираната мрежа в мобилната мрежа на предприятието за второто шестмесечие на 2011 г. в срок до един месец, считано от получаване на решението на комисията.

Мотивите, посочени по-горе по отношение на изменението в специфичното задължение за достъп на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД са напълно относими и към специфичното задължение за достъп, наложено на БТК.

Като изхожда от факта, че задължението за достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване с мрежата на БТК е обвързано със законово регламентираното задължение за осъществяване на взаимно свързване при наличие на искане от страна на друго предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи, с оглед осигуряване на оперативна съвместимост между услугите и отчитайки текущите задължения, наложени на предприятието, КРС не счита, че продължаването на тяхното прилагане, както и тяхното изменение, би създавало значителни затруднения за предприятието и че би имало за последиствие застрашаване на техническата и икономическата му жизнеспособност.

6.4.2. Задължение за прозрачност

Като отчита, че всяко от предприятията има значително въздействие върху съответния пазар и то със 100% пазарен дял, КРС е на мнение, че липсата на прозрачност в условията за взаимно свързване се явява предпоставка за създаване на дискриминация спрямо предприятията, които имат необходимост от взаимно свързване с оглед осъществяваната от тях дейност. Изпълнението на задължение за прозрачност гарантира на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота в процеса на осъществяване на взаимно свързване. Видно от извършения анализ, услугата терминиране в мобилна мрежа няма алтернатива при осигуряване на достъп до потребителите на мобилни мрежи. Посоченото означава, че мобилните предприятия могат да се възползват от значителното си въздействие върху пазара и да следват поведение, което да се отрази негативно на другите предприятия. КРС счита, че е от изключителна важност да се прилагат мерки за прозрачност, за да бъдат преодолени и конкурентните проблеми възникнали по отношение услугата терминиране на международни повиквания, която към момента се предлага при пълна липса на прозрачност на ценовите и неценовите условия за сключване на договора за тази услуга.

Една от основните функции на задължението за прозрачност е да направи прилагането на останалите специфични задължения по-ефективно, което не изключва и самостоятелното му прилагане. В настоящия анализ на съответния пазар задължението за прозрачност е съчетано със задължението за равнопоставеност и задължението за достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване. Освен това, задължението за прозрачност дава възможност да се преодолее прилагането на негласно единодействие между предприятията като осигурява възможност за своевременна регулаторна намеса, когато има индикация за негласни споразумения.

По отношение на „Мобилтел” ЕАД

Въз основа на горното и отчитайки, че „Мобилтел” ЕАД е определено като предприятие със значително въздействие върху пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуална мобилна мрежа, КРС счита, че продължаване действието на задължения, които ще осигурят възможност за предвидимост и прозрачност на условията, при които се предоставя достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване за предоставяне на услугата терминиране, е пропорционална мярка, тъй като ползите от нейното прилагане, се изразяват в осигуряване предоставянето на по-разнообразни и повече услуги за крайните потребители, което оправдава незначителното нарастване на разходите за публикуване и поддържане на актуална информация от страна на „Мобилтел” ЕАД.

С оглед посоченото, КРС счита, че наложеното на предприятието задължение за прозрачност следва да бъде продължено, като предприятието е необходимо да осигурява прозрачност на условията, при които се предоставя взаимно свързване и необходимия за неговото реализиране достъп, включително и по отношение на терминирането на международни повиквания. „Мобилтел” ЕАД следва да публикува и актуализира на официалната си страница в интернет и да предоставя при поискване от заинтересовани предприятия информация, относно следното:

- описание на предлаганите услуги за взаимно свързване, условия и срокове за предоставянето им;
- описание на точките за взаимно свързване – местоположение и брой на точките на взаимно свързване, капацитет на свързване, начини за маршрутизация; изисквания за управление, маршрутизиране, отчитане на трафика и прогнози за трафик;
- процедури и срокове за откриване, промяна и закриване на точки на взаимно свързване;
- стандарти, технически изисквания, интерфейси за реализиране на достъп с цел реализиране на взаимно свързване, протоколи за сигнализация;
- условия за предоставяне на терминиране на трафик;
- условия за предоставяне на необходимите технически и програмни средства за реализиране на взаимното свързване;
- условия за осигуряване на достъп до мрежови съоръжения и елементи, необходими за осигуряване на достъп до мрежата с цел терминиране на трафик в нея;

- в случаите, когато „Мобилтел” ЕАД предоставя услуги по съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване, предприятието публикува информация, както следва:
 - а) информация за местата за съвместно разполагане и процедура за предоставяне на тази информация на заинтересованите лица;
 - б) възможности за съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване;
 - в) условия за достъп до компютърни и софтуерни системи за поддръжка;
 - г) характеристики и технически ограничения за съоръженията, които могат да бъдат съвместно разполагани;
 - д) мерки за сигурност;
 - е) условия за допускане на служители на конкурентни предприятия;
 - ж) стандарти за безопасност;
 - з) правила за разпределяне на пространството, когато то е ограничено;
 - и) условия за проверка от конкурентни предприятия на местата, в които е възможно физическо съвместно разполагане, или на местата, където съвместното разполагане е отказано поради липса на възможност;
 - к) цени за предоставяне на съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване.
- цени и механизъм за калкулиране на цените за терминиране на повиквания, независимо от техния произход, и за осигуряване на достъп до необходимите мрежови съоръжения и елементи, необходими за осигуряване на достъп до мрежата с цел терминиране на трафик в нея. До определяне на разходоориентирани цени за терминиране, определени въз основа разходите на ефективен оператор, се прилагат цени за услугата съобразно наложените ограничения в т. 6.4.4;
- изисквания за качество – стойности на параметри на качеството на услугите при взаимно свързване;
- изисквания за номериране, адресиране и за идентификация на линията на викация;
- срокове за отговор на заявките за предоставяне на всяка от услугите, процедури за отстраняване на повреди, процедури за възстановяване на услугата и нейното качество.

КРС счита, че „Мобилтел” ЕАД следва да публикува и актуализира на страницата си в интернет и да уведомява комисията за действащите цени и условия за терминиране на повиквания, независимо от техния произход, и за осигуряване на необходимия за реализиране на взаимното свързване достъп, приложими към трети лица, свързани с предприятието, включително при осъществяване на взаимно свързване с обществената фиксирана телефонна мрежа на „Мобилтел” ЕАД. Това би допринесло да бъдат избегнати възможностите за крос-субсидиране, предвид конвергенцията между услугите.

Публикуването на информация в интернет страницата на предприятието, съобразно посоченото по-горе, следва да се извършва съобразно определените от КРС срокове и да се актуализира от предприятието в срок от три работни дни от настъпване

на промяна, относима към някое от условията, както и да се актуализира съобразно дадени от регулатора указания на основание чл. 167, ал. 2 от ЗЕС, в случай, че от регулатора са дадени указания относно степента на подробност на публикуваната информация.

КРС счита, че задължението на „Мобилтел” ЕАД да публикува и актуализира на официалната си страница в интернет финансовите си отчети (отчет за доходите, баланс) в срокове, съобразно разпоредбите на Закона за счетоводството и да предоставя, при поискване от комисията, отчет за промените в собствения капитал, отчет за паричните потоци и приложенията към финансовия отчет следва да бъде отменено. Посочената информация е публично достъпна в търговския регистър на Агенцията по вписвания и не са налице основания да бъде продължавано наложеното задължение.

КРС счита, че разходите на „Мобилтел” ЕАД във връзка с продължаване на изпълнението на задължението за прозрачност, са несъществени предвид ползите от нарастване на доверието на участниците на пазара, свързано с равнопоставените условия за конкуренция. Като отчита, че предприятието има наложено в първия кръг от анализа на този пазар задължение за прозрачност, КРС смята, че продължаване действието на измененото задължение не би довело до икономическа нежизнеспособност на предприятието и е пропорционално, тъй като ползите от изпълнението на задължение за прозрачност надвишават негативните последствия от увеличените административни разходи.

По отношение на „Космо България Мобайл” ЕАД

Поради изложеното в т. 6.4.2 и отчитайки, че „Космо България Мобайл” ЕАД е определено като предприятие със значително въздействие върху пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, КРС счита, че продължаване на действието на задължения, отнасящи се до предвидимост и прозрачност на условията, при които се предоставя достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване за предоставяне на услугата терминиране, е пропорционална мярка, тъй като ползите от нейното прилагане, се изразяват в осигуряване предоставянето на по-разнообразни и повече услуги за крайните потребители, което оправдава незначителното нарастване на разходите за публикуване и поддържане на актуална информация от страна на „Космо България Мобайл” ЕАД.

С оглед посоченото КРС счита, че наложеното на предприятието задължение за прозрачност следва да бъде продължено, като предприятието е необходимо да осигурява прозрачност на условията, при които се предоставя взаимно свързване и необходимия за неговото реализиране достъп, включително и по отношение на терминирането на международни повиквания. „Космо България Мобайл” ЕАД следва да публикува и актуализира на официалната си страница в интернет и да предоставя при поискване от заинтересовани предприятия информация, относно следното:

- описание на предлаганите услуги за взаимно свързване, условия и срокове за предоставянето им;
- описание на точките за взаимно свързване – местоположение и брой на точките на взаимно свързване, капацитет на свързване, начини за маршрутизация; изисквания за управление, маршрутизиране, отчитане на трафика и прогнози за трафик;
- процедури и срокове за откриване, промяна и закриване на точки на взаимно свързване;

- стандарти, технически изисквания, интерфейси за реализиране на достъп с цел реализиране на взаимно свързване, протоколи за сигнализация;
- условия за предоставяне на терминиране на трафик;
- условия за предоставяне на необходимите технически и програмни средства за реализиране на взаимното свързване;
- условия за осигуряване на достъп до мрежови съоръжения и елементи, необходими за осигуряване на достъп до мрежата с цел терминиране на трафик в нея;
- в случаите, когато „Космо България Мобайл” ЕАД предоставя услуги по съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване, предприятието публикува информация, както следва:
 - а) информация за местата за съвместно разполагане и процедура за предоставяне на тази информация на заинтересованите лица;
 - б) възможности за съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване;
 - в) условия за достъп до компютърни и софтуерни системи за поддръжка;
 - г) характеристики и технически ограничения за съоръженията, които могат да бъдат съвместно разполагани;
 - д) мерки за сигурност;
 - е) условия за допускане на служители на конкурентни предприятия;
 - ж) стандарти за безопасност;
 - з) правила за разпределяне на пространството, когато то е ограничено;
 - и) условия за проверка от конкурентни предприятия на местата, в които е възможно физическо съвместно разполагане, или на местата, където съвместното разполагане е отказано поради липса на възможност;
 - к) цени за предоставяне на съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване.
- цени и механизъм за калкулиране на цените за терминиране на повиквания, независимо от техния произход и за осигуряване на достъп до необходимите мрежови съоръжения и елементи, необходими за осигуряване на достъп до мрежата с цел терминиране на трафик в нея. До определяне на разходоориентирани цени за терминиране, определени въз основа разходите на ефективен оператор, се прилагат цени за услугата съобразно наложените ограничения в т.6.4.4;
- изисквания за качество – стойности на параметри на качеството на услугите при взаимно свързване;
- изисквания за номериране, адресиране и за идентификация на линията на викация;
- срокове за отговор на заявките за предоставяне на всяка от услугите, процедури за отстраняване на повреди, процедури за възстановяване на услугата и нейното качество.

КРС счита, че „Космо България Мобайл” ЕАД следва да публикува и актуализира на страницата си в интернет и да уведомява комисията за действащите цени и условия за терминиране на повиквания, независимо от техния произход, и за осигуряване на необходимия за реализиране на взаимното свързване достъп, приложими към трети лица, свързани с предприятието, както и при осъществяване на взаимно свързване с обществената фиксирана телефонна мрежа на „Космо България Мобайл” ЕАД. Това би допринесло да бъдат избегнати възможностите за крос-субсидиране, предвид конвергенцията между услугите.

Публикуването на информация в интернет страницата на предприятието, съобразно посоченото по-горе, следва да се извършва съобразно определените от КРС срокове и да се актуализира от предприятието в срок от три работни дни от настъпване на промяна, относима към някое от условията, както и да се актуализира съобразно дадени от регулатора указания на основание чл. 167, ал. 2 от ЗЕС, в случай, че от регулатора са дадени указания относно степента на подробност на публикуваната информация.

КРС счита, че задължението на „Космо България Мобайл” ЕАД да публикува и актуализира на официалната си страница в интернет финансовите си отчети (отчет за доходите, баланс) в срокове, съобразно разпоредбите на Закона за счетоводството и да предоставя, при поискване от комисията, отчет за промените в собствения капитал, отчет за паричните потоци и приложенията към финансовия отчет следва да бъде отменено. Посочената информация е публично достъпна в търговския регистър на Агенцията по вписвания и не са налице основания да бъде продължавано наложеното задължение.

КРС счита, че разходите, които биха възникнали за „Космо България Мобайл” ЕАД във връзка с продължаване на изпълнението на задължението за прозрачност, са несъществени предвид ползите от нарастване на доверието на участниците на пазара, свързано с равнопоставените условия за конкуренция. Като отчита, че предприятието има наложено в първия кръг от анализа на този пазар задължение за прозрачност, КРС смята, че продължаване действието на измененото задължение не би довело до икономическа нежизнеспособност на предприятието и е пропорционално, тъй като ползите от изпълнение на задължение за прозрачност надвишават негативните последици от увеличените административни разходи.

По отношение на БТК

Въпреки, че за периода на анализа е налице тенденция за нарастване на броя на потребителите⁴⁷, в хоризонт от следващите две години (2013 г.), КРС счита, че относителният дял на предприятието, изчислен на база брой потребители, в рамките на дефинирания пазар, не би достигнал до този на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД. Независимо от факта, че по-малкият брой на потребителите предполага ограничение по отношение на повикванията към мобилната мрежа на БТК, КРС отчита възможността за предоставянето на услуги на хоризонтално свързани пазари на едро и особено на пазарите на генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и на терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи и обстоятелството, че БТК е определено като предприятие със значително въздействие върху пазара за терминиране на гласови повиквания в индивидуална мобилна мрежа. В тази връзка, КРС счита, че продължаването на задължението за прозрачност на условията, при

⁴⁷ Виж пазарен дял, изчислен въз основа на брой потребители, Раздел III, т. 3.4

които се предоставя достъп с оглед осигуряване на взаимно свързване за осигуряване на услугата терминиране, е пропорционална мярка.

Ползите от прилагане на посочената мярка се изразяват в осигуряване предоставянето на по-разнообразни и повече услуги за крайните потребители, което оправдава незначителното нарастване на разходите за публикуване и поддържане на актуална информация от страна на БТК.

С оглед посоченото, КРС счита, че наложеното на предприятието задължение за прозрачност следва да бъде продължено, като предприятието е необходимо да осигурява на прозрачност на условията, при които се предоставя взаимно свързване и необходимия за неговото реализиране достъп, включително и по отношение на терминирането на международни повиквания. БТК следва да публикува и актуализира на официалната си страница в интернет и да предоставя при поискване от заинтересовани предприятия информация, относно следното:

- описание на предлаганите услуги за взаимно свързване, условия и срокове за предоставянето им;
- описание на точки за взаимно свързване – местоположение и брой на точките на взаимно свързване, капацитет на свързване, начини за маршрутизация; изисквания за управление, маршрутизиране, отчитане на трафика и прогнози за трафик;
- процедури и срокове за откриване, промяна и закриване на точки на взаимно свързване;
- стандарти, технически изисквания, интерфейси за реализиране на достъп с цел реализиране на взаимно свързване, протоколи за сигнализация;
- условия за предоставяне на терминиране на трафик;
- условия за предоставяне на необходимите технически и програмни средства за реализиране на взаимното свързване;
- условия за осигуряване на достъп до мрежови съоръжения и елементи, необходими за осигуряване на достъп до мрежата с цел терминиране на трафик в нея;
- в случаите, когато БТК предоставя услуги по съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване, предприятието публикува информация, както следва:
 - а) информация за местата за съвместно разполагане и процедура за предоставяне на тази информация на заинтересованите лица;
 - б) възможности за съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване;
 - в) условия за достъп до компютърни и софтуерни системи за поддръжка;
 - г) характеристики и технически ограничения за съоръженията, които могат да бъдат съвместно разполагани;
 - д) мерки за сигурност;
 - е) условия за допускане на служители на конкурентни предприятия;
 - ж) стандарти за безопасност;
 - з) правила за разпределяне на пространството, когато то е ограничено;

и) условия за проверка от конкурентни предприятия на местата, в които е възможно физическо съвместно разполагане, или на местата, където съвместното разполагане е отказано поради липса на възможност;

к) цени за предоставяне на съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване.

- цени и механизъм за калкулиране на цените за терминиране на повиквания, независимо от техния произход и за осигуряване на достъп до необходимите мрежови съоръжения и елементи, необходими за осигуряване на достъп до мрежата с цел терминиране на трафик в нея. До определяне на разходоориентирани цени за терминиране, определени въз основа разходите на ефективен оператор, се прилагат цени за услугата съобразно наложените ограничения в т. 6.4.4;
- изисквания за качество – стойности на параметри на качеството на услугите при взаимно свързване;
- изисквания за номериране, адресиране и за идентификация на линията на викация;
- срокове за отговор на заявките за предоставяне на всяка от услугите, процедури за отстраняване на повреди, процедури за възстановяване на услугата и нейното качество;

КРС счита, че БТК следва да публикува и актуализира на страницата си в интернет и да уведомява комисията за действащите цени и условия за терминиране на повиквания, независимо от техния произход, и за осигуряване на необходимия за реализиране на взаимното свързване достъп, приложими към трети лица, свързани с предприятието, както и при осъществяване на взаимно свързване с обществената фиксирана телефонна мрежа на БТК. Това би допринесло да бъдат избегнати възможностите за крос-субсидиране, предвид конвергенцията между услугите.

Публикуването на информация в интернет страницата на предприятието, съобразно посоченото по-горе, следва да се извършва съобразно определените от КРС срокове и да се актуализира от предприятието в срок от три работни дни от настъпване на промяна, относима към някое от условията, както и да се актуализира съобразно дадени от регулатора указания на основание чл. 167, ал. 2 от ЗЕС, в случай, че от регулатора са дадени указания относно степента на подробност на публикуваната информация.

КРС счита, че задължението на БТК да публикува и актуализира на официалната си страница в интернет финансовите си отчети (отчет за доходите, баланс) в срокове, съобразно разпоредбите на Закона за счетоводството и да предоставя, при поискване от комисията, отчет за промените в собствения капитал, отчет за паричните потоци и приложенията към финансовия отчет следва да бъде отменено. Посочената информация е публично достъпна в търговския регистър на Агенцията по вписвания и не са налице основания да бъде продължавано наложеното задължение.

КРС счита, че разходите на БТК във връзка с продължаване на изпълнението на задължението за прозрачност, са несъществени предвид ползите от нарастване на доверието на участниците на пазара, свързано с равнопоставените условия за конкуренция. Като отчита, че предприятието има наложено в първия кръг от анализа на този пазар задължение за прозрачност, КРС смята, че продължаване действието на измененото на задължение не би довело до икономическа нежизнеспособност на

предприятието и е пропорционално, тъй като ползите от налагането на задължение за прозрачност надвишават негативните последствия от увеличените административни разходи.

6.4.3. Задължение за равнопоставеност

Видно от извършения анализ и идентифицираните конкурентни проблеми, услугата терминиране в мобилна мрежа няма алтернатива при осигуряване на достъп до потребителите на мобилни мрежи. Последното, съчетано с липсата на предприятия, които имат възможност чрез своята покупателна способност да окажат въздействие върху цените на разглежданите услуги за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи показва, че без регулаторна намеса мобилните предприятия могат да се възползват от значителното си въздействие върху този пазар и да следват поведение, което да се отрази негативно на другите предприятия. Тези аргументи са относими, както при налагане на задължението за прозрачност, така и по отношение задължението за равнопоставеност. По тази причина е необходимо да се гарантира, че мобилните предприятия няма да се възползват от възможността да налагат различни условия при сходни обстоятелства на отделни предприятия. Най-често неравнопоставеността намира израз в ценова дискриминация, установена в настоящия пазарен анализ, като е отбелязано, че са налице различни цени за терминиране на повиквания с оглед произхода на трафика (национален и международен), както е налице и пазарния проблем, свързан със „затварянето на трафик” в рамките на собствената мрежа чрез поддържане на разлика в цената за терминиране на on-net и off-net трафик. Подобно пазарно поведение би било коригирано чрез налагане на задължения за разходоориентираност и/или прозрачност, които биха създали пречки пред ценовата дискриминация. Въпреки това, КРС счита, че налагането на задължения за ценови ограничения и прозрачност сами по себе си не са достатъчни, за да предотвратят наличието на ценова дискриминация или друго дискриминационно поведение.

КРС счита, че продължаването на действието на задължение за равнопоставеност е подходяща мярка, която гарантира прилагане на еднакви условия спрямо което и да е от конкурентните предприятия при наличие на сходни обстоятелства и ефективно ще допринесе за премахване на пазарните недостатъци, намиращи израз във възможностите за прехвърляне на пазарна сила към свързани пазари и най-вече към хоризонтално свързаните пазари на едро, както и в неценови проблеми, свързани с наличие на бариери за навлизане на пазара.

Съгласно чл. 168 от ЗЕС, задължението за осигуряване на равнопоставеност обхваща предоставяне на равностойни условия при сходни обстоятелства на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и информация при същите условия и качество като тези, при които предприятието свързва различни свои мрежи и/или които предприятието предоставя на свързаните с него лица и на предприятията, с които вече е сключен договор.

От горепосоченото следва, че задължението за равнопоставеност може да се разглежда в два аспекта:

- Забрана за дискриминиране на предприятия, предоставящи еквивалентни услуги;

- Задължение за третиране на свързани с предприятието лица или обособени отделни дейности, извършвани от същото предприятие, по начин, еквивалентен на този, по който се третират предприятия, предоставящи еквивалентни услуги.

Задължението за равнопоставеност не предвижда задължително предлагането на идентични или еднакви условия, а се отнася до това всяко едно различие в предложените условия на отделните предприятия да бъде базирано на обективни критерии. Целта на налагането на задължение за равнопоставеност е да се осигури разглеждането на подобните ситуации на пазара по подобен начин от предприятията със значително въздействие на съответния пазар по отношение на цена, информация и други условия, без значение към кой от останалите участници на пазара се отнасят или се прилагат.

Продължаването на задължението за равнопоставеност би допринесло за ограничаване на трансфера на значително въздействие от пазара на едро към хоризонтално свързани пазари на едро или към пазара на дребно, тъй като се намаляват възможностите за специално третиране на дадено предприятие. В този случай, „специално третиране на дадено предприятие” означава отказ на достъп и изместване на конкурент от пазара чрез предлагането на цени и/или условия, които са в полза на друго предприятие или на собствената мрежа.

Предвид изложеното и във връзка с идентифицираните конкурентни проблеми КРС е на мнение, че на мобилните предприятия със значително въздействие върху пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, следва да бъде продължено задължението за равнопоставеност.

По отношение на „Мобилтел” ЕАД

Поради обстоятелството, че „Мобилтел” ЕАД притежава значителен пазарен дял, изчислен на база брой потребители, то заинтересованите предприятия са принудени директно или индиректно да закупуват услуги за терминиране от „Мобилтел” ЕАД, за да могат да предоставят конкурентни услуги. Това може да доведе до възникване на ситуации, в които конкурентните условия на пазара ще бъдат нарушени и/или изкривени, ако на някои от предприятията или при предоставянето на собствени услуги се предлагат по-добри условия за развитие на дейността в сравнение с тези за други участници или предприятието си осигурява по-добри условия при осъществяване на собствена обособена дейност. По различни причини „Мобилтел” ЕАД би имало мотив да предлага неравнопоставени цени и условия. Например, може да се допусне, че „Мобилтел” ЕАД ще предложи по-неизгодни условия за развиване на дейността на предприятията, които представляват сериозна конкурентна заплаха или ще се възползва от преференциални условия при осъществяването на обособена своя дейност в ущърб на конкуренцията. Отчитайки очакванията за изменения в големината и пазарната сила на предприятието в хоризонт от следващите две години, КРС счита, че такова неравнопоставено отношение би могло да доведе до съществено неблагоприятно въздействие върху пазара като цяло.

С продължаване действието на задължението за равнопоставеност, се цели да се ограничат възможностите на „Мобилтел” ЕАД да третира по различен начин отделни предприятия и да се предотвратят възможностите за ползване на по-благоприятни цени или условия по отношение на обособена собствена дейност, освен ако обективни причини не го налагат. Така предприятията ще запазят своята конкурентноспособност, което може да доведе до намаляване на цената на дребно и/или до предлагане на по-голямо разнообразие от услуги. КРС счита, че задължението за равнопоставеност

следва да обхваща както ценовите, така и неценовите условия (различни условия за предоставяне на достъп, като различието не е обосновано от обективни критерии). Ако задължението обхваща само и единствено ценовата равнопоставеност, то за „Мобилтел” ЕАД все още би била налице възможността да прилага антиконкурентни практики.

За да предотврати създаването на възможности за неравнопоставено третиране на предприятията на пазара, КРС счита, че е необходимо да бъде продължено задължението за равнопоставеност, наложено на „Мобилтел” ЕАД, както следва:

- предоставяне на взаимно свързване при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече е предоставено взаимно свързване на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително и на свързани лица;
- предоставяне на услуги и информация на предприятие, искащо взаимно свързване при същите условия (ценови и неценови) и качество като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие върху пазара на свързаните с него лица, както и на предприятията, с които вече е сключен договор.

КРС счита, че продължаването на задължението за равнопоставеност на „Мобилтел” ЕАД е пропорционално, тъй като предимствата за конкуренцията и ползите за потребителите надвишават недостатъците от прилагането му. Комисията е на мнение, че изпълнението на задължението не се явява утежняващо обстоятелство за предприятието.

По отношение на „Космо България Мобайл” ЕАД

Поради обстоятелството, че „Космо България Мобайл” ЕАД също притежава значителен пазарен дял, изчислен на база брой потребители, то заинтересованите предприятия са принудени директно или индиректно да закупуват от него услуги за терминиране, за да могат да предоставят конкурентни услуги. Това може да доведе до възникване на ситуации, в които конкурентните условия на пазара ще бъдат нарушени и/или изкривени, ако на някои от предприятията или при предоставянето на собствени услуги се предлагат по-добри условия за развитие на дейността в сравнение с тези за други участници или предприятието си осигурява по-добри условия при осъществяване на собствена обособена дейност. По различни причини „Космо България Мобайл” ЕАД би имало мотив да предлага неравнопоставени цени и условия. Например, може да се допусне, че „Космо България Мобайл” ЕАД ще предложи по-неизгодни условия за развиване на дейността на предприятията, които представляват сериозна конкурентна заплаха или ще се възползва от преференциални условия при осъществяването на обособена своя дейност в ущърб на конкуренцията. Отчитайки очакванията за изменения в големината и пазарната сила на предприятието в хоризонт от следващите две години, КРС счита, че такова неравнопоставено отношение би могло да доведе до значително неблагоприятно въздействие върху пазара като цяло.

С продължаване действието на наложеното задължение за равнопоставеност се цели да се ограничат възможностите на „Космо България Мобайл” ЕАД да третира по различен начин отделни предприятия и да се предотвратят възможностите за ползване на по-благоприятни цени или условия по отношение на обособена собствена дейност, освен ако обективни причини не го налагат. Така предприятията ще запазят своята конкурентоспособност, което може да доведе до намаляване на цената на дребно и/или

до предлагане на по-голямо разнообразие от услуги. КРС счита, че задължението за равнопоставеност следва да обхваща както ценовите, така и неценовите условия (различни условия за предоставяне на достъп, като различието не е обосновано от обективни критерии). Ако задължението обхваща само и единствено ценовата равнопоставеност, то за „Космо България Мобайл” ЕАД все още би била налице възможността да прилага антиконкурентни практики.

За да предотврати създаването на възможности за неравнопоставено третиране на предприятията на пазара, КРС счита, че е необходимо да бъде продължено задължението за равнопоставеност, наложено на „Космо България Мобайл” ЕАД, както следва:

- предоставяне на взаимно свързване при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече е предоставено взаимно свързване на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително и на свързани лица;
- предоставяне на услуги и информация на предприятие, искащо взаимно свързване при същите условия (ценови и неценови) и качество като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие на пазара на свързаните с него лица, както и на предприятията, с които вече е сключен договор.

КРС счита, че налагането на задължение за равнопоставеност на „Космо България Мобайл” ЕАД е пропорционално, тъй като предимствата за конкуренцията и ползите за потребителите надвишават недостатъците от прилагането му. Комисията е на мнение, че изпълнението на задължението не се явява утежняващо обстоятелство за предприятието.

По отношение на БТК

Както останалите две мобилни предприятия, така и БТК би имало мотив да предлага неравнопоставени условия и цени на част от заинтересованите предприятия, които биха били различни от тези, предлагани на други предприятия и най-вече да се възползва от преференциални условия при осъществяването на обособена своя дейност, предвид собствеността върху мобилна и най-голямата в страната фиксирана мрежа, собственост на предприятието. Такова неравнопоставено третиране би довело до нарушаване на конкурентните условия на пазара.

КРС отчита, че БТК е предприятието, навлязло последно на пазара за терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, поради което, ако не се отчита положението на предприятието на свързани пазари, неравнопоставеното третиране на конкуренти от страна на БТК не би могло да повлияе в значителна степен върху цените на пазара на дребно. Отчитайки предпоставките, създадени от собствеността върху мобилна и фиксирана мрежи, с покритие, обхващащо почти 100% от населението на страната, за прехвърляне на пазарна сила от един към друг пазар, произтичащи от значителното въздействие на предприятието на съответните пазари, както и вземайки предвид положителните тенденции в развитието на пазарния дял на предприятието, КРС счита, че за да предотврати създаването на възможности за неравнопоставено третиране на предприятията на пазара, в хоризонта до 2013 г. е необходимо да бъде продължено задължението за равнопоставеност, наложено на БТК, както следва:

- предоставяне на взаимно свързване при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече е предоставено взаимно свързване на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително и на свързани лица;

- предоставяне на услуги и информация на предприятие, искащо взаимно свързване при същите условия (ценови и неценови) и качество като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие на пазара на свързаните с него лица, както и на предприятията, с които вече е сключен договор.

КРС счита, че продължаването на задължението за равнопоставеност на БТК е пропорционално, тъй като предимствата за конкуренцията и ползите за потребителите надвишават недостатъците от прилагането му. Комисията е на мнение, че изпълнението на задължението не се явява утежняващо обстоятелство за предприятието.

6.4.4. Разделно счетоводство и ценови ограничения, включително задължения за разходоориентираност

Предвид монополния си характер пазарът на терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи е неподатлив на конкурентен натиск, тъй като всяко от мобилните предприятия има интерес да се възползва от монополната си позиция, произтичаща от контрола върху собствената му мрежа.

Наличието на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара, съчетани с принципа „викащата страна заплаща повикването” са предпоставка трите мобилни предприятия да имат интерес да налагат прекомерно високи цени, които рефлектират върху свързаните пазари на едро и върху цените на пазарите на дребно.

В съответствие с посоченото в раздел VII, т.5, основните конкурентни проблеми на съответния пазар са отказ за съвместна търговия и за предоставяне на взаимно свързване, прекомерно високи цени и ценова дискриминация. Предприятията със значително въздействие върху пазара нямат пазарен стимул, който би допринесъл за предприемане на действия за доброволно намаляване на цените за терминиране в мобилни мрежи, които към изготвяне на настоящия анализ все още са над средноевропейските. Както вече беше отбелязано многократно мобилните предприятия поддържат прекомерно високи цени и за терминиране на международен трафик, значително по-високи от тези за терминиране на национални повиквания и средноевропейските цени. Предприятията не само нямат стимул доброволно да намалят цените за терминиране на международни повиквания до нивата на цените за терминиране на национални повиквания, но и отказват да изпълнят Решение № 320 от 24.03.2011 г. на комисията, което ги задължава да не третират международното терминиране по начин различен от националното. При наличието на подобна пазарна ситуация е необходима регулаторна намеса по отношение на цените с оглед осигуряване на условия за развитие на конкуренцията и защита интересите на крайните потребители.

Индикация за прекомерно високи цени дава и големият марж, генериран от вертикално интегрираните мобилни предприятия посредством значителната разлика между цените за разговори в рамките на една и съща мрежа (on-net) и към други мобилни мрежи (off-net), което води до т.нар. „ефект на мрежата”, чрез който

мобилните предприятия продължават да прилагат ценовата и продуктовата стратегия насочена към „затваряне на трафик“ в собствената мрежа.

За преодоляване на идентифицираните конкурентни проблеми, отнасящи се до възможности за прехвърляне на пазарна сила на свързани пазари и за задържане на крайни потребители в рамките на собствената мрежа чрез ценовата политика на предприятията, при първия кръг на анализа на съответния пазар на предприятията със значително въздействие са наложени съответни задължения за разделно счетоводство и за прилагане на разходоориентирани цени въз основа на система за определяне на разходите, в съответствие с проекта на Препоръката на ЕК относно подхода за регулиране на цените за терминиране във фиксирана и мобилна мрежа в ЕС. До ефективното прилагане на задълженията за разделно счетоводство и за разходоориентирани цени на предприятията бяха наложени ценови ограничения – ценови тавани, под формата на график за постепенно намаляване на цените за терминиране, определени чрез сравнителен анализ (benchmark).

КРС счита, че като цяло чрез наложените ценови ограничения е подобрена конкурентната среда по отношение на терминирането на национални повиквания. Както се посочи, обаче, в т. 4 от настоящия раздел регулаторът отчете необходимостта от ползване на консултантски услуги, както по отношение на въвеждане на наложените на предприятията задължения за разделно счетоводство, така и по отношение на изработване на модел за определяне на разходите на ефективен оператор. В резултат, задълженията за водене на разделно счетоводство и за прилагане на разходоориентирани цени, определени въз основа на система за определяне на разходите на ефективен оператор, наложени с Решения на КРС № 236 и № 237 от 17.03.2009 г. не са въведени ефективно към момента.

КРС отчита, че при действащи задължения за разделно счетоводство и прилагане на разходоориентирани цени, определени въз основа на разходите на ефективен оператор, задълженията за прозрачност, равнопоставеност и достъп биха били по-ефективни. Вземайки предвид, че подобряването на конкурентната среда е резултат единствено на регулаторната намеса КРС смята, че е необходимо и при този преглед на пазара да бъдат продължени, респективно наложени, задължения за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство и за прилагане на разходоориентирани цени. Също така КРС посочва, че до реалното въвеждане на разходоориентираните цени следва да бъдат прилагани ценови ограничения, които да гарантират наличието на условия за нормална конкуренция и редуциране на констатираните на пазара проблеми.

6.4.4.1. Разделно счетоводство

Задължението за прилагане на разделно счетоводство е текущо за „Мобилтел“ ЕАД и „Космо България Мобайл“ ЕАД, съгласно Решение № 236 от 17.03.2009 г.⁴⁸ По отношение на БТК задължението за разделно счетоводство е наложено на предприятието на съответните пазари на терминиране на трафик в определено местоположение и на генериране на трафик от определено местоположение (Решение № 237 от 17.03.2009 г.)⁴⁹.

⁴⁸ Съобразно приложение към анализа – „Анекс за съдържанието на специфичните задължения за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство от предприятия със значително въздействие на пазара за терминиране на гласово повикване в отделни мобилни мрежи”.

⁴⁹ Съобразно приложение към анализа – „Анекс за съдържанието на специфичните задължения за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство от предприятия със значително въздействие на пазара на едро за генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и/или на пазара на едро за терминиране на повиквания в индивидуални обществени телефонни мрежи”.

Наложено то задължение обхваща цялостната дейност на задълженото предприятие, включително и на пазарите, на които не е определено като предприятие със значително пазарно въздействие, в съответствие със съображение 5 от преамбюла и т. 4 от Препоръката на ЕК⁵⁰ от 2005 г.

В съответствие с определеното при първи кръг на пазарните анализи на съответните пазари, КРС предприе действия по детайлизиране на задължението за разделно счетоводство. С Решение № 1252 от 12.10.2009 г. КРС изиска информация от предприятията, необходима за изготвянето на изискванията за формата и методологията за въвеждане на разделно счетоводство. Въз основа на получената информация и отчитайки технологичните изменения в мрежите, особено що се касае до фиксираната мрежа на БТК, като следваща стъпка за практическото въвеждане на разделното счетоводство, КРС включи консултиране на изготвения от нея проект на документ „Форма и методология за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство” като част от обекта на открита обществена поръчка с предмет: „Разработване и прилагане на модели за определяне на разходите на електронни съобщителни услуги, предоставяни от фиксирана и мобилна мрежа, за нуждите на Комисия за регулиране на съобщенията, и анализ и оценка на разработен от Комисията за регулиране на съобщенията документ относно изисквания за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство и формите на регулаторните отчети на предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги”. Към настоящия момент е налице открита консултативна процедура по въвеждане на разделно счетоводство, тъй като до приключване на анализа процедурата по окончателно приемане на документа „Форма и методология за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство” не е финализирана.

Както бе посочено в първия кръг на пазарния анализ, КРС счита, че задължението за разделно счетоводство е необходимо с оглед доказване липсата на антиконкурентно крос-субсидиране, особено що се касае до трансферните разходи. Предвид посоченото и с оглед обстоятелството, че „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД осъществяват дейност на свързани пазари на едро и дребно, КРС счита, че е налице необходимост от продължаване на задължението за разделно счетоводство.

Продължаването на задължението за разделно счетоводство не може да предизвика значително нарастване на административните разходи за предприятията, тъй като на практика то изисква създаване на аналитичност до ниво услуги към ползваните и в момента счетоводни сметки на предприятието и разпределянето на капитала, разходите и приходите към тях. До голяма степен КРС е на мнение, че предприятията и в момента ползват счетоводни софтуерни продукти, които имат възможност да калкулират себестойност на предоставяните услуги и да представят справки за извършените разходи и получените приходи от предоставянето им и които би следвало да осигуряват финансови данни при определяне на продуктовата и ценова политика от ръководствата на предприятията. В тази връзка КРС счита, че счетоводни софтуерни продукти, ползвани от всяко едно от предприятията, биха могли да послужат за основа за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство в съответствие с изискванията на регулатора.

Ползите от воденето на разделно счетоводство са големи не само от гледна точка на регулатора, но и за самите предприятия, тъй като въз основа на данните от разделното счетоводство предприятието получава достатъчно детайлизирана информация, която дава възможност за извършване на различни анализи и улеснява

⁵⁰ Commission Recommendation of 19 September 2005 on accounting separation and cost accounting systems under the regulatory framework for electronic communications (2005/698/EC)

вземането на адекватни и мотивирани управленски решения в отговор на бързо променящите се пазарни условия в сектора на електронните съобщения.

Като заключение от всичко изложено до тук, КРС прави извода, че ползите от продължаването на мярката са повече отколкото недостатъците, поради което намира продължаване на задължението за пропорционална мярка.

По отношение на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД

Предвид изложените по-горе мотиви КРС счита, че са налице основания по отношение на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД да бъде продължено задължението за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство, като задължението обхваща, съобразно посоченото в съображение 5 от преамбюла и т. 4 на Препоръката от 2005 г.⁵¹, цялостната дейност на задължените предприятия, включително и на пазарите, на които те не са определени като предприятия със значително въздействие.

При изпълнение на задължението за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД следва да спазват изискванията към методологията за въвеждане на разделно счетоводство и формите за представяне на регулаторни счетоводни отчети, които ще бъдат определени допълнително от КРС в отделен акт.

По отношение на БТК

Като отчита обстоятелството, че БТК е историческото предприятие със значително въздействие върху пазарите на едро и дребно на фиксирани услуги, и предвид установеното нарастване на броя на крайните му потребители на мобилни услуги, КРС счита, че са налице потенциални рискове за прилагане на антиконкурентни практики. Тъй като задължението за разделно счетоводство обхваща цялостната дейност на задълженото предприятие, то КРС счита, че отстраняването на потенциалните конкуренти проблеми, свързани с възможностите за крос-субсидиране, следва да се осъществи чрез предприемането на съответните мерки на пазара, върху който БТК има най-голяма пазарна сила. Предвид изложеното, КРС поддържа позицията си, че не е необходимо да наложи на настоящия пазар на БТК задължение за въвеждане и поддържане на разделно счетоводство, тъй като такова е наложено на пазарите на едро на генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи и е относимо и към дейността на предприятието на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи.

6.4.4.2. Разходоориентирани цени.

Задължението за прилагане на разходоориентирани цени за терминиране на повиквания в мобилни мрежи е текущо само по отношение на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД и то само по отношение на терминирането на национални повиквания, като към момента трите мобилни предприятия прилагат ценовите ограничения съобразно Решение № 236 от 17.03.2009 г. на КРС. Ценовите ограничения по Решение № 320 от 24.03.2011 г. на КРС не се прилагат от предприятията.

⁵¹ Commission Recommendation of 19 September 2005 on accounting separation and cost accounting systems under the regulatory framework for electronic communications (2005/698/EC)

Както беше отбелязано, конкурентният натиск върху пазара на едро за предоставяне на услугата терминиране в индивидуални мобилни мрежи е недостатъчен, поради което при липса на регулаторни мерки е налице възможност цените на този монополен по своя характер пазар да бъдат прекомерно високи. При тези обстоятелства задължението за прилагане на разходоориентирани цени за терминиране е единственото, чрез което могат да се предотвратят практиките за прилагане на прекалено високи цени, като същевременно се преодолее и проблемът със значителната разлика между цените за разговори в рамките на една и съща мрежа (on-net) и към други мобилни мрежи (off-net). Установените на съответния пазар ценови конкурентни проблеми показват, че когато цените за терминиране са прекалено високи това поражда прехвърляне на значителни средства между пазарите и потребителите на фиксирана и мобилна гласова услуга, както и прехвърляне на средства от чужди предприятия към българските такива. На пазари, на които предприятията притежават асиметрични относителни пазарни дялове, това може да има за резултат значителни плащания за терминиране от по-малки към по-големи конкуренти. Изхождайки от специфичните характеристики на пазарите на терминиране на гласови повиквания и възможностите за интерпретиране на концепцията за разходоориентираност на цените в зависимост от избраните фактори, ЕК счита, че е необходимо да се въведе „общ подход за формиране на разходоориентирани цени, основаващ се на ефективен стандарт за разходите“. Съобразно посоченото в Препоръка 2009/396/ЕО този подход намира израз в определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на дългосрочните допълнителни (инкрементални) разходи (Long Run Incremental Costs – LRIC) на ефективен оператор, моделирани при подхода „отдолу нагоре“ (BU), или накратко – при използване на BULRIC модел.

Предвид посоченото КРС счита, че следва да продължи задължението на „Мобилтел“ ЕАД и „Космо България Мобайл“ ЕАД, за прилагане на разходоориентирани цени за терминиране, като конкретизира задължението за прилагане на разходоориентирани цени, определени съгласно Препоръка 2009/396/ЕО въз основа на разходите на ефективен оператор и изчислени чрез BULRIC модел на регулатора, считано от 01.07.2013 г. КРС налага на предприятията и задължение за прилагане на разходоориентирани цени, определени съобразно предходното изречение, за терминиране и на международните повиквания. Както КРС посочи няколкократно не са налице основания за диференциация на цените за терминиране на база на произход на повикванията.

По отношение на дейността на БТК чрез мрежата по стандарт GSM и UMTS, анализът показва нарастването на относителния дял на предприятието, на база потребители, както и значително развитие на мрежата като покритие по територия и население. Пазарното поведение на БТК сочи засилено предлагане на оферти на свързани пазари, като по този начин се повишава риска от прехвърляне на пазарна сила. В тази връзка КРС счита, че към момента на извършване на настоящия анализ вече не са налице основания за прилагане на асиметрични мерки спрямо БТК и е необосновано и непропорционално на БТК да бъде предоставено допълнително конкурентно предимство, като на предприятието не бъде наложено задължение за прилагане на разходоориентирани цени. Предвид изложеното и факта, че БТК е предприятие със значително въздействие върху съответния пазар на едро за терминиране гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, КРС счита, че на дружеството следва да бъде наложено задължение за прилагане на разходоориентирани цени за терминиране на повиквания, независимо от техния произход, като цените ще бъдат определени съгласно Препоръка 2009/396/ЕО въз основа на разходите на ефективен оператор и

изчислени чрез BULRIC модел на регулатора, считано от 01.07.2013 г. Чрез налагане на задължението за прилагане на разходоориентирани цени регулаторът цели потребителите да извличат максимална полза, що се отнася до избора, цената и качеството на услугата, без застрашаване или ограничаване на конкуренцията. КРС е на мнение, че мярката е пропорционална и е в синхрон с добрите практики на европейските регулатори, като същевременно се постига възможно най-бързо намаление на регулираните цени за терминиране до разходите на ефективен оператор.

6.4.4.2.1. Система за определяне на разходите

КРС е на мнение, че чрез задължението за прилагане на разходоориентирани цени, определени въз основа на BULRIC модел, разработен в съответствие с изискванията на Препоръка 2009/396/ЕО, ще се ограничи възможността за прилагане на прекомерно високи цени и ще се преодолее проблема със значителната разлика между цените за разговори в рамките на една и съща мрежа (on-net) и към други мобилни мрежи (off-net).

Според т. 3 на Препоръката 2009/396/ЕО, регулаторът може да сравнява резултатите от подхода по модела „отдолу нагоре“ (BU) с тези от модела „отгоре надолу“ (TD), при който се използват данни, преминали през одит, с оглед да се провери и подобри качеството на резултатите и могат да направят съответни корекции. В тази връзка, КРС счита, че предприятията могат, ако сметат за подходящо, да предоставят резултати от свои модели, основаващи се на подход на моделиране „отгоре надолу“, използващи дългосрочни допълнителни (инкрементални) разходи, и одитирани от независим одитор, в рамките на процедурата по консултации за приемане на BULRIC модела на регулатора. Моделите, чрез които са получени резултатите, одитирани и представени в рамките на процедурата по консултации за приемане на BULRIC модела на регулатора, следва да са съобразени с изискванията към начина на разпределение на разходите и категориите разходи от Препоръка 2009/396/ЕО.

Както беше споменато по-горе, разработването на BULRIC модела е предстоящо, предвид възлагането на изпълнението на обществена поръчка с предмет: „Разработване и прилагане на модели за определяне на разходите на електронни съобщителни услуги, предоставяни от фиксирана и мобилна мрежа, за нуждите на Комисия за регулиране на съобщенията, и анализ и оценка на разработен от Комисията за регулиране на съобщенията документ относно изисквания за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство и формите на регулаторните отчети на предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги“.

6.4.4.2.2. Сравнение (benchmarking)

Предвид заключенията от анализа и потенциалните конкурентни проблеми КРС счита, че следва да определи ограничения на цените за терминиране, които своевременно да осигурят нормални условия за развитие на конкуренцията, тъй като прилагането на разходоориентирани цени, определени съгласно Препоръка 2009/396/ЕО въз основа на разходите на ефективен оператор и изчислени чрез BULRIC модел на регулатора, изисква време и значителен финансов ресурс.

Налагането на ценови ограничения върху цените за терминиране посредством сравнение (benchmarking) е пропорционална мярка, която даде резултат на първия кръг на анализа на съответния пазар.

В съответствие с чл. 170, ал. 4 от ЗЕС, при налагане на ценовите ограничения КРС сравнява определените цени с цените за същите услуги на съпоставими пазари на

други държави-членки на ЕС. Анализът на сравнението включва определяне на средните цени за терминиране и темповете за тяхното развитие. Сравнението на цените за терминиране на гласови повиквания в мобилни мрежи е обичайна практика на националните регулатори на държавите-членки. КРС счита, че разработеният сравнителен метод в настоящия анализ е съобразен с най-добрите практики на регулаторните органи, като чрез него се определя целта, към която следва да бъдат ориентирани цените за терминиране. Определените ценови ограничения са с оглед осигуряване на развитието на конкуренцията и подобряването на условията за ползване на услуги от крайни потребители при съобразяване на целите на Препоръка 2009/396/ЕО.

На следващо място е необходимо да се посочи, че при избора на това кои са сравнимите пазари, при определяне на нивата за ценови ограничения, трябва да се отчита факта, че всички държави-членки на ЕС са регулирали цените си за терминиране на повиквания в мобилните мрежи. Предвид изложеното и с оглед подхода за регулиране на цените, заложен в Препоръка 2009/396/ЕО, КРС счита, че съпоставими пазари са пазарите на държави-членки, на които се прилагат BULRIC модели за определяне на цени за терминиране в индивидуални мобилни мрежи въз основа на чистите дългосрочни допълнителни (инкрементални) разходи, т. нар. *pure BULRIC*. КРС е преценила, че е обосновано да се изберат като сравними пазари тези на държавите-членки, които определят цените за терминиране въз основа *pure BULRIC* модел, предвид факта, че към 31.12.2012 г. в рамките на ЕС националните регулаторни органи следва да определят цени за терминиране въз основа на разходите, направени от ефективен оператор, и следва да гарантират, че се прилага симетрично равнище на цените съобразно ефективните разходи. Този подход гарантира, че наложените ценови ограничения са съобразени с ефективните разходи по предоставянето на идентична услуга.

По данни на Cullen-International SA към юни 2011 г. държавите-членки, които ползват *pure BULRIC* са Белгия, Великобритания, Италия, Словения, Франция и Холандия. КРС е на мнение, че чрез сравнението на цените за посочените шест държави може да се определи ценово равнище, което да е база за определяне на ценовите ограничения за българските мобилни предприятия.

За сравнението на цените за терминиране и темповете за тяхното развитие КРС ползва данни от Digital Agenda Scoreboard 2011 г. и данните от докладите за напредъка на единния европейски пазар на електронни съобщения през 2009 г. и 2008 г., както и данни на BEREC за цените за терминиране в мобилни мрежи към януари 2011 г. (BoR (11) 27 final)⁵². КРС определя максималните нива на ценовия таван въз основа на изменението на средната цена за терминиране за изброените държави-членки, прогнозирано в съответствие с тенденцията за периода 2007-2010 г.

КРС е на мнение, че с оглед изискванията на Препоръка 2009/396/ЕО, а именно, че към 31.12.2012 г. цените за терминиране следва да са на симетрично ниво съобразно ефективните разходи, цените за терминиране, прилагани в България при последната стъпка на намаление, съобразно графика за поэтапно намаление, изработен на база на сравнителен метод, следва да достигнат целеното ниво към 01.01.2013 г. Посоченото означава, че ще бъде гарантирано съобразяване с целите на Препоръка 2009/396/ЕО, въпреки невъзможността на КРС да приложи собствения си BULRIC модел за определяне на цените за терминиране към 31.12.2012 г.

⁵² http://erg.eu.int/doc/berec/bor_11_27.pdf

Съгласно съображение 22 от Преамбюла на Препоръка 2009/396/ЕО и т. 12 от посочения документ, за националните регулаторни органи с ограничени ресурси може да е необходим допълнителен преходен период за въвеждане на препоръчания модел за определяне на цените за терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи. При такива обстоятелства, националният регулаторен орган може да използва алтернативен подход (включително benchmarking) за определяне на цените за терминиране до 01.07.2014 г., като този алтернативен подход следва да гарантира резултати съвместими с Препоръка 2009/396/ЕО.

КРС е регулаторен орган, който има ограничен експертен ресурс, и в тази връзка комисията е преценила, че следва да използва консултантски услуги за изработване и въвеждане на BULRIC модел и за определяне на изискванията за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство и формите на регулаторните отчети на предприятията. На следващо място, поради необходимостта да бъде получено одобрение за предоставяне на допълнителни средства по бюджета на КРС от Министерство на финансите, както и предвид необходимостта да се проведе процедура за възлагане на обществена поръчка, комисията не е в състояние да осигури въвеждането на BULRIC модел към 31.12.2012 г. Както се посочи, КРС е възложила изпълнението на обществената поръчка с предмет „Разработване и прилагане на модели за определяне на разходите на електронни съобщителни услуги, предоставяни от фиксирана и мобилна мрежа, за нуждите на Комисия за регулиране на съобщенията, и анализ и оценка на разработен от Комисията за регулиране на съобщенията документ относно изисквания за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство и формите на регулаторните отчети на предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги”, като предстои изпълнение на договора за обществена поръчка. Предвид сроковете за изпълнение на договора и необходимостта от осигуряване на достатъчен срок за въвеждането на BULRIC модела, КРС счита, че е налице необходимост да се възползва от възможността да прилага алтернативен подход за определяне на цените за терминиране за допълнителен преходен период след края на 2012 г., като счита, че преходен период до 01.07.2013 г. ще бъде достатъчен за въвеждането на BULRIC модел.

Предвид изложеното и целения резултат, в съответствие с Препоръка 2009/396/ЕО, наложените ценови ограничения следва да гарантират, че след края на 2012 г. ще се прилагат нива на цените за терминиране, които са съобразени с разходите, направени от ефективен оператор, и тези ограничения ще се прилагат до определяне на разходоориентираните цени въз основа на BULRIC модел. В тази връзка ценовите ограничения, съгласно графика за намаление на цените за терминиране, следва да се прилагат в периода 01.04.2012 г. – 30.06.2013 г. При налагане на задължението за контрол върху цените и отчетност на разходите КРС съобразява ценовите ограничения с разходите на ефективен оператор на база на извършеното сравнение на съпоставимите пазари. Достигнатото ниво на цените за терминиране към 01.01.2013 г. следва да бъде запазено до 30.06.2013 г., след която дата ще бъдат прилагани определените разходоориентирани цени.

Средните цени за държавите-членки на ЕС, за избраните шест държави и прогнозираното намаление на цените за терминиране на база темповете за тяхното развитие са представени в таблица 7 по-долу:

Таблица 7

Цени за терминиране в мобилна мрежа, силен трафик, в лева за минута	януари 2011 г.	януари 2012 г.	януари 2013 г.
Средна цена за шестте държави с pure LRIC модел	0,0921	0,0650	0,0459
Средна цена за държавите-членки на ЕС	0,0956	0,0813	0,0499

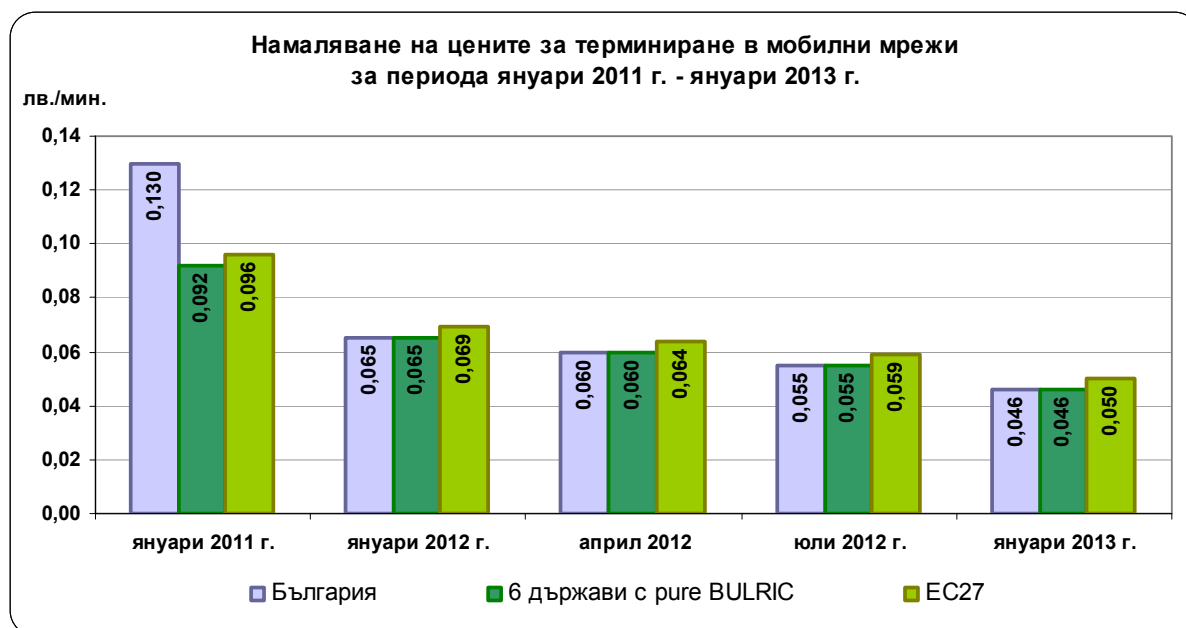
КРС счита, че определените чрез избрания сравнителен подход цени отговарят и на изискването на т. 12 от Препоръка 2009/396/ЕО, тъй като избраните държави-членки прилагат pure BULRIC модели.

С оглед спазване изискванията на Препоръка 2009/396/ЕО и за да се гарантира последователност и предвидимост в регулаторния подход при прилагане на графика за поетапно намаление на цените, КРС включва три стъпки в графика за периода 01.04.2012 г. – 01.01.2013 г., като определя срок за прилагане на ценовите ограничения до 30.06.2013 г.

С оглед спазване на законоустановените срокове за провеждане на процедурата по нотифициране на проекта на анализ пред ЕК и НРО на държавите-членки, както и предвид необходимостта от осигуряване на технологично време за подготовка и приемане на окончателно решение на регулатора и своевременно уведомяване на задължените предприятия за него, КРС определя 01.04.2012 г. за първа стъпка за прилагане на ценовите ограничения.

В съответствие с поставените цели и принципа за пропорционалност КРС е на мнение, че при прилагане на плана за поетапно намаление на цените, равнището на ценовото ограничение за първата стъпка от графика следва да е съобразено с отнемването на ценовото ограничение спрямо използваната прогноза..

Процентно намаление на цените за България за периода януари 2011 г. – януари 2013 г. за часовете на силен трафик е 64,6%. Прогнозираното изменение на цените за терминиране е представено на фигура 25 по-долу:

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 25

КРС счита, че ценовите ограничения за българските мобилни предприятия следва да съвпадат с прогнозните стойности за средна цена за избраните шест държави. Предвид факта, че прогнозата за изменение на цените на сравнимите пазари е на годишна база, при отместване на първата стъпка на графика за постепенно намаление на цените е необходимо да се измени съответно и ценовото равнище за първата стъпка. Доколкото е налице различие в цените за терминиране за силен и слаб трафик, прилагани за терминиране на национален трафик, КРС определя ценови ограничения за цените за слаб трафик, като запазва съотношението цени силен трафик/цени слаб трафик. Определените от КРС ограничения и графика за прилагането им е даден в таблица 8.

Таблица 8

Дата на влизане в сила:	Цени за терминиране в мобилна мрежа, лв./мин.	
	силен трафик	слаб трафик
01.04.2012 г.	0,060	0,051
01.07.2012 г.	0,055	0,047
01.01.2013 г.	0,046	0,039

Като отчита факта, че в договорите на трите мобилни предприятия с чужди оператори са определени цени за терминиране, които не зависят от часовите зони (липсва диференциране на часове на силен и слаб трафик), КРС определя ограничението на цената за терминиране на международни повиквания съобразно цената за терминиране на национални повиквания в часове на силен трафик. В случай, че предприятията предприемат действия за определяне на цена за терминиране на входящи международни гласови повиквания за часове на слаб трафик, КРС счита, че тази цена следва да бъде в съответствие с приложимата цена за терминиране на национални повиквания за часове на слаб трафик.

КРС счита, че без наличието на регулаторна намеса мобилните предприятия могат да се възползват от значителното си въздействие върху пазара и да следват поведение, което да се отрази негативно на конкуренцията. КРС е на мнение, че ценовото ограничение е пропорционална мярка, тъй като чрез елиминирането на възможностите за антиконкурентно поведение на предприятията със значително въздействие върху пазара на потребителите се осигуряват по-добри условия за ползване на услугите, свързани с гласови повиквания към потребители на мобилните предприятия, и се гарантира възстановяване на ефективните разходи на предприятията, което не следва да води до утежняване на икономическите условия за развитието им, освен ако разходите на предприятията са неефективни. Изпълнението на задължение за поетапно плавно намаляване на цените до прилагане на цени за терминиране въз основа на разходите, направени от ефективен оператор, гарантира на заинтересованите предприятия яснота и предвидимост при формиране на ценови стратегии, както на национално ниво, така и на ниво ЕС при осъществяване на взаимно свързване.

Въз основа на горното КРС счита, че е необходимо на мобилните предприятия да бъде наложено задължение за постепенно намаляване на цените за терминиране до достигане на нивата на определените ценови ограничения, както следва:

По отношение на „Мобилтел” ЕАД

„Мобилтел” ЕАД е най-голямото предприятие, тъй като пазарният му дял, изчислен на база терминирани минути, възлиза на 42,9%, като обхваща 48,1% от крайните потребители на пазара на дребно. Вземайки предвид потенциалните възможности на предприятието за налагане на прекомерно високи цени и ценова дискриминация, съчетани със силната му пазарна позиция, и отчитайки, че цените за терминиране в мобилни мрежи, прилагани в държавите-членки на ЕС не са диференцирани в зависимост от произхода на повикването КРС счита, че е необходимо на „Мобилтел” ЕАД да бъде наложено ценово ограничение на цените за терминиране, без оглед на произхода на повикванията, както следва:

Таблица 9

Дата на влизане в сила:	Цени за терминиране в мобилна мрежа, лв./мин.	
	силен трафик	слаб трафик
01.04.2012 г.	0,060	0,051
01.07.2012 г.	0,055	0,047
01.01.2013 г.	0,046	0,039

Ценовото ограничение за 2013 г. е валидно до 30.06.2013 г.

По отношение на цените са терминирани на международни повиквания се прилагат определените ценови ограничения за силен трафик, а когато е приложимо и определените ценови ограничения за часове на слаб трафик.

По отношение на „Космо България Мобайл” ЕАД

Предприятието е второто по големина, пазарният му дял, изчислен на база терминирани минути, възлиза на 40,7%, като обхваща 36,1% от крайните потребители на пазара на дребно. Вземайки предвид потенциалните възможности на предприятието за налагане на прекомерно високи цени и ценова дискриминация, съчетани със силната му пазарна позиция, и отчитайки, че цените за терминиране в мобилни мрежи, прилагани в държавите-членки на ЕС не са диференцирани в зависимост от произхода на повикването, КРС счита, че е необходимо на „Космо България Мобайл” ЕАД да бъде наложено ценово ограничение на цените за терминиране, без оглед на произхода на повикванията, както следва:

Таблица 10

Дата на влизане в сила:	Цени за терминиране в мобилна мрежа, лв./мин.	
	силен трафик	слаб трафик
01.04.2012 г.	0,060	0,051
01.07.2012 г.	0,055	0,047
01.01.2013 г.	0,046	0,039

Ценовото ограничение за 2013 г. е валидно до 30.06.2013 г.

По отношение на цените са терминирани на международни повиквания се прилагат определените ценови ограничения за силен трафик, а когато е приложимо и определените ценови ограничения за часове на слаб трафик.

По отношение на БТК

Независимо от по-късното навлизане на пазара и по-малкия пазарен дял на предприятието, вземайки предвид засиленото предлагане на ценови оферти на

хоризонтално свързани пазари, създаващи възможности за прехвърляне на пазарна сила, както и придържайки се към Общата позиция на ERG относно симетричността на цените за терминиране във фиксирани и в мобилни мрежи, КРС поддържа становището си, че е необходимо БТК да прилага цени за терминиране в мрежата си, без оглед на произхода на повикванията, симетрични (еднакви) с тези, определени като ценови тавани по отношение на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД, както следва:

Таблица 11

Дата на влизане в сила:	Цени за терминиране в мобилна мрежа, лв./мин.	
	силен трафик	слаб трафик
01.04.2012 г.	0,060	0,051
01.07.2012 г.	0,055	0,047
01.01.2013 г.	0,046	0,039

Ценовото ограничение за 2013 г. е валидно до 30.06.2013 г.

По отношение на цените за терминиране на международни повиквания се прилагат определените ценови ограничения за силен трафик, а когато е приложимо и определените ценови ограничения за часове на слаб трафик.

7. Очаквано въздействие от предложените специфични задължения

Терминирането в индивидуални мобилни мрежи е услуга на едро и се предоставя само на предприятия, при осъществена взаимно свързване между мрежите. Чрез предоставянето на услугата на пазара на едро се осигурява възможност крайните потребители да осъществяват разговори, ползвайки мрежите на различни предприятия. Въпреки, че ефектът от въздействието от наложените специфични задължения на пазара на терминиране в индивидуални мобилни мрежи зависи от пазарното поведение на участниците и от други външни фактори, които трудно могат да бъдат прогнозирани, като цяло КРС очаква, то да има следните ефекти:

От гледна точка на конкурентните предприятия

- Като се отчита, че голяма част от конкурентните предприятия на пазара на предоставяне на гласови телефонни услуги са предприятия, притежаващи фиксирани мрежи, чрез които е налице възможност да се осъществяват повиквания от фиксирани към мобилни мрежи, то конкурентите печелят от наложените задължения за равнопоставеност и от наложените ценови ограничения, особено, ако те са съчетани с липса на ценови контрол на ниво пазар на дребно;
- Ако се приеме, че изменението на търсенето на разговори от потребителите на фиксирани мрежи към потребители на мобилни мрежа в зависимост от цената е абсолютно нееластично, то маржът на фиксираните предприятия за този вид разговори ще нараства, което ще даде възможност на фиксираните предприятия да инвестират в мрежи от следващо поколение. Това от своя страна ще допринесе за развитието на нови, по-качествени и достъпни услуги за потребителите.

От гледна точка на задължените мобилни предприятия

- В зависимост от обема на входящите минути и потребителското поведение, намалението на цените за терминиране би могло да има негативен ефект върху приходите, респективно върху инвестициите, финансирани със собствени средства. Възможният негативен ефект, обаче, би могъл да бъде компенсиран от

нарасналия трафик, произхождащ от фиксирани мрежи, както и от асиметричните цени за разговори в собствена мрежа и цените за разговори към други мрежи, до влизане в сила на разходоориентираните цени, определени въз основа на разходите на ефективен оператор;

- Не се засяга икономическата жизнеспособността на предприятията, тъй като чрез задължението за прилагане на разходоориентиран цени се гарантира възможността да бъдат генерирани финансови ресурси, необходими за замяна на активите с нови, в съответствие с развитието на технологиите, освен ако предприятията не генерират значителен обем неефективни разходи.

От гледна точка на потребителите

В зависимост от вида на използваната мрежа очакваните ефекти, произтичащи от наложените ценови ограничения, по отношение на потребителите се изразяват в следното:

- Намалява се значителната разлика⁵³ между цените за терминиране в мобилна и във фиксирана мрежа, поради което за фиксирани предприятия ще е налице възможност, но не и задължение, да намалят цените за разговори между потребителите си и потребителите на мобилните предприятия. Същата възможност е налице и за мобилните предприятия, които въз основа на по-ниските цени за терминиране биха могли да редуцират цените на разговорите към други мобилни мрежи;

- Намаляват се възможностите за реализиране на свръх печалби, особено при наличие на ефективна конкуренция на пазарите на дребно. Редуцирането на свръх печалбата и нейното премахване чрез прилагане на разходоориентиран цени, определени въз основа на разходите на ефективен оператор, ще увеличи възможностите за избор на потребителите предвид подобрената конкурентна среда на пазара на едро.

В заключение, отчитайки, че при прилагане на принципа „викащата страна заплаща повикването” крайният потребител заплаща разговора изцяло (от край до край), то търсене на услугата терминиране е налице само от страна на предприятие, което е в състояние да предложи на своите абонати възможността да осъществяват разговори с потребители на други мобилни мрежи и на потребители на фиксирани мрежи. Предвид посоченото, без регулаторна намеса, предприятията със значително въздействие върху пазара биха имали интерес от пазарно поведение във вреда на конкуренцията и в ущърб на потребителите. КРС отчита, че наложените задължения ще доведат до известно нарастване на административните разходи във връзка с предложените регулаторни мерки, които намира оправдани от гледна точка на очакваните ползи.

⁵³ Цените за терминиране в мобилни мрежи към момента са около шест пъти по-високи от най-високата цена за терминиране във фиксирани мрежи.

VIII. Приложения

Приложение 1

Постъпили становища в рамките на проведеното обществено обсъждане със заинтересованите предприятия и съгласуване с Комисията за защита на конкуренцията